Vol. I-II-III Lei 23,50

AL. DUMAS • DOAMNA DE MONSOREAU

ALEXANDRE DUMAS

CUTEZĂTORII

DOAMNA DE MONSOREAU

EDITURA TINERETULUI

Al. Dumas

DOAMNA DE MONSOREAU

VOL. I

În românește de
ION CARAION și RADU POPESCU

EDITURA
TINERETULUI

Coperta de F. KALAB

Titlul lucrării în original
Alexandre Dumas
LA DAME DE MONSOREAU
Tome I
Nelson Éditeurs-Paris 1937

I

NUNTA LUI SAINT-LUC

De lăsata secului, după serbarea populară, în 1578, pe cînd murmurele acelei zile de veselie se stingeau pe străzi, o măreaţă petrecere începea în minunăţia de palat pe care tocmai îl terminase de zidit, pe celălalt mal al fluviului, aproape de Luvru, ilustra familie de Montmorency, care, înrudită cu coroana Franţei, călca în pas cu familiile princiare. Această petrecere particulară, care urma celei publice, avea drept scop să celebreze nunta lui François d'Epinay de Saint-Luc — prieten la toartă cu regele Henric al III-lea şi unul dintre favoriţii săi cei mai apropiaţi — cu Jeanne de Cossé-Brissac, fiică a mareşalului Franţei cu acelaşi nume.

Cina fusese servită la Luvru, iar regele, care tare anevoie consimţise la această căsătorie, se arătase la ospăţ cu o înfăţişare aspră, de loc nimerită în acea împrejurare. Mai mult, costumul îmbrăcat părea că se potriveşte grozav cu înfăţişarea lui : era costumul acela castaniu-închis în care ni l-a zugrăvit Clouet [1], asistînd la nunta lui Joyeuse [2], aşa încît acest soi de sperietoare regală, de o severitate maiestuoasă, avusese darul să-i îngheţe de spaimă pe toţi cei de faţă şi, mai ales, pe tînăra mireasă, căreia îi arunca priviri pieziţe, ori de cîte ori îşi îndrepta ochii spre ea.

Totuşi, în mijlocul veseliei sărbătoreşti, nu părea nimănui ciudată purtarea mohorîtă a regelui : o puneau pe seama unuia dintre acele secrete de curte pe lîngă care toată lumea trece cu o nemaipomenită grijă, întocmai ca pe lîngă stîncile aflate imediat sub oglinda apei, pe care, dacă le atingi, poţi fi sigur că vei fi zdrobit.

[1] François Clouet (1522—1572) — celebru pictor francez.
[2] Joyeuse, amiral al Franţei, favorit al regelui Henric al III-lea.

Abia se sfîrşise masa, cînd regele se ridicase pe neaşteptate, ceea ce obligase întreaga asistenţă, chiar şi pe cei care-şi mărturiseau în şoaptă dorinţa de a mai întîrzia în jurul bucatelor, să urmeze pilda regală.

Atunci Saint-Luc privise lung spre soţia sa, ca şi cînd ar fi vrut să prindă curaj uitîndu-se în ochii ei şi, apropiindu-se de rege, îndrăznise să spună :

— Sire, îmi va face onoarea maiestatea voastră de a asista la balul pe care vreau să-l dau astă-seară în cinstea sa la palatul Montmorency ?

Cu un amestec de mînie şi de amărăciune, Henric al III-lea se întorsese, dar cum Saint-Luc stătea aplecat în faţa lui şi-l implora cu un glas dintre cele mai dulci şi avînd o mină foarte îmbietoare, îi răspunsese :

— Da, domnule, vom veni, cu toate că nu ţi se cuvine de loc această dovadă de prietenie din partea noastră.

Domnişoara de Brissac, devenită doamnă de Saint-Luc, mulţumise regelui, plină de smerenie. Dar, fără a răspunde mulţumirilor sale, Henric îi întorsese spatele.

— Oare ce-o fi avînd regele cu dumneata, domnule de Saint-Luc ? se adresase tînăra femeie soţului ei.

— Frumoasă prietenă ! exclamase Saint-Luc. O să-ţi povestesc mai tîrziu, cînd mînia i se va risipi.

— Dar se va risipi ? întrebase Jeanne.

— Trebuie să se risipească — răspunsese tînărul.

Domnişoara de Brissac nu era încă în măsură destul de mare doamnă de Saint-Luc spre a putea insista ; ea îşi înăbuşise curiozitatea în adîncul sufletului, făgăduindu-şi, pentru a şi-o satisface, să găsească un moment prielnic cînd Saint-Luc va fi obligat să-i dea lămuriri.

Aşadar, în clipa în care încep întîmplările pe care noi le vom povesti cititorilor, Henric al III-lea era aşteptat la palatul Montmorency. Ori, se făcuse ceasul unsprezece şi regele nu sosise încă.

Saint-Luc invitase la acest bal pe toţi prietenii regelui şi pe toţi prietenii săi ; lista invitaţilor cuprinsese pe prinţi şi pe favoriţii prinţilor, şi în special pe cei ai vechiului nostru cunoscut, ducele d'Alençon, devenit — la suirea pe tron a lui Henric al III-lea — duce de Anjou ; dar domnul duce de Anjou, care nu luase parte la cina de la Luvru, părea că nu se va simţi dator să fie de faţă nici la serbarea de la palatul Montmorency.

Cît despre regele şi regina Navarei, după cum am arătat într-o povestire anterioară, fugiseră la Béarn, de unde începuseră să desfăşoare o activitate de opoziţie făţişă, purtînd război în fruntea hughenoţilor.

După obiceiul său, domnul duce de Anjou se găsea şi el în opoziţie, dar o opoziţie surdă şi greu de înţeles, în cursul căreia avea grijă să se ţină totdeauna cît mai la adăpost, împingîndu-i însă din ce în ce mai la vedere pe aceia dintre prietenii săi pe care nu-i vindecase exemplul lui La Mole şi Coconnas [1], a căror moarte îngrozitoare desigur că cititorii noştri încă nu au uitat-o.

E de la sine înţeles că gentilomii săi şi cei ai regelui o duceau într-o neîntreruptă ceartă, care avea drept urmare cel puţin cîte două-trei dueluri pe lună, la încheierea cărora foarte rar se întîmpla ca vreunul dintre potrivnici să nu rămînă mort pe loc sau cel puţin grav rănit.

Cît despre Caterina, ea îşi văzuse împlinite toate speranţele : cel mai iubit fiu al său ajunsese, în sfîrşit, pe tronul pe care-l dorise atît de mult pentru el sau, mai degrabă, pentru ea ; iar ea domnea sub numele lui, cu toate că, de cele pămînteşti, părea din ce în ce mai departe şi că altă grijă n-are decît mîntuirea sufletului.

Saint-Luc, foarte neliniştit că nu vedea sosind nici o faţă regală, căuta totuşi să-şi liniştească socrul, care se arăta nespus de îngrijorat de această absenţă ce devenea o ameninţare. Convins, ca toată lumea, de prietenia pe care regele Henric al III-lea i-o purta lui Saint-Luc, socrul crezuse că se va înrudi cu o mare favoare, şi cînd colo, iată că fiica lui se mărita cu ceva care aducea mai degrabă a dizgraţie. Saint-Luc se străduia din răsputeri pentru a insufla socrului său o încredere, pe care el însuşi n-o avea de fel, iar prietenii lui, Maugiron, Schomberg şi Quélus, îmbrăcaţi în veşmintele cele mai strălucitoare, foarte ţepeni în splendidele lor tunici, ale căror gulere scrobite păreau nişte tăvi deasupra cărora îşi purtau capetele, făceau să-i sporească neliniştea prin batjocoritoarele lor compătimiri.

— Ei, Doamne, sărmane prietene ! spunea Jacques de Lévis, conte de Quélus. Zău că-mi vine să cred că de data

[1] Annibal Coconnas, gentilom piemontez, favorit al regelui Carol al IX-lea. În timpul masacrelor din noaptea Sfîntului Bartolomeu a dat dovadă de o cruzime neînchipuită. Împreună cu La Mole a fost decapitat în 1574 pentru vina de a fi conspirat împotriva lui Henric al III-lea.

această s-a zis cu tine! Regele e cătrănit pentru că ţi-ai bătut joc de sfaturile sale, iar domnul de Anjou la fel, pentru că ţi-ai bătut joc de nasul său[1].

— Nu-i adevărat — ripostă Saint-Luc — te înşeli, Quélus, regele nu vine pentru că s-a dus să facă un pelerinaj la mînăstirea călugăriţelor. Minime din pădurea de la Vincennes, iar ducele de Anjou lipseşte, fiindcă, cu siguranţă, e îndrăgostit de cine ştie ce femeiuşcă pe care eu am uitat s-o invit.

— Ce tot îndrugi — interveni Maugiron — n-ai văzut ce mutră avea regele în timpul mesei? Spune şi tu dacă ăla era chipul blînd al unui om care se pregăteşte să-şi ia toiagul şi să pornească în pelerinaj! Cît despre ducele de Anjou, absenţa sa personală, datorită cauzei pe care o bănuieşti, i-ar împiedica oare să vină pe angevinii lui? Vezi tu aici măcar pe unul dintre ei? Priveşte, eclipsă totală, pînă şi fanfaronul ăla de Bussy lipseşte.

— Zău, domnilor — suspina ducele de Brissac, clătinînd deznădăjduit din cap — am impresia unei dizgraţii totale. Dumnezeule, cum de a putut familia noastră, întotdeauna atît de devotată dinastiei, s-o supere pe maiestatea sa?

Şi bătrînul curtean îşi înălţă braţele spre cer, adînc îndurerat. Tinerii priveau la Saint-Luc, izbucnind în hohote de rîs, care, departe de a-l calma pe bătrînul mareşal, îl umpleau de deznădejde. Gînditoare şi tăcută, tînăra mireasă se întreba, ca şi tatăl ei, în ce fel putuse Saint-Luc să displacă regelui. Ştia Saint-Luc pricina şi tocmai de aceea era el cel mai puţin liniştit dintre toţi.

Deodată, la una din cele două uşi prin care se intra în sală, fu anunţat regele.

— Ah! strigă mareşalul, nebun de fericire. Acum nu mă mai tem de nimic, iar dacă aş auzi că e anunţat şi ducele de Anjou, mulţumirea mea ar fi deplină.

— Iar eu — murmură Saint-Luc — mă tem mai mult de prezenţa decît de absenţa regelui, deoarece, negreşit, nu vine decît spre a-mi juca vreo farsă neplăcută, tot aşa cum, pentru a-mi juca cine ştie ce neplăcută farsă, ducele de Anjou lipseşte.

Totuşi, această tristă cugetare nu-l împiedică să se repeadă în întîmpinarea regelui, care, în sfîrşit, renunţase la mohorî-

[1] Vărsatul de vînt îl sluţise în aşa hal pe ducele de Anjou, încît făcea impresia că are două nasuri.

tul său costum cafeniu şi care păşea strălucind în mătăsuri fine şi giuvaeruri.

Dar chiar în momentul cînd la una din uşi apărea regele Henric al III-lea, un alt rege Henric al III-lea, semănînd ca două picături de apă cu primul, îmbrăcat, încălţat, frizat, gulerat şi împodobit absolut la fel, apărea la uşa din faţă. Astfel încît, curtenii, porniţi în întîmpinarea celui dintîi, se opriră ca un val care se loveşte de zăgaz, apoi se reîntoarseră, învîrtejindu-se, către cel de al doilea.

Henric al III-lea observă această frămîntare şi, nevăzînd înaintea sa decît guri căscate, ochi năuciţi şi trupuri răsucindu-se pe un picior, întrebă:

— Ei, domnilor, dar ce s-a-ntîmplat?

Un puternic hohot de rîs îi răspunse. Tare nerăbdător din fire şi, mai ales, foarte puţin înclinat să aibă în momentul acela vreun dram de răbdare, regele îşi încruntă sprîncenele cînd Saint-Luc se apropie de el.

— Sire — rosti tînărul — e Chicot, bufonul maiestăţii voastre, care s-a îmbrăcat întocmai ca maiestatea voastră şi care acum le întinde doamnelor mîna să i-o sărute.

Henric al III-lea începu să rîdă. Chicot se bucura la curtea ultimului Valois de o libertate aidoma aceleia de care se bucurase Triboulet, cu treizeci de ani în urmă, la curtea regelui Francisc I, şi asemănătoare cu aceea de care, patruzeci de ani mai tîrziu, avea să se bucure Langely la curtea regelui Ludovic al XIII-lea.

Aceasta, mulţumită faptului că Chicot nu era un bufon obişnuit. Înainte de a se numi Chicot, el se numise De Chicot. Era un gentilom gascon, care, după cîte se spunea, persecutat fiind de către domnul de Mayenne în urma unei rivalităţi amoroase, în care sfîrşise, aşa simplu gentilom cum era, prin a-l învinge pe acest prinţ, se refugiase la curtea lui Henric al III-lea, răsplătind uneori cu adevăruri foarte crude protecţia pe care i-o acordase succesorul lui Carol al IX-lea.

— Hei, meştere Chicot — găsi Henric de cuviinţă să spună — doi regi aici e cam mult!

— În cazul ăsta, lasă-mă să-mi joc rolul de rege, după cum mi-i pofta, iar tu joacă rolul ducelui de Anjou, după pofta inimii tale; poate că vei fi luat drept el şi vei auzi astfel unele lucruri care îţi vor dezvălui nu ceea ce cugetă, ci ceea ce face el.

— Într-adevăr — rosti regele, privind supărat în jur — fratele meu n-a venit.

— Iată un motiv în plus ca să-i iei locul. Ne-am înţeles ? eu sînt Henric şi tu eşti Francisc ; eu am să stau pe tron, tu ai să dănţuieşti ; eu mă voi maimuţări în numele tău, în vreme ce tu, sărmane rege, ai să te mai distrezi un pic !

Privirea regelui se opri asupra lui Saint-Luc.

— Ai dreptate, Chicot — zise el — vreau să dansez.

„Nu încape îndoială — gîndea Brissac — m-am înşelat crezînd că regele este supărat pe noi. Dimpotrivă, regele este într-o dispoziţie încîntătoare."

Şi începu să alerge în dreapta şi în stînga, felicitînd pe fiecare, dar mai ales felicitîndu-se pe sine de a-şi fi dat fata după un om care se bucură de o atît de mare preţuire din partea maiestăţii sale.

Între timp, Saint-Luc se apropiase de soţia lui. Domnişoara de Brissac nu era o frumuseţe, dar avea nişte ochi negri fermecători, dinţi albi şi o piele strălucitoare ; toate acestea izbuteau să-i dea ceea ce se cheamă un aer plin de duh.

— Domnule — se adresă ea soţului, arătîndu-se mereu preocupată de aceeaşi unică problemă — ce tot spuneau ba unii, ba alţii că regele are ceva împotrivă-mi ? De cînd a sosit, îmi surîde neîncetat.

— Oare nu erai tu aceea, draga mea Jeanne, care, cînd ne-am întors de la masă, spuneai că privirea lui te-nspăimîntă ?

— Desigur că atunci maiestatea sa se afla într-o dispoziţie proastă. Acum însă...

— Acum — o întrerupse Saint-Luc — acum e mult mai rău. Regele îşi ţine buzele strînse. Aş prefera să-şi arate colţii. Jeanne, scumpa mea, regele ne pregăteşte surpriza unei lovituri din umbră, pe la spate. Oh, nu mă mai privi atît de drăgăstos, te rog, ba chiar întoarce-mi spatele. Iată-l pe Maugiron, care vine spre noi. Reţine-l, acaparează-l, fii amabilă cu el.

— Ştii, domnule — zîmbi Jeanne — că-mi faci o recomandaţie bizară şi că, dacă eu aş urma-o întocmai, s-ar putea crede că...

— Ah ! oftă Saint-Luc. Ce bine-ar fi să se creadă că...

Şi, întorcînd spatele soţiei sale, a cărei mirare ajunsese la culme, o porni spre Chicot, s-o facă pe curteanul pe lîngă el, care-şi juca rolul de rege cu o vervă şi cu o măreţie pline de haz.

În acest timp, Henric, profitînd de prilejul neaşteptat oferit maiestăţii sale, dansa, dar, tot dansînd, nu-l slăbea din ochi pe Saint-Luc. Ba îl chema pentru a-i împărtăşi vreo observaţie glumeaţă, care, searbădă sau nu, avea harul de a-l face să rîdă în hohote pe Saint-Luc. Ba îi oferea, din cornetul său, praline şi fructe zaharate, pe care Saint-Luc le găsea delicioase. În sfîrşit, dacă, spre a-şi face datoria de gazdă şi în celelalte săli, Saint-Luc dispărea o clipă din sala unde se afla monarhul, de îndată acesta trimitea pe una din rubedeniile sale sau pe unul din ofiţeri să-l cheme, şi Saint-Luc se prezenta numaidecît, ca să surîdă înaintea stăpînului său, care nu se arăta mulţumit decît după ce îl vedea iarăşi lîngă dînsul.

Deodată, un zgomot destul de puternic pentru a acoperi tumultul ce domnea acolo ajunse la urechile lui Henric.

— Ei, ei ! rosti el. Pare-mi-se că desluşesc glasul lui Chicot. Saint-Luc, auzi ? Regele e supărat !

— Da, sire — răspunse Saint-Luc, fără a sesiza aluzia maiestăţii sale. S-a luat la harţă cu careva, după cît mi se pare.

— Ia vezi ce se întîmplă — îi recomandă regele — şi întoarce-te numaidecît de-mi spune.

Saint-Luc o porni.

Într-adevăr, se auzea glasul lui Chicot, care striga pe nas, aşa cum obişnuia să facă regele în anumite ocazii.

— Am dat, nu se poate spune că n-am dat, ordonanţe împotriva luxului ; dar dacă nu sînt îndeajuns cele pe care eu le-am dat, am să mai dau altele, am să dau mereu pînă cînd au să fie destule ; şi dacă nu-s bine întocmite, cel puţin or să fie numeroase. Vărule, voi cei şase paji, domnule de Bussy, pe coarnele lui Belzebut, e prea de tot !

Şi Chicot, umflîndu-şi obrajii, ţeapăn din şale şi cu pumnul în şold, îl maimuţărea admirabil pe rege.

— Ce spune despre Bussy ? se interesă regele, încruntînd sprîncenele.

Saint-Luc, care tocmai se întorsese, era gata să răspundă, cînd mulţimea invitaţilor, dîndu-se într-o parte şi într-alta, lăsă să se vadă şase paji îmbrăcaţi în postav aurit, acoperiţi de coliere şi avînd pe piept blazoanele încrustate cu orbitoare pietre nestemate ale stăpînului lor. În urma acestora venea un bărbat tînăr, frumos şi mîndru, păşind cu fruntea sus, cu privirea sfidătoare şi cu buzele răsfrînte în mod dispreţuitor ; costumul lui simplu, de catifea neagră, contrasta cu bogatele veşminte ale pajilor.

— Bussy ! se auzea din toate părţile. Bussy d'Amboise !

Şi făcîndu-i loc să treacă, toţi alergau în întîmpinarea tînărului care pricinuia această zarvă.

Maugiron, Schomberg şi Quélus se aşezaseră, parcă pentru a-l apăra, în jurul regelui.

— Aha ! zise primul, ca o aluzie la prezenţa neaşteptată a lui Bussy şi la prelungita absenţă a ducelui de Anjou, printre ai cărui curteni se număra şi Bussy. Iată servitorul, dar stăpînul nu se vede.

— Răbdare — interveni Quélus. Înaintea servitorului i-aţi văzut pe servitorii servitorului, poate că stăpînul servitorului soseşte după stăpînul primilor servitori.

— Ia te uită, Saint-Luc — rosti Schomberg, cel mai tînăr şi totuşi unul dintre cei mai curajoşi favoriţi ai regelui Henric — ştii că domnul de Bussy nu te onorează de loc aşa cum se cuvine ? Priveşte haina lui neagră ! La naiba, păi ăsta-i costum de nuntă ? !

— Nu — zise Quélus — e costum de înmormîntare.

— Ah — murmură Henric — de ce nu-i înmormîntarea lui şi de ce nu-şi poartă cu anticipaţie propriu-i doliu ?

— Şi totuşi, dragă Saint-Luc — remarcă Maugiron — domnul de Anjou nu s-a arătat după Bussy. Nu cumva eşti *şi* în dizgraţia lui ?

Acest *şi* îl nimeri pe Saint-Luc drept în inimă.

— Păi de ce să se arate după Bussy ? se auzi replica lui Quélus. Nu v-aduceţi aminte că, atunci cînd maiestatea sa i-a făcut domnului de Bussy onoarea de a-l întreba dacă vrea să se numere printre slujitorii lui, domnul de Bussy i-a răspuns că, fiind coborîtor din familia de Clermont, nu va fi preaplecatul nimănui şi că se va mulţumi, pur şi simplu, să se considere slujitorul său însuşi, încredinţat că el, ca prinţ, este tot ce poate fi mai bun pe lume ?

Regele se-ncruntă şi îşi muşcă mustaţa.

— Şi totuşi, orice-ai spune — reluă Maugiron — este preaplecat domnului de Anjou, aşa mi se pare.

— Atunci — ripostă flegmatic Quélus — înseamnă că domnul de Anjou este un prinţ mai mare decît regele nostru.

Aceasta era afirmaţia cea mai dureroasă pe care cineva o putea face faţă de Henric, care întotdeauna îl detestase frăţeşte pe ducele de Anjou. Astfel încît, cu toate că nu rosti nici un cuvinţel, toţi îl văzură pe rege pălind.

— Vă rog, domnilor — încercă tremurînd Saint-Luc — fie-vă milă de invitaţii mei şi nu-mi stricaţi ziua nunţii !

Probabil că aceste vorbe abătură în altă parte gîndurile lui Henric.

— Da, domnilor — rosti el — să nu-i stricăm lui Saint-Luc ziua nunţii.

Şi zicînd acestea, îşi răsuci mustaţa cu un aer batjocoritor, care bietului ginere nu-i scăpă cîtuşi de puţin.

— Dar ia spuneţi-mi — strigă Schomberg — în clipa asta Bussy este cumva rudă cu familia de Brissac ?

— De ce ? întrebă Maugiron.

— Păi nu vezi cum îi ia apărarea Saint-Luc ? Ce dracu ! În amărîta asta de viaţă, în care nimeni nu pridideşte să se apere pe sine, pare-mi-se că omul nu-şi apără decît părinţii, rudele şi prietenii.

— Domnilor — interveni Saint-Luc — domnul de Bussy nu mi-e nici părinte, nici prieten, nici rudă : este oaspetele meu.

Regele îi azvîrli o privire plină de furie.

— Şi, de altfel — se grăbi să adauge Saint-Luc, fulgerat de privirea regelui — eu nu-l apăr cîtuşi de puţin.

Bussy se apropie cu toată gravitatea, păşind în urma pajilor, şi se pregătea să-l salute pe rege, cînd Chicot, jignit că i se acordă altcuiva decît lui prioritatea respectului, strigă :

— Hei, hei, n-auzi ?... Bussy, Bussy d'Amboise, Louis de Clermont, conte de Bussy, văd că trebuie neapărat să ţi se înşire toate numele pentru a-ţi da seama că ţie ţi se vorbeşte ; oare nu-l vezi pe adevăratul Henric, nu eşti în stare a-l deosebi pe rege de bufon ? Cel către care te îndrepţi este Chicot, este bufonul meu, nebunul, care face atîtea giumbuşlucuri, că uneori mor de rîs.

Bussy îşi continuă drumul şi tocmai se găsea dinaintea lui Henric, gata să se încline, cînd acesta îi spuse :

— Nu auzi, domnule de Bussy ? Te strigă cineva.

Şi-n hohotele de rîs ale favoriţilor săi, îi întoarse spatele tînărului căpitan. Bussy se înroşi de mînie, dar, stăpînindu-şi primul impuls, se prefăcu a lua în serios observaţia regelui şi, fără a lăsa să se vadă că a auzit hohotele de rîs ale lui Quélus, Schomberg şi Maugiron, fără să arate c-a văzut zîmbetele lor obraznice, se întoarse spre Chicot :

— O, sire, vă cer iertare, dar există regi care seamănă atît de bine cu bufonii, încît sper că o să mă scuzaţi dacă l-am luat pe bufonul vostru drept un rege.

— Cum — exclamă Henric, întorcîndu-se — ce-a spus ? !

— Nimic, sire — răspunse Saint-Luc, care părea să aibă în seara aceasta rolul de pacificator — nimic, absolut nimic.
— Oricum, cumetre Bussy — zise Chicot, înălţîndu-se pe vîrful picioarelor, aşa cum făcea regele cînd voia să pară mai maiestuos — aşa ceva este de neiertat !
— Sire — stărui Bussy — iertaţi-mă, eram preocupat.
— De pajii dumitale, domnule ? întrebă Chicot, acru. Te ruinezi cu asemenea paji şi, pe cinstea mea, încalci prerogativele noastre.
— Cum adică ? întrebă Bussy, dîndu-şi seama că, luînd în serios o astfel de comedie, rolul cel mai neplăcut era al regelui. Rog pe maiestatea voastră să-mi explice şi, dacă într-adevăr am greşit, ei bine, am să-mi recunosc cu toată smerenia greşeala.
— Golanii ăştia în postavuri aurite ! exclamă Chicot, arătînd cu degetul înspre paji. Pe cînd dumneata, un gentilom, un colonel, un Clermont, în sfîrşit, aproape un prinţ, dumneata eşti îmbrăcat doar în catifea neagră !
— Sire — răspunse Bussy, întorcîndu-se către favoriţii regelui — într-o epocă în care golanii sînt îmbrăcaţi ca principii, socot că este o dovadă de bun gust din partea prinţilor ca, pentru a se deosebi de ei, să se îmbrace aşijderea golanilor.
Şi le înapoie tinerilor favoriţi, strălucitori de podoabe, zîmbetul obraznic cu care aceştia îl onoraseră o clipă mai înainte.
Henric privi către prietenii săi, care se îngălbeniseră de mînie şi păreau că nu aşteaptă decît un singur cuvînt din partea stăpînului lor, ca să se arunce asupra lui Bussy. Quélus, cel mai pornit dintre toţi împotriva acestui gentilom, cu care de mult s-ar fi bătut în duel, dacă regele nu i-ar fi interzis cu străşnicie, îşi duse mîna la mînerul spadei.
— Spui acest lucru pentru mine şi pentru ai mei ? se răsti Chicot, care, deoarece uzurpase locul regelui, rosti ceea ce ar fi trebuit să rostească Henric.
Şi zicînd acestea, bufonul îşi luă o atitudine de matamor [1] atît de indignată, încît jumătate din cei de faţă izbucniră în hohote de rîs. Cealaltă jumătate a asistenţei nu rîse ; motivul este foarte simplu : cei care rîdeau, rîdeau de cei care nu rîdeau.

[1] Personaj din comediile spaniole, întruchipînd lăudăroşenia, fanfaronada.

Între timp, trei prieteni de-ai lui Bussy, bănuind că ar putea avea loc vreo încăierare, se grăbiră să se apropie de tînărul gentilom. Aceştia erau Charles Balzac d'Entragues, căruia i se spunea de obicei Antraguet, François d'Audie, viconte de Ribeirac, şi Livarot.
Văzînd aceste preparative de ostilităţi, lui Saint-Luc îi trecu prin minte că Bussy fusese trimis de către ducele de Anjou ca să dezlănţuie un scandal ori să arunce o provocare. El se înfricoşă mai mult ca oricînd, deoarece se simţea prins în cleştele furiei cumplite a doi inamici puternici, care îşi aleseseră drept cîmp de bătălie casa lui. Alergă la Quélus, care părea cel mai furios dintre toţi şi, punînd mîna pe spada tînărului favorit, îl rugă :
— În numele cerului, prietene, stăpîneşte-te, aşteaptă puţin !
— Ei, la naiba ! Stăpîneşte-te tu mai bine ! strigă acesta. Lovitura bădăranului ăstuia te atinge şi pe tine, cum mă atinge pe mine ; cel care spune ceva împotriva unuia dintre noi o spune împotriva tuturor ; şi cine spune ceva împotriva noastră îl jigneste pe rege.
— Quélus, Quélus — rosti Saint-Luc — gîndeşte-te la ducele de Anjou, care se află în spatele lui Bussy, care stă la pîndă cu atît mai straşnic, cu cît nu-i de faţă, şi e cu atît mai de temut, cu cît rămîne în umbră. Sper că nu-mi aduci jignirea de a crede că mă tem de lacheu, ci de stăpîn.
— Ei, dă-o-ncolo ! exclamă Quélus. De ce te-ai putea teme, cînd aparţii regelui Franţei ? Dacă ne punem viaţa în primejdie pentru el, regele Franţei ne va apăra.
— Pe tine, da, dar pe mine ? ! rosti cu mîhnire Saint-Luc.
— De ! conveni Quélus. Cine dracu te pune să te însori cînd ştii cît de gelos este regele pe prietenii lui ?
„Bun ! zise în sinea lui Saint-Luc. Fiecare nu se gîndeşte decît la el : să procedez şi eu la fel şi, deoarece vreau să trăiesc liniştit măcar primele cincisprezece zile ale căsniciei mele, să încerc a mi-l face prieten pe domnul de Anjou."
Chibzuind astfel, îl părăsi pe Quélus, păşind în întîmpinarea lui Bussy.
După neruşinata-i apostrofă, Bussy înălţase fruntea şi îşi plimba privirile prin sală, ciulind urechile să prindă vreo obrăznicile în schimbul celei rostite de el. Dar fiecare se uita în altă parte, toate gurile amuţiseră : unii se temeau să se arate de acord în faţa regelui, ceilalţi să se arate potrivnici de faţă cu Bussy.

Acesta, văzîndu-l pe Saint-Luc că se apropie, socoti, în sfîrşit, că a găsit ceea ce căuta.

— Domnule — începu Bussy — nu cumva onoarea convorbirii pe care se pare că doriţi a o avea cu mine se datoreşte celor ce-am rostit adineauri ?

— Celor ce-aţi rostit adineauri ? întrebă cu cel mai graţios surîs Saint-Luc. Dar ce anume aţi rostit ? Eu n-am auzit nimic. V-am văzut sosind şi am dorit să am plăcerea de a vă saluta, iar salutîndu-vă, să vă mulţumesc pentru cinstea pe care, prin prezenţa dumneavoastră, o faceţi casei mele.

Bussy era un om superior din toate punctele de vedere : brav pînă la exces, dar cultivat, spiritual şi om de lume ; cunoştea curajul lui Saint-Luc şi îşi dădu seama că, pentru acesta, datoria de gazdă era în momentul de faţă mai presus decît susceptibilitatea lui de favorit regal. Oricui altcuiva Bussy i-ar fi repetat cele spuse, adică ar fi aruncat din nou provocarea, însă pe Saint-Luc se mulţumi să-l salute curtenitor şi să răspundă la omagiul acestuia prin cuvinte politicoase.

— Ah ! ah ! exclamă Henric, văzîndu-l pe Saint-Luc lîngă Bussy. Mi se pare că micul meu cocoşel s-a dus să-l pună la punct pe fanfaronul ăsta. Bine a făcut, dar n-aş vrea să mi-l omoare. Quélus, du-te şi vezi ce se-ntîmplă ... Adică nu dumneata, Quélus, că prea te-aprinzi repede. Maugiron, mergi dumneata.

— Ce i-ai spus îngîmfatului de Bussy ? întrebă regele.

— Eu, sire ?

— Da, tu.

— I-am spus bună seara — răspunse Saint-Luc.

— Zău ? A, atîta tot ? ! mîrîi regele.

Saint-Luc înţelese că a făcut o prostie.

— I-am spus bună seara — reluă el — şi am adăugat că mîine voi avea onoarea să-i spun bună ziua.

— Bun — zise regele — bănuiam eu. Zăpăcitule !

— Dar aş ruga-o pe maiestatea voastră să-mi păstreze taina — urmă Saint-Luc, simulînd că vorbeşte în şoaptă.

— Vai, pe bunul Dumnezeu ! exclamă Henric al III-lea. N-am spus asta pentru că aş vrea să te stînjenesc. Cu siguranţă că, dacă ai putea să mă scapi de el, fără să te-alegi şi tu cu vreo zgîrietură...

Favoriţii regelui schimbară între ei o privire fulgerătoare, pe care Henric se prefăcu a nu o observa.

— Căci, orice s-ar zice — continuă regele — caraghiosul ăsta este de-o obrăznicie...

— Da, da — răspunse Saint-Luc. Totuşi, fiţi liniştit, sire, într-o bună zi o să-şi găsească el naşul.

— Hm ! mormăi regele, clătinînd din cap de jos în sus. E un spadasin grozav. De ce dracu nu-l muşcă odată un cîine turbat ! Am scăpa de el mult mai lesne.

Şi aruncă o privire piezişă spre Bussy, care, însoţit de cei trei prieteni ai săi, se plimba încolo şi încoace, înţepînd şi batjocorindu-i pe toţi cei pe care-i cunoştea drept cei mai înfocaţi duşmani ai ducelui de Anjou şi care, în consecinţă, erau prietenii cei mai devotaţi ai regelui.

— Ei, drăcia dracului ! strigă Chicot. Ia nu mai vorbi aşa cu drăgălaşii mei favoriţi, cumetre Bussy, că, de nu, acuma trag spada, cît mi-s eu de rege, ca şi cînd n-aş fi, nici mai mult nici mai puţin, decît un bufon.

— Tii, al naibii ! murmură Henric. Are dreptate, pe cinstea mea !

— Dacă Chicot mai face multe glume de-astea, să ştiţi, sire, că am să-l pedepsesc — interveni Maugiron.

— Nu, Maugiron, nu te băga. Chicot este gentilom şi-i grozav de susceptibil cînd e vorba de onoare. De altfel, nu el ar merita să fie pedepsit, căci nu el este cel mai obraznic.

De data aceasta, nimeni nu se mai putea înşela : Quélus făcu un semn lui d'O şi lui d'Épernon, care, ocupaţi prin alte colţuri ale sălii, nu luaseră parte la cele petrecute.

— Domnilor — zise Quélus, trăgîndu-i mai încolo — haideţi să ne sfătuim. Tu, Saint-Luc, continuă să vorbeşti cu regele şi du la bun sfîrşit împăcarea ta cu el, care pare să fi început cît se poate de bine.

Saint-Luc preferă acest din urmă rol şi se apropie de rege şi de Chicot, care se luaseră la harţă. Între timp, Quélus îi conduse pe cei patru prieteni ai săi în nişa din dreptul unei ferestre.

— Ei bine, ce vrei să-mi spui ? întrebă d'Épernon. Tocmai îi făceam curte nevestei lui Joyeuse şi-ţi atrag atenţia că, dacă povestea ta nu e dintre cele mai interesante, n-am să ţi-o iert.

— Domnilor, vreau să vă spun că, îndată după bal, plec la vînătoare — răspunse Quélus.

— Foarte bine — zise d'O. La ce fel de vînătoare ?

— La vînătoare de mistreți.

— Ce te-a apucat s-o pornești pe gerul ăsta, ca să te-alegi și cu burta spintecată prin vreun tufiș ?

— N-are importanță, eu mă duc.

— Singur ?

— Nu, cu Maugiron și cu Schomberg. Vînăm pentru rege.

— Aha, da, am înțeles — rostiră într-un glas Schomberg și Maugiron.

— Regele ar vrea să guste mîine la prînz o căpățînă de mistreț.

— Cu un guler italienesc — adăugă Maugiron, făcînd aluzie la gulerul simplu, răsfrînt, pe care-l purta Bussy și care era atît de diferit de gulerele țepene ale favoriților regelui.

— Aha — se dumeri d'Épernon — perfect ! Atunci merg și eu.

— Dar despre ce este vorba ? întrebă d'O. Nu pricep nimic.

— Ei, ia uită-te nițel în jur.

— Mă uit, mă rog.

— Și nu vezi pe nimeni care să-ți fi rîs cumva în nas ?

— Ba mi se pare că pe Bussy.

— Ei bine, nu crezi că-i un mistreț a cărui căpățînă i-ar plăcea nespus de mult regelui ?

— Cum, adică tu... crezi că regele... — începu d'O.

— Chiar el a cerut-o — răspunse Quélus.

— În cazul ăsta, haidem la vînătoare ! Dar cum vom vîna ?

— La pîndă, e mai sigur.

Bussy băgă de seamă sfatul lor și, fiind încredințat că era vorba de el, se apropie rînjind împreună cu prietenii săi.

— Ia te uită, Antraguet, ia te uită, Ribeirac, cum s-au adunat ! exclamă el. Este înduioșător ! Parc-ar fi Euryale și Nisus, Damon și Pythias, Castor și... dar unde o fi Polux ?

— Polux se însoară — explică Antraguet — așa că iată-l desperecheat pe Castor.

— Ce-or fi făcînd acolo ? întrebă Bussy, privindu-i batjocoritor.

— Pun rămășag că țin sfat în privința vreunei noi păruieli — zise Ribeirac.

— Nu, domnilor — răspunse surîzînd Quélus — vorbeam de vînătoare.

— Ce-i drept, seniore Cupidon, e destul de frig pentru vînătoare — spuse Bussy. O să vă crape pielea.

— Domnule — interveni Maugiron, la fel de politicos — avem mănuși foarte călduroase și jachete bine îmblănite.

— Ei, atunci sînt liniștit — răspunse Bussy. Și pe cînd vînătoarea ? Curînd ?

— Chiar în noaptea aceasta, poate — vorbi Schomberg.

— Nici un *poate ;* sigur în noaptea asta — adăugă Maugiron.

— Atunci — spuse Bussy — mă duc să-l înștiințez pe rege. Ce-ar zice maiestatea sa dacă mîine, cînd s-o trezi din somn, o să-și găsească toți prietenii plini de guturai ?

— Domnule — îl opri Quélus — nu vă mai osteniți să-l avertizați. Maiestatea sa știe că ne ducem să vînăm.

— Ciocîrlii ? întrebă Bussy cu o mutră dintre cele mai obraznice.

— Nu, domnule — răspunse Quélus — ne ducem să vînăm un mistreț. Ne trebuie neapărat o căpățînă.

— Dar dihania ?... întrebă Antraguet.

— I-am luat urma — zise Schomberg.

— Totuși e cazul să știți pe ce drum o s-o apuce — interveni Livarot.

— O să ne căznim să aflăm — îl asigură d'O. Ne însoțiți la vînătoare, domnule de Bussy ?

— Nu — răspunse acesta, continuînd conversația pe același ton — nu, vă spun drept, nu pot. Mîine trebuie să fiu la domnul de Anjou, pentru a-l primi pe domnul de Monsoreau, căruia, după cum știți, monseniorul i-a încredințat postul de mare maestru de vînătoare.

— Dar la noapte ? întrebă Quélus.

— Vai, nu pot nici la noapte ; am o întîlnire într-o căsuță tainică din cartierul Saint-Antoine.

— O, o ! exclamă d'Épernon. Nu cumva regina Margot se află incognito la Paris, domnule de Bussy, căci ni s-a șoptit că l-ați moștenit pe La Mole ?

— Așa-i, dar de cîtva timp am renunțat la moștenire, așa încît e vorba despre o altă persoană.

— Și persoana aceasta vă așteaptă în strada Saint-Antoine ? se interesă d'O.

— Întocmai. Aş vrea chiar să vă cer un sfat, domnule de Quélus.

— V-ascult. Cu toate că nu sînt avocat, am pretenţia că nu dau poveţe rele, mai ales prietenilor.

— Se zice că străzile Parisului sînt foarte puţin sigure, iar cartierul Saint-Antoine e tare izolat. Ce drum mă sfătuiţi să iau ?

— Ştiu şi eu — răspunse Quélus. Cum desigur că podarul Luvrului o să ne-aştepte toată noaptea, în locul dumneavoastră, eu aş lua micul bac de la Pré-aux-Clercs, aş coborî la turnul din colţ, m-aş încumeta să merg pe chei pînă la Marea cetăţuie, şi de-acolo, prin strada Tixeranderie, aş pătrunde în cartierul Saint-Antoine. Odată ajuns la capătul străzii Saint-Antoine, dacă aţi trecut de palatul Tournelles, fără nici un accident, e de presupus că veţi sosi nevătămat la misterioasa căsuţă despre care ne-aţi pomenit adineauri.

— Vă mulţumesc pentru itinerariu, domnule de Quélus — zise Bussy. Aţi spus, aşadar, bacul de la Pré-aux-Clercs, turnul din colţ, cheiul pînă la Marea cetăţuie, strada Tixeranderie şi strada Saint-Antoine. Fiţi liniştit, n-am să mă abat nici măcar cu un pas din drum. Şi salutîndu-i pe cei cinci prieteni, el se retrase, adresîndu-i-se lui Balzac d'Entragues : Negreşit, Antraguet, cu oamenii ăştia nu-i nimic de făcut, hai să plecăm !

Livarot şi Ribeirac izbucniră în rîs, urmîndu-i pe Bussy şi pe d'Entragues, care se depărtară, dar care, îndepărtîndu-se, se mai uitară de cîteva ori îndărăt. Favoriţii regelui îşi păstrară calmul : păreau hotărîţi să nu priceapă nimic.

În clipa cînd Bussy era gata să părăsească ultimul salon, acela unde se găsea doamna de Saint-Luc, care nu-şi pierdea din ochi soţul, Saint-Luc îi făcu un semn soţiei sale, arătîndu-i-l cu privirea pe favoritul ducelui de Anjou, care se îndepărta. Jeanne înţelese, cu acea perspicacitate proprie femeilor, şi alergînd după tînărul gentilom, îi tăie calea.

— O, domnule de Bussy — zise ea — toată lumea vorbeşte despre un sonet al dumneavoastră. Cel puţin aşa se spune...

— Contra regelui, doamnă ? întrebă Bussy.

— Nu, ci în cinstea reginei. Ah, spuneţi-mi-l şi mie !

— Cu plăcere, doamnă — conveni tînărul şi, oferindu-i doamnei de Saint-Luc braţul, se depărtă recitînd sonetul cerut.

Între timp, Saint-Luc se apropie încetişor de grupul favoriţilor regelui şi-l auzi pe Quélus, care spunea :

— După toate semnele, vînatul n-o să fie de loc anevoie de urmărit ; aşadar, în colţul palatului Tournelles, lîngă poarta Saint-Antoine, în faţa palatului Saint-Paul.

— Fiecare cu cîte un lacheu ? întrebă d'Épernon.

— Nicidecum, Nogaret, nicidecum — zise Quélus. Să fim singuri, să ne cunoaştem taina numai noi şi să ducem singuri lucrurile la bun sfîrşit. Îl urăsc, dar mi-ar fi ruşine dacă l-ar atinge ciomagul unui lacheu : este un gentilom prea ales.

— Ieşim toţi şase odată ? întrebă Maugiron.

— Toţi cinci, nu toţi şase — rosti Saint-Luc.

— A, adevărat, am uitat că tu ţi-ai luat nevastă. Te consideram încă flăcău — zise Schomberg.

— De fapt, măcar în prima noapte să rămînă şi bietul Saint-Luc lîngă nevastă-sa — adăugă d'O.

— N-aţi înţeles, domnilor — spuse Saint-Luc — nu din pricina soţiei mele nu vă pot însoţi, deşi veţi recunoaşte că ea o merită din plin, ci din pricina regelui.

— Cum, a regelui ?

— Da, maiestatea sa vrea să-l conduc la Luvru.

Tinerii îl priviră cu un zîmbet pe care în zadar Saint-Luc încercă să-l lămurească.

— Ei, ce vrei ? exclamă Quélus. Regele îţi poartă o prietenie atît de minunată, că nu se poate lipsi de tine.

— De altfel, n-avem nevoie de Saint-Luc — adăugă Schomberg. Să-l lăsăm deci regelui şi doamnei sale.

— Hm ! mormăi d'Épernon. Fiara e puternică.

— Aş ! se împotrivi Quélus. Puneţi-mă în faţa ei, daţi-mi o ţepuşă zdravănă şi restul mă priveşte.

Vocea lui Henric, strigîndu-l pe Saint-Luc, străbătu încăperea.

— După cum auziţi, domnilor, mă cheamă regele. La revedere şi succes la vînătoare !

Şi el îi părăsi fără întîrziere. Dar, în loc să se ducă la rege, se strecură de-a lungul zidurilor, printre numeroasele grupuri de invitaţi şi dansatori, şi ajunse la uşa unde se şi găsea Bussy, reţinut de frumoasa mireasă, care-şi dădea toată silinţa spre a nu-l lăsa să plece.

— A, bună seara, domnule de Saint-Luc — i se adresă tînărul. Dar ce aer speriat aveţi ! Nu cumva luaţi şi dum-

neavoastră parte la marea vînătoare care se pregătește ? Ar fi o dovadă de curaj, dar nu una de galanterie.

— Domnule — răspunse Saint-Luc — aveam aerul speriat pentru că vă căutam.

— O, într-adevăr ?

— Da, și mi-era teamă ca nu cumva să fi plecat. Scumpa mea Jeanne — adăugă apoi — spune-i te rog tatălui tău să încerce să-l mai rețină nițel pe rege : trebuie să schimb cîteva cuvinte între patru ochi cu domnul de Bussy.

Jeanne o porni repede : nu înțelegea nimic din tot ce i se cerea, dar se supunea, intuind importanța lucrurilor.

— Ce aveți să-mi spuneți, domnule de Saint-Luc ? se interesă Bussy.

— Voiam, domnule conte — răspunse Saint-Luc — să vă spun că, dacă astă-seară aveți cumva vreo întîlnire, ați face bine s-o amînați pe mîine, dat fiind că străzile Parisului sînt primejdioase, iar dacă întîlnirea aceasta, prin cine știe ce întîmplare, ar fi să aibă loc prin împrejurimile Bastiliei, ați face foarte bine să ocoliți palatul Tournelles, unde se află un intrînd ce poate folosi de ascunzătoare cîtorva oameni. Iată ce aveam să vă spun, domnule de Bussy. Nu cred, Dumnezeu mi-e martor, că unui om ca dumneavoastră i-ar putea fi frică. Totuși e bine să vă gîndiți.

În momentul acela, glasul lui Chicot se auzi strigînd :

— Saint-Luc ! Dragul meu Saint-Luc ! Haide, nu te mai ascunde. Doar vezi bine că te-aștept ca să mă întorc la Luvru.

— Iată-mă, sire — răspunse Saint-Luc, repezindu-se în direcția de unde venea glasul lui Chicot.

Alături de bufon se afla Henric al III-lea, căruia un paj îi întindea o grea mantie îmblănită cu hermină, în timp ce un al doilea paj îi înmîna o pereche de mănuși groase, lungi pînă la cot, iar un al treilea ținea masca de catifea căptușită cu mătase.

— Sire — zise Saint-Luc, adresîndu-se în același timp celor doi Henrici — voi avea onoarea de a purta torța pînă la litieră.

— Nici să nu te gîndești — răspunse Henric — Chicot își vede de drumul lui, iar eu de-al meu. Prietenii mei sînt toți niște haimanale, care mă lasă să mă întorc singur la Luvru în vreme ce dumnealor se plimbă fercheși prin oraș. Contasem pe ei, și cînd colo, iată că mă lasă baltă ; tu însă îți dai seama că nu mă poți lăsa să plec singur. Ești un om serios, căsătorit, trebuie să mă conduci înapoi la regină. Haide, prietene, haide ! Hei, un cal pentru domnul de Saint-Luc... Adică nu, nu-i nevoie — adăugă el — litiera mea e destul de mare : avem loc amîndoi.

Jeanne de Brissac nu scăpă nici un cuvînt din această convorbire ; ea vru să zică ceva, să-i spună un cuvînt soțului ei, să-l prevină pe tatăl său că regele îl răpea pe Saint-Luc, dar Saint-Luc, ducînd un deget la buze, îi recomandă să tacă și să fie prudentă.

— La dracu ! șopti el, neauzit. Acum că m-am pus bine cu François de Anjou, n-o să mă cert cu Henric de Valois... Sire — continuă el cu glas tare — iată-mă-s ! Sînt cu totul devotat maiestății voastre și, dacă mi-ar ordona, aș urma-o pînă la capătul pămîntului.

Se iscă mare zarvă, apoi adînci plecăciuni, pe urmă o tăcere adîncă, pentru ca toți să audă cum regele își ia rămas bun de la domnișoara de Brissac și de la tatăl ei. Nici că se poate cuvinte mai fermecătoare.

După aceea, pe caldarîmul curții răsunară copitele cailor, iar torțele poleiră cu reflexe roșiatice vitraliile. În sfîrșit, mai rîzînd, mai dîrdîind, se pierdură în noapte și-n ceață toți curtenii coroanei și toți nuntașii.

Rămasă doar cu cameristele, Jeanne intră în camera sa și îngenunche în fața sfintei dintr-o icoană în care ea avea o deosebită încredere. Porunci apoi să fie lăsată singură și să se pregătească o gustare la întoarcerea soțului ei.

Domnul de Brissac făcu mai mult : trimise șase soldați să-l aștepte la porțile Luvrului pe proaspătul căsătorit, pentru ca la întoarcere ei să-l escorteze. Dar, după două ore de așteptare, soldații însărcinară pe unul dintre tovarășii lor să se ducă și să-l anunțe pe mareșal că toate porțile Luvrului s-au închis și că, înainte de a o fereca pe ultima, căpitanul gărzii le-a spus : „Nu mai așteptați degeaba, nimeni nu mai părăsește Luvrul în noaptea aceasta. Maiestatea sa s-a culcat și toată lumea doarme".

Mareșalul transmise această știre fiicei lui, care mărturisi că se simte prea neliniștită pentru a se putea culca, de aceea va sta de veghe, așteptîndu-și soțul.

II

CUM NU TOTDEAUNA CEL CARE DESCHIDE UŞA ESTE CEL CARE INTRĂ ÎN CASĂ

Poarta Saint-Antoine era un fel de boltă de piatră destul de asemănătoare cu poarta Saint-Denis şi cu poarta Saint-Martin, care se văd şi astăzi. Numai că zidul ei din stînga se afla lipit de clădirile care mărgineau Bastilia, fiind astfel legată de bătrîna fortăreaţă.

Terenul din dreapta, între poartă şi palatul Bretagne, era întins, posomorît şi mocirlos; în schimb, puţin umblat ziua şi cu desăvîrşire pustiu de îndată ce cobora seara, deoarece pare-se că trecătorii nocturni se obişnuiseră să-şi facă drum chiar pe lîngă fortăreaţă, cu scopul de a se pune cît de cît sub ocrotirea santinelei din turn, care, dacă nu putea să-i ajute, cel puţin putea să strige după ajutor şi astfel să-i sperie pe răufăcători, în vremurile acelea cînd străzile mişunau de bandiţi, iar poliţia era aproape inexistentă.

Nu e nevoie să mai adăugăm că nopţile de iarnă îi făceau pe drumeţi să fie şi mai prevăzători decît în cele de vară. Noaptea în cursul căreia se petrec cele povestite pînă acum şi cele ce vor urma era atît de geroasă, atît de întunecată şi cu un cer acoperit de nori mohorîţi, plutind atît de jos, încît, dincolo de crenelurile fortăreţei, nimeni n-ar fi putut zări santinela binecuvîntată, căreia, la rîndul ei, i-ar fi fost nespus de greu să deslușească oamenii care treceau prin piaţă.

Pînă la poarta Saint-Antoine, pe partea dinspre oraş, nu se înălţa nici o casă, ci numai ziduri semeţe. La dreapta, zidul bisericii Saint-Paul, iar la stînga, zidul palatului Tournelles. Tocmai dincolo de acest palat, în apropierea străzii Sainte-Catherine, zidul făcea acel intrînd despre care Saint-Luc îi vorbise lui Bussy. Urma apoi grupul de case dintre uliţa Jouy şi strada Saint-Antoine, în faţa căreia se găsea pe atunci strada Billettes şi biserica Sainte-Catherine.

De altfel, în toată această porţiune pe care am descris-o a vechiului Paris nu exista nici un felinar. În nopţile cînd luna îşi asuma sarcina de a lumina pămîntul, vedeai ridicîndu-se, sumbră, maiestuoasă şi neclintită, uriaşa Bastilie, care se contura puternic pe albastrul cerului înstelat. Dimpotrivă, în nopţile întunecoase, acolo unde se afla fortăreaţa, nu se zărea decît o beznă de două ori mai adîncă, străpunsă din loc în loc de luminile palide ale cîtorva ferestre.

Aşadar, în această noapte care începuse cu un ger îndeajuns de muşcător, şi care avea să se sfîrşească printr-o ninsoare abundentă, paşii nici unui trecător nu răsunau pe pămîntul îngheţat al cărării ce unea strada cu cartierul, cărare bătătorită, după cum am spus, de plimbăreţii întîrziaţi, care, prudenţi, ocoleau pe aici. În schimb, un ochi ager ar fi putut desluşi în intrîndul din zidul palatului Tournelles cîteva umbre negre ce se foiau îndeajuns pentru a dovedi că aparţin unor biete trupuri omeneşti, tare doritoare să păstreze căldura naturală pe care, clipă de clipă, le-o răpea nemişcarea la care păreau a se fi osîndit de bună voie, în aşteptarea unei anume întîmplări.

Santinela din turn, care, din pricina beznei, nu putea să vadă pînă-n piaţă, n-ar fi fost în stare nici să prindă o iotă din convorbirea acestor umbre negre, într-atît vorbeau de încet. Totuşi, convorbirea lor nu era lipsită de oarecare interes.

— Turbatul ăsta de Bussy avea dreptate — spunea una dintre umbre. E o noapte cum n-am mai pomenit decît la Varşovia, pe cînd Henric era rege al Poloniei, şi de-o ţine tot aşa, o să ne crape pielea, după cum ni s-a prezis.

— Isprăveşte, Maugiron — ripostă o altă umbră — te văicăreşti ca o muiere! Ce-i drept, nu-i cald, dar trage-ţi gluga pe ochi şi vîră-ţi mîinile în buzunare; ai să vezi că nici nu mai simţi frigul.

— Zău, Schomberg — interveni a treia umbră — ţie îţi dă mîna să vorbeşti. Se vede cît de colo că eşti neamţ! Dar mie mi-au crăpat buzele pînă la sînge şi mustaţa mi s-a umplut de chiciură.

— Mie mi-au degerat mîinile — rosti a patra umbră. Pe cinstea mea, pot să pariez că nici nu le mai am.

— Sărmane Quélus — răspunse Schomberg — trebuia să-ţi iei manşonul maică-ti. Cu siguranţă că ţi l-ar fi împrumutat, draga de ea, mai ales dacă i-ai fi spus că-ţi trebuie ca s-o scapi de scumpul său Bussy, pe care-l iubeşte aproape tot atît de mult pe cît iubeşte ciuma.

— Ei, Doamne, aveţi puţină răbdare! rosti a cincea voce. Sînt sigur că peste cîteva minute o să vă plîngeţi că vă e prea cald.
— Să te-audă Dumnezeu, d'Épernon! oftă Maugiron, tropăind de zor.
— Păi nu eu ţi-am vorbit — zise d'Épernon — ci d'O. Eu tac de frică să nu-mi îngheţe cuvintele.
— Ce spuneai? îl întrebă Quélus pe Maugiron.
— D'O spunea — reluă Maugiron — că peste cîteva minute o să ne fie prea cald, iar eu i-am răspuns: „Să te-audă Dumnezeu!"
— Ei bine, mi se pare că l-a şi auzit, căci văd ceva mişcînd pe strada Saint-Paul.
— Te-nşeli: nu poate fi el.
— Şi de ce?
— Pentru că a indicat un alt itinerar.
— Ca şi cînd ar fi de mirare să fi bănuit ceva şi să fi schimbat traseul!
— Nu-l cunoaşteţi pe Bussy: dacă a spus că va trece pe drumul ăsta, pe-ăsta va trece, chiar de-ar şti că diavolul în carne şi oase îl pîndeşte să-i taie calea.
— Deocamdată — răspunse Quélus — iată doi oameni care se-ndreaptă încoace.
— Într-adevăr, aşa e — repetară două sau trei glasuri, recunoscînd realitatea faptului.
— Atunci, pe ei! propuse Schomberg.
— Staţi puţin! interveni d'Épernon. Nu cumva să trimitem pe lumea cealaltă niscai burghezi de treabă sau cine ştie ce moaşă care se duce la vreo naştere... Na, că se opresc.
Într-adevăr, la capătul străzii Saint-Paul, care dă în strada Saint-Antoine, cele două persoane care atrăgeau atenţia celor cinci prieteni se opriseră, şovăind parcă.
— Aha-ha! exclamă Quélus. Te pomeneşti că ne-or fi văzut?
— Ce tot îndrugi, abia dacă ne putem vedea noi înşine.
— Ai dreptate — reluă Quélus. Uite-i că o apucă la stînga... Se opresc în faţa unei case... caută ceva.
— Chiar aşa e.
— Parc-ar vrea să intre — spuse Schomberg. Să ştiţi că ne scapă.

— Dar nu e omul nostru — răspunse Maugiron. El trebuia să meargă în cartierul Saint-Antoine, iar ăştia au venit dinspre Saint-Paul şi au coborît în direcţie opusă.
— Ei — rosti Schomberg — cine vă garantează că şmecherul nu ne-a dat o indicaţie greşită, fie din întîmplare, fără intenţie, fie din viclenie bine chibzuită?
— De fapt, s-ar putea şi asta — încuviinţă Quélus.
Această presupunere determină întregul grup de gentilomi să ţîşnească întocmai ca o haită înfometată. Ei ieşiră, părăsind ascunzătoarea, şi se repeziră cu săbiile în mînă către cei doi oameni opriţi dinaintea unei porţi. Unul dintre aceştia tocmai introdusese o cheie în broască, iar poarta începuse să se deschidă, cînd strigătele atacatorilor îi făcură pe cei doi inşi misterioşi să-şi înalţe capul.
— Ce-o fi asta? îl întrebă, întorcîndu-se, cel mai scund dintre cei doi pe însoţitorul său. Nu cumva pe noi ne ameninţă, d'Aurilly?
— Ah, monseniore, aşa se pare — răspunse cel care deschisese poarta. Ce faceţi, vă spuneţi numele sau vă păstraţi incognito-ul?
— Oameni înarmaţi! O capcană!
— Niscai geloşi care ne pîndesc. Pe bunul Dumnezeu, monseniore, v-am spus doar că doamna este prea frumoasă, ca să nu-i facă şi alţii curte.
— Să intrăm repede, d'Aurilly. Un asediu se susţine mai uşor din spatele unei porţi decît în faţa ei.
— Desigur, monseniore, cînd nu există duşmani înăuntru. Dar de unde ştiţi...
El nu apucă să sfîrşească. Tinerii gentilomi străbătură cu iuţeala fulgerului distanţa aceea de vreo sută de paşi. Quélus şi Maugiron, care alergaseră furişîndu-se pe lîngă zid, se aruncară între poartă şi între cei ce voiau să intre, spre a le tăia retragerea, în vreme ce Schomberg, d'O şi d'Épernon se pregăteau să-i atace din faţă.
— La moarte, la moarte! strigă Quélus, ca întotdeauna cel mai înfierbîntat dintre cei cinci.
Deodată, cel căruia i se spusese monseniore şi pe care tovarăşul său îl întrebase dacă-şi va păstra incognito-ul se întoarse către Quélus, făcu un pas înainte şi, încrucişîndu-şi braţele, vorbi cu aroganţă:
— Pare-mi-se, domnule de Quélus, că ai spus: „La moarte!", adresîndu-te unui fiu al Franţei.

Glasul îi era posomorît şi privirea sinistră. Quélus se dădu înapoi, cu ochii holbaţi, cu genunchii tremurînd, cu braţele paralizate.

— Monseniorul duce de Anjou ! strigă el.

— Monseniorul duce de Anjou ! repetară ceilalţi.

— Ei bine, domnilor — reluă François, fulgerîndu-i cu privirea — nu mai strigaţi : „La moarte ! La moarte !“ ?

— Monseniore — bîigui d'Épernon — a fost o glumă, iertaţi-ne.

— Monseniore — adăugă d'O la rîndul său — nu ne-am gîndit că s-ar putea s-o întîlnim pe alteţa voastră în acest cartier pustiu, la marginea Parisului.

— O glumă ? replică François, fără măcar să-i facă lui d'O cinstea de a-i răspunde. Ciudate glume mai faceţi, domnule d'Épernon ! Ia să vedem atunci : pe cine ameninţa gluma dumneavoastră, din moment ce nu era îndreptată împotriva mea ?

— Monseniore — rosti cu adînc respect Schomberg — l-am văzut pe Saint-Luc părăsind palatul Montmorency şi pornind încoace. Faptul ni s-a părut ciudat, aşa că am vrut să ştim în ce scop un soţ îşi părăseşte soţia chiar în noaptea nunţii.

Explicaţia era plauzibilă, deoarece, după toate probabilităţile, ducele de Anjou urma să afle a doua zi că Saint-Luc nu dormise la palatul Montmorency, ori această noutate avea să coincidă cu spusele lui Schomberg.

— Domnul de Saint-Luc ? M-aţi luat drept domnul de Saint-Luc, domnilor ?

— Da, monseniore — repetară în cor cei cinci.

— Dar cum poate cineva să ne confunde ? întrebă ducele de Anjou. Domnul de Saint-Luc este cu un cap mai înalt decît mine.

— Adevărat, monseniore — răspunse Quélus — dar e tocmai de înălţimea domnului d'Aurilly, care are onoarea să vă însoţească.

— Şi pe urmă, noaptea e foarte întunecoasă, monseniore — adăugă Maugiron.

— Cînd am văzut un om vîrînd o cheie în broasca unei porţi, l-am considerat drept cel mai de vază dintre cei doi — murmură d'O.

— În sfîrşit — zise Quélus — monseniorul nu poate pune la îndoială faptul că am fi avut, în ceea ce-l priveşte, măcar

un dram de gînd rău şi cu atît mai puţin pe acela de a-i tulbura clipele de plăcere.

Tot vorbind şi ascultînd răspunsurile mai mult sau mai puţin logice dictate de mirarea şi de teama celorlalţi, printr-o dibace manevră strategică, François părăsise pragul porţii şi, urmat pas cu pas de d'Aurilly, cîntăreţul său din lăută şi însoţitor fidel în plimbările-i nocturne, se găsea acum la o distanţă destul de apreciabilă de poarta cu pricina, care, fiind întru totul asemănătoare cu celelalte, nu mai putea fi recunoscută.

— Plăcerile mele ! rosti el, acru. Şi ce vă face să credeţi că mă aflu aici pentru a mă desfăta ?

— Vai, monseniore, oricare ar fi pricina pentru care vă aflaţi aici — replică Quélus — iertaţi-ne ; noi ne retragem.

— Prea bine ! Adio, domnilor !

— Monseniore — adăugă d'Épernon — discreţia noastră, prea binecunoscută alteţii voastre...

Ducele de Anjou, care tocmai făcuse un pas spre a se îndepărta, se opri şi încruntă sprîncenele :

— Discreţie, domnule de Nogaret ? Şi cine, mă rog, vă cere acest lucru ?

— Monseniore, am crezut că alteţa voastră, singură la ceasul acesta şi urmată de confidentul său...

— V-aţi înşelat. Iată ce trebuie să credeţi şi ceea ce vreau eu să se creadă...

Cei cinci gentilomi ascultară într-o tăcere desăvîrşită şi plină de cel mai adînc respect.

— Mă duceam — reluă ducele de Anjou, vorbind rar ca pentru a-şi săpa cuvintele în memoria ascultătorilor — mă duceam să-l consult pe evreul Manasse, care ştie să ghicească în pahar şi în cafea. După cum ştiţi, el locuieşte în strada Tournelles. Mai adineauri, d'Aurilly v-a zărit şi a crezut că sînteţi străjerii de rond. Aşa că — urmă el cu un fel de veselie înspăimîntătoare pentru cei care cunoşteau firea prinţului — ca nişte adevăraţi consultanţi ai vrăjitorilor, precum socotim că sîntem noi, ne strecuram pe lîngă ziduri şi ne piteam pe lîngă porţi ca să ne ferim, cît mai mult cu putinţă, de privirile voastre teribile.

Tot vorbind astfel, prinţul ajunse din nou, pe nesimţite, în strada Saint-Paul, găsindu-se astfel în situaţia de a fi auzit de santinelele Bastiliei în cazul unui atac, asupra căruia — cunoscînd ura surdă şi inveterată ce o nutrea faţă de el

fratele său — scuzele şi respectul favoriţilor lui Henric al III-lea îl linişteau prea puţin.

— Şi acum că ştiţi ce trebuie să credeţi şi, mai ales, ce trebuie să spuneţi, adio, domnilor ! E inutil să vă previn că doresc să nu fiu urmat.

Toţi se înclinară, apoi se despărţiră de prinţ, care, făcînd cîţiva paşi în direcţie opusă, întoarse de mai multe ori capul, însoţindu-i cu privirea.

— Monseniore — zise d'Aurilly — jur că oamenii ăştia de care abia ne-am despărţit aveau gînduri necurate. În curînd va fi miezul nopţii ; ne aflăm, cum spuneau şi ei, într-un cartier îndepărtat şi pustiu. Să ne întoarcem repede la palat, monseniore, să ne întoarcem cît mai repede.

— Nici gînd — răspunse prinţul, întrerupîndu-l. Dimpotrivă, să profităm de plecarea lor.

— Numai că — replică d'Aurilly — alteţa voastră se înşală : ei n-au plecat, ci s-au întors, după cum se poate încredinţa şi monseniorul, în ascunzătoarea de unde pîndeau. Îi vedeţi, monseniore, în intrîndul acela la colţul palatului Tournelles ?

François privi într-acolo : d'Aurilly spusese adevărul adevărat. Cei cinci gentilomi îşi reluaseră locul şi era limpede că puneau ceva la cale, ceva ce fusese întrerupt de sosirea prinţului ; dar poate că se postaseră acolo tocmai pentru a-l spiona pe prinţ şi pe însoţitorul său şi spre a se convinge dacă aceştia se duc la evreul Manasse.

— Ei bine, monseriore — întrebă d'Aurilly — ce hotărîţi ? Eu voi face ceea ce va ordona alteţa voastră, dar să rămînem aici nu cred că e prudent.

— Fir-ar să fie ! exclamă prinţul. Totuşi, grozav mă supără să las treaba baltă.

— Ştiu, monseniore, vă cred, dar treaba se poate amîna. Am mai avut onoarea să spun alteţei voastre că sînt perfect informat ; casa este închiriată pe un an ; ştiu că doamna locuieşte la primul etaj ; m-am înţeles cu camerista şi ea ne stă la dispoziţie cu o cheie care descuie poarta. Avînd în mîna noastră aceste avantaje, putem aştepta.

— Eşti sigur că poarta se descuiase ?

— Sigur ; cu cea de a treia cheie pe care am încercat-o.

— Pentru că veni vorba, ai încuiat-o la loc ?

— Ce, poarta ?

— Da.

— Nu încape îndoială, monseniore.

Oricît de sincer era accentul cu care el rostise aceste cuvinte, trebuie să mărturisim că d'Aurilly era mai puţin sigur de a fi încuiat poarta decît de a fi descuiat-o. Dar răspunsul lui plin de convingere nu-l făcu pe prinţ să se îndoiască mai mult de cea de a doua posibilitate decît de prima.

— Totuşi, nu mi-ar fi părut rău să ştiu...

— Ce fac cei de acolo, monseniore ? Pot să vă spun eu, fără teama de a mă înşela. S-au adunat şi stau la pîndă. Să mergem. Alteţa voastră are duşmani : cine ştie ce-ar îndrăzni să încerce împotrivă-i.

— Bine, fie, hai să plecăm, dar cu condiţia să ne întoarcem.

— În nici un caz în noaptea aceasta, monseniore. Rog pe alteţa voastră să înţeleagă temerile mele : văd pretutindeni numai capcane. Şi, desigur, mi-e îngăduit să încerc asemenea spaime cînd sînt însoţitorul primului prinţ de sînge... al moştenitorului tronului, pe care mulţi au interesul să nu-l vadă moştenind.

Aceste ultime cuvinte făcură o atît de puternică impresie asupra lui François, încît el se hotărî neîntîrziat să se retragă ; nu însă fără a bombăni împotriva ghinionului acelei întîlniri şi nu fără a se jura în sinea lui să le plătească cu vîrf şi îndesat, la timpul şi locul potrivit, celor cinci gentilomi, pentru neplăcerea pricinuită.

— Fie ! se resemnă el. Să ne întoarcem la palat : o să-l găsim pe Bussy, care trebuie să se fi întors de la blestemata aia de nuntă. Fără doar şi poate că nu s-a lăsat pînă n-a stîrnit vreo ceartă straşnică şi n-a ucis ori va ucide mîine dimineaţă pe careva dintre favoriţii ăştia de alcov. Asta o să mă mai mîngîie.

— Fie, monseniore, să ne punem nădejdea în Bussy — răspunse d'Aurilly. Nici nu cer altceva, şi din acest punct de vedere am în el, ca şi alteţa voastră, cea mai deplină încredere.

Şi plecară.

Nici n-apucară să dea bine colţul străzii Jouy, şi cei cinci prieteni văzură ivindu-se dinspre strada Tizon un călăreţ înfăşurat într-o pelerină largă. Pasul greu şi aspru al calului răsuna pe pămîntul aproape împietrit, în timp ce, luptînd cu întunericul nopţii, o rază firavă de lună, care se străduise pentru ultima oară să străpungă cerul noros şi văzduhul încărcat de zăpadă, arginta pana albă de la pălăria călăreţului.

Acesta ţinea frîul strîns şi îşi mîna cu precauţie calul, care, silit să meargă la pas, în ciuda frigului, era numai spume.

— De data asta — zise Quélus — el este.

— Imposibil! răspunse Maugiron.

— De ce imposibil?

— Pentru că este singur, iar noi l-am lăsat împreună cu Livarot, cu d'Entragues şi cu Ribeirac, care nu i-ar fi îngăduit să se aventureze în felul acesta.

— Ba el e, el e — spuse d'Épernon. Ascultă, nu recunoşti acel răsunător *hm!* al lui? Şi felul semeţ de a-şi ţine capul? E absolut singur.

— Atunci — interveni d'O — ne întinde o cursă.

— Fie ce-o fi, cursă sau nu, dar el este — strigă Schomberg — şi de vreme ce-i el: *la atac, la atac!*

Într-adevăr, era Bussy, care venea nepăsător pe strada Saint-Antoine, urmînd întocmai itinerariul sugerat de Quélus. După cum am văzut, el fusese avertizat de Saint-Luc şi, în ciuda fiorului foarte firesc care-i străbătuse trupul auzind cuvintele acestuia, se despărţise de cei trei prieteni ai săi la poarta palatului Montmorency.

Era şi aceasta una din bravadele atît de plăcute ale aprigului colonel, care spunea despre el însuşi: „Nu-s decît un simplu gentilom, dar în pieptul meu bate o inimă de împărat, şi cînd citesc în «Vieţile»[1] lui Plutarh despre faptele vechilor romani, nu există, după părerea mea, un singur erou al antichităţii pe care să nu-l pot imita în tot ceea ce a făcut."

Apoi Bussy se gîndise că era posibil ca Saint-Luc, pe care de obicei nu-l număra printre prietenii săi şi de a cărui neaşteptată bunăvoinţă nu se bucurase decît datorită încurcăturii în care se aflase acesta, să-l fi avertizat numai pentru a-l îndemna să ia anumite măsuri de prevedere ce l-ar fi putut face să apară ridicol în ochii adversarilor săi, admiţînd că se aflau la pîndă niscai adversari. Or, Bussy se temea de ridicol mai mult decît de primejdie. Pînă şi în ochii inamicilor lui, el se bucura de o reputaţie care-l determina, pentru a şi-o menţine la înălţimea unde era ea cocoţată, să întreprindă cele mai nebuneşti fapte. Deci, ca un erou al lui Plutarh, îi expediase pe cei trei tovarăşi ai săi, escortă viguroasă care ar fi silit chiar un întreg escadron să-i arate respect, şi singur, cu braţele încrucişate sub pelerină, fără alte arme decît spada şi pumnalul, el se îndrepta spre casa unde îl aştepta nu o iubită, cum s-ar fi putut crede, ci o scrisoare, trimisă în fiecare lună şi în aceeaşi zi de regina de Navara[1], în amintirea unei dulci prietenii, scrisoare pe care viteazul gentilom, după făgăduiala făcută frumoasei Margareta şi niciodată călcată, se ducea s-o ridice noaptea de la locuinţa mesagerului şi numai el însuşi, pentru a nu compromite pe nimeni.

Străbătuse fără nici o primejdie drumul dintre strada Grands-Augustins pînă în Saint-Antoine, cînd, ajungînd în dreptul străzii Sainte-Catherine, privirea sa vioaie, pătrunzătoare şi ageră desluşi în beznă, de-a lungul zidului, acele forme omeneşti pe care ducele de Anjou, neprevenit, nu le observase în prima clipă. De altfel, oamenii cu adevărat viteji simt, la apropierea primejdiei pe care o ghicesc, o exaltare care le ascute în chip desăvîrşit simţurile şi mintea.

Bussy numără umbrele negre lipite de zidul cenuşiu.

— Trei, patru, cinci — zise el — fără a mai pune la socoteală lacheii, care, desigur, stau pitiţi într-alt colţ şi care vor alerga la cea dintîi chemare a stăpînilor. După cît se pare, mă onorează straşnic. Drace! E o treabă serioasă pentru un singur om. Oricum, acest cumsecade Saint-Luc nu m-a înşelat şi chiar dacă în toiul luptei el însuşi ar fi primul care să-mi găurească burta, tot i-aş spune: „Prietene, îţi mulţumesc că m-ai avertizat!"

Vorbindu-şi astfel, el înainta mereu; numai că braţul drept începu să se mişte slobod sub pelerină, a cărei agrafă mîna lui stîngă o desfăcu pe nesimţite. Era tocmai în momentul cînd Schomberg strigă: *La atac!*, la care strigăt, repetat de ceilalţi patru, gentilomii ţîşniră în faţa lui Bussy.

— Aşa, domnilor — rosti Bussy cu vocea lui ascuţită, însă calmă — vreţi, după cît se pare, să-l ucideţi pe bietul Bussy! Prin urmare, Bussy este o fiară sălbatică, este faimosul mistreţ ce trebuia vînat? Ei bine, domnilor, mistreţul o să-i cam spintece pe unii, v-o jur, şi dumneavoastră ştiţi că niciodată nu-mi calc cuvîntul.

— Mă rog, mă rog — strigă Schomberg — asta nu te împiedică să fii un mare bădăran, seniore Bussy d'Amboise, dacă ne vorbeşti de-a călarele, în timp ce noi te-ascultăm de jos.

[1] Lucrarea cunoscutului istoric şi moralist grec Plutarh (45—125 e.n.) intitulată „Vieţile oamenilor iluştri din Grecia şi Roma".

[1] Este vorba de Margareta de Valois, sora lui Henric al III-lea şi soţia lui Henric de Navara (Henric al IV-lea), care a repudiat-o în 1599.

Şi rostind aceste cuvinte, braţul tînărului, îmbrăcat în mătase albă, ieşi de sub pelerină şi scînteie ca un fulger de argint în razele lunii, fără ca Bussy să poată ghici cu ce intenţie, dacă nu cumva cu intenţia de a ameninţa, pur şi simplu, ceea ce corespundea gestului făcut. Aşa că Bussy tocmai se pregătea să răspundă cum ştia el să răspundă, cînd, vrînd să înfigă pintenii în burta calului, simţi că animalul se clatină şi se prăbuşeşte sub el. Cu o dibăcie care-i era proprie şi de care dăduse dovadă în nenumăratele sale dueluri, deşi era atît de tînăr, Schomberg zvîrlise un fel de cuţit, a cărui lamă lată atîrna mai greu decît mînerul : tăind tendoanele de la genunchi ale calului, arma lui rămăsese înfiptă în rană ca o toporişcă într-o cracă de stejar. Animalul necheză surd şi căzu tremurînd în genunchi.

Totdeauna pregătit pentru orice, Bussy se pomeni cu amîndouă picioarele pe pămînt şi cu spada în mînă.

— Ah, nenorocitule — strigă el — e calul meu favorit şi ai să mi-o plăteşti !

Şi cum Schomberg, împins de propriu-i curaj, se apropia calculînd greşit lungimea spadei pe care Bussy o ţinea strîns lipită de trup, aşa cum greşit se calculează distanţa pînă unde poate ajunge muşcătura unui şarpe încolăcit, spada şi braţul celui atacat se întinseră fulgerător şi-i sfîrtecară pulpa.

Schomberg scoase un strigăt.

— Ei bine — zise Bussy — m-am ţinut ori nu de cuvînt ? Iată unul gata spintecat. Neîndemînaticule, trebuia să tai braţul lui Bussy, nu genunchiul calului său.

Şi cît ai clipi, în timp ce Schomberg îşi lega rana cu o batistă, Bussy îşi flutură vîrful spadei sale lungi pe sub nasul şi prin dreptul pieptului celorlalţi patru atacatori, refuzînd să scoată un strigăt ; căci a striga după ajutor, adică a recunoaşte că avea nevoie de aşa ceva, era nedemn de Bussy ; se mulţumi doar să-şi înfăşoare pelerina în jurul braţului stîng şi, transformînd-o astfel într-un fel de scut, el se trase înapoi, nu pentru a fugi, ci pentru a se apropia de un zid de care să se poată rezema spre a nu fi atacat pe la spate, dînd cîte zece lovituri pe minut şi uneori simţind acea rezistenţă moale a cărnii, dovadă că loviturile şi-au atins ţinta. La un moment dat, el alunecă şi privi maşinal în pămînt. Clipa aceasta i-a fost de ajuns lui Quélus, care îi dădu o lovitură în coastă.

— Atins ! strigă Quélus.

— Da, în haină, cum ating fricoşii — răspunse Bussy, care nu voia să recunoască de fel că e rănit.

Şi năpustindu-se asupra lui Quélus, încrucişă atît de înverşunat spada cu el, încît arma din mîna tînărului sări la o distanţă de zece paşi. Dar nu putu să-şi desăvîrşească victoria, deoarece în aceeaşi clipă d'O, d'Épernon şi Maugiron îl atacară cu o nouă furie. Schomberg îşi pansase rana, Quélus îşi ridicase spada : Bussy înţelese că avea să fie înconjurat, că nu-i mai rămînea decît o clipă spre a se reîntoarce la zid şi că, dacă nu profită de această clipă, va fi pierdut. Făcu un salt îndărăt, depărtîndu-se cu trei paşi de atacatori, dar patru spade îl ajunseră repede din urmă, deşi cam prea tîrziu, căci, graţie unui al doilea salt, Bussy izbuti să se reazeme de perete. Acolo se opri, puternic ca Ahile sau ca Roland, zîmbind furtunii de lovituri ce cădeau potop asupra capului său şi zăngăneau în juru-i.

Deodată îşi simţi fruntea muiată de sudoare şi ochii i se înceţoşară. Uitase de rană, dar semnele de leşin care-l încercau i-o reamintiră.

— Aha, te-ai înmuiat ! strigă Quélus, dublîndu-şi loviturile.

— Poftim ! răspunse Bussy. Judecă singur ! Şi îl pocni în tîmplă cu garda spadei.

Sub violenţa loviturii acestui pumn de fier, Quélus se rostogoli la pămînt.

Apoi, dezlănţuit, furios ca mistreţul care, după ce a ţinut piept cîinilor, năvăleşte asupră-le, Bussy scoase un strigăt cumplit şi se repezi înainte. D'O şi d'Épernon dădură înapoi ; Maugiron îl ridicase pe Quélus şi-l ţinea în braţe. Bussy sfărîmă cu piciorul spada acestuia din urmă şi străpunse antebraţul lui d'Épernon. O clipă, el fu învingător. Dar Quélus îşi reveni, Schomberg, deşi rănit, reintră în luptă, aşadar, din nou patru spade fulgerară. Încă o dată Bussy se simţi pierdut. El îşi adună toate puterile pentru a se retrage şi, pas cu pas, dădu înapoi, vrînd să ajungă iarăşi la zid. Sudoarea îngheţată de pe frunte, vuietul surd al urechilor, un văl dureros şi însîngerat ce-i acoperea ochii îi prevesteau sleirea puterilor. Spada nu mai urma drumul pe care i-l dicta o gîndire confuză. Bussy căută cu mîna stîngă zidul, îl atinse şi răceala pietrei îi făcu bine ; dar, spre marea lui mirare, zidul cedă : era o poartă întredeschisă.

Bussy simţi speranţa renăscîndu-i în inimă şi, o dată cu ea, îşi regăsi întreaga vigoare în acel moment suprem. Timp de cîteva clipe, loviturile lui fură atît de repezi şi atît de violente, încît toate spadele se dădură la o parte sau se plecară în faţa sa. Atunci el se lăsă să lunece de cealaltă parte

a porţii, apoi, întorcîndu-se, o împinse îndărăt, cu umărul, din răsputeri. Zăvorul căzu în urmă cu zgomot. Se sfîrşise, Bussy era în afară de primejdie, Bussy era învingător pentru că scăpase.

Cu ochii rătăciţi de bucurie, el văzu, prin micul oblon zăbrelit al porţii, chipurile palide ale adversarilor. Auzi loviturile lor furioase de spadă care se înfigeau în lemn, apoi strigăte de mînie, cuvinte fără noimă. În sfîrşit, simţi că pămîntul îi fuge dintr-o dată de sub picioare, că zidul se clatină. Făcu trei paşi înainte şi se pomeni într-o curte. Acolo, răsucindu-se în loc, se prăbuşi pe cele dintîi trepte ale unei scări. După aceea nu mai simţi nimic şi i se păru că se cufundă în tăcerea şi bezna mormîntului.

III

CUM UNEORI E FOARTE GREU SĂ DEOSEBEŞTI VISUL DE REALITATE

Înainte de a cădea, Bussy apucase să-şi vîre batista sub cămaşă şi să strîngă deasupra cingătoarea spadei, ceea ce însemna un fel de pansament pe rana proaspătă şi fierbinte, din care sîngele ţîşnea ca un şuvoi de flăcări; dar pînă a duce la bun sfîrşit toate acestea, pierdu destul sînge ca să leşine, după cum am văzut.

Cu toate acestea, fie că în creierul surescitat de mînie şi de suferinţă viaţa dăinuia sub aparenţa leşinului, fie că leşinul încetă spre a face loc unei stări febrile care, la rîndul ei, îngădui un al doilea leşin, iată ce văzu ori crezu Bussy că vede în timpul acelui ceas de vis sau de realitate, în acea clipă de crepuscul străfulgerînd între umbrele a două nopţi.

Se afla parcă într-o cameră cu mobila din lemn sculptat, cu o tapiserie înfăţişînd chipuri de oameni, cu tavanul pictat. Personajele tapiseriei, în toate atitudinile posibile, ţinînd în mînă flori, purtînd suliţe lungi, păreau să iasă din peretele pe care prindeau viaţă pentru a urca pe căi misterioase în tavan. Un portret de femeie, strălucind de lumină,

era aşezat între cele două ferestre: numai că lui Bussy i se părea că rama portretului nu este altceva decît pervazul unei uşi. Nemişcat, ţintuit la pat parcă de o forţă mai presus decît el, incapabil să facă vreo mişcare, lipsit de toate facultăţile sale în afară de aceea a văzului, Bussy privea toate acele personaje cu un ochi mohorît, admirînd zîmbetele şterse ale celor ce purtau flori, precum şi încruntările groteşti ale celor ce aveau spade. Oare îi mai văzuse vreodată pe aceşti oameni sau îi vedea pentru prima oară? Nu putea să-şi dea seama cîtuşi de puţin, atît de înceţoşată îi era mintea.

Deodată, femeia din portret păru că se desprinde din ramă, şi o făptură adorabilă, într-o rochie lungă de lînă albă, la fel cu veşmîntul îngerilor, cu părul bălai căzîndu-i pe umeri, cu ochi negri de cărbune, cu gene catifelate, cu o piele sub care părea că se vede cum circulă sîngele, colorînd-o în trandafiriu, înaintă spre el. Femeia era atît de uimitor de frumoasă, braţele sale întinse erau atît de ademenitoare, că Bussy făcu un efort deznădăjduit să se ridice spre a se arunca la picioarele ei. Dar părea ferecat de pat prin legături asemănătoare cu acelea care ţintuiesc morţii în morminte.

Lucrul acesta îl sili să privească patul pe care era întins şi lui i se păru unul din acele falnice paturi, sculptate pe vremea lui Francisc I, învăluit în draperii de damasc alb, brodat cu aur. La apariţia femeii, personajele de pe zid şi din tavan încetară să-l mai preocupe pe Bussy. Femeia din portret era totul pentru el şi tînărul încerca să vadă golul lăsat în ramă. Însă un nor, pe care ochii lui nu-l puteau străpunge, plutea în dreptul ramei şi o ascundea vederii. Atunci el se uită din nou spre misterioasa făptură şi, concentrîndu-şi privirile asupra acelei minunate apariţii, se strădui să-i adreseze un omagiu în versuri, aşa cum de altfel obişnuia adesea.

Dar deodată femeia dispăru: un corp opac se interpuse între ea şi Bussy; acest corp se mişca anevoie şi întindea mîinile înainte, aşa cum fac cei ce se joacă de-a baba oarba. Bussy simţi că i se urcă sîngele la cap, apoi începu să clocotească de furie împotriva nedoritului vizitator, încît, dacă ar fi fost stăpîn pe mişcările sale, negreşit că s-ar fi aruncat asupra lui; ba, la drept vorbind, chiar încercă s-o facă, însă nu izbuti. Cum se străduia zadarnic să se ridice din patul de care părea înlănţuit, noul venit întrebă:

— Ei bine, am ajuns, în sfîrşit?

— Da, maestre — răspunse o voce atît de dulce, încît toate fibrele inimii lui Bussy se înfiorară — acum vă puteţi scoate legătura de la ochi.
Bussy făcu un efort ca să vadă dacă femeia cu glas atît de dulce era chiar femeia din portret, dar osteneala îi fu zadarnică. Nu văzu dinaintea lui decît chipul tînăr, cu trăsături delicate al unui bărbat care, după ce i se îngăduise, îşi scosese legătura de la ochi şi îşi plimba privirile speriate prin odaie. „Lua-l-ar dracu!" îşi zise în gînd Bussy. Şi încercă să-şi exprime gîndul prin cuvinte sau prin gesturi, dar şi unele şi altele se dovediră peste puterile lui.
— Aha, acum pricep — rosti tînărul, apropiindu-se de pat — sînteţi rănit, nu-i aşa, scumpul meu domn? Nu face nimic, vom încerca să vă cîrpim.
Bussy vru să răspundă, dar înţelese că-i era cu neputinţă. Ochii îi înotau într-un abur îngheţat, iar buricele degetelor îl înţepau ca şi cînd ar fi avut înfipte în ele o sută de mii de ace.
— E o rană mortală? întrebă cu strîngere de inimă şi cu un accent îndurerat, care-l făcu pe Bussy să lăcrimeze, vocea dulce care vorbise mai înainte şi pe care rănitul o recunoscu ca fiind a femeii din portret.
— Încă nu ştiu, doamnă, dar vă voi spune îndată — o asigură tînărul. Deocamdată a leşinat.
Aceasta a fost tot ce a putut Bussy să înţeleagă. I se păru că aude un foşnet de rochie care se îndepărtează. Apoi simţi ceva ca un fier roşu strîngîndu-i coasta, şi ceea ce mai rămăsese viu în el căzu în nesimţire.
Mai tîrziu, lui Bussy i-a fost cu neputinţă să aprecieze durata leşinului. Cînd îşi reveni din somnul acela, peste obrazul lui sufla un vînt rece; glasuri aspre şi stridente îi zgîriau auzul. Deschise ochii ca să-şi dea seama dacă nu cumva personajele tapetului s-au luat la harţă cu cele de pe tavan şi, nădăjduind să revadă portretul la locul ştiut, întoarse capul în toate părţile. Nici urmă de tapet, nici urmă de tavan. Cît despre portret, el dispăruse cu desăvîrşire. În dreapta sa, Bussy nu văzu decît un om în haine cenuşii, înfăşurat cu un şorţ sumes pînă la brîu şi pătat de sînge; la stînga, un călugăr îi susţinea capul, iar în faţă, o babă mormăia rugăciuni.
Ochii rătăciţi ai lui Bussy se opriră în curînd asupra unei mase imense de lespezi ce se ridicau înaintea lui şi, plimbîndu-şi privirea în sus, de-a lungul lor, cît mai sus, vrînd să

măsoare înălţimea, recunoscu cetăţuia Temple, acest donjon flancat de ziduri şi de turnuri; deasupra cetăţii, alb şi rece, uşor aurit de răsăritul soarelui, se desfăşura cerul.
Bussy se găsea, pur şi simplu, în stradă sau mai bine zis la marginea unui şanţ: la marginea şanţului cetăţuii.
— O, vă mulţumesc, oameni buni — rosti el — pentru osteneala pe care v-aţi dat-o ca să m-aduceţi aici. Aveam nevoie de aer, dar s-ar fi putut deschide ferestrele şi m-aş fi simţit mai bine în patul meu de damasc alb şi aurit decît pe pămîntul gol. Oricum, veţi găsi în buzunarul meu, numai dacă nu v-aţi luat singuri plata, ceea ce ar fi o dovadă de prudenţă, vreo douăzeci de scuzi de aur: luaţi-i, prieteni, luaţi-i!
— Dar, domnule gentilom — răspunse măcelarul — nu ne-am dat nici un fel de osteneală ca să v-aducem aici, deoarece chiar aici eraţi. Noi v-am găsit în zori cînd am trecut.
— Ei, drace! zise Bussy. Tînărul medic era şi el aici?
Oamenii se priviră între ei.
— Tot mai aiurează — observă călugărul, dînd din cap. Apoi se întoarse spre Bussy. Fiule — îl îndemnă el — cred c-ai face bine să te spovedeşti.
Bussy privi speriat la călugăr.
— Nu era nici un medic, drăguţule — vorbi şi baba. Zăceai aicea singurel, părăsit, rece ca un mort. Uită-te, a căzut puţină zăpadă şi trupul matale s-a-ntipărit pe pămînt.
Bussy aruncă o privire spre coasta-i dureroasă, îşi aminti că primise o lovitură de spadă, îşi strecură mîna sub haină şi simţi batista în acelaşi loc, fixată peste rană cu ajutorul cingătoarei.
— Ciudat! zise el.
Între timp, profitînd de încuviinţarea primită, cei de faţă îşi împărţeau banii, scoţînd repetate exclamaţii de milă la adresa lui.
— Aşa — spuse Bussy cînd împărţeala se termină — totul este în regulă. Acum, duceţi-mă acasă.
— Ah, sigur că da, sigur că da, sărăcuţul de tine! zise baba. Măcelarul e puternic şi, la urma urmei, are şi un cal pe care poţi încăleca.
— Adevărat? întrebă Bussy.
— Cît se poate de adevărat — răspunse măcelarul — şi atît eu cît şi calul sîntem la dispoziţia dumneavoastră, domnule cavaler.

— Oricum, fiule — interveni călugărul în timp ce măcelarul se duse să-şi caute calul — ai face bine să te spovedeşti.
— Cum te cheamă ? îl întrebă Bussy.
— Mă numesc fratele Gorenflot — răspunse călugărul.
— Ei bine, frate Gorenflot — zise Bussy, ridicîndu-se în capul oaselor — sper că n-a venit încă ceasul spovedaniei. Aşa că am ceva mai grabnic de făcut, părinţele. Mi-e frig şi aş vrea să ajung acasă, ca să mă-ncălzesc.
— Şi cum se cheamă casa asta ?
— Palatul Bussy.
— Cum — strigară toţi — palatul Bussy ?!
— Ei, da ! Ce-i de mirare ?
— Eşti vreunul dintre slujitorii domnului de Bussy ?
— Ba sînt chiar domnul de Bussy.
— Bussy ! exclamară oamenii. Seniorul de Bussy, viteazul Bussy, spaima favoriţilor regali... Trăiască Bussy !
Şi, ridicat pe umerii ascultătorilor săi, tînărul fu purtat în triumf pînă la palatul său, în timp ce călugărul plecă numărîndu-şi scuzii de aur ce-i reveniseră la împărţeală, clătinînd din cap şi mormăind :
— Păi dacă e păgînul de Bussy, nici nu mă mir că n-a vrut să se spovedească.
Odată ajuns acasă, Bussy trimise după chirurgul său, care găsi rana lipsită de gravitate.
— Spune-mi — îl întrebă Bussy — rana asta n-a fost pansată ?
— Zău — răspunse doctorul — n-aş putea să afirm, deşi, după toate aparenţele, pare foarte curată.
— Şi e o rană destul de gravă pentru a mă fi făcut să delirez ? întrebă din nou Bussy.
— Fără-ndoială.
— Drace !reflectă Bussy. Totuşi, tapiseria aceea cu personajele ei purtînd flori sau suliţe, fresca din tavan, patul sculptat şi împodobit cu damasc alb şi fir de aur, portretul dintre cele două ferestre şi adorabila femeie blondă, cu ochii negri, şi medicul care se juca de-a baba oarba şi căruia eram gata-gata să-i strig „păzea", oare toate acestea n-au fost decît delir ? Şi adevărată cu adevărat să nu fie decît lupta mea cu favoriţii regelui ? Dar, ia să vedem, în ce loc m-am bătut eu ? Aha, ştiu. Lîngă Bastilia, aproape de strada Saint-Paul. M-am rezemat de un zid, în zid era o poartă, şi poarta, din fericire, s-a deschis. Am izbutit cu mare greutate s-o închid din nou, mă aflam pe o alee. Pe urmă nu-mi mai

amintesc nimic fiindcă am leşinat. Sau am visat ? Asta-i întrebarea. Hei, dar... apropo ! calul meu ? Nu se poate să nu se fi găsit calul mort pe locul luptei. Doctore, te rog, cheamă pe cineva !
Doctorul chemă un valet.
Bussy se informă şi află că animalul, sîngerînd, mutilat, se tîrîse pînă la poarta palatului şi fusese găsit acolo, în zori, nechezînd. Imediat se dăduse alarma în tot palatul : slujitorii lui Bussy, care îşi adorau stăpînul, o porniseră în căutarea lui şi cei mai mulţi dintre ei încă nu se întorseseră.
— Aşadar, numai portretul rămîne în lumea visului — reflectă Bussy — şi, într-adevăr, a fost un vis. Căci cum ar fi cu putinţă ca un portret să iasă din ramă spre a sta de vorbă cu un medic legat la ochi ? De bună seamă că am înnebunit. Şi totuşi, cînd îmi amintesc, portretul acela era de-a dreptul încîntător. Avea...
Bussy trecu în revistă fiecare amănunt al portretului şi, pe măsură ce în mintea lui se închegau toate detaliile, un fior voluptuos, fiorul dragostei care încălzeşte şi învie inima, îi străbătea blînd pieptul său înfierbîntat.
— Adică totul să nu fi fost decît un vis ? strigă Bussy în timp ce medicul îi pansa rana. Ei, la dracu ! E cu neputinţă, nu se pot visa asemenea lucruri. Ia să recapitulăm. Şi Bussy se apucă să repete pentru a o suta oară : Mă aflam la bal. Saint-Luc m-a avertizat că urma să fiu pîndit în apropierea Bastiliei. Eram cu Antraguet, cu Ribeirac şi cu Livarot. I-am expediat. Am pornit-o pe chei, apoi pe lîngă Marea cetăţuie, etc. etc. La palatul Tournelles i-am zărit pe oamenii care m-aşteptau. Ei s-au năpustit spre mine, mi-au schingiuit calul. Ne-am bătut zdravăn. Am intrat pe o alee, mi-a venit rău, şi pe urmă... Ei, aici e aici, mă omoară acest *şi pe urmă ;* după acest *şi pe urmă* am avut fierbinţeli, un delir, am visat... Apoi — adăugă el, suspinînd — m-am trezit pe marginea şanţului, dinaintea cetăţuii Temple, unde un călugăr a vrut să mă spovedească. Cum, necum, am să mă lămuresc în curînd — reluă Bussy după un moment de tăcere, de asemenea folosit pentru a-şi rechema amintirile. Doctore, pentru zgîrietura asta va trebui să stau iar în casă cincisprezece zile, aşa cum am stat ultima oară ?
— Depinde. Să vedem. Nu puteţi merge ? întrebă chirurgul.

— Ba, dimpotrivă — răspunse Bussy — mi se pare că am argint viu în picioare.
— Faceţi cîţiva paşi.
Bussy sări din pat şi adeveri spusele sale, ocolind cu destulă vioiciune camera.
— Cred că o să meargă — rosti medicul — cu condiţia să nu încălecaţi şi nici să faceţi zece leghe chiar din prima zi.
— Bravo — exclamă Bussy — eşti un medic nemaipomenit! Dar am mai văzut unul azi-noapte. Ah, da, l-am văzut, chipul lui mi s-a întipărit în memorie şi, dacă vreodată îl întîlnesc, am să-l recunosc, sînt sigur de asta.
— Scumpul meu senior — zise doctorul — nu vă sfătuiesc să-l căutaţi. După loviturile de spadă, urmează totdeauna puţină febră; ar trebui să ştiţi totuşi acest lucru, dumneavoastră care aţi primit pînă acum vreo douăsprezece.
— Oh, Dumnezeule — strigă deodată Bussy, stăpînit de o altă idee, căci nu se gîndea decît la noaptea misterioasă pe care o petrecuse — nu cumva visul meu a început dincolo de poartă, în loc să înceapă dincoace? Nu cumva n-a existat nici aleea, nici scara, cum n-a existat nici pat de damasc alb cu fir de aur şi nici portret? Nu cumva bandiţii ăia, crezîndu-mă mort, m-or fi tîrît frumuşel pînă la şanţul cetăţuii, ca, în cazul cînd vreun spectator neaşteptat ar fi văzut lupta, acesta să le piardă urma? Atunci, cu siguranţă că totul a fost vis. Dumnezeule mare! Dacă e adevărat, dacă din pricina lor am visat visul ăsta care mă frămîntă, mă roade, mă ucide, jur să-i spintec pe toţi pînă la unul...
— Scumpul meu senior — interveni medicul — dacă vreţi să vă vindecaţi repede, trebuie să nu vă agitaţi atîta.
— În afară de Saint-Luc — continuă Bussy, fără a asculta ceea ce-i spunea chirurgul. Cu el e altceva, el s-a purtat faţă de mine ca un prieten. Aşa că lui vreau să-i fac prima vizită.
— Dar nu mai înainte de diseară, la cinci — îl preveni medicul.
— Mă rog — zise Bussy. Te asigur că ceea ce-mi face rău nu e să ies şi să mă întîlnesc cu oameni, ci să mă odihnesc şi să stau singur.
— De fapt, nu-i exclus — recunoscu medicul. Sînteţi un bolnav cu totul neobişnuit. Faceţi cum vreţi, monseniore, eu nu vă recomand decît un singur lucru: să băgaţi de seamă

să nu încasaţi o altă lovitură de spadă mai înainte de a se fi vindecat asta.
Bussy făgădui medicului să încerce tot ce-i va sta în putinţă în privinţa aceasta, apoi, după ce se îmbrăcă, porunci să vină litiera şi o porni către palatul Montmorency.

IV

CUM ŞI-A PETRECUT NOAPTEA NUNŢII DOMNIŞOARA DE BRISSAC, CU ALTE CUVINTE DOAMNA DE SAINT-LUC

Louis de Clermont, mai cunoscut sub numele de Bussy d'Amboise, pe care Brantôme, vărul său, l-a pus în rîndul marilor comandanţi ai secolului al XVI-lea, era un cavaler frumos şi un desăvîrşit gentilom. De multă vreme, nici un bărbat nu avusese succese mai răsunătoare. Regii şi prinţii doreau să-i fie prieteni. Reginele şi prinţesele îi trimiseseră cele mai dulci zîmbete. Bussy îi succedase lui La Mole în graţiile Margaretei de Navara: buna regină, cu inimă iubitoare, care, după moartea favoritului, a cărui poveste am scris-o, avea desigur nevoie de consolare, făcuse atîtea nebunii de dragul frumosului şi viteazului Bussy, încît Henric [1], soţul ei, se alarmase, el care nu se alarma cîtuşi de puţin de atare fapte, iar ducele François nu i-ar fi iertat niciodată lui Bussy dragostea surorii sale, dacă această dragoste nu l-ar fi adus pe gentilom de partea lui. O dată mai mult, ducele sacrifica iubirea în favoarea acelei ambiţii crude şi şovăielnice, care, de-a lungul întregii sale vieţi, avea să-i aducă atîtea dureri şi atît de puţine bucurii.
Dar, în vîrtejul tuturor succeselor obţinute fie în război, fie din ambiţie, fie că era vorba de galanterie, Bussy rămăsese ceea ce se poate numi un spirit inaccesibil slăbiciunilor omeneşti şi, după cum nu cunoscuse niciodată frica, nu cunoscuse — cel puţin pînă la ora cînd vorbim — nici dra-

[1] Este vorba de Henric al IV-lea.

gostea. Această inimă vitează care bătea în pieptul său de gentilom, după cum el însuşi mărturisea, era neprihănită şi pură, aidoma diamantului pe care mîna giuvaergiului nu l-a atins încă şi care iese la lumina soarelui din adîncul minelor unde s-a născut. De asemenea, într-un astfel de spirit nu era loc pentru acele detalii de gîndire care ar fi făcut din Bussy un rege adevărat. El se credea demn de o coroană şi preţuia mai mult decît coroana care-i slujea drept punct de comparaţie.

Henric al III-lea îi oferise prietenia lui şi Bussy o refuzase, spunînd că prietenii regilor nu sînt decît valeţii lor, ba uneori chiar mai rău, că, prin urmare, o astfel de situaţie nu-i convenea. Henric al III-lea înghiţise în tăcere afrontul, agravat prin faptul că Bussy îşi alesese drept stăpîn pe ducele François. Este adevărat că ducele François era stăpînul lui Bussy, tot aşa cum păzitorul e stăpînul leului: îl serveşte şi-l hrăneşte de teamă ca leul să nu-l mănînce. Cam aşa era acest Bussy, pe care François îl împingea să ţină piept scandalurilor lui personale. Bussy îşi dădea foarte bine seama, dar rolul îi convenea.

Avea o teorie asemănătoare cu deviza celor din familia Rohan, care spuneau: „Rege nu pot fi, prinţ nu vreau să fiu, dar Rohan sînt". Bussy îşi zicea: „Nu pot fi rege al Franţei, dar domnul duce de Anjou poate şi vrea să fie; voi fi deci regele domnului duce de Anjou".

Şi, de fapt, chiar era.

Cînd slujitorii lui Saint-Luc îl văzură sosind pe acest temut Bussy, ei alergară la domnul de Brissac, să-l anunţe.

— Domnul de Saint-Luc este acasă? întrebă Bussy, scoţînd capul printre perdelele litierei.

— Nu, domnule — îi răspunse portarul.

— Unde l-aş putea găsi?

— Nu ştiu, domnule — răspunse iarăşi demn servitorul. Sîntem chiar foarte neliniştiţi. Domnul de Saint-Luc nu s-a mai întors de ieri.

— Zău?! făcu Bussy, uimit la culme.

— E întocmai cum am onoarea să vă spun.

— Dar doamna de Saint-Luc?

— O, doamna de Saint-Luc e altceva.

— Dînsa e acasă?

— Da.

— Anunţaţi-o atunci pe doamna de Saint-Luc că aş fi fericit dacă mi-ar acorda îngăduinţa să-i prezint omagiile mele.

După cinci minute, trimisul se înapoie, spunînd că doamna de Saint-Luc îl va primi cu cea mai mare plăcere pe domnul de Bussy.

Bussy coborî de pe pernele de catifea ale litierei şi urcă scara cea mare: Jeanne de Cossé ieşise în întîmpinarea tînărului, înaintînd pînă în mijlocul sălii de onoare. Era palidă şi părul ei negru ca pana corbului dădea acestei palori nuanţa fildeşului vechi; avea ochii roşii din pricina unei dureroase insomnii şi, pe obrazul său, se putea desluşi şuviţa argintie a unei lacrimi nezvîntate încă. Bussy, care, la început, prinse să zîmbească văzînd acea paloare şi care îşi pregătea un compliment de circumstanţă pentru ochii aceia înlăcrimaţi, renunţă brusc la improvizaţia sa, în faţa atîtor semne de durere adevărată.

— Fiţi bine venit, domnule de Bussy — rosti tînăra femeie — cu toată teama pe care prezenţa dumneavoastră mi-o strecoară în suflet.

— Ce vreţi să spuneţi, doamnă? întrebă Bussy. Şi cum e cu putinţă ca persoana mea să vă vestească o nenorocire?

— Ah, azi-noapte a avut loc o întîlnire între dumneavoastră şi domnul de Saint-Luc! Azi-noapte, nu-i aşa? Mărturisiţi.

— Între mine şi domnul de Saint-Luc? repetă Bussy, mirat.

— Da. El m-a îndepărtat pentru a vorbi cu dumneavoastră. Sînteţi de partea ducelui de Anjou, el e de partea regelui: desigur că v-aţi certat. Nu-mi ascundeţi nimic, domnule de Bussy, vă rog din suflet. Trebuie să înţelegeţi îngrijorarea mea. Într-adevăr, el a plecat însoţindu-l pe rege, dar puteaţi să vă întîlniţi mai tîrziu. Spuneţi-mi adevărul. Ce s-a întîmplat cu domnul de Saint-Luc?

— Doamnă — răspunse Bussy — iată fără îndoială ceva nemaipomenit. Eu mă aşteptam să-mi cereţi amănunte despre rănirea mea, şi cînd colo mă trezesc interogat.

— Domnul de Saint-Luc v-a rănit? Deci s-a bătut! strigă Jeanne. A, vedeţi...

— Nu, doamnă, scumpul nostru Saint-Luc nu s-a bătut de loc. Cel puţin nu s-a bătut cu mine şi, slavă Domnului, nu-s rănit de mîna lui. Ba chiar mai mult, a făcut tot ce a

putut ca să nu fiu rănit. De altfel, cred că el însuşi trebuie să vă fi spus că acum sîntem ca Damon şi Pythias [1] !

— El ?! Cum să mi-o fi spus, dacă nu l-am mai văzut ?

— Nu l-aţi mai văzut ? Aşadar, ceea ce pretindea portarul dumneavoastră e adevărat ?

— Ce spunea ?

— Că domnul de Saint-Luc nu s-a mai întors acasă de aseară, de la ora unsprezece... De azi-noapte, de la ora unsprezece, nu l-aţi mai văzut pe soţul dumneavoastră ?

— Vai, nu !

— Dar unde poate fi ?

— Asta vă întreb şi eu.

— Oh, pentru numele lui Dumnezeu, vorbiţi mai desluşit, doamnă — răspunse Bussy, care începea să bănuie ce se întîmplase. E foarte ciudat.

Biata femeie îl privi şi mai uimită.

— Nu, iertaţi-mă, voiam să spun că e foarte trist — reluă Bussy. Am pierdut mult sînge, aşa că nu-s prea sigur pe vorbele mele. Povestiţi-mi această jalnică întîmplare, doamnă, povestiţi-mi-o.

Şi Jeanne îi destăinui tot ceea ce ştia, adică porunca dată de Henric al III-lea lui Saint-Luc de a-l întovărăşi, închiderea porţilor Luvrului şi răspunsul gărzilor, răspuns căruia, într-adevăr, nu-i urmase întoarcerea gentilomului.

— Ah, prea bine — exclamă Bussy — acum înţeleg !

— Cum ? Ce înţelegeţi ? întrebă Jeanne.

— Iată : maiestatea sa l-a dus pe Saint-Luc la Luvru şi, odată intrat acolo, Saint-Luc n-a mai putut să iasă.

— Dar pentru ce n-a mai putut să iasă ?

— De ! răspunse Bussy, încurcat. Îmi cereţi să dezvălui secrete de stat.

— Dar eu am fost la Luvru şi tatăl meu de asemenea — spuse tînăra femeie.

— Şi ?

— Ei bine, ofiţerii de gardă mi-au răspuns că ei nu pricep ce vrem şi că domnul de Saint-Luc trebuie să se fi întors acasă.

— Iată un argument în plus că domnul de Saint-Luc e la Luvru — replică Bussy.

— Credeţi ?

[1] Filozofi greci, care au trăit în sec. IV. î.e.n., vestiţi pentru prietenia lor.

— Sînt sigur şi, dacă vreţi să vă asiguraţi şi dumneavoastră...

— În ce fel ?

— Cu propriii dumneavoastră ochi...

— Dar aş putea ?

— Cu siguranţă.

— Chiar dacă m-aş înfăţişa la palat, ei au să mă expedieze ca şi prima dată, spunîndu-mi acelaşi lucru. Căci, dacă soţul meu ar fi acolo, cine m-ar împiedica să-l văd ?

— Eu vă întreb dacă vreţi să intraţi la palat ?

— În ce scop ?

— Ca să-l vedeţi pe Saint-Luc.

— Bine, dar dacă nu-i acolo ?

— Ei, doamnă, eu vă spun că-i acolo !

— Ciudat !

— Nu, ci potrivit procedeelor regale.

— Dar dumneavoastră puteţi intra la Luvru ?

— Desigur. Eu nu sînt soţia lui Saint-Luc.

— Nu mai înţeleg nimic.

— Ce-are a face ? Veniţi cu mine.

— Ce vreţi să spuneţi ? Pe de o parte pretindeţi că soţia lui Saint-Luc nu poate pătrunde la Luvru, iar pe de alta, vreţi să mă duceţi acolo.

— De loc, doamnă... nu pe soţia lui Saint-Luc vreau s-o duc acolo... O femeie !... Vai de mine...

— Atunci mă ironizaţi... şi văzîndu-mi tristeţea, e o cruzime din partea dumneavoastră.

— Ah, nu, nu, scumpă doamnă, ascultaţi-mă : aveţi douăzeci de ani, sînteţi înaltă, cu ochi negri, foarte subţirică, semănaţi de minune cu cel mai tînăr dintre pajii mei... Ştiţi... băiatul ăla frumos care arăta aşa de bine ieri seară, în haina lui aurită...

— Vai, ce nebunie, domnule de Bussy ! strigă Jeanne, roşind.

— Ascultaţi. Nu cunosc alt mijloc decît cel pe care vi-l propun : sau ăsta, sau nimic. Spuneţi că vreţi să-l vedeţi pe Saint-Luc ?

— O, aş da orice pe lume pentru asta.

— Ei bine, vă promit că-l veţi vedea fără a trebui să daţi nimic în schimb !

— Bine... dar...

— V-am spus în ce fel.

— Ei bine, domnule de Bussy, mă supun voinței dumneavoastră ; numai să-l preveniți pe băiatul acela că am nevoie de un rînd de haine de-ale lui, iar eu am să trimit o cameristă să le ia.

— Nu-i nevoie. Voi lua de la mine de acasă unul din costumele noi, comandate pentru băiețașii ăștia în vederea primului bal dat de regina-mamă. Am să vi-l trimit pe cel pe care-l voi socoti eu mai potrivit pentru dumneavoastră. Apoi ne vom întîlni în oraș, într-un loc anume. De pildă, diseară, în strada Saint-Honoré, colț cu strada Prouvaires, și de acolo...

— De acolo ?...

— Ei, de acolo mergem împreună la Luvru.

Jeanne începu să rîdă și-i întinse mîna lui Bussy.

— Iertați-mă — zise ea — pentru că v-am bănuit.

— Din toată inima ! Îmi dați prilejul de a săvîrși o ispravă care va face să rîdă întreaga Europă. Tot eu vă rămîn îndatorat.

Și, luîndu-și rămas bun de la tînăra femeie, se înapoie acasă spre a pregăti farsa.

Seara, la ora hotărîtă, Bussy și doamna de Saint-Luc se întîlniră cam prin dreptul barierei Sergenților. Dacă tînăra femeie n-ar fi purtat costumul de paj, Bussy nici n-ar fi recunoscut-o. Astfel deghizată, era adorabilă. După ce schimbară cîteva cuvinte, o porniră amîndoi împreună spre Luvru.

La capătul străzii Fossés-Saint-Germain-l'Auxerrois dădură peste o ceată numeroasă de oameni care ocupau întreaga stradă, împiedicînd trecerea. Jeanne se sperie. După facle și archebuze, Bussy îl recunoscu pe ducele de Anjou, de altminteri ușor de recunoscut și după calul său alb-roșcat, ca și după pelerina-i de catifea albă pe care o purta de obicei.

— Ah ! exclamă Bussy, întorcîndu-se spre Jeanne. Frumosul meu paj, voiai să știi cum ai să izbutești să pătrunzi în Luvru : ei bine, acum poți fi liniștit, vei avea parte de o intrare triumfală. Monseniore ! strigă el apoi din răsputeri.

Chemarea lui străbătu văzduhul și, în ciuda tropotului cailor și a larmei glasurilor, ajunse la urechea prințului.

Ducele întoarse capul.

— Tu, Bussy ? strigă el, foarte încîntat. Te credeam rănit de moarte și tocmai mă îndreptam înspre locuința ta de pe strada Grenelle.

— Monseniore — răspunse Bussy, fără măcar să-i mulțumească prințului pentru dovada aceasta de prietenie — dacă n-am murit, pe cinstea mea, vina n-o poartă nimeni, ci numai eu. Zău, monseniore, mă vîrîți în niște capcane de mai mare dragul și mă lăsați de izbeliște în situații foarte „vesele". Aseară, la balul lui Saint-Luc, a fost o adevărată măcelărie. Singurul angevin de acolo eram eu, așa că dumnealor au fost gata-gata să-mi stoarcă tot sîngele pe care-l mai am în vine, pe cuvînt v-o spun !

— Pe legea mea, Bussy, scump au să plătească sîngele tău și am să-i fac să-l cîntărească picătură cu picătură.

— Da, da — reluă Bussy cu obișnuita lui îndrăzneală — acum așa spuneți, dar peste o clipă o să-i zîmbiți celui dintîi care vă va ieși în cale. Asta, chiar dacă, zîmbind, v-ați arăta dinții : numai că stați cu buzele prea strînse, ca să vi-i arătați.

— Bine — declară prințul — însoțește-mă la Luvru și ai să vezi.

— Ce-am să văd, monseniore ?

— Ai să vezi cum îi voi vorbi fratelui meu.

— Ascultați, monseniore, nici prin minte nu-mi trece să merg la Luvru, dacă e vorba să înghit vreo mojicie. Astea sînt bune pentru prinții de sînge și pentru favoriții lor.

— Fii liniștit, e o treabă pe care am pus-o la inimă.

— Îmi făgăduiți că satisfacția va fi deplină ?

— Da, îți promit că vei fi mulțumit. Ce, tot nu crezi ?

— Monseniore, eu vă cunosc atît de bine !

— Vino, îți spun, și de vorbit, o să vorbim noi pe urmă.

— Iată ceea ce vă trebuia — șopti Bussy la urechea contesei. Între acești frați iubitori, care se urăsc de moarte, o să fie un scandal nemaipomenit, iar în vremea asta dumneavoastră veți da de urmele lui Saint-Luc.

— Ei bine — întrebă ducele — te-ai hotărît ori trebuie să-ți dau cuvîntul meu de prinț ?

— O, nu — răspunse Bussy — mi-ar purta ghinion. Fie ce-o fi, vă urmez și, dacă am să fiu insultat, voi ști cum să mă răzbun.

Așa că Bussy luă loc alături de prinț, în timp ce noul paj, urmîndu-și stăpînul îndeaproape, mergea chiar în spatele lui.

— Să te răzbuni ? exclamă prințul, răspunzînd amenințării rostite de Bussy. Nu, nu, asta este grija mea, viteazul meu cavaler. Răzbunarea mă privește pe mine. Ascultă — adăugă el în șoaptă — eu îi cunosc pe asasinii tăi.

— Cum ? întrebă Bussy. Alteța voastră și-a dat osteneala să cerceteze ?

— I-am văzut.
— Cum aşa ? Unde ? se miră Bussy.
— Acolo unde şi eu aveam niscai treburi, la poarta Saint-Antoine ; m-am întîlnit cu ei şi erau cît pe ce să mă omoare în locul tău. Ah, n-am bănuit eu că te-aşteptau pe tine, nemernicii, căci altfel...
— Ei, căci altfel ?...
— Pajul ăsta nu te însoţea ? întrebă prinţul, fără a duce ameninţarea pînă la capăt.
— Nu, monseniore — răspunse Bussy — eram singur. Dar dumneavoastră, monseniore ?
— Eu eram cu Aurilly. Şi de ce erai singur ?
— Pentru că vreau să-mi păstrez numele de viteazul Bussy, pe care mi l-au dat.
— Te-au rănit ? întrebă prinţul cu repeziciunea care-l caracteriza de a ocoli răspunsurile neplăcute.
— Ascultaţi — zise Bussy — nu vreau să le fac bucuria asta, dar am în coastă o lovitură de spadă de toată frumuseţea.
— Ah, ticăloşii ! strigă prinţul. Aurilly avea dreptate cînd spunea că au gînduri necurate dumnealor.
— Cum — întrebă Bussy — aţi văzut capcana ce mi se pregătea ? Aşadar, eraţi cu Aurilly, care mînuieşte spada aproape tot aşa de bine ca şi lăuta, iar el i-a spus alteţei voastre că pe oamenii ăia îi frămîntă gînduri ucigaşe, va să zică eraţi doi şi ei numai cinci şi nu v-aţi pus la pîndă, ca să-mi daţi o mînă de ajutor ?
— Ei, ce vrei, nu ştiam cui i se pregăteşte capcana.
— Lua-m-ar toţi dracii, cum zicea regele Carol al IX-lea, păi dacă i-aţi recunoscut pe prietenii lui Henric al III-lea, nu se poate să nu vă fi trecut prin cap că ei pîndesc pe careva dintre prietenii dumneavoastră. Or, cum numai eu am curajul de a vă fi prieten, era lesne de ghicit că pe mine m-aşteptau.
— Da, poate că ai dreptate, scumpul meu Bussy — răspunse François — dar atunci nu mi-a dat prin minte.
— Ce să-i faci ! suspină Bussy, ca şi cînd n-ar fi găsit alte cuvinte ca să-şi exprime tot ceea ce gîndea despre stăpînul său.
Ajunseră la Luvru. Ducele de Anjou fu întîmpinat la poartă de către căpitanul gărzii şi de paznicii porţilor. Consemnul era sever, dar, cum e lesne de ghicit, consemnul nu-l privea şi pe primul om din regat după rege. Prinţul intră deci sub bolta porţii, cu întreaga-i suită.

— Monseniore — rosti Bussy cînd se văzu în curtea de onoare — duceţi-vă şi începeţi cearta, şi nu uitaţi că mi-aţi făgăduit să fie straşnică : eu am de spus cuiva două vorbe.
— Mă părăseşti, Bussy ? întrebă prinţul, cuprins de îngrijorare, deoarece se bizuia într-o oarecare măsură pe prezenţa gentilomului său.
— Trebuie, dar asta n-are nici o importanţă. Fiţi liniştit, în toiul scandalului voi sosi şi eu. Dumneavoastră strigaţi, monseniore, strigaţi cît mai tare ca să vă pot auzi, căci dacă nu v-aud, vă daţi seama, n-am cum să viu.
Apoi, profitînd de intrarea ducelui în sala cea mare, el se strecură, urmat de Jeanne, către aripa apartamentelor. Bussy cunoştea Luvrul cum îşi cunoştea propria-i casă. El urcă o scară secretă, străbătu două sau trei coridoare pustii şi ajunse într-un fel de anticameră. Se întoarse spre Jeanne şi îi spuse :
— Aşteptaţi-mă aici.
— O, Doamne, mă lăsaţi singură ! exclamă tînăra femeie, înfricoşată.
— N-am încotro — răspunse Bussy — trebuie să vă deschid drumul şi să vă pregătesc intrarea.

V

CUM DOMNIŞOARA DE BRISSAC, ALTFEL ZISĂ DOAMNA DE SAINT-LUC, FĂCU ÎN AŞA FEL, ÎNCÎT SĂ PETREACĂ A DOUA NOAPTE A NUNŢII ALTCUM DECÎT O PETRECUSE PE CEA DINTÎI

Bussy merse drept spre sala armelor, care-i plăcea atît de mult regelui Carol al IX-lea şi care, în urma unei noi împărţiri a camerelor, devenise dormitorul regelui Henric al III-lea, aranjat de acesta după gustul său. Carol al IX-lea, rege vînător, rege fierar, rege poet, ţinuse aici cornuri de

vînătoare, archebuze, manuscrise, cărţi, menghine. Henric al III-lea avea două paturi de catifea şi atlas, desene grozav de licenţioase, relicve, talismane binecuvîntate de papă, săculeţe aromate venite din Orient şi o colecţie de spade pentru scrimă, nemaivăzut de frumoase.

Bussy ştia prea bine că Henric nu putea să fie acolo, deoarece regele îl primea în marea sală pe fratele său. Dar mai ştia că lîngă iatacul monarhului se află apartamentul ocupat altădată de doica lui Carol al IX-lea şi devenit ulterior apartamentul favoritului lui Henric al III-lea. Or, cum Henric al III-lea era un prinţ foarte schimbător în prieteniile sale, apartamentul fusese locuit rînd pe rînd de Saint-Mégrin, Maugiron, d'O, d'Épernon, Quélus şi Schomberg, iar în momentul de faţă trebuia să fie, după cum bănuia Bussy, ocupat de Saint-Luc, pentru care, aşa cum am văzut, regele simţise brusc o asemenea afecţiune, încît îl răpise de lîngă soţia lui.

Pesemne că Henric al III-lea, această plămadă ciudată de prinţ uşuratic, mereu plictisit, mereu neliniştit, mereu visător, trebuia veşnic să se distreze: ziua — zgomotul, jocurile, exerciţiile fizice, glumele, mascaradele, intrigile; noaptea — lumina, taclalele, rugăciunile sau desfrîul. De altfel, Henric al III-lea este aproape singurul personaj înzestrat cu un asemenea caracter pe care-l întîlnim în lumea modernă. Henric al III-lea ar fi trebuit să se nască într-o lume de muţi, de sclavi, de eunuci, de icoglavi [1], de filozofi şi de sofişti, iar domnia lui fusese hărăzită să ilustreze o eră unică de trîndav desfrîu şi de nebunii necunoscute, ceva cam între Neron şi Heliogabal.

Deci Bussy, bănuind că Saint-Luc locuia în fostul apartament al doicii, se îndreptă spre uşa uneia din anticamere, comună celor două apartamente, şi ciocăni.

Comandantul gărzii deschise.

— Domnul de Bussy! strigă ofiţerul, mirat.

— Chiar eu, dragă domnule de Nancey — răspunse Bussy. Regele vrea să vorbească domnului de Saint-Luc.

— Prea bine — răspunse comandantul — să fie anunţat domnul de Saint-Luc că regele vrea să-i vorbească.

Prin uşa care rămăsese întredeschisă, Bussy aruncă o privire pajului. Apoi, întorcîndu-se către domnul de Nancey:

— Dar ce face bietul Saint-Luc?

[1] Icoglav — ofiţer al gărzii din palatul sultanului.

— Joacă cărţi cu Chicot, domnule, în aşteptarea regelui, care i-a acordat o audienţă ducelui de Anjou.

— Permiteţi ca pajul meu să mă aştepte aici?

— Fără îndoială.

— Intră, Jean — se adresă Bussy tinerei femei, arătîndu-i cu mîna o fereastră, lîngă care ea se grăbi să se refugieze.

Abia apucase să se adăpostească acolo, cînd Saint-Luc intră. Din discreţie, domnul de Nancey socoti că e mai bine să se îndepărteze.

— Ce doreşte regele de la mine? întrebă cu o voce acră şi cu mutra posomorîtă Saint-Luc. A, dumneavoastră sînteţi, domnule de Bussy?

— Chiar eu, scumpul meu Saint-Luc, şi mai înainte de orice... — Bussy coborî vocea — ...mai înainte de orice vă mulţumesc pentru serviciul pe care mi l-aţi făcut.

— Ah! răspunse Saint-Luc. Era foarte firesc, îmi venea greu să văd cum se pune la cale asasinarea unui viteaz gentilom ca dumneavoastră. Dar vă credeam mort.

— Puţin a lipsit, dar, în cazul ăsta, puţin înseamnă foarte mult.

— Cum aşa?

— Da, m-am ales doar cu o lovitură de spadă destul de zdravănă, pe care cred că le-am înapoiat-o cu dobîndă lui Schomberg şi lui d'Épernon. Cît despre Quélus, el trebuie să fie recunoscător oaselor tigvei sale. Are una din cele mai tari căpăţîni pe care am întîlnit-o vreodată.

— Ah, povestiţi-mi, vă rog, peripeţiile prin care aţi trecut, or să mă distreze — stărui Saint-Luc, căscînd să-şi rupă fălcile.

— N-am timp acum, dragul meu Saint-Luc. De altfel, am venit pentru altceva. După cît se pare, vă plictisiţi amarnic?

— Regeşte, ce să mai vorbim!

— Ei bine, am venit să vă distrez. Ce naiba! Serviciu contra serviciu!

— Aveţi dreptate, serviciul pe care mi-l faceţi nu e mai mic decît acela pe care vi l-am făcut eu. Poţi muri de plictiseală, la fel de bine cum poţi muri dintr-o lovitură de spadă: ţine ceva mai mult, dar rezultatul e mai sigur.

— Sărmane conte! îl compătimi Bussy. Aşadar, sînteţi prizonier, aşa precum am bănuit.

— Cum nu se poate mai prizonier. Regele pretinde că numai umorul meu îl mai poate amuza pe acest pămînt. Zău, regele e foarte bun, căci de ieri m-am strîmbat la el

mai mult decît maimuţa lui preferată şi i-am spus mai multe mojicii decît bufonul său.

— Ei, ia să vedem, n-aş putea la rîndu-mi să vă fac şi eu vreun serviciu, aşa după cum v-am oferit adineauri ?

— Cum să nu — răspunse Saint-Luc. Vă puteţi repezi la mine acasă, mai bine zis la mareşalul de Brissac, ca s-o linişti pe biata mea soţie, care trebuie să fie tare îngrijorată şi consideră cu siguranţă purtarea mea din cale afară de stranie.

— Şi ce să-i spun ?

— Eh, spuneţi-i ceea ce vedeţi : că mă aflu prizonier sub lacăt, că de ieri regele nu-mi vorbeşte decît despre prietenie, ca şi Cicero, care a scris despre asta, precum şi despre virtute, întocmai ca Socrate, care a practicat-o.

— Şi dumneavoastră ce-i răspundeţi ? întrebă rîzînd Bussy.

— Pe naiba ! Cu privire la prietenie, îi răspund că sînt un ingrat, iar cu privire la virtute, că sînt un pervers. Ceea ce nu-l împiedică de loc să se încăpăţîneze şi să-mi repete într-una, oftînd : „Ah ! Saint-Luc, aşadar, prietenia nu e decît o himeră ! Ah ! Saint-Luc, aşadar, virtutea nu e decît o vorbă !“ Numai că, după ce o spune pe franţuzeşte, o repetă în limba latină şi apoi în greacă.

La aceste cuvinte pline de haz, pajul, căruia Saint-Luc nu-i dăduse nici o atenţie, izbucni într-un hohot de rîs.

— Ce vrei, scumpe prietene ? Crede că are să vă mişte inima : *Bis repetita placent*[1], cu atît mai mult *ter*[2]. Dar asta e tot ceea ce pot să fac pentru dumneavoastră ?

— Dumnezeule, da ; sau, cel puţin, mă tem că da.

— Atunci s-a şi făcut.

— Cum aşa ?

— Mi-am închipuit eu ce s-a întîmplat şi, înainte de a veni aici, i-am spus totul soţiei dumneavoastră.

— Şi ce-a zis ?

— La început nu voia să creadă, dar acum — adăugă Bussy, aruncînd o privire spre fereastră — nădăjduiesc că s-a convins. Cereţi-mi deci altceva, ceva greu, ceva chiar imposibil : pentru mine va fi o plăcere să mă înham la o asemenea treabă.

[1] Cele spuse de două ori plac (în limba latină în text).
[2] De trei ori (în limba latină în text).

— Atunci, dragul meu Bussy, împrumutaţi pentru cîteva clipe de la amabilul cavaler Astolf[1] grifonul său, veniţi cu el la una din ferestre, eu voi încăleca în spatele dumneavoastră şi mă veţi duce la soţia mea. Apoi, dacă vă face plăcere, n-aveţi decît să vă urmaţi singur călătoria spre lună.

— Dragul meu, e mult mai simplu să duc grifonul la soţia dumneavoastră şi să vină ea încoace.

— Aici ?

— Da, aici.

— La Luvru ?

— Chiar la Luvru. N-ar fi mult mai amuzant, ia spuneţi-mi ?

— Hei, cred şi eu.

— Atunci nu v-aţi mai plictisi, nu-i aşa ?

— De loc, v-o jur.

— Căci vă plictisiţi, aşa mi-aţi spus.

— Întrebaţi-l pe Chicot. De azi-dimineaţă am început să nu-l mai pot suferi, aşa că i-am propus trei lovituri de spadă. Într-aşa hal s-a supărat caraghiosul, că-ţi venea să mori de rîs. Ei bine, eu nici n-am zîmbit. Cred că dacă mai ţine mult aşa, am să-l ucid de-a binelea, ca să mă distrez, sau de nu, o să mă ucidă el pe mine.

— Drace ! Nu vă jucaţi : ştiţi că Chicot este un spadasin de frunte. Şi, credeţi-mă, în coşciug v-aţi plictisi şi mai vîrtos decît în închisoarea asta.

— Nu prea ştiu, zău.

— Ei, să lăsăm asta — urmă Bussy, rîzînd. Spuneţi-mi, nu vreţi să vă dau pajul meu ?

— Mie ?

— Da, e un băiat minunat.

— Mulţumesc — răspunse Saint-Luc — am ajuns să urăsc pajii. Regele mi-a propus să trimită pe cineva ca să-mi aducă pe unul dintre pajii mei şi am refuzat. Oferiţi-l regelui, care-şi pune la punct gospodăria. Eu, de îndată ce ies de aici, voi proceda la fel ca şi Chenonceaux, cînd cu banchetul dat la iarbă verde : n-am să mă mai las slujit decît de femei, ba încă îmbrăcate după cum voi hotărî eu.

— Eh ! zise Bussy, insistînd. Eu zic să încercaţi.

— Bussy — rosti înciudat Saint-Luc — nu se cade să rîdeţi de mine într-aşa hal.

[1] Principe legendar, unul dintre cei mai vestiţi paladini ai epopeii „Orlando furioso“, scrisă de poetul italian Torquato Tasso (1544—1595).

— Dar ascultaţi-mi sfatul!
— Nu.
— Cînd vă spun eu că ştiu ce vă trebuie!
— Nu, nu, nu, de o sută de ori nu!
— Hei, paj! Vino încoace!
— Hm, drăcia dracului! strigă Saint-Luc.
Pajul părăsi fereastra şi se apropie, împurpurîndu-se la faţă.
— O, o! murmură Saint-Luc, uluit, cînd o recunoscu pe Jeanne, îmbrăcată în costumul pajilor lui Bussy.
— Ei bine — întrebă Bussy — să-l trimit acasă?
— Nu, Dumnezeule, nu! strigă Saint-Luc. Ah, Bussy, Bussy! Eu sînt acela care, de azi înainte, vă datorează o prietenie veşnică!
— Băgaţi de seamă, domnule de Saint-Luc, nu se aude ce spuneţi, în schimb se vede.
— Într-adevăr — răspunse acesta, care, după ce făcuse doi paşi înspre soţia sa, se trase îndărăt alţi trei.
Într-adevăr, domnul de Nancey, mirat de prea expresiva mimică a lui Saint-Luc, se pregătea tocmai să tragă cu urechea, cînd deodată un zgomot puternic venind dinspre sala cu geamuri îl făcu să renunţe la asemenea îndeletnicire.
— Vai, Doamne! sări în sus domnul de Nancey. Pare-mi-se că regele ţipă la cineva.
— Aşa mi se pare şi mie — replică Bussy, prefăcîndu-se îngrijorat. Nu cumva l-o fi certînd pe domnul duce de Anjou, cu care am venit eu?
Comandantul gărzii îşi prinse mai bine spada la şold şi o porni în direcţia de unde, într-adevăr, larma unei discuţii aprinse străbătea bolţile şi zidurile.
— Spuneţi-mi, n-am potrivit de minune lucrurile? întrebă Bussy, întorcîndu-se spre Saint-Luc.
— Dar ce se întîmplă? se interesă acesta.
— Se întîmplă că în acest moment domnul duce de Anjou şi regele s-au luat la harţă şi, cum spectacolul trebuie să fie din cale afară de măreţ, dau fuga să nu pierd nici o fărîmă din el. Deocamdată, profitaţi de scandal, nu ca s-o ştergeţi, căci regele tot v-ar găsi, ci pentru a pune la adăpost acest frumos paj pe care vi-l dăruiesc. Ce ziceţi, credeţi că e cu putinţă?
— Da, pe Dumnezeul meu! Şi chiar de nu s-ar putea, va trebui să se poată! Din fericire, eu am făcut pe bolnavul, aşa că stau tot timpul în odaie.

— Atunci, adio, Saint-Luc. Doamnă, nu uitaţi să mă pomeniţi în rugăciunile dumneavoastră.
Şi Bussy, grozav de bucuros de a-i fi jucat o atare farsă lui Henric al III-lea, ieşi din anticameră şi trecu în sală, unde regele, roşu de furie, îi spunea ducelui de Anjou, palid de mînie, că întîmplarea din noaptea precedentă fusese provocată de Bussy.
— Iar eu afirm, sire — striga ducele de Anjou — că d'Épernon, Schomberg, d'O, Maugiron şi Quélus îl pîndeau la palatul Tournelles.
— Cine v-a spus?
— Eu însumi i-am văzut, sire, cu ochii mei i-am văzut.
— Pe întuneric, nu-i aşa? Că era o beznă ca-n iad azi-noapte.
— Într-adevăr, era, dar nu după chip i-am recunoscut.
— Dar după ce? După umeri?
— Nu, sire, ci după glas.
— Au vorbit cu dumneavoastră?
— Au făcut ceva mai mult: luîndu-mă drept Bussy, m-au atacat.
— Pe dumneavoastră?
— Da, pe mine.
— Dar ce căutaţi la poarta Saint-Antoine?
— Întrucît vă priveşte acest lucru?
— Vreau să ştiu. Astăzi sînt curios.
— Mă duceam la Manasse.
— La Manasse, la un evreu?!
— Şi dumneavoastră vă duceţi la Ruggieri, care e un otrăvitor.
— Eu merg acolo unde-mi place, sînt rege.
— Acesta nu-i un răspuns, este o palmă.
— De altminteri, am mai spus-o, provocatorul a fost Bussy.
— Bussy?
— Da.
— Unde?
— La balul de la Saint-Luc.
— A provocat Bussy cinci oameni? Haida de! O fi el viteaz, dar nu şi nebun.
— La dracu! Doar vă spun că l-am auzit eu însumi provocîndu-i. De altfel, era capabil s-o facă, deoarece, cu toate cele ce susţineţi dumneavoastră, l-a rănit pe Schom-

berg la picior, pe d'Épernon la braţ, iar pe Quélus l-a pocnit, mai-mai să-l omoare.

— Aha! exclamă ducele. Nu mi-a pomenit nimic despre asta, am să-l felicit.

— Eu — răspunse regele — n-am să felicit pe nimeni, dar am să-i dau o lecţie acestui bătăuş.

— Iar eu — ţipă ducele — eu, care sînt atacat de prietenii dumneavoastră, nu numai în persoana lui Bussy, dar chiar direct, eu voi şti dacă vă sînt sau nu frate şi dacă, în afară de maiestatea voastră, există în Franţa măcar un singur om care să aibă dreptul să mă privească în faţă fără ca teama, dacă nu respectul pe care mi-l datorează, să-l facă să-şi plece ochii.

În momentul acela, atras de strigătele celor doi fraţi, apăru Bussy, îmbrăcat foarte elegant în mătase de un verde crud, cu panglici trandafirii.

— Sire — rosti el, înclinîndu-se în faţa lui Henric al III-lea — binevoiţi a primi umilul meu respect.

— Poftim, iată-l! zise Henric.

— După cît se pare, maiestatea voastră îmi face onoarea de a se ocupa de mine? întrebă Bussy.

— Da — răspunse regele — îmi pare bine că te văd. În pofida celor ce mi s-au spus, constat că faţa dumitale străluceşte de sănătate.

— Sire, cînd ţi se ia sînge, obrazul se împrospătează, aşa că faţa mea trebuie să arate foarte proaspătă astă-seară.

— Ei bine, de vreme ce ai fost atacat, de vreme ce ai fost rănit, plînge-te, domnule de Bussy, şi am să-ţi fac dreptate.

— Îngăduiţi-mi, sire — zise Bussy — să vă spun că n-am fost nici atacat, nici rănit, deci nu mă plîng.

Henric rămase de-a dreptul consternat şi privi spre ducele de Anjou.

— Ei, ce-mi spuneaţi adineauri? întrebă el.

— Spuneam că Bussy a primit o lovitură de spadă în coastă.

— E adevărat, Bussy? întrebă regele.

— Dacă fratele maiestăţii voastre declară acest lucru — răspunse Bussy — trebuie să fie adevărat: primul prinţ de sînge nu poate minţi.

— Şi cu toate că ai primit o lovitură de spadă în coastă — sublinie Henric — nu te plîngi?

— Nu m-aş plînge, sire, decît dacă, spre a fi împiedicat să mă răzbun, mi s-ar tăia mîna dreaptă; dar chiar şi atunci — continuă neîmblînzitul duelist — nădăjduiesc să mă răzbun cu mîna stîngă.

— Obraznicul! murmură Henric.

— Sire — interveni ducele de Anjou — aţi vorbit despre dreptate. Ei bine, faceţi dreptate! Nu cerem nimic altceva. Daţi dispoziţii să se facă o anchetă, numiţi judecători, ca să afle toată lumea cine a pus la cale capcana şi cine a pregătit asasinatul.

Henric roşi.

— Nu — răspunse el. Vreau mai degrabă să nu ştiu, nici de data aceasta, cine a greşit şi să acord tuturor iertarea. Doresc ca aceşti duşmani îndîrjiţi să se împace şi-mi pare rău că Schomberg şi d'Épernon sînt reţinuţi în casă din pricina rănilor. Spuneţi-mi, domnule de Anjou, după părerea dumneavoastră, care era cel mai turbat dintre prietenii mei? De bună seamă că nu vă este greu s-o spuneţi, de vreme ce pretindeţi că i-aţi văzut.

— Sire — preciză ducele de Anjou — cel mai înverşunat era Quélus.

— Pe cinstea mea că-i adevărat! zise Quélus. Nici nu-mi trece prin minte să m-ascund. Alteţa sa a văzut bine.

— Atunci — hotărî regele — domnul Bussy şi domnul Quélus să facă pace în numele tuturor.

— Oho, dar ce înseamnă asta, sire?! exclamă Quélus.

— Aceasta înseamnă că vreau să vă văd îmbrăţişîndu-vă în faţa mea, aici, chiar acum!

Quélus se încruntă.

— Cum, signore? zise Bussy şi se întoarse spre favoritul regelui, imitînd în maniera italienească gestul lui Pantalone[1]. Refuzaţi să-mi faceţi această onoare?

Gluma fu atît de neaşteptată şi Bussy o plasă cu atîta haz, că pînă şi regele începu a rîde. Apoi, apropiindu-se de Quélus, Bussy zise scurt:

— Haideţi, dom'le! Regele vrea aşa.

Şi îşi îmbrăţişă adversarul.

— Sper că asta nu vă angajează la nimic — şopti Quélus, abia auzit.

---

[1] Personaj grotesc al comediilor italieneşti.

— Nici o grijă — îl asigură pe acelaşi ton Bussy — o să ne mai întîlnim noi.
Roşu ca focul şi ciufulit, Quélus se dădu furios cîţiva paşi îndărăt.
Henric îşi încruntă sprîncenele, iar Bussy, cu aceleaşi gesturi de comediant, făcu o piruetă şi părăsi sala.

VI

CUM SE DESFĂŞURA CEREMONIALUL CULCĂRII REGELUI HENRIC AL III-LEA

După scena aceasta începută în chip tragic, dar sfîrşită comic, al cărei zvon, ca un ecou al Luvrului, zburase în afara palatului, răspîndindu-se în tot oraşul, regele, foarte mînios, se îndreptă spre apartamentele sale, urmat de Chicot, care cerea să cineze.
— Nu mi-e foame — spuse regele, păşind pragul camerei sale.
— Tot ce se poate — răspunse Chicot — dar eu turbez şi aş vrea să muşc fie chiar şi dintr-o pulpă friptă de oaie.
Regele se prefăcu a nu fi auzit. El îşi descheie haina, pe care o aşeză pe pat, îşi scoase toca, prinsă pe cap cu nişte ace lungi şi negre, şi o aruncă în fotoliu, apoi, luînd-o spre coridorul ce ducea la camera lui Saint-Luc, despărţită de a sa numai printr-un perete, porunci :
— Bufonule, aşteaptă-mă aici pînă mă întorc.
— A, nici o grabă, fiule, nici o grabă — răspunse Chicot. Ba chiar aş dori — continuă el, ascultînd paşii lui Henric îndepărtîndu-se — să-mi laşi destul timp spre a-ţi pregăti o mică surpriză. Apoi, cînd zgomotul paşilor se stinse cu totul, Chicot deschise uşa anticamerei şi strigă : Hei !
Un valet veni în fugă.
— Regele — zise Chicot — şi-a schimbat părerea ; doreşte o masă cît se poate de bună pentru sine şi pentru Saint-Luc. A zis, mai ales, să băgaţi bine de seamă la vinuri. Aşa că, grăbiţi-vă !

Valetul se răsuci pe călcîie şi alergă să execute ordinele bufonului, fără a pune de loc la îndoială că erau chiar ordinele regelui.
Cît despre Henric, el intrase, după cum am spus, în apartamentul lui Saint-Luc. Prevenit de vizita maiestăţii sale, acesta se întinsese în pat şi ceruse unui bătrîn servitor, care, urmîndu-l la Luvru în noaptea cu pricina, devenise şi el prizonier, să-i citească dintr-o carte de rugăciuni. Pe un fotoliu aurit, într-un colţ, cu capul în mîini, dormea adînc pajul adus de Bussy.
Dintr-o privire, regele cuprinse toate acestea.
— Ce e cu băiatul ăsta ? se interesă el, neliniştit.
— Nu mi-a îngăduit maiestatea voastră, cînd m-a reţinut aici, să-mi aduc un paj ? explică Saint-Luc.
— A, ba da, fără îndoială — răspunse Henric al III-lea.
— Ei bine, am profitat de îngăduinţa voastră, sire.
— Aha !
— Maiestăţii sale îi pare rău că mi-a îngăduit o astfel de bucurie ? întrebă Saint-Luc.
— De loc, fiul meu, de loc. Dimpotrivă, bucură-te. Ei, şi ce faci ? Cum te mai simţi ?
— Am fierbinţeală, sire — răspunse Saint-Luc.
— Într-adevăr — constată regele — eşti foarte încins la faţă, copilul meu. Ia dă-mi să-ţi iau pulsul, ştii că sînt un pic şi medic.
Saint-Luc întinse mîna, cu un gest vădind proastă dispoziţie.
— Da, da ! constată regele. Puls intermitent, agitat.
— O, sire ! gemu Saint-Luc. Adevărul e că sînt foarte bolnav.
— N-avea nici o grijă — răspunse Henric — am să-l pun chiar pe medicul meu să te îngrijească.
— Mulţumesc, sire, dar nu-l pot suferi pe Miron.
— Te voi îngriji eu însumi.
— Vai, sire, cum aş putea primi ?!
— Am să ordon să mi se aducă un pat în odaia ta, Saint-Luc. Vom sta de vorbă toată noaptea. Am să-ţi povestesc o mie de lucruri.
— Ah ! strigă Saint-Luc, disperat. Spuneţi că sînteţi medic, spuneţi că-mi sînteţi prieten şi vreţi să nu mă lăsaţi să dorm ! La naiba, doctore, păi dumneavoastră aplicaţi bolnavilor un tratament foarte ciudat ! La naiba, sire, aveţi un fel cît se poate de curios de a vă iubi prietenii.

— Cum, vrei să rămîi singur, aşa bolnav cum eşti ?
— Sire, îl am pe pajul meu, pe Jean.
— Dar doarme.
— Tocmai asta-mi place la oamenii care mă veghează : cel puţin mă lasă şi pe mine să dorm.
— Lasă-mă barem să te veghez împreună cu el şi n-am să-ţi vorbesc decît dacă te trezeşti.
— Sire, sînt foarte posac cînd mă trezesc şi trebuie să fie cineva din cale afară de obişnuit cu mine ca să-mi ierte toate prostiile pe care le spun înainte de a mă deştepta de-a binelea.
— Cel puţin vino să asişti la culcarea mea.
— Şi după aceea voi putea să mă întorc la mine în pat ?
— Absolut.
— Bine, fie ! Dar am să fiu un curtean tare mohorît, vă anunţ de pe acum. Căci mor de somn.
— N-ai decît să caşti cît pofteşti.
— O, ce tiranie ! suspină Saint-Luc. Doar îi aveţi pe toţi ceilalţi prieteni ai dumneavoastră !
— Vezi să nu ! Ei sînt într-un hal făr' de hal ; i-a aranjat de minune Bussy. Schomberg are o rană în pulpă, braţul lui d'Épernon e ciopîrţit ca o mînecă spaniolă, iar Quélus încă nu şi-a revenit după lovitura de ieri şi după îmbrăţişarea de azi ; nu mai rămîne decît d'O, care mă plictiseşte de moarte, şi Maugiron, care face pe supăratul. Haide odată, trezeşte-l pe prostănacul ăsta de paj şi zi-i să-ţi dea un halat.
— Sire, dacă ar vrea maiestatea voastră să mă lase singur o clipă...
— De ce ?
— Respectul pe care vi-l datorez...
— Ei, asta-i !
— Sire, în cinci minute am să fiu la maiestatea voastră.
— Bine, în cinci minute ! Dar nu mai mult de cinci minute, auzi ? Şi între timp, gîndeşte-te, Saint-Luc, la ceva poveşti hazlii, să încercăm să mai rîdem niţel.
Zicînd acestea, regele, care obţinuse jumătate din ceea ce voia, ieşi pe jumătate mulţumit. Nici nu se închisese bine uşa în urma lui, că pajul se trezi brusc şi dintr-un salt fu lîngă draperie.
— Ah ! Saint-Luc ! exclamă el cînd ecoul paşilor se stinse. Iar mă părăseşti. Ce chin, Doamne ! Mor de frică. Dacă mă descoperă !...

— Jeanne, iubito — răspunse Saint-Luc, arătîndu-i-l pe bătrînul servitor — Gaspard, pe care-l vezi aici, te va apăra de orice indiscreţie.
— Atunci — rosti tînăra femeie, roşind — mai bine să plec.
— Dacă ţii neapărat, Jeanne — zise mîhnit Saint-Luc — am să dau poruncă să fii de îndată condusă la palatul Montmorency, deoarece consemnat nu-s decît eu. Dar dacă ai fi atît de bună pe cît eşti de frumoasă, dacă ar exista în sufletul tău un dram de iubire pentru sărmanul Saint-Luc, ai mai aştepta măcar cîteva minute. Am să sufăr în aşa fel de cap, de nervi şi de burtă, încît regele o să se sature cît ai clipi de un tovarăş atît de posomorît şi o să mă trimită la culcare.
Jeanne îşi plecă ochii.
— Hai, du-te, am să aştept, dar îţi spun şi eu ca şi regele : nu întîrzia.
— Iubita mea, Jeanne, eşti adorabilă ! strigă Saint-Luc. Încrede-te în mine, mă voi întoarce cît se poate de repede. De altfel, mi-a venit o idee. Să mai chibzuiesc puţin asupra ei şi cînd mă întorc ţi-o voi împărtăşi-o.
— O idee care-ţi va reda libertatea ?
— Sper că da.
— Hai, du-te atunci.
— Gaspard, nu dai voie nimănui să intre aici — zise Saint-Luc. Peste un sfert de oră încuie uşa şi adu-mi cheia în apartamentul regelui. Pe urmă du-te acasă şi spune-le să nu se îngrijoreze cîtuşi de puţin de soarta doamnei contese. Nu te vei întoarce decît mîine.
Gaspard făgădui zîmbind să îndeplinească ordinele, pe care tînăra femeie le asculta îmbujorată. Saint-Luc luă mîna soţiei sale şi i-o sărută drăgăstos, apoi alergă în camera regelui, care începuse să-şi piardă răbdarea. Singură, tremurînd toată, Jeanne se cuibări în faldurile draperiei care cobora din baldachinul patului, şi astfel, visătoare, mînioasă, neliniştită, căută la rîndul ei, jucîndu-se cu o sarbacană [1], mijlocul de a ieşi victorioasă din ciudata împrejurare în care se găsea.
Cînd sosi la rege, Saint-Luc fu izbit de parfumul puternic şi voluptuos ce plutea în iatacul regal. Într-adevăr, picioarele lui Henric călcau pe un strat de flori cărora li se retezaseră tulpinile, ca nu cumva ele să zgîrie epiderma delicată a maiestăţii sale ; în ciuda iernii şi a gerului, flori de iasomie,

[1] Tub lung prin care, suflînd, se aruncă mici proiectile.

trandafiri, violete, mixandre se aşterneau ca un dulce şi înmiresmat covor dinaintea lui Henric al III-lea.

Odaia, al cărei plafon fusese coborît şi decorat cu frumoase picturi pe pînză, avea, după cum am spus, două paturi, dintre care unul atît de larg, încît, deşi căpătîiul său era lipit de perete, ocupa aproape o treime din încăpere. Acest pat era acoperit cu o tapiserie din fir de aur şi mătase, avînd brodate personaje mitologice reprezentînd legenda Ceneei sau a lui Cenes, cînd bărbat, cînd femeie, o metamorfoză care se producea, după cum oricine îşi poate închipui, datorită celor mai fantastice strădanii ale imaginaţiei pictorului. Baldachinul era din stofă argintată, cu aplicaţii de aur şi de mătase, iar stema regală se desfăşura fastuos, brodată pe porţiunea care acoperea peretele de la căpătîiul patului.

La ferestre, perdelele erau întru totul la fel cu tapiseria celor două paturi, de asemenea canapelele şi fotoliile. Din mijlocul tavanului cobora un lanţ de aur de care atîrna o lampă de argint aurit, iar în lampă ardea un ulei care, cheltuindu-se, răspîndea arome îmbătătoare. În partea dreaptă a patului, un satir de aur ţinea în mînă un candelabru cu patru lumînări trandafirii aprinse, de asemenea parfumate. Aceste lumînări, groase cît cele din biserică, aruncau o văpaie care, unită cu aceea a lămpii, lumina îndeajuns încăperea.

Regele, cu picioarele goale pe florile ce acopereau parchetul, sta în scaunul său de abanos încrustat cu aur, avînd pe genunchi vreo şapte-opt pui de ogari ale căror boturi reci îi mîngîiau cu gingăşie mîinile. Doi servitori îi pieptănau şi frizau părul buclat ca al unei femei, mustaţa răsucită şi barba rară, pufoasă. Un al treilea aşternea pe faţa lui un strat moale de cremă trandafirie, special preparată şi împrăştiind o mireasmă ameţitoare.

Henric îşi ţinea ochii închişi, lăsîndu-se în grija slujitorilor, cu aerul maiestuos şi sever al unui zeu indian.

— Saint-Luc, unde e Saint-Luc ? întreba el.

Saint-Luc intră. Chicot îl luă de mînă, conducîndu-l în faţa regelui.

— Iată-l pe prietenul tău Saint-Luc. Porunceşte-i să se spele pe faţă sau mai bine zis să se zmîngălească şi el cu pomadă. Căci, de nu iei această indispensabilă măsură de precauţie, se va întîmpla ceva foarte supărător : ori el o să-ţi miroasă urît, ţie care miroşi atît de frumos, ori tu o să miroşi prea frumos pentru el, care nu miroase de loc. De altfel — adăugă Chicot, tolănindu-se într-un fotoliu adînc în faţa regelui — vreau să încep şi eu cu alifiile.

— Chicot, Chicot ! exclamă Henric. Pielea ta e prea uscată şi ar înghiţi prea multă grăsime. Pomada abia mi-ajunge mie. Iar părul tău e atît de aspru, că mi s-ar rupe toţi pieptenii.

— Prinţ nerecunoscător ce eşti, pielea mi s-a tăbăcit ţinînd piept în bătălii pentru tine, iar părul mi-e aspru din pricină că supărările pe care mi le pricinuieşti mi-l zburlesc toată vremea. Dar dacă nu vrei să-mi dai pomadă pentru obraz, adică pentru exteriorul meu, atunci, prea bine, fiule, altceva nu mai am de zis.

Henric înălţă din umeri, ca un om prea puţin dispus să facă haz de ghiduşiile bufonului său.

— Lasă-mă-n pace cu trăncăneala ta — îi spuse. Apoi întrebă, întorcîndu-se spre Saint-Luc : Ei bine, fiule, ce se mai aude cu durerile tale de cap ?

Saint-Luc îşi duse mîna la frunte şi scoase un geamăt.

— Închipuieşte-ţi — continuă Henric — că l-am văzut pe Bussy d'Amboise. Aoleu... domnule — îi zise el frizerului — mă frigi...

Frizerul îngenunche în faţa regelui.

— L-aţi văzut pe Bussy d'Amboise, sire ? întrebă Saint-Luc, tremurînd.

— Da — răspunse regele. Ce părere ai de imbecilii ăştia care l-au atacat ? Cinci ! Şi le-a scăpat printre degete ! Zău dacă nu i-aş trage pe roată. Ce spui, Saint-Luc ? Dacă ai fi fost tu acolo !...

— Sire — răspunse tînărul — nu cred că aş fi fost mai norocos decît tovarăşii mei.

— Ce tot îndrugi ?! Pariez pe o mie de taleri de aur că tu îl poţi atinge pe Bussy de zece ori, iar el pe tine numai de şase ori. Doamne ! Mîine negreşit trebuie să vedem înfruntarea asta. Te mai antrenezi, copilul meu ?

— Desigur, sire.

— Te întreb dacă te antrenezi des ?

— Aproape în fiecare zi, cînd sînt sănătos. Cînd sînt bolnav, nu mai fac două parale, sire.

— Pe mine, de cîte ori mă atingeai ?

— Eram aproape la egalitate, sire.

— Da, dar eu mînuiesc spada mai bine decît Bussy. Ce dracu, domnule — se adresă Henric bărbierului — îmi smulgi mustaţa !

Bărbierul îngenunche în fața regelui.
— Sire — zise Saint-Luc — recomandați-mi un leac pentru durerile de inimă.
— Trebuie să mănînci — îl sfătui regele.
— O, sire, cred că vă înșelați.
— De loc, te asigur.
— Ai dreptate, Valois — interveni Chicot — și cum și pe mine mă doare inima sau stomacul, nici nu mai știu bine ce anume, am să-ți urmez sfatul.
Se auzi un zgomot ciudat, ca și cum o maimuță ar fi dat de zor din fălci. Regele se întoarse și-l văzu pe Chicot: acesta, după ce înghițise de unul singur îmbelșugata cină pe care o comandase în numele regelui, clănțănea vesel, gustînd conținutul unei ceşti de porțelan de Japonia.
— Ei bine, ce naiba faci acolo, domnule Chicot? întrebă regele.
— Mă ung cu pomada mea pe dinăuntru, de vreme ce pe dinafară nu-mi este îngăduit.
— Ah, mișelule! strigă Henric, întorcînd capul atît de brusc, încît degetul plin de unsoare al valetului îi umplu gura cu pomadă.
— Mănîncă, fiule — rosti grav Chicot. Eu nu-s atît de tiran ca tine și îți îngădui ambele plăceri: și pe dinăuntru, și pe dinafară.
— Domnule, mă înăbuș! se răsti Henric către valet.
Valetul îngenunche în fața regelui, așa cum făcuse și frizerul, și bărbierul.
— Chemați-l pe comandantul gărzii — strigă Henric. Să vină imediat!
— Și pentru ce, mă rog, să vină comandantul gărzii? întrebă Chicot, ștergînd bine cu degetul, pe dinăuntru, ceașca de porțelan și vîrîndu-și-l apoi în gură.
— Ca să-l spintece cu spada pe Chicot și să prepare din el, așa costeliv cum este, o friptură pentru cîinii mei.
Chicot se ridică în picioare și, potrivindu-și de-a-ndoaselea pălăria, exclamă:
— Ei, drăcia dracului! Vrei să-l dai pe Chicot la cîini?! Pe-un gentilom, la patrupezii tăi?! Bun, să poftească aici comandantul gărzii tale și o să vedem noi.
Și trăgîndu-și spada lungă din teacă, începu să dueleze atît de caraghios cu bărbierul, cu frizerul și cu valetul, încît regele nu se putu abține să nu rîdă.

— Dar mie mi-e foame — se tîngui regele cu o voce jalnică — și ticălosul ăsta a înfulecat singur toată mîncarea.
— Ești un om capricios, Henric — spuse Chicot. Ți-am propus să mănînci și ai refuzat. În orice caz, ți-a mai rămas niște supă. Eu m-am săturat, acum mă duc la culcare.
Între timp, bătrînul Gaspard venise să aducă stăpînului său cheia.
— Și eu tot așa voi face — zise Saint-Luc. Dacă nu mă culc, risc să m-apuce o criză de nervi și prin asta aș dovedi lipsă de respect față de rege. Mă ia cu frig.
— Ține, Saint-Luc — vorbi regele, întinzîndu-i tînărului vreo cîțiva cățeluși — ia-i cu tine, ia-i.
— Pentru ce? întrebă Saint-Luc.
— Ca să-i culci cu tine: au să-ți ia boala, iar tu o să te însănătoșești.
— Sire, vă mulțumesc — răspunse Saint-Luc, așezînd cîinii în coșulețul lor — nu prea am încredere în leacul dumneavoastră.
— La noapte o să vin să te văd, Saint-Luc — adăugă regele.
— Oh, sire — îl imploră tînărul — vă rog din suflet să nu veniți, m-ați face să sar din somn și se zice că așa ceva dă crize de epilepsie.
Spunînd acestea, el îl salută pe rege și părăsi camera. Henric își flutură mîna cu zel în semn de prietenie, însoțindu-l cu privirea.
Chicot dispăruse de mult.
La rîndul lor, cele două sau trei persoane care fuseseră de față la ceremonia culcării regelui plecară și ele. Lîngă Henric numai rămăseseră decît valeții, care îi acoperiră fața cu o mască fină de borangic îmbibată cu o pomadă parfumată. Masca avea găuri în dreptul nasului, ochilor și în dreptul gurii. O scufie de mătase cu fir de argint o ținea fixată pe frunte și pe urechi. Apoi slujitorii petrecură brațele regelui printr-un pieptar de atlas roz, călduros, căptușit cu mătase fină și cu vată. După aceea îi întinseră monarhului o pereche de mănuși dintr-o piele atît de moale, încît păreau împletite din lînă. Mănușile erau lungi pînă la cot și unse pe dinăuntru cu un ulei înmiresmat, care le da acea elasticitate cu totul de neînțeles, dacă ar fi fost să judeci numai după exteriorul lor.

Îndată ce luă sfîrşit tainicul ritual al toaletei regale, monarhului i se servi supa într-o ceaşcă de aur. Dar, înainte de a o duce la gură, el vărsă jumătate din conţinut într-o altă ceaşcă, aidoma cu cealaltă, şi porunci să-i fie trimisă lui Saint-Luc, urîndu-i totodată noapte bună.

Veni şi rîndul lui Dumnezeu, căruia i se arătă în acea seară destulă nepăsare — desigur, numai din pricină că regele era atît de preocupat. Henric nu rosti decît o singură rugăciune şi nici măcar nu se atinse de mătăniile sale sfinţite : făcînd semn să i se pregătească patul înmiresmat cu coriandru, smirnă şi scorţişoară, el se culcă. Şi, tolănit pe nenumăratele-i perne, ordonă să fie strîns covorul de flori, din cauza căruia aerul în încăpere începuse să fie înăbuşitor. Spre a se împrospăta atmosfera încărcată de carbon, ferestrele fură deschise timp de cîteva minute. După care, în căminul mare de marmură fu aprins un foc zdravăn de curpeni, care arse şi lumină iute ca un meteor, dar nu se stinse decît după ce răspîndi în tot apartamentul o căldură dulce.

Abia atunci valetul închise tot — uşi şi perdele — după ce mai întîi dădu drumul în odaie unui dulău, favoritul regelui, care se numea Narcis. Dintr-un salt, cîinele sări în patul regelui, se gudură, se tăvăli puţin, apoi, întinzîndu-se de-a curmezişul peste picioarele stăpînului său, se culcă. În sfîrşit, valetul însărcinat cu ultimele mărunţişuri suflă în luminările trandafirii ce ardeau în mîinile satirului de aur, micşoră lumina candelei, schimbînd feştila cu o alta mai subţire şi, la rîndul său, ieşi în vîrful picioarelor.

Mai liniştit, mai nepăsător, mai uituc decît călugării trîndavi ai regelui său, cuibăriţi prin îmbelşugatele lor mînăstiri, regele Franţei nu se mai ostenea să-şi reamintească faptul că există şi o Franţă.

Dormea.

După o jumătate de ceas, slujitorii care stăteau de veghe pe coridoare şi care, de la posturile lor, puteau observa ferestrele camerei lui Henric, văzură prin perdele candela stingîndu-se cu totul şi razele argintii ale lunii înlocuind la geamuri dulcea lumină trandafirie care le colorase pînă atunci. Prin urmare, socotiră cu toţii că maiestatea sa doarme din ce în ce mai adînc.

În clipa aceea, toate zgomotele din interior şi dinafară muriră, aşa încît s-ar fi putut auzi cum prin sumbrele coridoare ale Luvrului zboară liliacul cel mai tăcut.

VII

CUM, FĂRĂ CA NIMENI SĂ CUNOASCĂ PRICINA ACESTEI CONVERTIRI, REGELE HENRIC SE POMENI CONVERTIT DE LA O ZI LA ALTA

Se scurseră astfel două ore. Deodată răsună un ţipăt îngrozitor. Ţipătul venea din camera maiestăţii sale. Cu toate acestea, candela continua să rămînă stinsă, tăcerea era deplină şi nici un zgomot nu se auzea, în afară de acel straniu strigăt al regelui. Căci regele fusese cel care ţipase. Apoi, îndată se desluşi zgomotul unei mobile în cădere, un obiect de porţelan prefăcîndu-se în ţăndări şi paşi alergînd fără rost prin cameră ; pe urmă se auziră noi strigăte, amestecate cu lătrături de cîine. Cît ai clipi luminile se aprinseră, spadele sclipiră pe culoare, iar paşii grei ai soldaţilor, năuci de somn, făcură să se cutremure coloanele masive.

— La arme — strigară toţi din toate părţile — la arme ! Regele ne cheamă, iute la rege !

Şi în acelaşi timp, comandantul gărzii, colonelul elveţienilor, locatarii palatului, archebuzierii de serviciu, toţi năvăliră în apartamentul regal, inundat brusc de o uriaşă flacără : douăzeci de torţe luminară priveliştea. Lîngă fotoliul răsturnat, printre ceştile sparte, în faţa patului răvăşit, cu cearşafurile şi plăpumile zăcînd risipite prin încăpere, sta Henric, grotesc şi înspăimîntător în îmbrăcămintea lui de noapte, cu părul zbîrlit, cu ochii încremeniţi. Mîna lui dreaptă, întinsă înainte, tremura ca o frunză în bătaia vîntului, în vreme ce stînga se agăţa crispată de garda săbiei, pe care o înşfăcase fără să-şi dea seama. La fel de agitat ca şi stăpînul său, cîinele îl privea urlînd, cu labele răşchirate.

Regele părea mut, stăpînit de o spaimă cumplită, iar toţi cei de faţă, neîndrăznind să rupă tăcerea şi întrebîndu-se numai din ochi, aşteptau cu inima strînsă.

În clipa aceea, îmbrăcată pe jumătate, cu trupul înfăşurat într-o pelerină largă, se ivi în prag tînăra regină, Louise de Lorraine, făptură blondă şi duioasă, care a dus pe acest pămînt o viaţă de sfîntă şi pe care o treziseră din somn strigătele soţului său.

— Sire — întrebă ea, mai speriată decît toţi — ce s-a-ntîmplat, Dumnezeule ?... Strigătele voastre au ajuns pînă la mine, aşa că am venit.

— Nu... nu... nu e nimic — bolborosi regele, fără a-şi întoarce ochii, ce păreau că urmăresc prin aer o arătare vagă şi invizibilă oricui altcuiva în afară de el.

— Dar maiestatea voastră a ţipat — reluă regina. Maiestatea voastră e bolnavă ?

Pe chipul lui Henric al III-lea spaima era atît de adînc întipărită, încît, puţin cîte puţin, puse stăpînire pe toţi cei de faţă. Aceştia făceau un pas înainte, se dădeau înapoi, dar nu slăbeau din ochi persoana regelui spre a se convinge că nu este rănit, că nu-l lovise trăsnetul şi că nu fusese muşcat de vreo reptilă.

— O, sire — strigă regina — în numele cerului, sire, nu ne mai chinuiţi astfel ! Vreţi să chemăm un medic ?

— Un medic ?! răspunse Henric pe acelaşi ton sinistru. Nu, nu trupul mi-e bolnav, ci sufletul, spiritul. Nu, nu un medic... un duhovnic.

Toţi se priviră, apoi cercetară uşile, perdelele, parchetul, tavanul : nicăieri nici o urmă a acelei fiinţe invizibile care îl îngrozise într-atît pe rege. Cei de faţă iscodeau încăperea cu o curiozitate sporită : misterul se complica, regele cerea un duhovnic ! Îndată ce îşi exprimă această dorinţă, un sol se şi azvîrli în spinarea calului şi mii de scîntei scăpărară pe caldarîmul din curtea Luvrului. După cinci minute, Joseph Foulon, stareţul mînăstirii Sainte-Geneviève, era trezit din somn, smuls — ca să zicem aşa — din aşternut şi adus în camera regelui.

O dată cu venirea duhovnicului, zarva încetă, liniştea se restabili ; fiecare se întreba în sinea lui, făcea presupuneri, se străduia să ghicească, dar, mai cu seamă, teama îi stăpînea pe toţi : regele se spovedea !

A doua zi dis-de-dimineaţă, regele se trezi înaintea tuturor şi dădu poruncă să se închidă iar porţile Luvrului, care nu se deschiseseră decît pentru a-l lăsa pe duhovnic să treacă. Apoi trimise după trezorier şi după maestrul de ceremonii, pe urmă luă ceaslovul legat în piele neagră şi începu să citească rugăciuni, întrerupîndu-se pentru a decupa fel şi fel de chipuri de sfinţi ; deodată porunci să fie chemaţi toţi prietenii săi.

Auzind ordinul, solii se duseră întîi la Saint-Luc, dar Saint-Luc era mai suferind ca oricînd. El tînjea, doborît de oboseală. Boala îl sleise cu totul, somnul sau mai curînd letargia sa fusese atît de profundă, încît era singurul dintre oaspeţii palatului care nu auzise nimic din tot ce se întîmplase în cursul nopţii, deşi îl despărţea numai un perete subţire de camera regelui. Totodată cerea îngăduinţa de a rămîne în pat, urmînd să facă toate rugăciunile poruncite de rege.

Auzind această jalnică istorisire, regele îşi făcu semnul crucii şi ordonă să i se trimită prietenul său farmacistul. Apoi ceru să se aducă la Luvru toate bicele mînăstirii Sainte-Geneviève şi, înveşmîntat în negru, trecu prin faţa lui Schomberg, care şchiopăta, a lui d'Épernon, care îşi ţinea braţul prins într-o eşarfă, a lui Quélus, încă năuc, a lui d'O şi Maugiron, care tremurau, şi trecînd pe dinaintea fiecăruia, le împărţi bicele aduse, poruncindu-le să se flageleze cît mai necruţător.

D'Épernon spuse că, avînd braţul drept în eşarfă, ar trebui să fie scutit de ceremonia aceasta, dat fiind că el n-ar putea să înapoieze loviturile primite, ceea ce ar constitui, ca să ne exprimăm astfel, un dezacord în gama flagelaţiei. Dar Henric al III-lea îi răspunse că în felul acesta pocăinţa lui va fi şi mai plăcută înaintea lui Dumnezeu.

Regele dă el însuşi pildă. Îşi scoate tunica, pieptarul, cămaşa şi se biciuieşte ca un mucenic. Chicot a vrut să rîdă şi să glumească, după obiceiul său, dar o privire cruntă a regelui i-a dovedit că nu este momentul ; atunci a înhăţat şi el un bici, numai că, în loc să se lovească pe sine, îşi plesneşte vecinii, iar cînd nu găseşte nici o spinare prin apropiere, croieşte de zor pereţii şi coloanele, desprinzînd bucăţele de moloz din zugrăveală. Toată această larmă aduce, încet-încet, o oarecare înseninare pe chipul regelui, deşi e vădit că spiritul său rămîne adînc tulburat. Deodată, el părăseşte camera, dînd ordin celorlalţi să-l aştepte. De îndată ce iese, pocăinţa celor mai mulţi încetează ca prin farmec. Doar Chicot îl plesneşte mai departe pe d'O, pe care nu-l poate suferi. D'O îi trage şi el din răsputeri. Este un fel de duel cu biciul. Henric s-a dus la regină. I-a dăruit un şirag de perle de 25.000 de scuzi, a sărutat-o pe amîndoi obrajii — ceea ce nu s-a mai întîmplat de mai bine de un an —

şi a rugat-o să azvîrle podoabele regale şi să se îmbrace în pînză de sac. Louise de Lorraine, bună şi blîndă, se supune numaidecît. Întreabă însă de ce soţul său, dăruindu-i un colier de perle, doreşte în acelaşi timp ca ea să-şi pună pe umeri un sac.

— Pentru păcatele mele — răspunde Henric.

Acest răspuns o mulţumeşte pe regină, deoarece, mai mult decît oricine, ea cunoaşte firul nesfîrşit de păcate pentru care soţul său trebuie să se pocăiască. Aşadar, se înveşmîntează după dorinţa lui Henric, care se întoarce în camera lui, unde o pofteşte pe regină.

La apariţia regelui, flagelarea reîncepe. D'O şi Chicot, cei care n-au întrerupt-o de loc, sînt plini de sînge. Regele îi felicită şi-i numeşte adevăraţii şi singurii săi prieteni. După zece minute soseşte şi regina, înveşmîntată în pînză de sac. Numaidecît se împart lumînări tuturor curtenilor şi, desculţi, pe o vreme îngrozitoare, cu zăpadă şi cu gheaţă, frumoşii curteni, frumoasele doamne şi bunii parizieni, credincioşi regelui şi Sfintei Fecioare, o pornesc spre Montmartre, mai întîi dîrdîind, în curînd însă înfierbîntaţi de loviturile cumplite pe care Chicot le dăruieşte din belşug tuturor celor ce au nenorocul să-i stea în preajmă.

D'O s-a dat bătut şi a intrat în cortegiu la vreo cincizeci de paşi departe de Chicot.

La ora patru după-amiază, lugubra plimbare a luat sfîrşit, mînăstirile au primit daruri bogate, tălpile tuturor curtenilor erau umflate, iar spinările sfîşiate. Regina a apărut în public într-o cămaşă lungă de pînză aspră, regele cu un şirag de mătănii. Au fost lacrimi, strigăte, rugăciuni, tămîie, cîntări. După cum se vede, o zi bună.

Într-adevăr, toţi au suferit de pe urma frigului şi a biciului spre a fi pe plac regelui, dar fără a putea ghici de ce acest prinţ, care, cu două zile înainte, dansase atît de voios, se chinuia astfel în cea de a treia.

Hughenoţii, membrii Ligii şi libertinii au privit rîzînd cortegiul celor ce se flagelau, spunînd, ca nişte adevăraţi oameni care nu preţuiesc nimic, că procesiunea precedentă fusese mai frumoasă şi mai plină de ardoare : ceea ce nu era adevărat.

Henric s-a întors la palat fără a pune ceva în gură. Cu umerii brăzdaţi de lungi dîre vinete şi roşii, n-a părăsit-o

nici un moment pe regină şi a profitat de toate clipele de răgaz, de popasurile pe la diferitele capele, pentru a-i făgădui noi daruri şi pentru a făuri planuri de pelerinaj împreună cu ea.

Cît despre Chicot, obosit să tot lovească şi înfometat din pricina neobişnuitului exerciţiu la care îl osîndise regele, ceva mai sus de poarta Montmartre a şters-o din cortegiu şi, împreună cu fratele Gorenflot, călugărul acela al mînăstirii Sainte-Geneviève, care voise să-l spovedească pe Bussy şi care era unul dintre prietenii bufonului, a intrat în grădina unei cîrciumioare foarte cunoscute, unde a băut vin cu scorţişoară şi a mîncat o lişiţă vînată în bălţile de la Grange-Batelière. Apoi, la întoarcerea procesiunii, şi-a reluat locul în rînd şi s-a înapoiat la Luvru, plesnind şi mai vîrtos pe acei penitenţi şi penitente şi împărţind, vorba lui, indulgenţe totale.

O dată cu venirea serii, regele se simţi obosit din pricina postului negru, a drumului pe care-l străbătuse desculţ, precum şi datorită loviturilor năprasnice pe care singur şi le trăsese. El porunci să i se aducă o cină de post, puse să i se oblojească umerii, să se aţîţe focul şi o porni spre Saint-Luc, pe care-l află vioi şi vesel. Din ajun, regele se schimbase mult : toate gîndurile sale se îndreptau către nimicnicia lucrurilor omeneşti, către pocăinţă şi moarte.

— Ah — rosti el, cu accentul profund al omului dezgustat de viaţă — într-adevăr, înţelept a fost Dumnezeu cînd a făcut ca viaţa noastră să fie atît de amară.

— De ce, sire ? întrebă Saint-Luc.

— Pentru că, obosit de această lume, omul, în loc să se teamă de moarte, o doreşte.

— Cer iertare, sire — zise Saint-Luc. Vă referiţi numai la dumneavoastră, căci eu n-o doresc cîtuşi de puţin.

— Ascultă, Saint-Luc — continuă regele, dînd din cap — dac-ai vrea să te porţi cum se cuvine, ai urma sfatul meu, ba aş zice mai mult : pilda mea.

— Cu toată plăcerea, sire, dacă-mi convine.

— Vrei să părăsim, eu — coroana, tu — soţia, şi să intrăm amîndoi la mînăstire ? Am dispensă de la papă, de la sfîntul nostru părinte : ne-am putea călugări chiar mîine. Eu mă voi numi fratele Henric...

— O, iertare, sire, iertare! Vă iubiţi prea puţin coroana, pe care o cunoaşteţi prea bine, dar eu îmi iubesc mult soţia, pe care încă n-o cunosc îndeajuns. Aşa că nu primesc.

— Ah, ah! exclamă Henric. După cît se pare, te simţi mai bine.

— Mult mai bine, sire. Mi-e cugetul împăcat şi inima dornică de bucurie. Sufletul mi-e neînchipuit de însetat de plăceri şi de fericire.

— Sărmane Saint-Luc! exclamă regele, împreunîndu-şi mîinile.

— Propunerea asta, sire, trebuia să mi-o fi făcut ieri. O, eram nemulţumit, posac, bolnav. Aş fi fost gata, pentru un fleac, să mă azvîrl cu capul într-o fîntînă. Dar astă-seară lucrurile se schimbă. Am petrecut o noapte plăcută, o zi încîntătoare. La naiba, în sfîrşit! Trăiască veselia!

— Drăcui, Saint-Luc — observă regele.

— Am drăcuit, sire? Se poate, dar uneori mi se pare că şi dumneavoastră drăcuiţi.

— Am drăcuit, Saint-Luc, dar nu voi mai drăcui.

— Eu nu îndrăznesc să făgăduiesc aşa ceva. Am să încerc să drăcui cît mai puţin cu putinţă. Iată singurul lucru la care mă pot angaja. De altfel, Dumnezeu e bun şi milostiv cu păcatele noastre cînd ele vin din slăbiciune omenească.

— Aşadar, crezi că Dumnezeu mă va ierta?

— A, nu vorbeam despre dumneavoastră, sire, despre mine vorbeam, sluga maiestăţii voastre. Ce naiba! Maiestatea voastră aţi păcătuit ca... un rege... pe cînd eu am păcătuit ca un simplu muritor. Sper că, la judecata de apoi, Dumnezeu o să aibă două balanţe şi două greutăţi.

Regele scoase un suspin, şopti un *Confiteor* şi se lovi cu pumnul în piept cînd ajunse la *mea culpa*.

— Saint-Luc — zise el apoi — vrei să petrecem noaptea în camera mea?

— Depinde ce-o să facem în camera maiestăţii voastre? răspunse Saint-Luc.

— O să aprindem toate luminile, eu o să mă culc, iar tu ai să-mi citeşti rugăciunile sfinţilor părinţi.

— Mulţumesc, sire.

— Cum, nu vrei?

— Nici nu mă gîndesc.

— Mă părăseşti, Saint-Luc, mă părăseşti!

— De loc. Nu vă părăsesc, dimpotrivă.

— Într-adevăr, nu?...

— Dacă doriţi.

— Sigur că doresc.

— Dar cu o condiţie.

— Care?

— Ca maiestatea voastră să comande o masă straşnică, să ordone să fie chemaţi cîţiva cîntăreţi şi cîteva curtezane şi să dansăm.

— Saint-Luc! Saint-Luc! strigă regele în culmea spaimei.

— Zău — zise Saint-Luc — astă-seară vreau să petrec. Vreţi să bem şi să dansăm, sire?

Henric nu răspunse. Cugetul lui, uneori atît de ager şi dovedind mult duh, se întuneca din ce în ce mai tare şi părea că luptă împotriva unei taine care îl apăsa întocmai ca o bucată de plumb legată de picioarele unei păsări, care în zadar şi-ar întinde aripile vrînd să zboare.

— Saint-Luc — grăi în sfîrşit regele, cu un glas sumbru — tu visezi uneori?

— Adesea, sire.

— Crezi în vise?

— Aşa îmi dictează raţiunea.

— Cum adică?

— Da, visele ne consolează de realitate. Bunăoară, azi-noapte am avut un vis minunat.

— Ce vis?

— Se făcea că soţia mea...

— Tot la soţia ta te gîndeşti, Saint-Luc?

— Mai mult ca oricînd.

— A! exclamă regele, suspinînd şi înălţîndu-şi ochii spre cer.

— Se făcea — continuă Saint-Luc — că soţia mea, păstrîndu-şi fermecătorul ei chip, căci e frumoasă soţia mea, sire...

— Vai, da — îl întrerupse regele. Şi Eva era frumoasă, biet nenorocit! Şi Eva ne-a pierdut pe toţi.

— Aha, aşadar, de aici vine ciuda dumneavoastră? Dar să ne întoarcem la visul meu, maiestate.

— Şi eu am avut un vis... — zise regele.

— Cum spuneam, soţia mea, păstrîndu-şi fermecătorul ei chip, avea trup şi aripi de pasăre şi, cu iuţeala fulgerului,

bătîndu-şi joc de porţi şi de zăvoare, a trecut peste zidurile Luvrului şi lovea cu ciocul în geamul meu, chemîndu-mă drăgălaş, iar eu înţelegeam chemarea ei, care suna astfel : „Deschide-mi, Saint-Luc, deschide-mi, soţul meu drag".

— Şi i-ai deschis ? întrebă regele, aproape deznădăjduit.

— Ba bine că nu. Cît am putut de repede — îl asigură Saint-Luc.

— Păcătosule !

— Păcătos, sire, cît vreţi de păcătos.

— Şi te-ai trezit ?

— Nu, sire, m-am ferit cît am putut : prea era frumos visul !

— Atunci ai visat mai departe ?

— Cît mai mult cu putinţă, sire.

— Şi la noapte nădăjduieşti...

— Da, nădăjduiesc să mai visez, să nu fie cu supărare maiestăţii voastre. Iată de ce refuz plăcuta îmbiere de a vă citi rugăciuni. Dacă e vorba să veghez, sire, cer în schimb ceva pe măsura visului meu. Deci, după cum spuneam, dacă maiestatea voastră comandă ospăţul, dacă aduce muzicanţi...

— Destul, Saint-Luc, destul — îl întrerupse regele, ridicîndu-se. Mergi spre pierzanie şi mă duci şi pe mine întrcacolo dacă mai rămîn o clipă aici. Adio, Saint-Luc, sper că cerul îţi va trimite în locul acelui vis plin de ispite un alt vis mîntuitor, care te va îndemna mîine să iei parte la pocăinţa mea şi să ne retragem împreună din lume.

— Mă îndoiesc, sire, ba chiar sînt atît de sigur de acest lucru, încît, dacă ar fi să vă dau un sfat, v-aş spune să-l izgoniţi din Luvru, chiar astă-seară, pe dezmăţatul de Saint-Luc, care e absolut hotărît să moară nepocăit.

— Nu — zise Henric — nu. Sper că pînă mîine duhul sfînt va coborî asupra ta, cum a coborît şi asupra mea. Bună seara, Saint-Luc, am să mă rog pentru tine.

— Bună seara, sire, am să visez pentru maiestatea voastră.

Şi Saint-Luc începu să fredoneze primul cuplet al unui cîntecel mai mult decît deocheat, pe care regele obişnuia să-l cînte în momentele sale de bună dispoziţie, ceea ce grăbi retragerea suveranului, care închise uşa şi se întoarse în apartamentul său, murmurînd :

— Doamne Dumnezeul meu, mînia ta e dreaptă şi întemeiată, căci lumea merge din ce în ce mai rău...

VIII

CUM S-A ÎNTÎMPLAT CĂ REGELUI ÎI FU FRICĂ DE A-I FI FOST FRICĂ ŞI CUM S-A ÎNTÎMPLAT CĂ LUI CHICOT ÎI FU FRICĂ DE A NU-I FI FRICĂ

Ieşind din camera lui Saint-Luc, regele găsi — aşa după cum poruncise — întreaga curte adunată în sala cea mare. El împărţi cîteva „favoruri" prietenilor săi : îi trimise în provincie pe d'O, d'Épernon şi Schomberg, îi ameninţă pe Maugiron şi pe Quélus, spunîndu-le că-i va da în judecată dacă se vor mai lua la harţă cu Bussy, îi întinse acestuia mîna să i-o sărute, apoi îl îmbrăţişă, strîngîndu-l îndelung la piept pe François, fratele său. Cît despre regină, regele se arătă faţă de ea atît de darnic în complimente şi drăgălăşenii, încît cei de faţă socotiră aceste semne drept cele mai prielnice prevestiri pentru succesiunea la tronul Franţei.

Între timp, ora cînd regele obişnuia să se ducă la culcare se apropia, totuşi oricine putea lesne băga de seamă că el căuta să întîrzie cît mai mult. În sfîrşit, orologiul Luvrului bătu de zece ori : Henric privi lung în jurul lui, părînd că vrea să aleagă dintre prietenii săi pe acela ce urma să-i citească în locul lui Saint-Luc, care refuzase.

Chicot se uita la el.

— Ia poftim — zise acesta cu obişnuita-i îndrăzneală — pare-mi-se că astă-seară Henric îmi face ochi dulci. Nu cumva ai de plasat vreo drăguţă de stăreţie, cu zece mii de livre venit ? Of, fir-ar să fie, ce mai stareţ aş fi ! Dă-mi-o, fiule, dă-mi-o !

— Chicot, vino cu mine — i se adresă regele. Noapte bună, domnilor, mă duc să mă culc.

Chicot se întoarse către curteni, îşi răsuci mustaţa şi, salutînd cît mai graţios cu putinţă, dădu ochii peste cap, aruncînd priviri pline de duioşie.

— Noapte bună, domnilor — repetă el, imitînd vocea lui Henric — noapte bună, ne ducem la culcare.

Curtenii îşi muşcară buzele, regele se înroşi.

— Hei — strigă Chicot — să vină bărbierul, frizerul şi valetul meu şi, mai ales, pomada !

— Nu — interveni regele — astă-seară n-avem nevoie de nimic : intrăm în post, mă pocăiesc.

— Îmi pare rău de pomadă — spuse Chicot.

Regele şi bufonul intrară în camera pe care o cunoaştem.

— Aşa ! zise Chicot. Ia spune-mi, Henric, oare am devenit favorit regal ? Am devenit indispensabil ? Sînt atît de frumos ? Sînt mai frumos cumva decît cupidonul ăla de Quélus ?

— Taci, bufonule ! porunci regele. Iar voi, domnilor, care aţi venit să-mi faceţi toaleta de noapte, plecaţi !

Valeţii se supuseră, uşa se închise. Henric şi Chicot rămaseră singuri. Bufonul îl privea pe rege întrucîtva cu mirare.

— De ce le-ai spus să plece ? întrebă el. Încă nu ne-am uns cu pomezi. Ai de gînd să mă ungi cu regeasca ta mînă ? Mde ! Ar fi şi asta o pocăinţă ca oricare alta.

Henric nu răspunse. Toată lumea părăsise încăperea, şi cei doi regi, nebunul şi înţeleptul, se priveau.

— Să ne rugăm — zise Henric.

— Mulţumesc — strigă Chicot — nu e chiar atît de amuzant ! Dacă pentru aşa ceva m-ai chemat, prefer să mă întorc la deocheaţii ceia între care mă aflam. Adio, fiule ! Noapte bună !

— Rămîi ! porunci regele.

— Oho ! exclamă Chicot, îndreptîndu-şi umerii — asta începe să miroasă a tiranie. Eşti un despot, un Phalaris, un Denys [1]. Aici mă plictisesc. Toată ziulica m-ai silit să sfîşii spinarea prietenilor mei, lovindu-i cu vîna de bou, şi acum pare-se c-ai vrea s-o luăm iar de la capăt. Dă-o dracului, Henric, eu zic s-o lăsăm baltă ! Nu sîntem decît noi doi aici, şi în doi... toate loviturile îşi ating ţinta.

— Taci din gură, limbut nenorocit — strigă regele — şi gîndeşte-te la căinţă !

— Na ! Tot aici am ajuns. Să mă gîndesc la căinţă, eu ?! Şi de ce, mă rog, să mă căiesc ? Pentru că m-am făcut bufonul unui călugăr ? *Confiteor...* Mă căiesc. *Mea culpa*, e vina mea, e vina mea, e vina mea cea mai mare.

— Nu pîngări cele sfinte, nenorocitule, nu pîngări ! zise regele.

[1] Phalaris (565—549 î.e.n.) şi Denys (405—367 î.e.n.), primul — tiran al cetăţii Agrigente, cel de al doilea — tiranul Siracuzei, ambii renumiţi pentru cruzimea şi despotismul lor.

— Ei, asta-i acum ! răspunse Chicot. Mai degrabă aş vrea să fiu închis într-o cuşcă cu lei şi cu maimuţe, decît încuiat în camera unui rege maniac. Adio ! Am plecat.

Regele scoase cheia din uşă.

— Henric — spuse Chicot — te previn că ai o mutră sinistră şi că, dacă nu mă laşi să plec, eu chem, strig, sparg uşa, sparg geamul. Ce mama dracului !

— Chicot — începu regele cu glas plin de melancolie — Chicot, prietene, abuzezi de tristeţea mea.

— A, de-abia acum înţeleg : ţi-e frică să rămîi singur ; aşa sînt toţi tiranii. Fă-ţi douăsprezece camere, ca Denys, sau douăsprezece palate, ca Tiberiu. Pînă atunci, poftim, ia spada mea cea lungă, dar lasă-mă să-mi duc teaca acasă.

Auzind cuvîntul frică, un fulger se aprinse în ochii lui Henric, apoi, cuprins de un ciudat fior, regele se ridică şi începu să umble de colo-colo prin odaie. Era atît de frămîntat, iar chipul său atît de palid, încît Chicot crezu că regele e într-adevăr bolnav ; de aceea, după ce-l privi speriat, dînd de trei-patru ori ocol camerei, i se adresă :

— Haide, fiule, spune ce ai ? Spune-i prietenului tău Chicot ce te doare ?

Regele se opri în faţa bufonului şi zise privindu-l :

— Da, tu eşti prietenul meu, singurul meu prieten.

— Stăreţia de la Valencey e vacantă.

— Ascultă, Chicot, tu ştii să păstrezi o taină ? întrebă regele.

— Mai e vacantă şi cea de la Pithiviers, unde se mănîncă cele mai grozave pateuri cu potîrnichi.

— În ciuda tuturor scălămbăielilor tale — continuă regele — eşti un om de inimă.

— Atunci nu-mi mai da o mînăstire, dă-mi un regiment.

— Ba chiar eşti un om cu care te poţi sfătui.

— În cazul ăsta, nu-mi da nici regiment, numeşte-mă consilier. Ah, nu, dacă mă gîndesc, tot mai bun e un regiment sau o stăreţie. Nu vreau să fiu consilier : aş fi obligat să împărtăşesc totdeauna părerea regelui.

— Taci, Chicot, taci ! Se apropie clipa, îngrozitoarea clipă !

— Vai, iar te-apucă ? se nelinişti Chicot.

— Ai să vezi, ai s-auzi.

— Ce-am să văd ? Ce-am s-aud ?

— Aşteaptă, aşteaptă, şi ceea ce se va întîmpla, o să-ţi dezvăluie lucrurile pe care vrei să le cunoşti. Aşteaptă !

— Ba n-aştept de loc... Ce cîine turbat i-o fi muşcat pe tatăl şi pe mama ta în noaptea cînd au hotărît să te-aducă pe lume ?

— Chicot, eşti viteaz ?

— Sînt şi mă mîndresc, dar nu-mi pun vitejia la bătaie oricînd şi oricum, ce naiba ! Cînd regele Franţei şi al Poloniei ţipă noaptea de scoală tot Luvrul, mie, sărmanul de mine, mi se poate ierta dacă dezonorez apartamentul tău. Adio, Henric, strigă-ţi căpitanii gărzilor, cheamă-ţi elveţienii, paznicii şi lasă-mă s-o şterg ! Ducă-se naibii pericolul nevăzut, ducă-se naibii primejdiile pe care nu le cunosc !

— Îţi ordon să rămîi ! strigă regele, autoritar.

— Pe cuvîntul meu, eşti un stăpîn glumeţ, care vrea să poruncească fricii. Nu pricepi că mi-e teamă ? Mi-e teamă, îţi spun. Ajutor ! Foc !

Şi pentru a înfrunta primejdia neîndoielnică, Chicot se cocoţă pe o masă.

— Bine, caraghiosule, bine, fiindcă altfel nu taci din gură, am să-ţi povestesc totul.

— Aşa — zise Chicot, frecîndu-şi mîinile, coborînd cu grijă de pe masă şi trăgîndu-şi afară din teacă uriaşa lui spadă. Dacă ştim despre ce e vorba, se schimbă treaba. Nu stăm noi cu mîinile în sîn. Povesteşte, povesteşte, fiule ! Pare-mi-se că-i vorba de un crocodil, aşa e ? Pe toţi dracii, că bună spadă am ! O folosesc în fiecare săptămînă ca să-mi tai coarnele cu ea, şi sînt tari ale naibii coarnele mele ! Aşadar, Henric, ziceai că-i un crocodil...

Şi Chicot se răsturnă într-un fotoliu încăpător, cu sabia între genunchi, încolăcind tăişul cu picioarele, aşa cum şerpii — simbol al păcii — încolăcesc caduceul lui Mercur [1].

— Noaptea trecută — începu Henric — dormeam...

— Şi eu — zise Chicot.

— Deodată am simţit o suflare pe obraz.

— Era crocodilul, căruia i se făcuse foame — îl zeflemisi Chicot — şi care-ţi lingea pomada de pe faţă.

— Mă trezesc pe jumătate şi simt cum, de spaimă, mi se zburleşte barba sub mască.

— Ah, ce minunat mă-nfiori — chicoti Chicot, cuibărindu-se şi mai bine în fotoliu şi sprijinindu-şi bărbia de garda săbiei.

---

[1] Caduceul lui Mercur — nuiaua de măslin cu două aripioare în vîrf avînd încolăciţi pe ea doi şerpi ; atribut al zeului Mercur, simbolizînd comerţul şi pacea.

— În clipa aceea — continuă regele cu glas atît de slab şi de tremurător, că abia ajungea la urechea lui Chicot — în clipa aceea a răsunat în cameră o voce atît de cutremurătoare, încît am simţit că mi se zguduie creierii.

— Vocea crocodilului, desigur. Am citit eu în călătoriile lui Marco Polo că animalul ăsta are o voce amăgitoare, care imită ţipătul copiilor. Dar n-avea grijă, fiule, dacă vine, îl omorîm noi.

— Fii atent !

— La naiba ! Păi sînt numai urechi — zise Chicot, întinzîndu-se ca pus în mişcare de un resort. Am încremenit ca o stană de piatră şi sînt mut ca peştele.

Henric continuă cu glas şi mai mohorît, şi mai lugubru :

— „O, biet păcătos !"... zise vocea...

— Ei — îl întrerupse Chicot — aşadar, vocea asta şi vorbea ! Va să zică nu era un crocodil ?!

— „O, biet păcătos !" rosti vocea. „Sînt vocea Domnului Dumnezeului tău."

Chicot făcu un salt, apoi, pierzîndu-şi echilibrul, se rostogoli în fotoliu.

— Vocea lui Dumnezeu ? întrebă el.

— Ah, Chicot — răspunse Henric — e o voce cutremurătoare.

— O voce frumoasă ? se interesă Chicot. Seamănă cu sunetul trîmbiţei, aşa cum spune scriptura ?

— „Eşti aici ? Mă auzi ?" continuă vocea. „Mă auzi, păcătos înrăit ? Eşti hotărît să mergi mai departe pe calea nedreptăţii ?"

— Ah, pe cinstea mea, pe cinstea mea, dar glasul ăsta al lui Dumnezeu seamănă destul de bine cu glasul poporului tău — zise Chicot.

— Pe urmă — reluă regele — au urmat o mulţime de alte învinuiri, care, te-asigur, Chicot, mi s-au părut foarte crude.

— Bine, bine, dar zi mai departe, fiule, povesteşte-mi ce mai spunea vocea, ca să-mi dau seama dacă Dumnezeu era bine informat.

— Păgînule ! strigă regele. Dacă te-ndoieşti, am să te pedepsesc amarnic.

— Eu — declară Chicot — nu mă îndoiesc de loc. Ceea ce mă miră e doar faptul că Dumnezeu a aşteptat pînă acum, ca să-ţi aducă toate aceste învinuiri. De la potop în-

coace, a devenit tare răbdător! Aşadar, fiule, zici că te-ai speriat grozav? continuă Chicot.

— O, da! răspunse Henric.

— Cred şi eu.

— Tîmplele mi-erau scăldate în sudoare şi-mi îngheţase măduva în oase.

— E foarte firesc, la fel spune şi prorocul Ieremia. Pe cinstea mea de gentilom, în locul tău, nu ştiu ce m-aş fi făcut! Şi atunci ai strigat?

— Da.

— Şi au alergat toţi?

— Da.

— Şi au căutat bine?

— Peste tot.

— Şi nici urmă de bunul Dumnezeu?

— Totul se risipise.

— Începînd cu regele Henric. E înspăimîntător!

— Atît de înspăimîntător, că l-am chemat pe duhovnicul meu.

— Bun. Şi a venit numaidecît?

— Într-o clipită.

— Ia stai puţin. Fii sincer, fiule, spune adevărul, împotriva obiceiului tău. Ce crede duhovnicul tău despre întîmplarea asta?

— S-a îngrozit.

— Te cred.

— Şi-a făcut semnul crucii. Mi-a spus să mă căiesc, aşa după cum îmi poruncise Dumnezeu.

— Foarte bine, niciodată nu strică să te căieşti. Dar despre arătarea în sine sau, mai bine zis, despre cele auzite, ce-a spus?

— Că sînt un semn al providenţei, că e o minune, că trebuie să mă gîndesc la binele statului. Aşa că, azi-dimineaţă...

— Ce-ai făcut azi-dimineaţă, fiule?

— Am dăruit iezuiţilor o sută de mii de livre.

— Bravo!

— Şi am sfîrtecat cu lovituri de bici pielea mea şi a tinerilor mei curteni.

— Admirabil! Şi mai departe?

— Eh! Mai departe... Tu ce părere ai, Chicot? Dar ia seama, nu mă adresez măscăriciului, ci omului care chibzuieşte cu sînge rece, prietenului.

— Ah, sire — răspunse Chicot, grav — părerea mea este că maiestatea voastră a avut un coşmar.

— Crezi?...

— Că n-a fost decît un vis, care nu se va mai repeta dacă maiestatea voastră n-o să-l pună prea mult la inimă.

— Un vis? zise Henric, clătinînd din cap. Nu, nu, eram treaz, te-asigur, Chicot.

— Dormeai, Henric.

— Ca dovadă că nu dormeam, aveam ochii deschişi.

— Şi eu dorm cu ochii deschişi.

— Se poate, dar eu vedeam, ceea ce cînd dormi cu adevărat nu se întîmplă.

— Şi ce vedeai?

— Vedeam luna luminînd geamurile camerei şi mă uitam la ametistul de pe garda spadei, care sclipea chiar pe locul unde te afli tu acum, împrăştiind o lumină sumbră.

— Dar cu candela ce s-a întîmplat?

— S-a stins.

— Vis, fiule, vis şi nimic altceva.

— De ce nu crezi, Chicot? Nu e oare scris că Dumnezeu le vorbeşte regilor cînd vrea să aducă vreo schimbare însemnată pe pămînt?

— Da, e adevărat că le vorbeşte, dar atît de încet, încît ei nu-l aud niciodată.

— Şi ce anume te face să fii atît de neîncrezător?

— Faptul că ai auzit atît de bine.

— Acum pricepi pentru ce te-am oprit aici?

— Ba bine că nu! răspunse Chicot.

— Pentru ca s-auzi chiar tu ce va spune vocea.

— Şi dacă spun cuiva ceea ce am auzit, să se creadă că e o aiureală de a mea. Chicot este atît de neînsemnat, atît de nevolnic, atît de nebun, că tot nu l-ar crede nimeni. Straşnică şmecherie, fiule, n-am ce zice!

— Şi de ce nu crezi mai curînd, prietene, c-am vrut să împărtăşesc taina aceasta numai nedezminţitului tău devotament? întrebă regele.

— A, nu minţi, Henric, căci dacă vocea vine şi astăseară, o să te învinuiască şi pentru minciuna asta şi, slavă Domnului, ai destule pe conştiinţă şi fără ea. Dar, în sfîrşit, sînt gata să primesc însărcinarea. Nu mă supără să aud vocea Domnului, poate îmi va spune şi mie ceva.

— Ei bine, ce trebuie să facem?

— Trebuie să te culci, fiule.

— Ba dimpotrivă...
— Nici un „dimpotrivă".
— Totuşi...
— Nu cumva crezi că, stînd în picioare, ai să împiedici vocea lui Dumnezeu să grăiască ? Un rege nu-i întrece pe ceilalţi oameni decît prin înălţimea coroanei, iar cînd umblă cu capul gol, crede-mă, Henric, este de aceeaşi statură cu ei, ba uneori şi mai mic.
— Bine — zise regele — va să zică rămîi ?
— După cum ne-am înţeles.
— Atunci eu mă culc.
— Foarte bine.
— Dar tu nu te culci ?
— Nici nu mă gîndesc.
— Iar eu nu-mi scot decît tunica.
— Cum doreşti !...
— Pantalonii nu-i scot.
— Este o măsură de precauţie binevenită.
— Şi tu ?
— Eu stau colea unde mă aflu.
— Şi n-ai să adormi ?
— Ei, vezi, asta nu-ţi pot făgădui. Somnul, fiule, e ca şi frica : scapă de sub controlul voinţei noastre.
— Cel puţin căzneşte-te să nu te fure somnul.
— N-avea grijă, am să mă ciupesc cît oi putea ; de altminteri, o să mă trezească vocea.
— Nu glumi pe seama vocii ! se supără Henric, care îşi vîrîse un picior sub plapumă şi acum şi-l scoase iar.
— Haide ! răspunse bufonul. Doar n-oi fi vrînd să te bag eu în pat.
Regele oftă şi, după ce iscodi neliniştit fiecare colţişor, fiecare ungher al odăii, se strecură tremurînd în pat.
— Aşa ! rosti Chicot. Acum e rîndul meu.
Şi se întinse cît era de lung în fotoliu, potrivindu-şi grijuliu la spate şi în dreptul şalelor fel de fel de perne.
— Cum vă simţiţi, sire ?
— Destul de bine, dar tu ?
— Excelent ! Noapte bună, Henric !
— Noapte bună, Chicot, dar să nu adormi.
— Nici o grijă — răspunse Chicot, căscînd de-i trosneau fălcile.
Şi amîndoi închiseră ochii, regele pentru a se preface că doarme, Chicot pentru a dormi de-a binelea.

IX

CUM VOCEA LUI DUMNEZEU S-A ÎNŞELAT ŞI I-A VORBIT LUI CHICOT, CREZÎND CĂ VORBEŞTE REGELUI

Timp de vreo zece minute, regele şi Chicot rămaseră aproape cu desăvîrşire nemişcaţi şi tăcuţi. Deodată regele se ridică în capul oaselor, tresărind. Auzind mişcarea şi zgomotul care-i tulburau dulcea piroteală dinaintea somnului, Chicot se îndreptă din şale.
Cu ochi strălucitori, se priviră amîndoi.
— Ce este ? întrebă Chicot în şoaptă.
— Boarea — rosti regele şi mai încet — boarea...
În aceeaşi clipă, una din lumînările pe care le ţinea în mînă satirul de aur se stinse, apoi a doua, a treia şi, în sfîrşit, ultima.
— Oho ! exclamă Chicot. Ce mai adiere !
Nu apucă să-şi sfîrşească vorba, şi candela se stinse şi ea, iar camera rămase luminată numai de ultimele pîlpîiri ale focului din cămin.
— Cu-cu ! strigă Chicot, ridicîndu-se în picioare.
— Acum o să vorbească — şopti regele, făcîndu-se covrig în pat — o să vorbească.
— Atunci ascultă — îl sfătui Chicot.
Într-adevăr, chiar în clipa aceea se auzi o voce cavernoasă şi din cînd în cînd şuierătoare, care rostea în direcţia patului :
— Păcătos înrăit, eşti aici ?
— Da, Doamne — răspunse regele, clănţănind din dinţi.
— Aha — observă Chicot — iată o voce cam prea răguşită pentru a veni chiar din cer ! Dar, oricum, e îngrozitor.
— Mă auzi ? întrebă vocea.
— Da, Doamne — bîigui Henric. Te-ascult stînd încovoiat sub mînia ta.
— Crezi că mi-ai dovedit supunere — urmă vocea — dacă ai săvîrşit toate maimuţărelile alea la care te-ai dedat astăzi, fără ca în adîncul inimii tale să fii cutremurat ?
— Bine zis ! exclamă Chicot. Aha, straşnic te-a mai atins !

Mîinile regelui se izbeau una de alta, încercînd să se împreuneze a rugă. Chicot se apropie de el.

— Ei bine — murmură Henric — ei bine, acuma crezi, nenorocitule ?

— Aşteaptă — şopti Chicot.

— Ce vrei să faci ?

— Taci şi ascultă : dă-te jos din pat binişor şi lasă-mă pe mine în locul tău.

— De ce ?

— Pentru ca mînia Domnului să cadă întîi asupra mea.

— Şi crezi că atunci o să mă cruţe pe mine ?

— Să încercăm. Şi cu o stăruinţă plină de afecţiune, Chicot îl împinse domol pe rege jos din aşternut şi se aşeză în locul lui. Şi acum, Henric — adăugă el — du-te şi te instalează în fotoliul meu şi las' pe mine !

Henric se supuse : începea să înţeleagă.

— Nu răspunzi ? reluă vocea. Iată dovada că eşti plin de păcate.

— Vai ! Iartă-mă, Doamne, iartă-mă ! se rugă Chicot, vorbind pe nas ca regele. Apoi, întinzîndu-se spre Henric, îi şopti : Cam ciudată treabă, fiule ! Ce zici ? Bunul Dumnezeu nu-l recunoaşte pe Chicot !

— Hei, da' ce înseamnă asta ? zise Henric.

— Aşteaptă, aşteaptă, ai să vezi tu şi altele !

— Nenorocitule ! tună vocea.

— Da, stăpîne, da — răspunse Chicot — sînt putred de păcătos, un păcătos fără de seamăn.

— Atunci, mărturiseşte-ţi crimele şi pocăieşte-te !

— Mărturisesc — zise Chicot — că m-am purtat ca un ticălos faţă de vărul meu Condé, căruia i-am ademenit nevasta, şi mă căiesc.

— Ce tot îndrugi acolo ? murmură regele. Ia mai ţine-ţi gura ! Asta este o chestiune îngropată de mult.

— Ah, aşa e — răspunse Chicot — să trecem la alta.

— Vorbeşte ! porunci vocea.

— Mărturisesc — reluă falsul Henric — că am fost un mare tîlhar faţă de polonezi, care m-au ales rege şi pe care i-am părăsit într-o noapte, şterpelind toate diamantele coroanei, şi mă căiesc.

— Hei, mă ticălosule ! se stropşi Henric. Ce tot scormoneşti trecutul ? A fost dată de mult uitării şi chestia asta.

— Trebuie să continui să-l păcălesc — îi explică Chicot. Las' pe mine !

— Vorbeşte ! porunci iar vocea.

— Mărturisesc — urmă el — că i-am suflat tronul Franţei fratelui meu d'Alençon, căruia îi revenea de drept, deoarece eu, după toate regulile, renunţasem la el în clipa cînd am acceptat coroana Poloniei, şi mă căiesc.

— Pungaşule ! se mînie regele.

— N-ai spus încă tot — reluă vocea.

— Mărturisesc că m-am înţeles cu buna mea mamă Caterina de Medici să izgonim din Franţa pe cumnatul meu, regele Navarei, după ce mai întîi i-am nimicit toţi prietenii, şi pe sora mea, regina Margareta, după ce i-am distrus toţi iubiţii, şi mă căiesc amarnic.

— Ah, tîlharule ! scrîşni regele, încleştîndu-şi dinţii de furie.

— Sire, să nu-l mîniem pe Dumnezeu, încercînd să-i tăinuim ceea ce el ştie tot atît de bine ca şi noi.

— Acum nu e vorba de politică — urmă vocea.

— Ah, iată-ne şi aici — reluă Chicot cu glas jalnic. E vorba de apucăturile mele, nu-i aşa ?

— În sfîrşit ! zise vocea.

— E adevărat, Doamne Dumnezeule — se strădui Chicot, vorbind mereu în felul şi-n numele regelui — că sînt tare muieratic, tare trîndav, tare nepăsător, tare prostănac şi tare ipocrit.

— Adevărat ai grăit ! rosti vocea cu un sunet cavernos.

— Am năpăstuit femeile, pe a mea mai ales, o femeie atît de demnă.

— Trebuie să-ţi iubeşti nevasta ca pe tine însuţi şi înaintea tuturor lucrurilor ! strigă cu furie vocea.

— Ah — strigă Chicot cu glas deznădăjduit — mult am mai păcătuit !

— Şi i-ai împins în păcat şi pe alţii, dîndu-le astfel de pilde.

— E adevărat, şi asta e adevărat.

— Ai fost gata să-l trimiţi în iad pe sărmanul Saint-Luc.

— Eh — făcu Chicot — eşti sigur, Doamne, că nu l-am trimis de-a binelea ?

— Nu, dar asta i s-ar putea întîmpla, ca şi ţie, de altfel, dacă nu-l trimiţi înapoi în sînul familiei sale cel mai tîrziu pînă mîine dimineaţă.

— Ia te uită — i se adresă Chicot regelui. Glasul cerului pare prieten cu familia de Cossé.

— Şi dacă nu-l faci duce — continuă vocea — iar pe soţia sa ducesă, drept despăgubire pentru zilele acestea de văduvie anticipată.

— Şi dacă nu mă supun ? întrebă Chicot, lăsînd să se ghicească din glasul lui un început de împotrivire.

— Dacă nu te supui — reluă vocea, îngroşîndu-se într-un chip înspăimîntător — o să fierbi în vecii vecilor în cazanul cel mare, unde fierb, aşteptîndu-te pe tine, Sardanapal, Nabuconodosor şi mareşalul de Retz.

Henric al III-lea scoase un geamăt. Auzind această ameninţare, spaima puse din nou stăpînire pe el, mai abitir ca oricînd.

— Ia te uită ! zise Chicot. Bagi de seamă, Henric, ce mult se interesează vocea de domnul de Saint-Luc ? Dracul să mă ia, dar, zău aşa, parcă l-ar avea în buzunar pe bunul Dumnezeu.

Henric însă nu auzea ghiduşiile lui Chicot sau, dacă le auzea, ele nu-l linişteau cîtuşi de puţin.

— Sînt pierdut — rostea regele, năuc — sînt pierdut, acest glas de sus mă va ucide.

— Glas de sus ! exclamă Chicot. De astă dată te înşeli. Cel mult, glas de-alături.

— Cum, glas de-alături ? întrebă Henric.

— Păi da. Oare n-auzi, fiule, că glasul vine din zidul ăsta ? Henric, bunul Dumnezeu sălăşluieşte în Luvru. Probabil că, întocmai ca împăratul Carol Quintul, el trece prin Franţa pentru a coborî în infern.

— Necredinciosule ! Nelegiuitule !

— E o cinste pentru tine, Henric, şi te felicit. Dar am să-ţi destănui că te găsesc puţin cam nepăsător faţă de cinstea ce ţi se face. Cum ?! Bunul Dumnezeu se află în Luvru, nu te desparte de el decît un perete, şi tu întîrzii să-i faci o vizită ? Zău, Valois, nu te mai recunosc şi nu eşti de loc politicos.

În clipa aceea, o crenguţă rătăcită într-un ungher al căminului se aprinse deodată şi, strălucind în încăpere, lumină obrazul lui Chicot. Chipul acestuia exprima atîta veselie şi batjocură, încît regele se miră.

— Cum ? exclamă el. Îţi arde de glumă, îndrăzneşti să...

— Ei, da, îndrăznesc — zise Chicot — şi ai să îndrăzneşti şi tu îndată, lua-m-ar ciuma dacă mint ! Gîndeşte-te un pic, fiule, şi fă ce îţi spun eu.

— Să mă duc să văd...

— Dacă bunul Dumnezeu nu se află, într-adevăr, în odaia de alături.

— Dar dacă glasul mai spune ceva ?

— Păi nu sînt eu aici ca să răspund ? Şi e chiar mai bine să continui să vorbesc în numele tău, deoarece în felul acesta glasul, care mă ia drept tine, o să creadă că tu eşti tot aici. Fiindcă e grozav de încrezător glasul ăsta dumnezeesc, ce să-ţi spun, şi nu-i cunoaşte de loc pe oameni. Ce naiba ! De un sfert de oră rag într-una, şi el încă nu m-a recunoscut ?! Pentru înţelepciunea lui, asta e niţel cam înjositor.

Henric se încruntă. Chicot spusese atîtea, încît nemaipomenita credulitate a regelui începea să se clatine.

— Cred că ai dreptate, Chicot — zise el — şi chiar doresc să...

— Du-te odată ! rosti Chicot, împingîndu-l.

Henric deschise binişor uşa coridorului care ducea către camera vecină — după cum vă amintiţi, altădată camera doicii lui Carol al IX-lea şi locuită în clipa aceea de Saint-Luc. Dar n-apucă să facă doi-trei paşi, că auzi iar vocea rostind noi şi dureroase mustrări. Chicot răspundea gemînd dureros.

— Da — tuna vocea — eşti schimbător ca o femeie, trîndav ca un sibarit, desfrînat ca un păgîn.

— Vai, vai ! miorlăia Chicot. Oare e vina mea, Dumnezeule atotputernic, că mi-ai dăruit o piele atît de netedă, mîini atît de albe, un nas atît de mofturos şi un fel de a fi atît de schimbător ? Dar acum s-a isprăvit, Doamne, nu mai vreau să port, începînd de astăzi, decît cămăşi de pînză aspră. Am să mă îngrop în băligar ca Iov şi am să mănînc baligă de vacă întocmai ca Ezechiel.

Între timp, Henric înainta de-a lungul coridorului, băgînd de seamă cu mirare că, pe măsură ce glasul lui Chicot devenea tot mai slab, acela al interlocutorului său se auzea din ce în ce mai tare şi părea să vină într-adevăr din camera lui Saint-Luc. Regele tocmai se pregătea să bată la uşă, cînd, prin gaura mare a cheii, cu broasca dăltuită, zări strecurîndu-se o rază de lumină. El se aplecă pînă în dreptul acelei raze şi privi înăuntru. Henric, care era foarte palid la faţă, se înroşi brusc de mînie şi se frecă la ochi, parcă pentru a vedea mai bine ceea ce nu-i venea de loc a crede.

— Pe toţi dracii ! murmură el. E cu putinţă oare să fi îndrăznit cineva să-şi bată joc de mine în halul ăsta ?

Într-adevăr, iată cam ce se vedea prin gaura cheii: într-un colţ al camerei, în chiloţi de mătase şi purtînd un halat, Saint-Luc sufla printr-un tub de metal, potrivit de lung şi de gros, ameninţătoarele cuvinte pe care regele le luase drept cuvinte divine, iar în apropierea sa, sprijinindu-se de umărul lui, o femeie tînără, într-un veşmînt alb şi străveziu, îi smulgea din cînd în cînd tubul din mînă şi, îngroşîndu-şi vocea, sufla în el, îndrugînd toate năzdrăvăniile care se iveau mai întîi în străfundurile ochilor ei şireţi şi apoi pe buzele-i zîmbitoare. După fiecare năzbîtie rostită în tub, cei doi izbucneau în hohote nestăvilite de rîs, deoarece Chicot plîngea şi gemea în aşa fel, încît regele era ispitit să creadă — într-atît de desăvîrşită era imitaţia şi atît de firesc fornăitul pe nas — că el se aude pe sine însuşi bocind şi jeluindu-se în odaia sa.

— Jeanne de Cossé la Saint-Luc în cameră, o gaură în perete şi un renghi jucat mie! bombăni Henric. Ah, ticăloşii, scump au să mi-o plătească.

Auzind-o pe doamna de Saint-Luc rostind prin ţeavă una din cele mai injurioase fraze, Henric se dădu un pas îndărăt, apoi, cu o lovitură de picior foarte voinicească pentru un molîu ca el, sparse uşa, ale cărei balamale aproape că săriră din ţîţîni, de asemenea şi încuietoarea.

Jeanne, pe jumătate goală, scoase un ţipăt de groază şi se ascunse în dosul perdelelor, înfăşurîndu-se cu totul în ele. Cu tubul în mînă, livid de spaimă, Saint-Luc căzu în genunchi înaintea regelui, care era galben de furie.

— Vai — striga Chicot din fundul odăii regale — vai, Doamne, iartă-mă! Vino-mi în ajutor, Sfîntă Fecioară, şi voi, sfinţilor... O, puterile mă lasă...

Dar, în camera de alături, nici unul din actorii farsei pe care am povestit-o nu avea curajul să spună ceva, într-atît de neaşteptat situaţia devenise dramatică. Cu un singur cuvînt, Henric rupse tăcerea şi, făcînd un singur gest, puse capăt încremenirii:

— Ieşiţi! ordonă el, cu braţul întins.

În acelaşi timp, cedînd unei porniri de mînie nedemnă pentru un rege, el smulse tubul din mîna lui Saint-Luc şi-l ridică vrînd să lovească. Dar tot atunci, Saint-Luc ţîşni drept în picioare, azvîrlit parcă de un resort de oţel.

— Sire — rosti el — n-aveţi dreptul decît să mă omorîţi, sînt un gentilom.

Furios, Henric zvîrli sarbacana. Cineva o culese de jos: era Chicot, bufonul, care auzind zgomotul uşii sparte şi socotind că prezenţa unui mediator n-ar fi chiar de prisos, alergase de îndată acolo. Lăsîndu-i pe Henric şi pe Saint-Luc să se descurce cum or crede de cuviinţă, Chicot se repezi glonţ la perdeaua după care bănuia că se ascunde cineva şi o scoase la iveală pe biata femeie, care tremura ca varga.

— Poftim! zise el. Adam şi Eva după ce-au păcătuit! Îi izgoneşti, Henric? îl întrebă din ochi pe rege.

— Da — răspunse Henric.

— Atunci, stai puţin, să joc eu rolul arhanghelului ceresc. Şi, aruncîndu-se între rege şi Saint-Luc, el întinse sarbacana în chip de sabie de foc deasupra capetelor celor doi vinovaţi şi rosti: Aceasta este grădina raiului pe care aţi pierdut-o prin nesupunerea voastră. N-aveţi voie să vă mai întoarceţi aici. Apoi, plecîndu-se la urechea lui Soint-Luc, care, pentru a-şi apăra la nevoie soţia de furia regelui, se postase în faţa ei, îi şopti grăbit: Dacă ai un cal bun, încalecă-l, omoară-l, dar pînă mîine să fii la douăzeci de leghe depărtare de aici.

X

CUM BUSSY S-A PUS ÎN CĂUTAREA VISULUI SĂU, FIIND DIN CE ÎN CE MAI ÎNCREDINŢAT CĂ VISUL ERA O REALITATE

Între timp, Bussy plecase împreună cu ducele de Anjou, amîndoi cufundaţi în gînduri: ducele, deoarece se temea de consecinţele purtării sale tăioase, la care, într-o anumită măsură, fusese împins de către Bussy; iar Bussy, deoarece întîmplările din noaptea trecută îl preocupau mai mult decît orice.

„În sfîrşit — îşi zicea el, întorcîndu-se acasă după ce îi adusese ducelui de Anjou o mulţime de laude, privitor la dîrzenia dovedită — în sfîrşit, e sigur că am fost atacat, că m-am bătut şi c-am fost rănit, de vreme ce simt aici, sub coasta dreaptă, rana care mă doare chiar foarte straşnic. Ori,

pe cînd mă băteam, am văzut, aşa cum văd şi acum, crucea de la Petits-Champs, zidul palatului Tournelles şi turnurile crenelate ale Bastiliei. Chiar în Piaţa Bastiliei am fost atacat, ceva mai sus de palatul Tournelles, între strada Sainte-Catherine şi strada Saint-Paul, da, chiar acolo, căci mă duceam în mahalaua Saint-Antoine, ca să iau scrisoarea reginei de Navara. Aşadar, acolo m-au atacat, lîngă o poartă cu ferestruia zăbrelită, prin care, îndată ce am închis poarta în urma mea, l-am zărit pe Quélus, cu obrajii foarte palizi şi cu ochii nespus de strălucitori. Mă aflam pe o alee ; la capătul aleii era o scară. Am simţit prima treaptă, deoarece m-am împiedicat de ea : atunci am leşinat. Apoi a început visul, pe urmă sufla un vînt foarte aspru şi m-am trezit culcat în marginea şanţului de la Temple, avînt alături un călugăr, un măcelar şi o babă.

Cum se face oare că toate celelalte vise se şterg atît de repede şi cu desăvîrşire din mintea mea, în vreme ce acesta mi se întipăreşte din ce în ce mai adînc, pe măsură ce trec zilele ? Ah — îşi zise Bussy — ăsta-i misterul."

Se opri la poarta palatului său, unde tocmai ajunsese şi, sprijinindu-se de zid, închise poarta.

— Să fie al dracului ! bombăni el. E cu neputinţă ca un vis să lase în minte o asemenea impresie. Văd camera şi tapiseria cu personaje, văd tavanul zugrăvit, văd patul de stejar sculptat şi perdelele lui de damasc alb brodate cu aur ; văd portretul, o văd pe femeia cea blondă ; nu sînt chiar atît de sigur că femeia şi portretul n-or fi unul şi acelaşi lucru ; în sfîrşit, văd chipul blînd şi vesel al tînărului medic, pe care l-au adus legat la ochi pînă la patul meu. Iată, aşadar, destule indicii. Să recapitulăm : o tapiserie, un plafon, un pat de lemn sculptat, perdelele de damasc alb brodat cu fir de aur, un portret, o femeie şi un medic. Gata ! Trebuie neapărat să dau de urma tuturor acestor lucruri şi, dacă nu-s ultimul dobitoc de pe faţa pămîntului, am să le găsesc. „Dar, în primul rînd — adaugă el în gînd — ca să începem treaba ca lumea, să ne îmbrăcăm cu nişte haine mai potrivite decît acestea pentru un plimbăreţ noctum. Pe urmă, mergem în Piaţa Bastiliei."

Îndată ce luă această hotărîre — destul de nesocotită din partea unui om care, după ce nu mai tîrziu decît în ajun fusese în primejdie de a fi omorît într-un loc oarecare, avea de gînd s-o pornească a doua zi, aproape la aceeaşi oră, să cerceteze tocmai locul acela — Bussy intră în casă, porunci unui valet, cît de cît priceput în ale chirurgiei, angajat pentru a face faţă în asemenea împrejurări, să-i schimbe pansamentul, îşi trase în picioare nişte cizme înalte pînă la jumătatea pulpelor, înşfăcă spada cea mai zdravănă, se înfăşură în pelerină, urcă în litieră, apoi, la capătul străzii Roi de Sicile, coborî, spuse oamenilor lui să-l aştepte acolo şi, luînd-o pe strada Saint-Antoine, se îndreptă spre Piaţa Bastiliei.

Era cam pe la nouă seara. Ora stingerii sunase : Parisul devenea pustiu. Datorită dezgheţului care se produsese în timpul zilei mulţumită unui dram de soare şi unui aer ceva mai călduţ, bălţile cu apă îngheţată şi gropile mocirloase prefăcuseră Piaţa Bastiliei într-un teren semănat cu lacuri şi şanţuri, înconjurat, ca de o şosea, de cărarea bătătorită despre care am mai pomenit.

Bussy se orientă. El căută locul unde se prăbuşise calul şi crezu că l-a descoperit ; repetă mişcările de retragere şi de atac pe care îşi amintea să le fi făcut ; se dădu înapoi pînă la zid şi cercetă fiecare poartă pentru a regăsi intrîndul acela de care se sprijinise şi ferestruia zăbrelită prin care-l zărise pe Quélus. Dar toate porţile aveau cîte un intrînd şi aproape toate, cîte o ferestruie zăbrelită ; iar dincolo de porţi, începeau aleile. Printr-o fatalitate — care va părea mai puţin extraordinară dacă ne gîndim că în acea epocă utilitatea portarilor era cu totul necunoscută caselor burgheze — trei sferturi din aceste locuinţe aveau alei.

— O, pe legea mea ! zise Bussy, plin de năduf. Chiar de-ar trebui să bat la fiecare din ele, să descos toţi locatarii, chiar de-ar trebui să cheltuiesc o mie de scuzi pentru a dezlega limba valeţilor şi limba babelor, tot o să aflu ceea ce doresc să aflu. Sînt cincizeci de case ; socotind cîte zece case pe seară, îmi voi pierde cinci seri. Numai că am să aştept o vreme ceva mai uscată.

Tocmai îşi încheia acest monolog, cînd zări o luminiţă tremurătoare şi palidă ce se apropia oglindindu-se în băltoacele de apă, ca un felinar pe întinsul mării. Luminiţa înainta înspre el, încet şi poticnit, oprindu-se din cînd în cînd, uneori apucînd la stînga, alteori la dreapta, pe urmă împiedicîndu-se brusc şi începînd să ţopăie ca o flacără vrăjită, după care îşi relua drumul în linişte, pentru ca apoi să rătăcească din nou.

— Hotărît lucru — şopti Bussy — Piaţa Bastiliei e un loc ciudat ; dar, oricum, să vedem ce-o mai fi şi asta.

Pentru a aştepta mai în voie, Bussy se înfăşură în pelerină şi se ascunse în ungherul unei porţi. Noaptea era foarte întunecoasă, nu se zărea nimic la doi paşi.

Felinarul continua să înainteze, descriind cele mai neaşteptate curbe. Dar cum Bussy nu era superstiţios, el fu încredinţat că lumina pe care o vede nu este o flacără rătăcitoare, dintr-acelea care-i înspăimîntau atît de cumplit pe călătorii evului mediu, ci pur şi simplu un felinar ţinut de o mînă, care ea însăşi aparţinea unui trup oarecare.

Într-adevăr, după cîteva clipe, presupunerea lui se dovedi îndreptăţită. Cam la vreo treizeci de paşi de el, Bussy zări o arătare neagră, lungă şi subţire ca un stîlp, care, încet-încet, luă forma unei făpturi vii, cu felinarul în mîna stîngă şi cu cealaltă ba întinsă înainte, ba într-o parte, ba atîrnînd liniştită de-a lungul coapsei. Deocamdată, făptura aceea părea să se numere printre cei din vrednica tagmă a beţivanilor, căci numai beţiei i se datorau ciudatele ocoluri pe care le făcea, precum şi felul înţelept în care se poticnea prin gropile noroioase sau se bălăcea prin băltoace.

La un moment dat se întîmplă chiar să alunece pe o pojghiţă de gheaţă, care încă nu se topise, şi o bufnitură surdă, însoţită de o mişcare bruscă a felinarului, care păru că se prăbuşeşte de sus în jos, îi indică lui Bussy că nocturnul drumeţ, nesigur pe cele două picioare ale lui, căutase un centru mai stabil de gravitate.

Pe Bussy îl încercă soiul acela de respect care se naşte în inimile cu adevărat nobile faţă de beţivii ceasurilor tîrzii, şi tocmai se pregătea să se apropie spre a da o mînă de ajutor acestui slujitor al lui Bahus, cum spune maestrul Ronsard [1], cînd văzu că felinarul se înalţă de la pămînt cu o iuţeală ce dovedea că individul care se folosea de el cu atîta stîngăcie era mult mai sigur pe picioarele sale decît s-ar fi putut crede, dacă judecai după aparenţe.

— Hm ! murmură Bussy. Mi se pare că iar e vorba de o aventură.

Şi cum felinarul porni din nou la drum, părînd să înainteze chiar în direcţia lui, Bussy se ascunse şi mai bine în ungherul porţii. Felinarul mai făcu vreo zece paşi şi, în lumina pe care o proiecta, Bussy băgă de seamă un fapt ciudat, anume că omul care îl purta era legat la ochi.

[1] Ronsard (1524—1585) — celebru poet francez, întemeietor al unei şcoli literare (Pleiada), care îşi propunea să dea un nou imbold literaturii franceze din vremea aceea.

— Ei, drăcie ! mormăi el. Ce idee năstruşnică să te joci de-a baba-oarba cu felinarul în mînă, şi mai ales pe o vreme şi prin nişte locuri ca astea ! Nu cumva visez din nou ? Şi mai aştept niţel, în vreme ce omul legat la ochi făcu încă vreo cinci-şase paşi. Doamne iartă-mă — zise Bussy — mi se pare că vorbeşte singur. Aha ! Nu e nici beat, nici nebun : este un matematician care caută soluţia unei probleme.

Aceste din urmă cuvinte îi fuseseră sugerate de ultimele vorbe pe care omul cu felinarul le rostise şi care ajunseseră la urechile lui Bussy.

— Patru sute optzeci şi opt, patru sute optzeci şi nouă, patru sute nouăzeci — bolborosea omul. Cred că trebuie să fie pe aproape. Chiar în clipa aceea, cu mîna dreaptă, misterioasa făptură îşi ridică legătura de pe ochi şi, văzînd că se află în faţa unei case, se apropie de poartă, cercetînd-o cu multă luare-aminte. Nu — rosti el — nu e asta. Apoi îşi coborî legătura peste ochi şi o porni din nou, continuînd să numere : Patru sute nouăzeci şi unu, patru sute nouăzeci şi doi, patru sute nouăzeci şi trei, patru sute nouăzeci şi patru. Cred că am ajuns. Ridicîndu-şi din nou legătura de pe ochi, el se apropie de poarta vecină cu aceea unde se ascundea Bussy şi o examină la fel de atent ca şi pe prima. Hm ! Hm ! mormăi el. S-ar putea să fie asta : ba nu e, ba e, ba nu, ba da. Luale-ar dracu de porţi, că sînt toate la fel !

„Observaţia asta am făcut-o şi eu — îşi zise Bussy. Încep să-l stimez pe acest matematician."

Matematicianul îşi acoperi iarăşi ochii şi porni mai departe.

— Patru sute nouăzeci şi cinci, patru sute nouăzeci şi şase, patru sute nouăzeci şi şapte, patru sute nouăzeci şi opt, patru sute nouăzeci şi nouă... Dacă văd acum o poartă în faţa mea, asta trebuie să fie.

Într-adevăr, era o poartă, şi anume aceea unde se ascundea Bussy : rezultatul fu că, în clipa cînd presupusul matematician îşi îndepărtă legătura de pe ochi, Bussy şi el se pomeniră faţă în faţă.

— Ei ? zise Bussy.

— Ah ! exclamă drumeţul, dîndu-se înapoi.

— Ia te uită ! răspunse Bussy.

— E cu neputinţă ! strigă necunoscutul.

— Ba nu, dar este într-adevăr extraordinar. Dumneavoastră sînteţi medicul, nu-i aşa ?

— Şi dumneavoastră gentilomul ?

— Întocmai.
— Isuse Cristoase ! Ce noroc !
— Medicul — continuă Bussy — care ieri seară a pansat pe un gentilom rănit în coastă de pe urma unei lovituri de spadă.
— În partea dreaptă.
— Chiar aşa, v-am recunoscut numaidecît : dumneavoastră sînteţi omul cu mîna atît de blîndă, atît de uşoară şi totodată atît de iscusită.
— Ah, domnule, nu mă aşteptam să vă găsesc pe-aici. Dar ce căutaţi ?
— Casa.
— Aşa ? făcu Bussy. Căutaţi casa ?
— Da.
— Va să zică n-o cunoaşteţi ?
— Cum s-o cunosc — răspunse tînărul — din moment ce am fost condus acolo legat la ochi ?
— Aţi fost condus legat la ochi ?
— Fără-ndoială.
— Atunci înseamnă că aţi fost, într-adevăr, în casa asta ?
— Într-asta sau într-una învecinată, nu pot să spun precis în care, de aceea o caut...
— Bun, va să zică n-am visat — îl întrerupse Bussy.
— Cum adică, n-aţi visat ?
— Prietene dragă, trebuie să-ţi mărturisesc că eram convins că toată întîmplarea asta n-a fost decît un vis, bineînţeles exceptînd lovitura de spadă.
— Ei bine — rosti tînărul medic — nu mă miră ce-mi spuneţi, domnule.
— De ce ?
— Bănuiam eu că la mijloc este un mister.
— Da, prietene, şi un mister pe care vreau să-l dezleg. Mă veţi ajuta şi dumneavoastră, nu-i aşa ?
— Desigur.
— Minunat. Mai întîi, două cuvinte !
— Spuneţi.
— Cum vă numiţi ?
— Domnule — începu medicul — vă voi răspunde de bună voie. Ştiu că, după codul manierelor alese, ca şi după cerinţele modei, la o asemenea întrebare s-ar cuveni să mă proţăpesc trufaş într-un picior şi să vă întreb, ţinînd mîna în şold : „Dar pe dumneata, mă rog ?“ Însă dumneavoastră vă sprijiniţi pe o cogeamite spadă, pe cînd eu nu dispun decît de o

lanţetă ; dumneavoastră aveţi înfăţişarea unui gentilom plin de demnitate, în timp ce eu cu siguranţă că arăt ca o haimana, ţinînd seama că-s ud pînă la piele şi murdar de noroi din creştet pînă-n tălpi. Aşa că e mai bine să răspund deschis la întrebarea dumneavoastră : mă numesc Remy le Haudouin.
— Foarte bine, domnule, şi vă mulţumesc din suflet. Eu sînt contele Louis de Clermont, senior de Bussy.
— Bussy d'Amboise, viteazul Bussy ! izbucni tînărul doctor, cu vădită bucurie. Cum, domnule, dumneavoastră sînteţi acel faimos Bussy, acel erou... pe care... pe care... oh !
— Chiar eu, domnule — răspunse modest gentilomul. Şi acum, că sîntem lămuriţi pe deplin unul asupra altuia, vă rog, satisfaceţi-mi curiozitatea, oricît de muiat şi de mînjit cu noroi aţi fi.
— Adevărul — rosti tînărul, privindu-şi veşmintele stropite din belşug cu noroi — adevărul e că, întocmai ca Epaminonda tebanul, voi fi silit să stau închis trei zile în casă, numai cu o singură pereche de pantaloni şi cu o singură haină. Dar, iertaţi-mă, mi se pare că mi-aţi făcut onoarea de a mă întreba ceva.
— Da, domnule, voiam să vă întreb cum aţi ajuns în casa aceea ?
— Este foarte simplu şi foarte complicat totodată ; o să vedeţi — răspunse tînărul.
— Să vedem.
— Domnule conte, vă rog să mă iertaţi, dar am fost atît de tulburat, că am omis să mă adresez cu respectul cuvenit rangului dumneavoastră.
— Nu face nimic, daţi-i drumul.
— Domnule conte, iată ce s-a întîmplat. Locuiesc în strada Beautreillis, la cinci sute doi paşi de aci. Sînt un biet chirurg începător, dar, vă încredinţez, nu neîndemînatic.
— Mi-am putut da seama — îl asigură Bussy.
— Am studiat temeinic — urmă tînărul — dar nu am clienţi. După cum v-am spus, mi se zice Remy le Haudouin : Remy este numele meu de botez, şi le Haudouin locul naşterii mele, care e Nanteuil-le-Haudouin. Or, acum vreo şapte sau opt zile, pe undeva prin spatele Arsenalului un om a fost rănit, primind o lovitură de cuţit grozavă ; eu i-am cusut pîntecele şi i-am pus la loc cu dibăcie intestinele, care o cam lua-

seră razna. Isprava povestită din gură în gură mi-a creat o oarecare faimă prin împrejurimi, datorită căreia am avut norocul de a fi trezit ieri, în toiul nopţii, de o voce sfioasă şi subţire.

— O voce de femeie ? întrebă iute Bussy.

— Da, dar fiţi atent, domnule conte, sînt sigur, oricît de necioplit aş fi eu, că era o voce de slujnică. Mă pricep, dat fiind că în viaţa mea am auzit mai mult voci de slujnice decît de stăpîne.

— Şi ce-aţi făcut ?

— M-am sculat şi am deschis uşa. Dar abia am apucat să ies în coridor, cînd am simţit cum două mînuţe, nu prea gingaşe, dar nici prea aspre, îmi leagă ochii cu o basma.

— Fără să zică nimic ?

— Ba da, spunîndu-mi doar : „Vino cu mine. Nu încerca să vezi unde mergi, fii discret, iată-ţi răsplata".

— Şi răsplata aceasta era...

— O pungă plină cu galbeni, pe care mi-a pus-o în mînă.

— Aha ! Şi dumneavoastră ce-aţi răspuns ?

— Că sînt gata s-o urmez pe încîntătoarea călăuză. Nu ştiam dacă era sau nu încîntătoare, dar m-am gîndit că un astfel de epitet, chiar dacă ar fi cam exagerat, nu putea strica.

— Şi aţi urmat-o fără nici o împotrivire, fără a-i cere garanţii ?

— Să vedeţi, am citit adesea în fel de fel de cărţi despre asemenea întîmplări şi am observat că totdeauna rezultă ceva plăcut pentru un medic. Deci am urmat-o, aşa precum v-am spus. Ea m-a condus pe un drum foarte puţin prietenos ; era ger şi am numărat pînă la patru sute, patru sute cincizeci, cinci sute şi, în sfîrşit, cinci sute doi paşi.

— Bun — încuviinţă Bussy — aţi fost prudent. Aşadar, sînteţi sigur că vă aflaţi la poarta cu pricina ?

— În nici un caz nu pot fi departe de ea, deoarece astă-seară am numărat pînă la patru sute nouăzeci şi nouă. Numai dacă vicleana de femeiuşcă nu m-o fi făcut cumva să ocolesc, şi eu o cam bănui în stare de o atare răutate.

— De bună seamă. Dar, presupunînd că ea s-a gîndit la această măsură de precauţie, este imposibil, oricît şi-ar fi vîrît dracu coada, să nu vă fi dat vreun indiciu, să nu fi rostit vreun nume.

— Nimic.

— Dar dumneavoastră n-aţi observat nimic ?

— Am observat atît cît se poate observa cu degetele, cînd degetele sînt obişnuite să înlocuiască uneori ochii, şi anume, o poartă cu piroane, în spatele ei o alee, la capătul aleii o scară.

— La stînga ?

— Exact. Am numărat chiar şi treptele.

— Cîte ?

— Douăsprezece.

— Şi intrarea se afla la capătul scării ?

— Cred că mai întîi era un coridor, căci s-au deschis trei uşi.

— Bun.

— Pe urmă am auzit o voce. Ah ! Ce să mai vorbim, era o voce de stăpînă, blîndă şi suavă.

— Da, da, era vocea ei.

— Bine, a ei a fost.

— Sînt sigur.

— Tot e ceva, dacă sînteţi sigur. Pe urmă am fost împins în camera în care vă aflaţi culcat şi mi s-a spus să-mi scot legătura de la ochi.

— Întocmai.

— Atunci v-am văzut pe dumneavoastră.

— Unde eram ?

— Culcat pe un pat.

— Pe un pat de damasc alb cu flori de aur ?

— Da.

— Într-o odaie cu tapiserii pe pereţi ?

— Exact.

— Şi care avea plafonul zugrăvit cu personaje ?

— Aşa cum spuneţi. Şi între două ferestre...

— Un portret ?

— Admirabil.

— Înfăţişînd o femeie ca de vreo optsprezece-douăzeci de ani ?

— Da.

— Blondă ?

— Întocmai.

— Frumoasă ca toţi îngerii din cer la un loc ?

— Mai frumoasă.

— Bravo ! Ei, şi atunci, ce-aţi făcut ?

— V-am pansat.

— Chiar foarte bine, pe cinstea mea !

— Cît am putut mai bine.

— Minunat, scumpul meu domn, minunat ; ca dovadă, azi-dimineaţă rana era trandafirie şi aproape închisă.

— Asta se datoreşte unei alifii pe care am preparat-o eu şi care mi se pare desăvîrşită : căci foarte adesea, neavînd pe cine face experienţe, mi-am găurit singur pielea în diferite locuri şi, zău aşa, toate rănile, după două-trei zile, se închideau.

— Dragă domnule Remy — strigă Bussy — sînteţi un om încîntător şi am faţă de dumneavoastră toată simpatia... Dar mai departe ? Hai, povestiţi-mi.

— Mai departe ? Aţi leşinat din nou. Vocea îmi cerea ştiri despre starea dumneavoastră.

— De unde vi le cerea ?

— Dintr-o odaie alăturată.

— Deci n-aţi văzut-o pe stăpînă ?

— Nici măcar n-am zărit-o.

— Şi ce i-aţi spus ?

— Că rana nu e periculoasă şi că în douăzeci şi patru de ore nici n-o să se mai cunoască.

— A părut mulţumită ?

— Încîntată, deoarece a strigat : „Ce fericire, Doamne !"

— A spus ea : „Ce fericire" ? Dragă domnule Remy, am să vă fac om ! Şi pe urmă, pe urmă ?

— Pe urmă totul s-a sfîrşit. Din moment ce v-am pansat, eu nu mai aveam ce căuta acolo. Atunci vocea mi-a spus : „Domnule Remy..."

— Vocea vă cunoştea numele ?

— Fără îndoială că tot în urma întîmplării pe care v-am povestit-o, cu lovitura aceea de cuţit.

— Aveţi dreptate. Deci vocea v-a spus : „Domnule Remy..."

— „...fiţi om de onoare pînă la sfîrşit : nu compromiteţi o biată femeie care s-a lăsat tîrîtă de un exces de omenie, legaţi-vă din nou şi, fără gînd ascuns, lăsaţi-vă condus îndărăt acasă."

— Aţi promis ?

— Mi-am dat cuvîntul.

— Şi vi l-aţi respectat ?

— Vedeţi şi dumneavoastră — răspunse cu naivitate tînărul — de vreme ce caut poarta cu pricina.

— Pe cinstea mea — exclamă Bussy — iată o purtare admirabilă, o purtare de om generos ! Şi, cu toate că mie, personal, îmi vine să turbez, nu mă pot împiedica de a vă spune : vreau să vă strîng mîna, domnule Remy.

Şi entuziasmat, Bussy îi întinse tînărului doctor mîna.

— Domnule ! zise Remy, stînjenit.

— Daţi-mi mîna, daţi-mi-o, meritaţi să fiţi gentilom.

— Domnule — rosti Remy — pentru mine este o cinste de a da mîna cu viteazul Bussy d'Amboise. Dar, deocamdată, am o strîngere de inimă.

— De ce ?

— În punga aceea erau zece galbeni.

— Ei, şi ?

— Este prea mult pentru un om care primeşte pentru o vizită numai cinci gologani, ba uneori consultă chiar pe degeaba. Aşa încît căutam casa...

— Pentru a înapoia punga ?

— Întocmai.

— Dragă domnule Remy, daţi dovadă de prea multă delicateţe, vă jur. Banii i-aţi cîştigat în mod cinstit şi sînteţi în drept să-i păstraţi pe toţi.

— Credeţi ? întrebă Remy, foarte împăcat în sinea lui.

— Vă garantez. Numai că nu trebuia să vă plătească doamna aceea, căci n-o cunosc şi nici ea nu mă cunoaşte.

— Vedeţi, iată încă un motiv ca să-i înapoiez.

— Ba de loc, am vrut numai să spun că şi eu am o datorie faţă de dumneavoastră.

— Dumneavoastră o datorie faţă de mine ?

— Da, şi am s-o achit. Ia să vedem... Ce faceţi ? Cum o duceţi la Paris ? Hai, spuneţi-mi... Vorbiţi-mi despre dumneavoastră, dragă domnule Remy.

— Ce fac eu la Paris ? Nu fac nimic, domnule conte, dar zău că aş face cîte ceva dacă aş avea clienţi.

— Ei bine, aţi picat la ţanc. O să vă dau eu unul : mă vreţi pe mine ? Credeţi-mă, sînt un client grozav ! Nu trece zi fără ca să nu distrug la alţii sau fără ca alţii să nu paradească în mine cea mai frumoasă operă a ziditorului. Spuneţi... n-aţi vrea să încercaţi a cîrpi găurile pe care alţii le vor face în pielea mea, precum şi găurile pe care eu le voi face în pielea altora ?

— Ah, domnule conte — răspunse Remy — nu ştiu dacă-s destul de priceput...

— Ba dimpotrivă ! Să mă ia pe mine dracu dacă nu sînteţi tocmai omul de care am nevoie ! Aveţi o mînă uşoară ca de femeie şi, pe deasupra, alifia Ferragus...

— Domnule !

— Vă veţi muta la mine... veţi avea apartamentul dumneavoastră, slujitorii dumneavoastră. Vă rog să primiţi, altminteri mă simt adînc mîhnit. De altfel, misiunea dumneavoastră nu s-a sfîrşit : trebuie să mă pansaţi din nou, dragă domnule Remy.

— Domnule conte — răspunse tînărul — sînt atît de fericit, încît nu ştiu cum să vă dovedesc întreaga mea bucurie. Voi lucra, o să am clienţi !

— Ba nu, din moment ce v-am spus că nu vă iau decît pentru mine... şi, bineînţeles, pentru prietenii mei. Acum, spuneţi-mi, nu vă mai amintiţi nimic altceva ?

— Nimic.

— Mă rog. Ajutaţi-mă atunci pe mine să înţeleg dacă e cu putinţă.

— Ce anume ?

— Uite... dumneavoastră care sînteţi un om cu spirit de observaţie, dumneavoastră care număraţi paşii, dumneavoastră care pipăiţi zidurile, dumneavoastră care ştiţi să deosebiţi vocile, spuneţi-mi, cum se face că, după ce am fost pansat de dumneavoastră, am fost dus din casa aceea tocmai pe marginea şanţului de la Temple ?

— Dumneavoastră ?

— Da... eu... Aţi dat şi dumneavoastră o mînă de ajutor la transportarea mea ?

— Cîtuşi de puţin ! Dimpotrivă, dacă aş fi fost întrebat, m-aş fi opus din răsputeri... Frigul vă putea pricinui cel mai mare rău.

— Atunci nu mai înţeleg nimic — zise Bussy. Nu vreţi să mai căutăm împreună ?

— Vreau tot ce vreţi şi dumneavoastră, domnule, dar mă tem să nu fie în zadar : toate casele astea se aseamănă.

— Ei bine — rosti Bussy — atunci trebuie să căutăm în timpul zilei.

— Da, dar în timpul zilei o să fim văzuţi.

— Atunci trebuie să ne informăm.

— O să ne informăm, monseniore.

— Şi o s-o scoatem noi la capăt. Credeţi-mă, Remy, acum sîntem doi şi cunoaştem o realitate, ceea ce este foarte mult.

XI

CE FEL DE OM ERA DOMNUL BRYAN DE MONSOREAU, MARE MAESTRU DE VÎNĂTOARE

Cînd se încredinţă că femeia din visul său există în carne şi oase şi că ea îi oferise generoasa ospitalitate, a cărei amintire înceţoşată el o păstrase în adîncul sufletului, Bussy fu cuprins nu de bucurie, ci de un adevărat delir. Aşa că nici nu se gîndi să-l scape din mînă pe tînărul medic, înălţat la rangul de doctorul său curant. Plin de noroi cum era, Remy trebui să se urce cu Bussy în litieră ; contele se temea ca nu cumva, pierzîndu-l măcar o clipă din ochi, să dispară şi el tot ca o nălucă. Avea de gînd să-l ducă la palatul Bussy, să-l ţină sub cheie peste noapte, iar a doua zi să vadă dacă era sau nu cazul să-l lase slobod.

La înapoiere, timpul se scurse cu noi întrebări. Dar răspunsurile se învîrteau în cercul strîmt pe care l-am zugrăvit mai adineauri. Remy le Haudouin nu ştia mai mult decît Bussy, în afară de faptul că, întrucît el nu leşinase, era sigur că nu visase. Dar pentru orice om care începe să se îndrăgostească (şi Bussy începea văzînd cu ochii) face mult să aibă pe cineva căruia să-i vorbească despre femeia iubită ; ce-i drept, Remy n-o văzuse pe femeia aceea. Însă şi faptul acesta era un merit în ochii lui Bussy, deoarece el putea încerca să-i arate în ce măsură era dînsa, din toate punctele de vedere, mai frumoasă decît în portret.

Bussy avea o poftă grozavă să vorbească toată noaptea despre necunoscuta doamnă, dar Remy îşi exercită funcţia de medic, cerînd bolnavului să doarmă sau cel puţin să stea culcat. Oboseala şi durerea îi dădeau chipeşului gentilom acelaşi sfat, astfel încît, reunite, cele trei insistenţe ieşiră biruitoare. Dar nu mai înainte ca Bussy să-şi fi instalat noul oaspete în trei camere care altădată, cînd era adolescent, îi slujiseră drept locuinţă şi alcătuiau o parte a celui de-al treilea etaj al palatului Bussy. Apoi, încredinţat că tînărul medic, satisfăcut de noul adăpost şi de soarta pe care i-o pregătea providenţa, nu-şi va lua pe ascuns tălpăşiţa din palat, coborî în splendidul apartament pe care-l ocupa el însuşi la primul etaj.

Cînd se trezi a doua zi, îl văzu pe Remy în picioare, lîngă patul său. Tînărul îşi petrecuse noaptea întreagă fără a izbuti să creadă în fericirea ce-i picase din cer şi aştepta ca Bussy să se trezească din somn spre a se asigura, la rîndul său, că nu visase.

— Ei bine — întrebă Remy — cum vă simţiţi ?

— Minunat, scumpul meu Esculap, dar dumneavoastră ? Sînteţi mulţumit ?

— Atît de mulţumit, nepreţuitul meu ocrotitor, încît nu mi-aş schimba soarta nici măcar cu a regelui Henric al III-lea, deşi, începînd de ieri, el a făcut paşi mari pe drumul spre cer. Dar nu despre asta e vorba acum. Trebuie să vedem cum arată rana.

— Poftim !

Şi Bussy se întoarse pe o parte, pentru ca tînărul chirurg să desfacă pansamentul. Totul mergea cît se poate de bine, marginile rănii erau trandafirii şi se apropiaseră foarte mult. Fericit, Bussy dormise tun, iar somnul şi fericirea venind în ajutorul chirurgului, acestuia nu-i mai rămînea aproape nimic de făcut.

— Ei — întrebă Bussy — ce ziceţi, maestre Ambroise Paré [1] ?

— Zic că nu îndrăznesc a vă mărturisi că sînteţi aproape vindecat, de teamă să nu mă trimiteţi îndărăt acasă la mine, în strada Beautreillis, la cinci sute doi paşi de casa cu pricina.

— De casa pe care noi doi o s-o regăsim, nu-i aşa, Remy ?

— Sînt ferm convins.

— Şi acum, ce crezi tu că e de făcut ? întrebă Bussy.

— Iertaţi-mă — izbucni Remy cu lacrimile în ochi — dar mi se pare că m-aţi tutuit, monseniore.

— Remy, pe oamenii care-mi sînt dragi îi tutuiesc. Te supără acest lucru ?

— Dimpotrivă — strigă tînărul, încercînd să apuce mîna lui Bussy şi s-o sărute — dimpotrivă. Mi-era teamă că n-am auzit eu bine. Oh, monseniore de Bussy, ţineţi cu tot dinadinsul să-mi iau cîmpii de bucurie ?

— Nu, prietene, vreau numai să ţii şi tu puţin la mine, să te consideri unul din oamenii casei şi să-mi dai voie să fiu de faţă astăzi, în timp ce tu o să-ţi aduci lucrurile ca

[1] Ambroise Paré (1517—1590) — medic vestit, bun chirurg, autor a numeroase lucrări ştiinţifice medicale.

să te muţi aici, la instalarea în funcţiune a noului maestru de vînătoare al curţii regale.

— Aha — zise Remy — iată că ne-a şi venit cheful să reîncepem nebuniile.

— Ba de loc, de loc, îţi făgăduiesc să fiu foarte cuminte.

— Da, dar va trebui să încălecaţi.

— Ei, deh, fără asta nu se poate.

— Aveţi un cal potolit şi cu pasul lin ?

— Am patru cai.

— Bine, astăzi luaţi-l pe acela pe care l-aţi oferi, cu prilejul unei cavalcade, doamnei din portret. Ştiţi care, nu-i aşa ?

— O, cum să nu ştiu ! Uite, Remy, află c-ai nimerit, o dată pentru totdeauna, drumul cel mai sigur spre inima mea : grozav mă temeam ca nu cumva să mă împiedici de a mă duce la vînătoarea asta sau, mai bine spus, la această aşa-zisă vînătoare, căci vor fi acolo toate doamnele de la curte şi un număr destul de mare de alte curioase din oraş. Or, Remy, dragă Remy, îţi dai seama că doamna din portret trebuie să facă negreşit parte fie dintre doamnele de la curte, fie dintre cele venite din oraş. Nu încape îndoială că ea nu este o simplă femeie : tapiseriile, vitraliile, tavanul pictat, patul de damasc alb brodat cu flori de aur, în sfîrşit, tot luxul acela de un gust desăvîrşit indică o femeie aleasă sau cel puţin una bogată. O, dacă-aş întîlni-o acolo !

— Totul e cu putinţă — răspunse filozofic Haudouin.

— Totul, în afară de a-i regăsi casa — oftă Bussy.

— Şi de a putea pătrunde înăuntru, după ce vom fi găsit-o — adăugă Remy.

— O, la asta nu mă gîndesc niciodată, înăuntru să mă văd eu ! De altfel — urmă Bussy — cînd vom fi acolo, am eu un mijloc sigur.

— Care ?

— Să fac iarăşi rost de vreo lovitură de spadă.

— Bun — zise Remy — asta mă îndeamnă să trag nădejde c-o să mă păstraţi pe lîngă dumneavoastră.

— Nici o grijă — răspunse Bussy — am impresia că te cunosc de douăzeci de ani. Pe cinstea mea de gentilom, nu m-aş putea lipsi de tine.

Chipul plăcut al tînărului medic se lumină de o bucurie negrăită.

— Atunci — zise el — rămîne hotărît : dumneavoastră vă duceţi la vînătoare pentru a căuta femeia, iar eu în strada Beautrillis pentru a căuta casa.

— Ar fi ciudat — încheie Bussy — să ne întoarcem fiecare din noi cu cîte o descoperire.

Şi astfel, Bussy şi Remy le Haudouin se despărţiră mai degrabă ca prieteni decît ca stăpîn şi slujitor.

Intr-adevăr se pregătise o mare vînătoare în pădurea Vincennes, pentru ca domnul Bryan de Monsoreau, numit de vreo cîteva săptămîni mare maestru de vînătoare, să-şi ia funcţia în primire. Procesiunea din ajun şi aspra penitenţă la care se supusese regele — care începea postul o dată cu lăsata secului — stîrnise o oarecare îndoială în privinţa prezenţei sale la această vînătoare : deoarece, cînd pe rege îl apucau accesele de bigotism, uneori treceau săptămîni întregi fără ca el să părăsească Luvrul, dacă austeritatea nu-l împingea cumva pînă acolo, încît să se închidă în vreo mînăstire. Dar, spre marea mirare a întregii curţi, cam pe la orele nouă dimineaţa, toţi aflară că regele plecase la fortăreaţa de la Vincennes şi, însoţit de fratele său, monseniorul duce de Anjou, şi de întreaga suită, pornise în urmărirea unui cerb.

Locul de întîlnire fusese stabilit în poiana Regelui Ludovic cel Sfînt. Aşa se numea pe atunci un fel de luminiş, unde, după spusa oamenilor, se înălţa încă faimosul stejar sub a cărui umbră regele martir împărţise dreptatea. Aşadar, la orele nouă lumea era prezentă, cînd noul demnitar, obiect al curiozităţii generale, întrucît aproape nimeni dintre cei de la curte nu-l cunoştea, apăru pe un superb cal negru. Toţi ochii se îndreptară spre el. Era un om înalt, cam de vreo treizeci şi cinci de ani, cu faţa ciupită de vărsat ; din pricina emoţiei, obrajii i se acopereau mereu de pete destul de neplăcute la vedere, fapt care-i determina pe ceilalţi să-l cerceteze scrutător, ceea ce rareori este în avantajul celui privit.

Într-adevăr, simpatia este fructul proaspăt al primei impresii pe care o trezeşte : privirea sinceră şi zîmbetul deschis cheamă zîmbetul şi mîngîierea altor priviri.

Îmbrăcat într-o haină de postav verde, tivită cu argint, strînsă pe trup şi lungă pînă la genunchi, încins cu eşarfa argintie avînd brodată pe ea stema regală, pe cap cu o beretă cu pană foarte lungă, ţinînd în mîna stîngă o ţepuşă, iar în dreapta estortuarul[1] destinat regelui, domnul de Monsoreau putea să pară un senior teribil, dar nu era cîtuşi de puţin un gentilom frumos.

— Uf, urîtă mutră ne-aţi adus din ţinuturile dumneavoastră, monseniore — se adresă Bussy ducelui de Anjou. Oare aşa arată toţi gentilomii pe care bunăvoinţa dumneavoastră îi culege de prin fundurile provinciilor ? Al naibii să fiu, dar cred că nici la Paris n-ai putea găsi o mutră ca asta, iar Parisul este destul de mare şi mişună de asemenea arătări. Se spune, şi o previn pe alteţa voastră, că eu n-am crezut o iotă din toate acestea, că aţi ţinut neapărat ca regele să-l numească în postul în care l-a numit pe marele maestru de vînătoare, recomandat de dumneavoastră.

— Domnul de Monsoreau m-a slujit bine — răspunse laconic ducele de Anjou — şi eu îl răsplătesc.

— Admirabil răspuns, monseniore ! E cu atît mai frumos din partea prinţilor să fie recunoscători, cu cît lucrul acesta se întîmplă rar. Dar dacă-i vorba numai despre atît, mi se pare că şi eu v-am slujit bine, monseniore, şi aş putea să port costumul de mare maestru de vînătoare, vă rog să mă credeţi, mult mai bine decît stafia asta. Are barba roşie, încă nu băgasem de seamă : iată o podoabă în plus !

— N-am auzit niciodată că trebuie să fii turnat după tiparul lui Apolon sau al lui Antinous[2], ca să ocupi o demnitate la curtea regală — răspunse ducele de Anjou.

— N-aţi auzit, monseniore ? zise Bussy cu cel mai perfect sînge rece. E de mirare !

— Eu mă uit la suflet, nu la obraz — răspunse prinţul. Pun temei pe serviciile făcute, nu pe cele făgăduite.

— Alteţa voastră va obiecta că sînt grozav de curios — reluă Bussy — dar caut, cu toate că în zadar, mărturisesc, să-mi dau seama care-or fi serviciile pe care acest Monsoreau vi le-a făcut ?

— Ah, Bussy ! exclamă ducele, acru. Ai spus-o singur : eşti grozav de curios, ba chiar prea curios.

— Poftim cum sînt prinţii ! strigă Bussy cu obişnuita-i cutezanţă. Ei întreabă mereu şi trebuie să le răspunzi întot-

[1] Estortuarul era un fel de baston de mărime mijlocie, pe care marele maestru de vînătoare îl dădea regelui, pentru ca, în timpul galopului, monarhul să înlăture din faţa sa crengile copacilor.

[2] Antinous a fost un sclav de o frumuseţe răpitoare, datorită căreia a devenit favoritul împăratului Adrian.

deauna, în schimb, dacă le pui şi tu o întrebare, numai una singură, nici gînd n-au să-ţi răspundă.

— Ai dreptate — conveni ducele de Anjou. Dar ştii ce trebuie să faci, dacă ţii cu orice preţ să afli ?

— Nu.

— Du-te şi-l întreabă chiar pe domnul de Monsoreau.

— Zău dacă n-aveţi dreptate, monseniore. Mă duc să-l întreb şi, cu el, care nu-i decît un simplu gentilom, găsesc eu o soluţie în cazul cînd nu-mi răspunde.

— Ce soluţie ?

— Aceea de a-i spune că este un obraznic.

După această replică, întorcîndu-i spatele prinţului, fără a mai sta pe gînduri, însoţit de privirea prietenilor săi, Bussy se apropie cu pălăria în mînă de domnul de Monsoreau, care, stînd pe cal în mijlocul curtenilor adunaţi roată şi cercetat de zeci de perechi de ochi iscoditori, aştepta cu un extraordinar sînge rece sosirea regelui, ca acesta să-l uşureze de povara grea a privirilor aţintite spre el. Cînd îl văzu apropiindu-se pe Bussy, cu faţa lui veselă, zîmbitoare şi cu pălăria în mînă, se mai însenină puţin.

— Iertaţi-mă, domnule — rosti Bussy — dar constat că sînteţi foarte singur. Oare favoarea de care vă bucuraţi v-a şi adus tot atît de mulţi duşmani, cîţi prieteni puteaţi avea cu opt zile înainte de a fi numit mare maestru de vînătoare ?

— Pe legea mea, domnule conte — răspunse seniorul de Monsoreau — n-aş putea să jur, dar de pariat aş paria. Pot afla însă cărui fapt datorez cinstea ce mi-o faceţi de a-mi tulbura singurătatea ?

— Desigur — continuă brav Bussy — am să vă spun : admiraţiei nemărginite pe care ducele de Anjou mi-a inspirat-o faţă de dumneavoastră.

— Cum aşa ?

— Povestindu-mi fapta dumneavoastră, acea faptă datorită căreia aţi fost numit mare maestru de vînătoare.

Domnul de Monsoreau păli într-un chip atît de îngrozitor, încît ciupiturile de vărsat care-i stropeau chipul deveniră dintr-o dată o sumedenie de puncte negre pe obrazul său galben ; în acelaşi timp el îl privi pe Bussy într-un fel care prevestea o furtună năprasnică. Bussy îşi dădu seama că apucase pe un drum greşit, dar nu era el omul care să dea înapoi ; dimpotrivă, se număra printre aceia care, mai totdeauna, repară o indiscreţie printr-o obrăznicie.

— Aşadar, domnule — răspunse marele maestru de vînătoare — spuneaţi că monseniorul v-a povestit ultima mea faptă ?

— Da, domnule — confirmă Bussy — de la început şi pînă la sfîrşit. Ceea ce mi-a trezit, vă mărturisesc, o aprigă dorinţă de a o auzi chiar din gura dumneavoastră.

Domnul de Monsoreau strînse ţepuşa în mîna-i crispată, ca şi cînd ar fi simţit o poftă sălbatică de a o folosi drept armă împotriva lui Bussy.

— Vă rog să mă credeţi, domnule, că eram gata să mă bucur de curtoazia dumneavoastră, răspunzînd satisfăcător cererii pe care mi-o adresaţi — rosti el. Din păcate însă, iată că soseşte regele, aşa că nu mai am timp. Dacă vreţi, cu alt prilej.

Într-adevăr, călare pe calul său favorit, un frumos exemplar de Spania, regele înainta iute dinspre turn către poiană. Bussy, plimbîndu-şi privirea, întîlni ochii ducelui de Anjou : prinţul rîdea cu cel mai răutăcios dintre rînjetele sale.

„Şi sluga, şi stăpînul — cugetă Bussy — se strîmbă la fel de urît cînd rîd. Oare cum trebuie să arate cînd plîng ?“

Regelui îi plăceau oamenii cu faţa frumoasă şi deschisă ; deci fu prea puţin încîntat de înfăţişarea domnului de Monsoreau, pe care-l mai văzuse o dată şi care acum, a doua oară, nu i se păru mai frumos decît prima dată. Cu toate acestea, el primi destul de binevoitor estortuarul, pe care, cu genunchiul sprijinit în pămînt, după tradiţie, i-l prezentă marele maestru de vînătoare. De îndată ce regele îşi luă arma, gonaşii dădură de veste că cerbul fusese zgornit şi abătut din drum, iar vînătoarea începu.

Bussy luase loc în flancul grupului, în aşa fel ca toată lumea să se perinde prin faţa sa. Nimeni nu-i scăpă necercetat ; iscodi cu luare-aminte, doar-doar va găsi originalul portretului cu pricina, însă degeaba. La această vînătoare, cînd marele maestru îşi lua în primire funcţia, veniseră multe femei tare drăguţe, frumoase, seducătoare ; numai încîntătoarea făptură pe care el o căuta nu venise. Se mulţumi deci să rămînă în tovărăşia prietenilor săi obişnuiţi şi să discute cu ei. Totdeauna vesel şi vorbăreţ, Antraguet îi alungă plictisul ce-l cuprinsese.

— Avem un mare maestru de vînătoare înfiorător de urît — îi şopti el lui Bussy. Ce zici ?

— Mie mi se pare cumplit. Frumoasă familie ne va mai fi dat să vedem dacă toţi cei ce au onoarea să-i aparţină i-or fi semănînd. Arată-mi-o pe soţia lui.

— Marele maestru e burlac, dragul meu — preciză Antraguet.

— De unde ştii ?

— De la doamna de Veudron, care-l găseşte straşnic de frumos şi care, bucuroasă, l-ar lua de bărbat, el fiind al patrulea la rînd, aşa cum Lucreţia Borgia l-a luat de soţ pe contele d'Este. Uite-o cum îşi îmboldeşte calul ei murg după armăsarul negru al domnului de Monsoreau.

— Şi, mă rog, ce ţinuturi are acest senior ?

— O sumedenie de ţinuturi.

— Situate unde ?

— Spre Anjou.

— Aşadar, e bogat ?

— După cît se spune. Dar atîta tot : se pare că face parte din mica nobilime.

— Şi cine-i iubita acestui boiernaş ?

— N-are nici o iubită : acest domn senior ţine să fie unic în felul său. Dar iată-l pe monseniorul duce de Anjou, care-ţi face semn cu mîna. Hai repede !

— Pe legea mea, dar monseniorul duce de Anjou o să mai aştepte. Monsoreau ăsta mă face tare curios. Îl găsesc ciudat. Ştii că uneori îţi vin astfel de idei cînd întîlneşti pe cineva pentru prima oară... Nu pot să-mi explic de ce, dar pare-mi-se c-o să mă iau la harţă cu el. Şi-apoi, ce mai nume şi ăsta : Monsoreau !

— Muntele şoarecelui — răspunse Antraguet — asta-i etimologia. Mi-a spus-o azi de dimineaţă bătrînul meu abate : *Mons Soricis.*

— Mă rog, n-am nimic împotrivă.

— A, ia stai puţin ! strigă deodată Antraguet.

— Ce este ?

— Livarot trebuie să ştie.

— Ce anume ?

— Ce-i cu *Mons Soricis.* Sînt vecini de moşie.

— Păi de ce nu vorbeşti ? Hei ! Livarot !

Livarot se apropie.

— Hai mai repede, Livarot ! Ce-i cu Monsoreau ?

— Ce să fie ? întrebă tînărul.

— Informează-ne despre Monsoreau.

— Cu plăcere.

— E poveste lungă ?

— Ba o să fie foarte scurtă. În cîteva cuvinte o să vă spun şi ce ştiu, şi ce gîndesc : mi-e frică de el !

— Bun ! Acum după ce ne-ai spus ce crezi despre el, spune-ne ce ştii despre el.

— Ascultaţi... într-o seară mă întorceam...

— Povestea începe îngrozitor — zise Antraguet.

— Vreţi să mă lăsaţi s-o sfîrşesc ?

— Da.

— Într-o seară, acum vreo şase luni, mă întorceam de la unchiul meu d'Entragues, prin pădurea de la Méridor, cînd deodată aud un strigăt înspăimîntător şi văd trecînd, fără nimeni în şa, o iapă albă care fugea zănatică prin lăstăriş ; mă iau după ea, galopez şi, la capătul unei cărări lungi, învăluite de primele umbre ale nopţii, zăresc un om pe un cal negru : nu fugea, zbura. Chiar atunci aud din nou acelaşi strigăt înăbuşit şi, în faţa omului, desluşesc, zvîrlită pe şa, o femeie căreia el îi astupa gura cu palma. Aveam la mine arma mea de vînătoare şi ştii că de obicei trag destul de bine. Îl ochesc şi, pe cinstea mea ! l-aş fi omorît dacă tocmai în clipa cînd apăsam pe trăgaci fitilul nu mi s-ar fi stins.

— Ei, şi pe urmă ? întrebă Bussy.

— Pe urmă am întrebat pe un tăietor de lemne cine era domnul cu calul negru care răpeşte femei, şi omul mi-a răspuns că era domnul de Monsoreau.

— Mă rog — zise Antraguet — a răpi femei, pare-mi-se totuşi... e un lucru care... se face. Nu, Bussy ?

— Da, dar cel puţin le laşi să ţipe — fu de acord Bussy.

— Şi femeia ? Cine era ? întrebă Antraguet.

— Nu s-a aflat niciodată.

— Hotărît — zise Bussy — este un om deosebit şi mă interesează mult.

— O fi, dar se bucură, drăguţul de el, de o fioroasă reputaţie — interveni Livarot.

— Se mai cunosc şi alte fapte ?

— Nu, nimic. De altfel, n-a făcut niciodată rău cuiva, aşa, pe faţă, ba chiar, după cît se spune, cu ţăranii de pe moşia lui se poartă destul de bine, ceea ce nu e de loc o piedică, bunăoară, ca în ţinutul pe care a avut pînă azi fericirea să-l aibă în stăpînire lumea să se teamă de el ca

de foc. Încolo, vînător de talia lui Nemrod[1]. Vă jur că regele n-a avut nicicînd un maestru de vînătoare ca el. Pentru atare funcţie, este mult mai bun decît Saint-Luc, căruia îi fusese la început hărăzit acest rang şi căruia influenţa domnului duce de Anjou i l-a suflat.

— Ştii că ducele te strigă într-una ? îi atrase atenţia Antraguet.

— Lasă-l să mă strige ! Ia zi, ştii cumva ce se spune despre Saint-Luc ?

— Nu. Tot mai este prizonierul regelui ? întrebă rîzînd Livarot.

— Nu încape îndoială, din moment ce nu se află aici — răspunse Antraguet.

— Da' de unde, scumpule. Azi-noapte, la ora unu, a plecat pe moşiile nevestei sale să le cerceteze.

— Exilat ?

— Aşa mi se pare.

— Exilat Saint-Luc ?! Cu neputinţă !

— Ba-i adevărul adevărat. Ca-n evanghelie.

— Evanghelia de la sfîntul Luca[2] citire !

— Nu, ci de la mareşalul de Brissac, cel care mi-a povestit toate astea, chiar cu gura lui, azi-dimineaţă.

— Ah, iată ceva nou şi ciudat ! Dar, zău, asta o să fie în dezavantajul lui Monsoreau.

— Acuma ştiu — zise Bussy.

— Ce ştii ?

— Am aflat.

— Ce-ai aflat ?

— Serviciul pe care el i l-a făcut domnului de Anjou.

— Cine ? Saint-Luc ?

— Nu, Monsoreau.

— Zău ?

— Să mă ia dracu, dacă nu-i aşa ! O să vedeţi, haideţi cu mine.

Şi Bussy, urmat de Livarot şi de Antraguet, începu să galopeze spre a-l ajunge din urmă pe ducele de Anjou, care, obosit de a-i tot face semne, călărea la cîteva bătăi de archebuză înaintea lui.

— Ah, monseniore — strigă el, ajungînd lîngă prinţ — domnul de Monsoreau este un om nepreţuit.

[1] Nemrod, rege legendar al Caldeei, prototipul vînătorului iscusit.

[2] Joc de cuvinte ce rezultă din faptul că, în limba franceză, numele evanghelistului este *saint Luc* (sfîntul Luca).

— Zău ?

— De necrezut !

— Aşadar, ai vorbit cu el ? întrebă batjocoritor prinţul.

— Desigur, şi are o bogăţie de spirit !

— L-ai întrebat ce-a făcut pentru mine ?

— Fireşte, doar pentru asta m-am şi dus la el.

— Şi ţi-a răspuns ? întrebă prinţul, mai amuzat ca oricînd.

— Numaidecît şi cu o politeţe pentru care îi rămîn foarte îndatorat.

— Ia să vedem, viteazul meu lăudăros, ce ţi-a răspuns ? întrebă prinţul.

— În termeni foarte aleşi, mi-a destăinuit că e furnizorul alteţei voastre.

— Furnizor de vînat ?

— Nu, de femei.

— Cum ? făcu ducele, a cărui frunte se întunecă într-o clipă. Ce înseamnă această glumă, Bussy ?

— Înseamnă, monseniore, că pe calul lui negru el răpeşte femei pentru dumneavoastră şi că, deoarece ele nu cunosc cinstea pe care le-o rezervă, maestrul le-astupă gura cu palma spre a le împiedica să ţipe.

Ducele se încruntă, strînse furios pumnii, păli şi o porni într-un galop atît de vijelios, încît Bussy şi prietenii săi rămaseră mult în urmă.

— Na, na ! izbucni Antraguet. Mi se pare că gluma e bună.

— Cu atît mai bună — răspunse Livarot — cu cît am impresia că nu toată lumea socoteşte că e o glumă.

— Drace ! exclamă Bussy. S-ar părea că l-am înţepat pînă la sînge, bietul duce !

O clipă mai tîrziu se auzi vocea domnului de Anjou strigînd :

— Hei, Bussy ! Unde eşti ? Ia vino încoace !

— Iată-mă, monseniore — zise Bussy, apropiindu-se.

Contele îl găsi pe prinţ rîzînd cu poftă.

— Ia te uită, monseniore ! S-ar zice că vorbele mele de adineauri au devenit hazlii !

— Nu, Bussy, nu rîd de ceea ce mi-ai spus.

— Păcat, mi-ar fi plăcut mai mult ; aş fi avut meritul să stîrnesc rîsul unui prinţ care nu rîde prea des.

— Rîd, sărmanul meu Bussy, rîd că îndrugi minciuni, în speranţa de a afla adevărul.

— De loc, să mă ia dracu, monseniore, dacă nu v-am spus adevărul.
— Prea bine! Atunci, cîtă vreme nu sîntem decît noi doi, ia spune-mi şi mie istorioara ta: de unde ai scornit ceea ce mi-ai înşirat adineauri?
— Din pădurea de la Méridor, monseniore!
Ducele păli din nou, dar nu zise nimic.
— Hotărît lucru — murmură Bussy — ducele este amestecat în isprava răpitorului cu calul negru şi a femeii cu iapa albă. Zău, monseniore — adăugă apoi cu glas tare şi rîzînd la rîndul său de ceea ce ducele nu mai rîdea — dacă există un fel de a vă sluji care vă este mult mai pe plac decît celelalte, spuneţi-ni-l şi nouă şi o să profităm de acest lucru, chiar dacă ar trebui să-i facem concurenţă domnului de Monsoreau.
— La naiba! exclamă ducele. Ei bine, da, Bussy, există unul şi am să ţi-l spun. Zicînd acestea, ducele îl trase deoparte. Ascultă — îi spuse — am întîlnit la biserică, întîmplător, o femeie încîntătoare; întrucît unele trăsături ale chipului ei, ascuns sub un văl, îmi aminteau pe acelea ale unei femei pe care am iubit-o mult, am urmărit-o şi am aflat unde locuieşte. Slujnica sa e cumpărată de mine şi am o cheie a casei.
— Păi pînă aici văd că treaba merge strună, monseniore.
— Aşteaptă. Despre această femeie se spune că este cinstită, deşi e liberă, tînără şi frumoasă.
— Ah, monseniore, mi se pare că intrăm în domeniul fantasticului.
— Ascultă, e adevărat că eşti viteaz şi că mă iubeşti, aşa cum pretinzi?
— Da, în unele zile.
— Cînd eşti viteaz?
— Nu, cînd vă iubesc.
— Mă rog. Azi te afli într-una din aceste zile?
— Pentru a fi de folos alteţei voastre, am să mă aflu. Despre ce-i vorba?
— Uite, ar trebui să faci pentru mine ceea ce de obicei un om nu face decît pentru el însuşi.
— Aha! zise Bussy. Oare trebuie să-i fac curte iubitei dumneavoastră, pentru ca alteţa sa să se convingă că dînsa e pe cît de frumoasă pe atît de cuminte? Asta îmi convine.

— Nu, dar ar trebui să afli dacă nu cumva îi face un altul curte.
— Socotelile se încurcă, monseniore; o clipă numai, să ne lămurim.
— Ar trebui să stai la pîndă şi să-mi spui cine este omul care vine la dînsa.
— Aşadar, vine la dînsa un om?
— Mă tem că da.
— Un amant, un soţ?
— În orice caz, un om gelos.
— Cu atît mai bine, monseniore.
— Cum cu atît mai bine?
— Păi asta face ca şansele dumneavoastră să fie de două ori mai mari.
— Îţi mulţumesc!... Deocamdată, aş vrea să ştiu cine este acest om.
— Şi mă însărcinaţi pe mine s-o aflu?
— Da, iar dacă vrei să-mi faci serviciul acesta...
— Mă veţi ridica şi pe mine la rangul de mare maestru de vînătoare cînd locul va fi vacant?
— Pe cuvîntul meu de cinste, Bussy, cu atît mai mult mi-aş ţine făgăduiala, cu cît n-am făcut niciodată nimic pentru tine.
— Aha, în sfîrşit, monseniorul a băgat de seamă!
— Mi-o spun de mult timp.
— Probabil că foarte în şoaptă, aşa cum îşi spun principii asemenea lucruri.
— Ei bine?
— Ce anume, monseniore?
— Consimţi?
— S-o spionez pe doamna aceea?
— Da.
— Vă mărturisesc, monseniore, că misiunea aceasta mă încîntă destul de puţin; mi-ar plăcea mai mult altceva.
— Ei, vezi, Bussy! Te ofereai să-mi faci servicii şi, poftim, ai şi început să dai înapoi.
— De, dacă-mi oferiţi un rol de iscoadă.
— Ba nu! De prieten! De altfel, să nu-ţi închipui că-ţi ofer o sinecură; poate că va trebui să tragi spada.
Bussy clătină din cap:
— Monseniore, sînt anumite lucruri pe care omul le duce cu bine la capăt numai datorită lui însuşi, aşa că trebuie să le săvîrşească într-adevăr el însuşi, chiar dacă este prinţ.

— Atunci, mă refuzi ?
— Pe cinstea mea că da, monseniore.
Ducele se încruntă.
— Voi urma sfatul tău — zise. Am să mă duc eu însumi şi, de voi fi ucis sau rănit în această împrejurare, am să spun că l-am rugat pe prietenul meu Bussy să-şi asume răspunderea loviturilor de spadă, să dea sau să primească, şi că, pentru prima oară în viaţa lui, Bussy a fost prudent.
— Monseniore — răspunse Bussy — alaltăieri seara mi-aţi vorbit aşa : „Bussy, îi urăsc pe favoriţii ăştia ai regelui, care ne ofensează şi ne batjocoresc ori de cîte ori au prilejul ; ar trebui să te duci la nunta lui Saint-Luc, să stîrneşti un scandal şi să ne scapi odată de ei". Monseniore, m-am dus ; erau cinci ; eu eram singur ; i-am zgîndărit ; mi-au întins o capcană, m-au atacat toţi deodată, mi-au omorît calul şi totuşi am rănit doi şi l-am doborît pe-al treilea. Astăzi îmi cereţi să fac rău unei femei. Iertaţi-mă, monseniore, dar lucrul acesta este în afara serviciilor pe care un prinţ le poate cere unui om de onoare ; de aceea refuz.
— Fie — consimţi ducele — am să m-aşez singur la pîndă sau cu Aurilly, aşa cum am mai făcut-o.
— Iertaţi-mă — zise Bussy, a cărui minte se lumină brusc.
— Ce este ?
— Nu cumva, monseniore, dumneavoastră tocmai stăteaţi la pîndă cînd i-aţi văzut alaltăieri pe favoriţii care m-aşteptau pe mine ?
— Ba da.
— Frumoasa dumneavoastră necunoscută locuieşte deci prin părţile Bastiliei ?
— Locuieşte în faţa bisericii Sainte-Catherine.
— Zău ?
— Este un cartier unde poţi fi spintecat pe îndelete, doar tu ai simţit-o pe propria-ţi piele.
— Din seara aceea, alteţa voastră a mai stat vreodată la pîndă ?
— Aseară.
— Şi ce-a observat monseniorul ?
— Un om care cerceta toate ungherele pieţii, desigur spre a se convinge dacă nu cumva este spionat, şi care, presupun, îndată ce m-a zărit, a rămas nemişcat în faţa acelei porţi.
— Şi omul era singur, monseniore ? întrebă Bussy.
— Da, timp de aproape o jumătate de oră a fost singur.

— Apoi ?
— Apoi a mai venit unul, care ţinea în mînă un felinar.
— Aha ! exclamă Bussy.
— Atunci, omul cu pelerină — continuă prinţul...
— Primul avea o pelerină ? îl întrerupse Bussy.
— Da. Atunci, omul cu pelerină şi omul cu felinar s-au aşezat la taifas şi, cum nu păreau dispuşi să-şi părăsească postul pînă dimineaţa, eu i-am lăsat în plata Domnului şi m-am întors acasă.
— Dezgustat în urma acestei a doua încercări ?
— Pe cinstea mea, da, ţi-o mărturisesc... Aşa că, înainte de a intra în casa aceea, care ar putea fi foarte bine un loc unde oamenii sînt spintecaţi...
— N-aţi fi de loc supărat dacă ar fi spintecat unul dintre prietenii dumneavoastră.
— Sau, mai bine zis, dacă acest prieten, nefiind prinţ, neavînd duşmanii pe care-i am eu şi fiind, de altfel, obişnuit cu asemenea aventuri, ar cerceta realitatea primejdiei pe care aş avea-o de înfruntat şi apoi s-ar întoarce să mă încunoştiinţeze.
— În locul dumneavoastră, monseniore, eu aş renunţa la femeia aceea.
— Nici nu mă gîndesc.
— Şi de ce nu ?
— Prea e frumoasă.
— Singur aţi spus că abia aţi zărit-o.
— Am zărit-o îndeajuns, ca să nu mai pot da uitării minunatul ei păr bălai.
— Ah !
— Nişte ochi splendizi.
— O, o !
— O piele cum niciodată n-am văzut, o talie încîntătoare.
— Ah ! Ah ! Ah !
— Îţi dai seama că nu renunţi uşor la o asemenea femeie.
— Da, monseniore, înţeleg, aşa că starea în care vă aflaţi mă mişcă.
Ducele privi cam neîncrezător spre Bussy.
— Pe cuvîntul meu de onoare — îşi întări acesta spusele.
— Nu glumeşti ?
— Nu, şi ca dovadă vă spun că, dacă monseniorul binevoieşte să-mi dea instrucţiunile necesare şi să-mi indice casa, la noapte voi sta de veghe.
— Aşadar, revii asupra hotărîrii tale de adineauri ?

— Eh, monseniore, numai sfîntul nostru părinte Grigore al XIII-lea[1] nu greşeşte niciodată. Acum, spuneţi-mi ce trebuie să fac.

— Trebuie să te ascunzi la o oarecare depărtare de poarta pe care ţi-o voi arăta eu, şi dacă vezi pe cineva intrînd, să-l urmăreşti pentru a afla cine e.

— Bun, dar dacă, intrînd, acela închide poarta după el ?

— Nu ţi-am spus că am o cheie ?

— Da, aşa e. Mai rămîne un singur lucru : să nu cumva să urmăresc alt om şi nu cumva cheia să se potrivească la o altă poartă.

— Imposibil să te înşeli : dincolo de poartă este o alee, iar la capătul aleii, în stînga, este o scară : urci douăsprezece trepte şi ajungi în coridor.

— De unde ştiţi dumneavoastră toate acestea, monseniore, dacă n-aţi fost niciodată înăuntru ?

— Păi nu ţi-am spus că am cumpărat-o pe slujnică ? Ea mi-a explicat totul.

— Pe Dumnezeul meu ! Ce bine e să fii prinţ ! Orice ţi se serveşte de-a gata, ca pe tavă. Eu, monseniore, ar fi trebuit să caut eu însumi casa, să cercetez aleea, să număr treptele, să iscodesc coridorul. O, cîtă vreme ar fi trebuit să-mi pierd şi cine ştie dacă aş fi reuşit !

— Va să zică eşti de acord ?

— Pot oare să refuz ceva alteţei voastre ? Numai că trebuie să veniţi cu mine, să-mi arătaţi poarta.

— Nu-i nevoie. Cînd ne întoarcem de la vînătoare, facem un ocol, trecem pe la poarta Saint-Antoine şi ţi-o arăt.

— De minune ! Spuneţi-mi, monseniore, şi dacă omul vine, eu ce trebuie să fac ?

— Nimic altceva decît să-l urmăreşti pînă cînd vei afla cine este.

— Sarcină destul de grea. Dacă, de pildă, omul acela este atît de discret, încît se opreşte la mijlocul drumului şi pune capăt iscodirilor mele ?

— Din partea mea eşti liber să dai aventurii deznodămîntul care-ţi place.

— Atunci, alteţa voastră mă autorizează să acţionez cum aş acţiona pentru mine însumi ?

— Întru totul.

— Aşa voi proceda, monseniore.

[1] Papa de la Roma în acea vreme.

— Nici o vorbă însă prietenilor noştri !

— Vă dau cuvîntul meu de gentilom.

— Şi să nu iei pe nimeni cu tine !

— Mă voi duce singur, v-o jur !

— Bine, ne-am înţeles, ne întoarcem pe la Bastilia. Eu îţi arăt poarta... pe urmă vii la mine... îţi dau cheia... şi diseară...

— Diseară vă înlocuiesc, monseniore, ne-am înţeles.

Bussy şi prinţul se apropiară din nou de grupul vînătorilor, pe care domnul de Monsoreau îl conducea cu o măiestrie unică. Regele fu încîntat de precizia cu care acest iscusit vînător hotărîse locul fiecărui popas şi indicase fiecare schimb. După ce au gonit două ceasuri, după ce s-au învîrtit pe o porţiune de patru sau cinci leghe, după ce au zărit sălbăticiunea de vreo douăzeci de ori, aceasta se dădu prinsă tocmai în clipa cînd au ajuns-o cîinii.

Domnul de Monsoreau fu felicitat de rege şi de ducele de Anjou.

— Monseniore — zise el — sînt prea fericit că am izbutit să merit laudele dumneavoastră, fiindcă dumneavoastră vă datorez numirea mea în această funcţie.

— Dar ştii, domnule — răspunse ducele — că pentru a nu înceta să meriţi lauda trebuie să pleci chiar astă-seară la Fontainbleau : poimîine şi în zilele ce urmează, regele vrea să vîneze acolo, şi o singură zi abia dacă ajunge pentru cercetarea pădurii.

— Ştiu, monseniore — încuviinţă Monsoreau — şi echipajul meu e gata. Voi pleca la noapte.

— Asta-i, domnule de Monsoreau — se băgă în vorbă Bussy. De azi înainte, pentru dumneavoastră, adio odihnă ! Aţi vrut să fiţi mare maestru de vînătoare şi sînteţi, dar demnitatea pe care o aveţi vă răpeşte cel puţin cincizeci din nopţile liniştite de care se bucură ceilalţi oameni. Totuşi aveţi noroc, scumpe domn, că nu sînteţi căsătorit.

Rostind acestea, Bussy rîdea ; ducele îl învălui într-o privire ascuţită pe marele maestru, apoi, întorcînd capul într-altă parte, se duse să-l felicite pe rege pentru uşoara îmbunătăţire ce părea să fi intervenit, începînd din ajun, în starea sănătăţii sale.

Cît despre Monsoreau, auzind gluma lui Bussy, pe chipul lui se aşternu din nou acea paloare hidoasă care îi da un aspect atît de înfricoşător.

CUM BUSSY REGĂSEŞTE ÎN ACELAŞI TIMP ŞI PORTRETUL ŞI ORIGINALUL

Vînătoarea se termină pe la ceasurile patru după-amiază ; la ora cinci, ca şi cînd regele ar fi prevăzut dorinţa ducelui de Anjou, curtea se întorcea la Paris, trecînd prin mahalaua Saint-Antoine. Domnul de Monsoreau, pretextînd plecarea sa neîntîrziată, îşi luă rămas bun de la prinţi şi se îndreptă cu oamenii săi către Fromenteau.

Trecînd prin faţa Bastiliei, regele atrase atenţia prietenilor lui asupra înfăţişării semeţe şi sumbre a fortăreţei : era un fel de a le reaminti ceea ce îi aşteaptă dacă, din întîmplare, după ce îi fuseseră prieteni, i-ar deveni duşmani. Mulţi pricepură şi se arătară fără zăbavă de două ori mai supuşi faţă de maiestatea sa.

Între timp, ducele de Anjou îi şoptea lui Bussy, care călărea alături de el :

— Fii atent, Bussy, uită-te bine, la dreapta, casa aceea de lemn cu turnuleţ, sub arcada căreia se vede o mică statuie a Sfintei Fecioare ; numără, în rînd cu ea, alte patru case, inclusiv aceea cu Fecioara.

— Bun — zise Bussy.

— E a cincea — continuă ducele — adică aia care se află drept în faţa străzii Sainte-Catherine.

— O văd, monseniore. Ia uitaţi-vă : la sunetul trompetelor care-l vestesc pe rege, oamenii au ieşit grămadă la ferestre.

— La toate, în afară de cele ale casei pe care ţi-am arătat-o eu — sublinie ducele. Acolo ferestrele rămîn închise.

— Da, dar se ridică un colţ de perdea — băgă de seamă Bussy în vreme ce inima îi bătea năvalnic.

— Se ridică, însă nu se vede absolut nimic. He-he, doamna e bine păzită, sau ea însăşi se păzeşte straşnic. În orice caz, aceea este casa. Cum ajungem la palat, îţi dau cheia.

Bussy îşi înfipse privirea în despicătura îngustă a perdelei, dar, cu toate că nu-şi luă o clipă ochii din acel loc, el nu văzu nimic.

Sosind la palatul Anjou, ducele îi înmînă într-adevăr cheia casei arătate, povăţuindu-l din nou să vegheze cu luare-

aminte. Bussy îi făgădui ducelui tot ce acesta dori, apoi se întoarse la el acasă.

— Ei bine ? i se adresă lui Remy.

— Am să vă pun şi eu aceeaşi întrebare, monseniore.

— N-ai descoperit nimic ?

— Casa e la fel de greu de găsit ziua, ca şi noaptea. Şovăi între cinci sau şase case învecinate.

— Atunci, cred că eu am fost mai norocos decît tine, dragul meu Haudouin — zise Bussy.

— Cum asta, monseniore, aţi căutat şi dumneavoastră ?

— Nu. Am trecut doar pe strada cu pricina.

— Şi aţi recunoscut poarta ?

— Providenţa, dragă prietene, are căi ocolite şi iţe tainice.

— Atunci, sînteţi sigur ?

— Nu spun că sînt sigur, dar sper.

— Şi cînd voi şti şi eu dacă aţi avut fericirea să găsiţi ceea ce căutaţi ?

— Mîine dimineaţă.

— Deocamdată aveţi nevoie de mine ?

— Absolut de loc, dragă Remy.

— Nu vreţi să vă însoţesc ?

— Imposibil.

— Cel puţin, luaţi bine aminte, monseniore.

— Ah, ce zadarnic sfat ! Doar mi-a mers faima pentru prudenţa mea.

Bussy cină ca un om care nu ştie unde şi cum va supa. Apoi, cînd bătu ora opt, îşi alese cea mai bună spadă, îşi vîrî, în ciuda ordonanţei date de rege, o pereche de pistoale la brîu şi o porni în litieră pînă la capătul străzii Saint-Paul. Ajuns acolo, căută casa cu statuia Fecioarei, numără încă patru case, se încredinţă că cea de a cincea era casa pe care i-o arătase ducele şi, înfăşurat într-o largă pelerină de culoare închisă, se ascunse la colţul străzii Sainte-Catherine, hotărît să aştepte două ceasuri, după care, dacă nu se va arăta nimeni pînă atunci, să acţioneze pe cont propriu.

În clipa cînd Bussy se aşeză la pîndă, la biserica Saint-Paul băteau orele nouă. Nu trecură mai mult de zece minute, cînd el văzu prin întuneric doi călăreţi intrînd pe poarta Bastiliei. În dreptul palatului Tournelles, aceştia se opriră. Unul din cei doi descălecă, aruncă frîul în mîna însoţitorului său, care, după toate probabilităţile, era un valet şi, după ce îl văzu pe slujitor întorcîndu-se pe drumul pe care veniseră împreună, după ce îl zări mistuindu-se în beznă cu cei

doi cai, se îndreptă către casa încredinţată lui Bussy spre supraveghere. Ajuns la o distanţă de cîţiva paşi, necunoscutul făcu un mare ocol ca pentru a cerceta cu privirea împrejurimile, apoi, convins că nu a fost văzut, se apropie de poartă şi dispăru înăuntru.

Bussy auzi zgomotul porţii care se închidea în urmă-i. Aşteptă un moment, de teamă ca misteriosul personaj să nu pîndească prin ferestruie, pe urmă, după ce se scurseră cîteva clipe, înaintă şi el, trecu drumul, descuie poarta şi, din experienţă, o închise fără nici un zgomot, apoi se întoarse: ferestruia se afla la înălţimea ochilor lui, aşa că, după toate presupunerile, pe aici îl zărise în noaptea aceea pe Quélus. Dar asta nu însemna nimic; Bussy nu venise acolo pentru a rămîne locului. Pipăind cu mîinile de o parte şi de alta, el înaintă prudent, iar la capătul aleii, în stînga, dădu de prima treaptă a unei scări. Acolo se opri din două motive: mai întîi, pentru că, de emoţie, îi tremurau picioarele, apoi pentru că auzea un glas spunînd:

— Gertrude, anunţ-o pe stăpîna ta că am sosit şi că doresc să intru.

Glasul suna mult prea poruncitor ca să întîmpine vreun refuz; peste o clipă, Bussy auzi vocea unei cameriste care răspundea:

— Poftiţi în salon, domnule, doamna va veni acolo îndată.

Apoi desluşi zgomotul unei uşi care se închidea. Atunci Bussy se gîndi la cele douăsprezece trepte pe care le numărase Remy; la rîndul său, numără douăsprezece trepte şi se pomeni pe platforma scării. Îşi aminti şi de coridor, şi de cele trei uşi; făcu vreo cîţiva paşi, ţinîndu-şi respiraţia şi braţul întins înainte. Mîna lui întîlni prima uşă — cea pe care intrase necunoscutul; îşi urmă drumul, dădu peste a doua, căută, găsi şi cheia a doua şi, tremurînd din creştet pînă-n tălpi, o răsuci în broască, apoi împinse uşa.

Camera în care pătrunse Bussy era cu desăvîrşire întunecoasă, exceptînd o porţiune care primea o rază de lumină din salon printr-o uşă laterală. Raza aceea cădea asupra unei ferestre acoperite de două perdele brodate, care strecurară un nou fior de bucurie în inima tînărului. Ochii lui se îndreptară spre partea tavanului luminată de aceeaşi rază, şi Bussy recunoscu personajele mitologice pe care le mai văzuse o dată; întinse mîna şi întîlni patul sculptat. Acum nu se mai îndoia de nimic: se afla din nou în camera unde se

trezise din leşin în noaptea cînd primise lovitura de spadă, graţie căreia fusese adăpostit acolo.

Bussy se înfioră cînd atinse patul şi se simţi învăluit de îmbătătorul parfum pe care-l răspîndeşte aşternutul unei femei tinere şi frumoase. El se ascunse sub baldachin şi-şi încordă auzul. Din odaia alăturată răsuna ecoul paşilor nerăbdători ai necunoscutului; din cînd în cînd, acesta se oprea, murmurînd printre dinţi:

— Ei, dar nu mai vine odată?

După una din aceste întrebări, o uşă se deschise înspre salon: părea paralelă cu uşa dinainte întredeschisă. Covorul fremătă sub călcătura unui picioruş fin; foşnetul unei rochii de mătase ajunse la urechea lui Bussy şi tînărul auzi un glas de femeie în care se ghicea teamă şi dispreţ în acelaşi timp.

— Iată-mă-s, domnule, ce mai doriţi de la mine?

„O, o! gîndi Bussy, tupilîndu-se şi mai bine după perdele. Dacă omul ăsta e iubitul ei, îl felicit din toată inima pe soţ."

— Doamnă — rosti cel căruia i se făcea o primire atît de rece — am onoarea să vă înştiinţez că mîine dimineaţă sînt obligat să plec la Fontainebleau şi am venit să petrec noaptea aceasta cu dumneavoastră.

— Mi-aţi adus ştiri despre tatăl meu? întrebă aceeaşi voce de femeie.

— Doamnă, ascultaţi-mă.

— Domnule, ştiţi foarte bine ceea ce am hotărît ieri, cînd am consimţit să devin soţia dumneavoastră: că, înainte de orice, sau tatăl meu va veni la Paris, sau eu mă voi duce la el.

— Doamnă, îndată după înapoierea mea de la Fontainebleau, vom pleca, vă dau cuvîntul de onoare; dar pînă atunci...

— Vai, domnule, degeaba închideţi uşa, nu voi petrece nici o noapte, nici măcar o singură noapte sub acelaşi acoperiş cu dumneavoastră, atîta timp cît mă nelinişteşte soarta tatălui meu.

Şi femeia care vorbea cu atîta hotărîre suflă dintr-un fluieraş de argint, care scoase un sunet subţire şi prelung.

Pe vremea aceea, cînd soneria încă nu fusese inventată, acesta era modul de a chema servitorii.

Aproape în aceeaşi clipă, uşa prin care se strecurase Bussy se deschise din nou şi în prag apăru camerista tinerei femei: era o fată din Anjou, înaltă şi vînjoasă, care părea că a aşteptat chemarea stăpînei sale şi care, de îndată ce o auzise,

s-a grăbit să vină într-un suflet. Ea intră în salon şi, intrînd, deschise uşa. O pală de lumină pătrunse în camera în care se afla Bussy şi el recunoscu, între cele două ferestre, portretul ştiut.

— Gertrude — porunci tînăra doamnă — nu te vei duce la culcare, vei rămîne tot timpul pe-aproape, ca să m-auzi cînd te voi chema.

Camerista se retrase fără a răspunde, pe acelaşi drum pe care venise, lăsînd larg deschisă uşa salonului şi, în consecinţă, şi minunatul portret în bătaia luminii.

Pentru Bussy nu mai exista nici o îndoială: portretul de faţă era chiar portretul văzut de el. Se apropie încetişor şi îşi lipi ochiul de deschizătura pe care grosimea ţîţînilor o lăsa între uşă şi zid; dar, oricît de încet ar fi păşit el, în clipa cînd privirea sa răzbătea dincolo, parchetul îi scîrţîi sub picioare. La acest zgomot, femeia întoarse capul: era leit portretul acela, era însăşi zîna din vis. Bărbatul, cu toate că nu auzise nimic, văzînd-o pe ea întorcîndu-se, se întoarse şi dînsul: era seniorul de Monsoreau.

„Ah! îşi aminti Bussy. Iapa albă... femeia răpită... Cu siguranţă că am să aud o poveste neobişnuită." Şi îşi şterse faţa, care, dintr-o dată, i se brobonase de năduşeală.

După cum am spus, Bussy îi vedea pe amîndoi: ea, în picioare, palidă şi dispreţuitoare. El, stînd jos, nu palid, ci livid, bătînd nerăbdător din picior şi muşcîndu-şi mîna.

— Doamnă — rosti în sfîrşit seniorul de Monsoreau — luaţi-vă nădejdea de a mai continua mult timp faţă de mine acest rol de victimă şi de femeie persecutată: sînteţi la Paris, sînteţi în casa mea şi, pe deasupra, sînteţi acum contesa de Monsoreau, adică soţia mea.

— Dacă sînt soţia dumneavoastră, de ce refuzaţi să mă conduceţi la tatăl meu? De ce continuaţi să mă ascundeţi de ochii lumii?

— Îl uitaţi pe ducele de Anjou, doamnă!

— Mi-aţi afirmat că, de îndată ce voi deveni soţia dumneavoastră, nu voi mai avea a mă teme de el cîtuşi de puţin.

— Adică...

— Aşa mi-aţi spus.

— Totuşi, doamnă, trebuie să iau unele măsuri de precauţie.

— Ei bine, domnule, luaţi-vă aceste măsuri şi întoarceţi-vă după ce ele vor fi fost luate.

— Diane, nu te juca cu sfînta legătură a căsătoriei. Este un sfat pe care vreau să ţi-l dau — zise contele, pe care mînia îl cuprindea văzînd cu ochii.

— Domnule, purtaţi-vă în aşa fel, încît să-mi piară neîncrederea în soţ; atunci voi respecta căsătoria.

— Credeam că, după felul în care m-am purtat faţă de dumneata, am meritat o încredere deplină.

— Domnule, am convingerea că, în toată această împrejurare, nu v-aţi lăsat călăuzit numai de interesul meu, iar dacă este aşa, hazardul v-a venit foarte mult în ajutor.

— O, dar mergi prea departe! strigă contele. Sînt în casa mea, îmi eşti soţie şi chiar dacă toţi dracii din iad ţi-ar alerga în ajutor, vei fi a mea chiar în noaptea asta.

Bussy duse mîna la garda săbiei şi făcu un pas înainte, dar Diane nu îi dădu răgaz să se arate.

— Iată — zise ea, scoţînd un pumnal ţinut pînă atunci la cingătoare — iată cum vă răspund. Şi dintr-o săritură fu în camera în care se afla Bussy, închise uşa după ea, trase cele două zăvoare şi, în timp ce Monsoreau ameninţa din răsputeri şi lovea cu pumnul în uşă, ea îi strigă: Dacă rupeţi măcar o aşchie din această uşă, aşa cum dumneavoastră mă cunoaşteţi, domnule, mă veţi găsi moartă pe prag.

— Fiţi liniştită, doamnă — şopti Bussy, cuprinzînd-o în braţe — veţi fi răzbunată!

Diane fu cît pe-aci să scoată un ţipăt, dar înţelese că singura primejdie care o păştea venea numai din partea soţului ei. Rămase deci în apărare, însă fără a rosti un cuvînt, tremurînd toată, dar neclintită. Domnul de Monsoreau lovi cu piciorul în uşă cît putu de tare, apoi, convins desigur că Diane îşi va pune în aplicare ameninţarea, ieşi din salon, trîntind cu violenţă uşa. Zgomotul paşilor lui se auzi depărtîndu-se pe coridor şi pierzîndu-se pe scară.

— Dumneavoastră, domnule — rosti atunci Diane, desprinzîndu-se din braţele lui Bussy şi dîndu-se un pas înapoi — dumneavoastră cine sînteţi şi cum se face că vă aflaţi aici?

— Doamnă — răspunse Bussy, deschizînd uşa din nou şi îngenunchind în faţa Dianei — sînt omul căruia i-aţi salvat viaţa. Aţi putea oare să vă închipuiţi că am pătruns în casa dumneavoastră cu gînd rău sau că plănuiesc ceva împotriva onoarei dumneavoastră?

Datorită luminii puternice care scălda chipul nobil al tînărului, Diane îl recunoscu.

— O, dumneavoastră aici, domnule! strigă ea, împreunîndu-şi mîinile. Aţi fost aici, aţi auzit totul ?

— Vai, doamnă, da!

— Dar cine sînteţi, cum vă numiţi ?

— Sînt Louis de Clermont, conte de Bussy.

— Bussy! Sînteţi viteazul Bussy! exclamă cu naivitate Diane, fără să bănuiască bucuria pe care acest strigăt o revărsa în sufletul tînărului. Ah, Gertrude — continuă ea, adresîndu-se cameristei, care, auzind-o pe stăpîna ei vorbind cu cineva, intră foarte speriată — Gertrude, nu mă mai tem de nimic, fiindcă, începînd din clipa aceasta, îmi pun onoarea sub scutul celui mai nobil şi mai cinstit gentilom din Franţa. Apoi întinzîndu-i mîna lui Bussy, zise: Ridicaţi-vă, domnule, ştiu cine sînteţi; acum trebuie să ştiţi şi dumneavoastră cine sînt eu.

XIII

CINE ERA DIANE DE MÉRIDOR

Năuc de fericire, Bussy se ridică de jos şi intră împreună cu Diane în salonul pe care tocmai îl părăsise domnul de Monsoreau. O privea cu surpriză şi admiraţie. Nu îndrăznise să creadă că femeia pe care o căuta s-ar putea compara cu femeia din visul său, şi iată că realitatea depăşea cu mult tot ceea ce el luase drept un joc al închipuirii.

Diane avea optsprezece sau nouăsprezece ani, ceea ce înseamnă că se afla în acea primă strălucire a tinereţii şi a frumuseţii, care dă florilor coloritul cel mai pur, iar fructelor aspectul acela încîntător de catifelat. Şi după felul cum o privea Bussy nu te puteai înşela. Diane simţea că el o admiră şi nu avea puterea să-l smulgă din extaz. În sfîrşit, ea îşi dădu seama că trebuie să pună capăt acestei tăceri care spunea prea multe.

— Domnule — începu Diane — aţi răspuns la una din întrebările mele, dar nu şi la cealaltă. V-am întrebat cine sînteţi şi mi-aţi spus-o. Dar v-am întrebat, de asemenea, cum

se face că vă găsiţi aici, şi la această întrebare nu mi-aţi răspuns nimic.

— Doamnă, după cele cîteva cuvinte pe care le-am surprins din convorbirea dumneavoastră cu domnul de Monsoreau, am înţeles că motivul prezenţei mele aici va reieşi în chip foarte firesc din povestirea pe care aţi binevoit a mi-o făgădui. Oare nu chiar dumneavoastră spuneaţi adineauri că trebuie să ştiu cine sînteţi ?

— Vai, conte, desigur că am să vă povestesc totul — răspunse Diane. Numele dumneavoastră a fost de ajuns spre a-mi inspira o deplină încredere, deoarece numele dumneavoastră l-am auzit adesea rostit ca fiind cel al unui om viteaz, un nume al cinstei şi al onoarei căruia i se poate încredinţa totul.

Bussy se înclină.

— Din puţinele cuvinte la care aţi fost martor — continuă Diane — v-aţi putut da seama că sînt fiica baronului de Méridor, ceea ce înseamnă că sînt unica moştenitoare a uneia dintre cele mai vechi şi mai nobile familii din Anjou.

— Am auzit — zise Bussy — de un baron de Méridor, care, deşi şi-ar fi putut salva libertatea după bătălia de la Pavia, totuşi s-a predat spaniolilor cînd a aflat că regele lui a fost luat ostatic; cerînd drept unică favoare dreptul de a-l însoţi pe Francisc I la Madrid, el a împărţit captivitatea cu acesta şi nu s-a dezlipit de rege decît pentru a se întoarce în Franţa în scopul de a-i trata răscumpărarea.

— E tatăl meu, domnule, şi dacă veţi intra vreodată în sala cea mare a castelului Méridor, veţi vedea acolo portretul regelui Francisc I pictat de Leonardo da Vinci, portret pe care regele i l-a dăruit tatii în amintirea devotamentului său.

— Eh! exclamă Bussy. Pe vremea aceea prinţii ştiau să-şi răsplătească slujitorii.

— La întoarcerea lui din Spania, tatăl meu s-a căsătorit. Primii săi copii, doi fii, au murit. Pentru baronul de Méridor a fost o durere cumplită, căci pierdea astfel speranţa de a se vedea retrăind prin moştenitorii săi. Curînd după aceea se stinse şi regele, şi durerea baronului se preschimbă în disperare; cîţiva ani mai apoi, el părăsi curtea şi se retrase împreună cu soţia sa la castelul Méridor. Acolo, ca printr-o minune, după zece ani de la moartea fraţilor mei, m-am născut eu.

Nici vorbă că toată dragostea baronului se revărsă asupra acestui copil al bătrîneţii sale: sentimentul lui pentru mine

nu era dragoste, ci idolatrie. Cînd am împlinit trei ani, am pierdut-o pe mama. Se înţelege că pentru tatăl meu a fost o nouă şi grea lovitură, dar eu, fiind prea mică spre a-mi da seama de însemnătatea pierderii, nu încetam să zîmbesc şi zîmbetul meu îl consola pe baron de moartea mamei.

Am crescut, m-am dezvoltat sub ochii lui. Aşa cum eu eram totul pentru el, sărmanul meu părinte era totul pentru mine. Am împlinit şaisprezece ani fără a bănui că pe lume mai există şi altceva decît mieii, păunii, lebedele şi turturelele mele, fără a mă gîndi că viaţa aceasta va trebui să se sfîrşească într-o bună zi şi fără ca eu să doresc acest lucru.

Castelul de la Méridor era înconjurat de păduri întinse aparţinînd domnului duce de Anjou şi mişunînd de cerbi şi de căprioare, pe care nimeni nu se gîndea să le tulbure; datorită faptului că fuseseră lăsate să hălăduiască nestingherite, animalele acestea erau tare prietenoase. Mai mult sau mai puţin, le cunoşteam pe toate, iar unele se obişnuiseră într-atît cu glasul meu, încît veneau alergînd de îndată ce le chemam. Mai ales o căprioară, Daphné, biata Daphné, protejata şi favorita mea, căreia îi dădeam să mănînce din palmă. Odată, într-o primăvară, a trecut o lună fără s-o văd şi credeam c-a dispărut pentru totdeauna. După ce am plîns-o ca pe o prietenă scumpă, căprioara mea reapăru deodată, urmată de doi pui; la început, puii se temeau de mine, dar apoi, văzînd-o pe mama lor cum se alintă, au simţit că n-au a se teme de nimic şi au început să se alinte şi ei.

Tot cam pe atunci s-a răspîndit vestea că domnul duce de Anjou a trimis un subguvernator în capitala ţinutului. După cîteva zile s-a aflat că subguvernatorul a sosit şi că se numeşte contele de Monsoreau.

De ce oare, la auzul acestui nume, am simţit o împunsătură în inimă? Nu-mi pot explica această senzaţie dureroasă decît ca un presentiment.

Au trecut vreo opt zile. Lumea vorbea în fel şi chip numai despre seniorul de Monsoreau. Într-o dimineaţă mi-au ajuns la ureche, venind din pădure, sunetul unui corn de vînătoare şi lătrat de cîini. Am alergat pînă la grilajul de fier al parcului şi am ajuns la timp pentru a o vedea ţîşnind ca un fulger pe Daphné, încolţită de o haită de cîini; cei doi pui ai ei o urmau. O clipă mai tîrziu, călare pe un cal negru ce părea înaripat, trecu un om, mai bine zis o arătare: era domnul de Monsoreau. Am vrut să strig, am vrut să cer îndurare pentru biata mea protejată, dar el nu m-a auzit ori poate

n-a dat nici o atenţie, într-atît era de stăpînit de patima vînătoarei.

Atunci, fără să mă gîndesc măcar o clipă la neliniştea ce l-ar fi cuprins pe tata în cazul cînd ar fi observat lipsa mea, am luat-o la fugă în direcţia în care dispăruseră vînătorii; nădăjduiam să-l întîlnesc pe conte sau măcar pe vreunul din suita sa şi să-i rog să renunţe la acea hăituială care îmi sfîşia inima.

Am făcut vreo jumătate de leghe, alergînd fără să ştiu încotro; de mult pierdusem din vedere şi căprioara, şi cîinii, şi vînătorii. Curînd n-am mai auzit nici lătratul cîinilor. M-am prăbuşit la rădăcina unui copac şi am început să plîng. Zăceam acolo de vreun sfert de ceas, cînd, în depărtare, mi s-a părut că desluşesc iar zarva vînătorilor. Mi-am dat seama că nu mă înşelam, zgomotul se apropia din ce în ce; într-o clipă răsună atît de aproape, încît am fost sigură că vînătorii nu vor trece prea departe de mine. Am sărit în picioare şi am alergat într-acolo.

Într-adevăr, am văzut-o pe biata Daphné, care străbătea gîfîind o poiană. Nu mai avea decît un singur pui: celălalt căzuse istovit şi, fără îndoială, fusese sfîşiat de cîini.

Ea însăşi arăta din ce în ce mai sleită: distanţa dintre ea şi cîini era mai mică decît prima dată cînd o zărisem. Fuga ei se preschimbase într-un şir de salturi sacadate şi, trecînd prin faţa mea, căprioara behăi trist.

Ca şi întîia oară, am încercat zadarnic să mă fac auzită. Domnul de Monsoreau nu vedea nimic decît animalul pe care-l urmărea: cu cornul la gură şi suflînd furios, el trecu într-o goană şi mai turbată. În urma lui, trei sau patru hăitaşi asmuţeau cîinii, sunînd din corn şi hăulind. Acest vîrtej de lătrături, de sunete de corn şi de strigăte trecu ca o vijelie, dispăru în desişul pădurii şi se stinse în depărtări.

Eram disperată. Îmi spuneam că, dacă aş fi fost măcar cu cincizeci de paşi mai aproape de marginea poienii pe unde zburase căprioara, contele m-ar fi văzut şi, la rugăminţile mele, ar fi cruţat, desigur, bietul animal.

Gîndul acesta îmi insuflă din nou curaj: nu era exclus ca vînătorii să mai treacă o dată prin apropierea mea. Am luat-o pe un drum mărginit de copaci frumoşi, pe care l-am recunoscut a fi drumul ce duce la castelul Beaugé. Acest castel, care aparţinea domnului duce de Anjou, este situat la vreo trei leghe depărtare de castelul tatălui meu. După scurtă vreme l-am zărit şi abia atunci mi-am dat seama că făcusem

pe jos trei leghe şi că eram singură şi departe de castelul Méridor.

Mărturisesc că m-a cuprins o spaimă nelămurită şi că numai în acel moment m-am gîndit la imprudenţa mea şi chiar la purtarea mea nelalocul ei. Am luat-o pe marginea heleşteului, căci mă gîndeam să-l rog pe grădinar — un om cumsecade, care, odată cînd am fost cu tatăl meu acolo mi-a dat cîteva minunate buchete de flori — deci mă gîndeam să-l rog pe grădinar să mă însoţească pînă acasă, cînd deodată am auzit din nou larma vînătorilor. Am stat locului, ascultînd. Vuietul creştea. Am uitat de tot şi toate. Aproape în aceeaşi clipă, căprioara ţîşni afară din pădure, pe celălalt mal al lacului, urmărită însă atît de aproape, că avea să fie curînd ajunsă. Era singură. Căzuse şi cel de-al doilea pui. Vederea apei păru să-i dea puteri noi. Ea trase adînc pe nări adierea răcoroasă a undelor, apoi sări în lac, de parcă ar fi vrut să vină la mine.

La început înotă repede, ca şi cum îşi regăsise toată vlaga. O priveam cu ochii plini de lacrimi şi cu braţele întinse, gîfîind aproape ca şi ea. Dar, încet-încet, puterile o părăseau în timp ce forţele cîinilor, însufleţiţi de ospăţul ce-i aştepta, păreau că sporesc. Curînd, cei mai îndîrjiţi dintre dulăi o ajunseră şi ea încetă să mai înainteze, împiedicată de muşcăturile lor. În clipa aceea, domnul de Monsoreau apăru la marginea pădurii, galopă pînă la heleşteu şi sări jos de pe cal. Atunci mi-am adunat toate puterile şi, împreunînd mîinile, am strigat: „Cruţaţi-o!“ Mi s-a părut că m-a auzit; am strigat din nou mai tare decît prima oară. M-a auzit căci întoarse capul, apoi l-am văzut alergînd la o barcă, dezlegînd funia ce o ţinea legată şi îndreptîndu-se iute spre căprioara care se zbătea în mijlocul întregii haite. Nici nu mă îndoiam că domnul de Monsoreau se grăbea să-i dea ajutor. Cînd deodată, ajungînd lîngă Daphné, am văzut cum scoate cuţitul de vînătoare: o rază de soare, oglindindu-se pe lama-i ascuţită, îl făcu să sclipească o clipă, apoi scînteierea se stinse. Am scos un strigăt: tăişul cuţitului fusese înfipt pînă la plăsele în grumazul bietului animal. Un val de sînge ţîşni şi apa heleşteului se coloră în roşu. Căprioara scoase un behăit jalnic, un behăit de moarte, bătu apa cu picioarele, se ridică în sus, apoi se prăbuşi moartă.

Eu am scos un strigăt aproape la fel de îndurerat ca şi al ei şi am căzut leşinată pe malul heleşteului. Cînd mi-am revenit, eram culcată într-o cameră a castelui Beaugé, iar tata, care fusese chemat între timp, plîngea la căpătîiul meu. Nefiind vorba decît de o criză nervoasă pricinuită de efortul goanei din ajun, chiar a doua zi m-am putut întoarce la Méridor. Totuşi, vreo trei-patru zile am fost silită să stau la pat.

A patra zi, tata îmi spuse că tot timpul cît am fost bolnavă domnul de Monsoreau, care mă văzuse în clipa cînd mă transportau leşinată, venise la castel să întrebe de starea sănătăţii mele. El se arătase deznădăjduit, aflînd că, fără să vrea, fusese cauza acestui accident şi dorea să i se îngăduie să-mi prezinte scuzele sale, spunînd că nu va avea linişte decît atunci cînd va auzi chiar din gura mea că a fost iertat.

Ar fi fost caraghios să nu vreau să-l primesc: aşa încît, în ciuda silei ce mi-o inspira, am consimţit să mă vadă.

A doua zi el se prezentă. Îmi dădeam seama de ridicolul situaţiei în care mă aflam: vînătoarea este o petrecere la care adeseori iau parte chiar şi femeile; aşadar, eu am fost aceea care, într-o oarecare măsură, mi-am cerut scuze pentru emoţia ridicolă, aruncînd toată vina asupra dragostei ce o nutream faţă de căprioara Daphné.

La rîndul său, contele jucă rolul unui om foarte mîhnit şi îmi jură de vreo douăzeci de ori pe cuvîntul lui de cinste că, dacă ar fi putut bănui interesul pe care eu îl purtam vînatului, el ar fi fost nespus de fericit să cruţe căprioara. Totuşi, aceste repetate asigurări nu m-au convins de loc şi contele plecă fără a fi izbutit să alunge din inima mea durerea pe care mi-o pricinuise.

La plecare, el ceru tatălui meu îngăduinţa de a mai veni. Trebuie să ştiţi că s-a născut în Spania şi a fost crescut la Madrid: pentru tatăl meu, baronul, faptul de a vorbi cu cineva despre o ţară în care el şi-a petrecut atîţia ani era un lucru foarte atrăgător. De altfel, contele era om de viţă aleasă, subguvernator al provinciei, favorit al domnului duce de Anjou, după cît se spunea, aşa că tata nu avea nici un motiv să-i refuze o asemenea rugăminte, care-i fu încuviinţată.

Vai! Începînd din acea zi a luat sfîrşit, dacă nu fericirea mea, atunci liniştea mea. Curînd mi-am putut da seama de impresia pe care o făcusem asupra contelui. La început, el nu venea decît o dată pe săptămînă, apoi de două ori, în sfîrşit, veni în fiecare zi. Tatălui meu i-a plăcut contele, care totdeauna era plin de atenţii faţă de dînsul. Vedeam cu cîtă încîntare tata stătea de vorbă cu el: conversaţia contelui îl arăta ca pe un om superior. Eu nu îndrăzneam să mă plîng;

căci de ce anume m-aş fi plîns ? Contele era curtenitor cu mine, purtîndu-se cum te porţi cu o doamnă, era respectuos întocmai cum se cuvine să fii cu o soră.

Într-o dimineaţă însă, tata intră în odaia mea cu o expresie mai gravă ca de obicei, deşi această gravitate era parcă străbătută de o undă de bucurie.

— Copila mea — mi se adresă el — m-ai încredinţat întotdeauna că ai fi fericită să nu mă părăseşti.

— O, tată — am strigat eu — ştii bine că asta este dorinţa mea cea mai fierbinte.

— Ei bine, scumpa mea Diane — continuă tata, aplecîndu-se să mă sărute pe frunte — nu depinde decît de tine ca să-ţi vezi dorinţa împlinită.

Am început să bănui ceea ce avea să-mi spună şi am devenit atît de palidă, încît el se opri mai înainte de a-mi fi atins fruntea cu buzele.

— Diane ! Copila mea ! Ce ai ? Dumnezeule ! strigă el.

— Domnul de Monsoreau, nu-i aşa ? am murmurat eu.

— Ei bine ? mă întrebă, uimit la culme.

— O, tată, niciodată, dacă ai vreun dram de milă pentru fiica ta, niciodată !

— Diane, scumpa mea — răspunse el — tu ştii că nu poate fi vorba de milă, ştii bine că te divinizez. Ai un răgaz de opt zile ca să te gîndeşti, şi dacă peste opt zile...

— Ah, nu, nu ! am strigat eu. E în zadar : nu opt zile, nici douăzeci şi patru de ore, nici o clipă. Nu, nu, vai, nu !

Şi am izbucnit în lacrimi.

Tata mă adora. Nu mă văzuse niciodată plîngînd. El mă luă în braţe şi, din două vorbe, mă linişti : îmi dăduse cuvîntul său de onoare, cuvîntul său de gentilom, că niciodată nu-mi va mai pomeni de această căsătorie.

Într-adevăr, a trecut o lună întregă fără să-l mai văd pe domnul de Monsoreau sau să aud vorbindu-se de el. Într-o dimineaţă, tatăl meu şi cu mine am primit invitaţia de a lua parte la o mare serbare dată de domnul de Monsoreau în cinstea fratelui regelui, care făcea o vizită în ţinutul al cărui nume îl poartă. Serbarea urma să aibă loc la primăria din Angers.

O dată cu această scrisoare, am primit şi o invitaţie personală din partea prinţului, care-i scria tatălui meu că-şi aminteşte să-l fi văzut odinioară la curtea regelui Henric şi că i-ar face plăcere să-l reîntîlnească. În prima clipă m-am gîndit să-l rog pe tata să nu mergem, şi cu siguranţă că aş

fi stăruit dacă invitaţia ar fi fost făcută numai în numele domnului de Monsoreau ; dar ea venea şi din partea prinţului, şi tatăl meu s-a temut ca refuzul să nu-l jignească pe alteţa sa.

Deci ne-am dus la serbarea aceea. Domnul de Monsoreau ne-a primit ca şi cînd nimic nu s-ar fi întîmplat vreodată între noi ; purtarea lui faţă de mine n-a fost nici indiferentă, nici exagerată ; m-a tratat la fel ca pe toate celelalte doamne şi m-am simţit fericită de a nu fi fost, nici în bine, nici în rău, obiectul unei atenţii deosebite din partea sa. Dar nu tot astfel s-a purtat ducele de Anjou. De îndată ce m-a zărit, şi-a aţintit ochii asupra mea şi nu m-a mai părăsit. Nu mă simţeam de loc la largul meu, sub povara acestei priviri, de aceea, fără a-i mărturisi tatii ce mă făcea să doresc să plec de la bal, am insistat într-atît, încît ne-am retras printre cei dintîi.

După trei zile, domnul de Monsoreau se înfăţişă la Méridor. Eu l-am zărit de departe înaintînd pe aleea castelului şi m-am retras numaidecît în camera mea. Mi-era teamă ca nu cumva tata să mă cheme, dar nu s-a întîmplat nimic. Peste vreo jumătate de oră l-am văzut pe domnul de Monsoreau ieşind, fără ca mie să-mi anunţe cineva vizita lui. Ba mai mult, tata nici măcar nu-mi pomeni despre ea. Totuşi mi s-a părut că, după vizita subguvernatorului, tata era mai întunecat ca de obicei.

Se scurseră iarăşi cîteva zile. Tocmai mă întorsesem dintr-o plimbare prin împrejurimi, cînd, intrînd în casă, mi s-a spus că domnul de Monsoreau se află la tata. Baronul întrebase de mine de vreo două-trei ori şi tot de atîtea ori se informase neliniştit încotro plecasem. El poruncise să i se dea de veste îndată ce eu voi fi sosit.

Într-adevăr, abia am intrat în odaia mea, că tata veni în fugă.

— Copila mea — îmi spuse — un motiv a cărui cauză este de prisos s-o cunoşti mă obligă să mă despart de tine pentru cîteva zile. Te rog să nu mă întrebi nimic. Gîndeşte-te numai că motivul acesta reclamă urgenţă de vreme ce el mă determină să nu te văd o săptămînă, cincisprezece zile sau poate chiar o lună.

Am simţit un fior, deşi nu puteam ghici ce anume primejdie mă pîndeşte. Însă cele două vizite ale domnului de Monsoreau nu-mi prevesteau nimic bun.

— Şi unde trebuie să plec, tată ? am întrebat.

— La castelul din Lude, la sora mea, unde vei sta ascunsă de toată lumea. În privinţa sosirii tale, o să luăm măsuri ca să ajungi acolo în timpul nopţii.

— Tu nu mă însoţeşti ?

— Nu, eu trebuie să rămîn aici spre a nu trezi bănuieli. Nici chiar slujitorii noştri nu vor şti unde pleci.

— Dar cine mă va conduce ?

— Doi oameni de care sînt sigur.

— O, Dumnezeule ! Tată !

Baronul mă strînse la piept.

— Trebuie, copila mea.

Ştiam cît de mult mă iubeşte, aşa că n-am mai spus nimic şi n-am mai cerut nici o lămurire. S-a hotărît numai ca Gertrude, fata doicii mele, să mă însoţească. Tata mă părăsi, spunîndu-mi să-mi fac toate pregătirile şi să fiu gata de plecare.

Se lăsă seara, o seară foarte întunecoasă şi rece, căci ne aflam în timpul celor mai lungi zile de iarnă. Pe la opt, tata veni să mă ia. Eram gata, aşa cum îmi recomandase. Am coborît fără zgomot şi am străbătut grădina. El însuşi deschise o poartă ce da înspre pădure, şi acolo am găsit o litieră cu caii gata pregătiţi şi doi oameni. Tatăl meu le vorbi îndelung şi, după cît mi s-a părut, îi sfătui să aibă cea mai mare grijă de mine. Apoi m-am urcat în litieră, iar Gertrude s-a aşezat alături. Baronul mă îmbrăţişă pentru ultima dată, pe urmă am plecat.

Nu bănuiam cîtuşi de puţin ce fel de primejdie mă ameninţa silindu-mă să părăsesc castelul Méridor. Am întrebat-o pe Gertrude, dar ea ştia tot atît de puţin ca şi mine. Nu îndrăzneam să intru în vorbă cu oamenii care ne călăuzeau, deoarece nu-i cunoşteam. Aşadar, înaintam într-o tăcere desăvîrşită şi pe drumuri ocolite. După vreo două ceasuri de călătorie, cînd, în ciuda neliniştii mele, legănarea uniformă şi monotonă a litierei începea să m-adoarmă, am fost trezită de Gertrude, care mă apucase de braţ şi, mai ales, de oprirea bruscă a litierei.

— Vai, domnişoară — zise biata fată — ce se întîmplă cu noi ?

Am scos capul printre perdele şi m-am uitat afară. Eram înconjuraţi de şase călăreţi mascaţi. Oamenii noştri, care încercaseră să se apere, nu se mai puteau mişca : fuseseră dezarmaţi şi legaţi fedeleş. Eram prea înspăimîntată ca să ţip după ajutor ; de altfel, cine ar fi auzit strigătele noastre ?

Cel care părea şeful agresorilor mascaţi înaintă spre uşa litierei.

— Liniştiţi-vă, domnişoară — vorbi el — nu vi se va face nici un rău, dar trebuie să ne urmaţi.

— Unde ? am întrebat.

— Într-un loc unde, departe de a trebui să vă temeţi de ceva, veţi fi tratată ca o regină.

Această făgăduială mă înspăimîntă mai mult decît orice ameninţare.

— Oh ! tată, tată ! am murmurat.

— Ascultaţi, domnişoară — îmi şopti Gertrude — eu cunosc foarte bine locurile pe aici : vă sînt credincioasă, sînt zdravănă, zău dacă n-o să izbutim să fugim.

O astfel de asigurare, venită din partea unei umile slujnice, era departe de a mă linişti. Totuşi, e aşa de bine să te simţi încurajat şi sprijinit, aşa că am mai prins un pic de inimă.

— Domnilor — le-am răspuns — faceţi ce vreţi, sîntem două biete femei şi nu ne putem apăra.

Unul dintre atacatori descălecă, luă locul vizitiului nostru şi abătu litiera de pe drumul pe care venise...

După cum e lesne de înţeles, Bussy asculta povestirea Dianei cu cea mai mare atenţie. Primele emoţii ale unei iubiri abia născînde sînt străbătute de un sentiment aproape religios faţă de fiinţa pe care începi s-o îndrăgeşti. Femeia pe care a ales-o inima ta se înalţă, prin această alegere, deasupra tuturor celorlalte femei ; ea creşte în ochii noştri, se purifică, se divinizează. Fiecare din gesturile ei este o favoare pe care ne-o dăruie, fiecare cuvînt, o dovadă de bunăvoinţă. O privire a ei te umple de bucurie, un surîs te copleşeşte.

Aşadar, tînărul o lăsase pe frumoasa povestitoare să-şi desfăşoare firul întregii vieţi fără a îndrăzni s-o oprească, fără a se gîndi s-o întrerupă. Orice amănunt al acestei vieţi, asupra căreia simţea că va fi chemat să vegheze începînd din acea clipă, prezenta interes pentru el, şi Bussy asculta cuvintele Dianei, mut şi cu sufletul la gură, ca şi cînd soarta lui ar fi atîrnat de fiecare vorbă a ei.

Astfel, cînd tînăra femeie se opri o clipă, desigur mult prea slăbită de emoţia dublă pe care o încerca la rîndu-i şi-n care prezentul se amesteca cu toate amintirile trecutului, Bussy nu avu putere să îndure povara îngrijorării ce-l cuprinsese şi o rugă împreunîndu-şi mîinile :

— O, doamnă, continuaţi, continuaţi vă rog!

Era cu neputinţă ca Diane să se înşele asupra interesului pe care ea îl inspira; totul în glasul, în gesturile, în privirea tînărului se armoniza cu rugămintea pe care o rosteau buzele sale. Diane zîmbi trist, apoi continuă:

— Am călătorit astfel cam vreo trei ore, apoi litiera s-a oprit. Am auzit scîrţîind o poartă, nişte oameni au schimbat între ei cîteva cuvinte. În sfîrşit, litiera şi-a reluat mersul şi am simţit că înainta pe un drum tare şi răsunător, ca un fel de punte de cetate. Nu mă înşelam. M-am uitat afară: ne aflam în curtea unui castel.

Ce castel era? Nici Gertrude, nici eu nu ştiam. În timpul călătoriei încercasem de mai multe ori să ne orientăm, dar nu văzusem decît o pădure fără de sfîrşit. E adevărat că amîndouă avusesem aceeaşi impresie, anume că, pentru a ne răpi orice putinţă de a recunoaşte drumul şi locurile, agresorii noştri făceau intenţionat ocoluri repetate prin pădurea aceea.

Uşa litierei se deschise şi acelaşi om care ne mai vorbise o dată ne pofti să coborîm. L-am ascultat fără a crîcni. Doi oameni care făceau desigur parte din personalul castelului ne ieşiră în întîmpinare, cu făclii aprinse. Aşa cum mi se făgăduise, înspăimîntătoare făgăduinţă, captivitatea noastră începea cu cele mai curtenitoare atenţii. Am intrat păşind în urma oamenilor cu făclii. Aceştia ne-au condus într-o odaie de culcare bogat împodobită, ce părea să fi fost decorată, judecînd după stil şi eleganţă, în zilele de glorie ale domniei lui Francisc I.

O gustare ne aştepta pe o masă somptuos aranjată.

— Doamnă, aceasta este locuinţa dumneavoastră — mă lămuri omul care ni se adresase de două ori pînă atunci — iar camerista, de ale cărei servicii aveţi nevoie, nu vă va părăsi: odaia ei se află lîngă a dumneavoastră.

Gertrude şi cu mine ne-am privit cu bucurie.

— Ori de cîte ori veţi avea nevoie de ceva — continuă omul mascat — bateţi în uşă cu ciocănelul acesta şi cineva care va veghea fără întrerupere în anticameră, vă va îndeplini îndată dorinţa.

Această aparentă atenţie ne arăta că eram păzite cu străşnicie.

Omul mascat se înclină şi ieşi. Am auzit cheia răsucindu-se de două ori în broască.

În sfîrşit, eram singure. O clipă am rămas nemişcate, privindu-ne la lumina celor două candelabre care luminau masa. Gertrude vru să deschidă gura. I-am făcut semn cu degetul să tacă: poate asculta cineva la uşă.

Uşa odăii rezervate, după cum ni se spusese, Gertrudei era deschisă; gîndul de a vedea cum arată ne-a venit la amîndouă în acelaşi timp. Gertrude luă un sfeşnic şi, păşind în vîrful picioarelor, am intrat amîndouă în camera aceea. Era încăpătoare, destinată a folosi drept budoar, fiind deci o anexă a dormitorului. Avea o uşă paralelă cu uşa celeilalte camere prin care intrasem noi. Ca şi prima, uşa aceasta era prevăzută cu un ciocănel de aramă cizelată, care, la nevoie, lovea într-un cui din acelaşi metal. S-ar fi zis că şi cuiele, şi ciocănelele erau opera lui Benvenuto Cellini [1].

Era clar că ambele uşi dădeau în aceeaşi anticameră. Gertrude apropie sfeşnicul de broasca uşii: cheia era răsucită de două ori. Eram prizoniere.

Cînd două făpturi, chiar de condiţii diferite, se află în aceeaşi situaţie şi împart aceeaşi primejdie, e de necrezut în ce măsură gîndurile lor sînt asemănătoare şi cît de lesne izbutesc să treacă, în convorbirea lor, peste lămuririle de prisos şi peste vorbele goale.

Gertrude se apropie de mine.

— Domnişoară — îmi şopti ea — aţi băgat de seamă că, intrînd în casă, n-am urcat decît cinci trepte?

— Da — i-am răspuns.

— Deci sîntem la parter.

— Neîndoielnic.

— Aşa că — adaugă ea şi mai încet, aţintindu-şi privirea asupra obloanelor de afară — aşa că...

— Dacă ferestrele n-ar fi zăbrelite... — am întrerupt-o eu.

— Da, şi dacă domnişoara ar avea curaj...

— Curaj? am strigat. O, fii liniştită, o să am, draga mea.

De astă dată fu rîndul Gertrudei să-şi ducă degetul la buze.

— Da, da, pricep — i-am spus.

Gertrude îmi făcu semn să nu mă mişc, apoi se duse să pună sfeşnicul la loc pe masa din camera de culcare. I-am înţeles gîndul şi m-am apropiat de fereastră, căutînd să văd cum se deschide oblonul. Am găsit zăvoarele sau, mai bine

[1] Benvenuto Cellini (1500—1571) — vestit sculptor, gravor, giuvaergiu. Italian de origine, el a trăit vreme îndelungată în Franţa, la curtea lui Francisc I.

zis, le-a găsit Gertrude, care venise lîngă mine, să mă ajute. Oblonul se deschise. Am scos un strigăt de bucurie: fereastra nu era zăbrelită. Dar Gretrude şi observase cauza acestei aparente neglijenţe a paznicilor noştri: un lac întins scălda temelia zidurilor. O apă adîncă de trei-patru metri ne păzea mai vajnic decît ne-ar fi păzit zăbrelele ferestrelor. Dar, alergînd cu privirea spre malurile apei, ochii mei recunoscură o privelişte care îmi era familiară: eram prizoniere în castelul Beaugé, unde, după cum am spus, fusesem de mai multe ori cu tata şi unde, cu o lună în urmă, mă adăpostiseră în ziua morţii bietei mele Daphné.

Castelul Beaugé aparţinea domnului duce de Anjou. Atunci, luminată parcă de un fulger, am înţeles totul. Priveam lacul cu o sumbră părere de bine: era ultima soluţie împotriva violenţei, un refugiu suprem împotriva dezonoarei.

Am închis obloanele şi m-am aruncat îmbrăcată pe pat; Gertrude se culcă într-un fotoliu şi dormi la picioarele mele. În noaptea aceea m-am trezit de douăzeci de ori, tresărind din somn, în prada unor spaime îngrozitoare. Dar nimic nu îndreptăţea atare spaime, nimic decît situaţia însăşi în care mă găseam. Nimic nu arăta că cineva ar fi nutrit gînduri rele în ceea ce mă priveşte. Dimpotrivă, totul părea că doarme în castel şi nici un alt zgomot, în afară de ţipetele păsărilor de baltă, nu tulbura liniştea nopţii.

Sosiră zorile. Ziua, deşi alungă înfăţişarea spăimîntătoare a lucrurilor pe care le-o dă bezna, întări întru totul temerile mele de peste noapte: orice evadare era cu neputinţă fără un ajutor dinafară. Şi de unde oare ne-ar fi putut veni ajutorul acesta?

Pe la orele nouă cineva bătu la uşă: am trecut în odaia Gertrudei, spunîndu-i că poate da voie să deschidă. Cei care ciocăneau şi pe care-i puteam vedea prin uşa întredeschisă dintre cele două camere erau slujitorii noştri din ajun: veniseră să strîngă cina, de care noi nici nu ne atinseserăm, şi să ne aducă dejunul. Gertrude le puse cîteva întrebări, însă oamenii ieşiră fără să răspundă.

M-am întors în camera mea. Totul mi se lămurea prin prezenţa noastră în castelul Beaugé şi prin respectul aparent de care eram înconjurate. Domnul duce de Anjou mă văzuse la serbarea dată de domnul de Monsoreau; domnul duce de Anjou se îndrăgostise de mine; tata fusese prevenit şi încercase să mă scape de urmărirea a cărei ţintă aveam să devin fără îndoială; el mă trimisese departe de castelul

Méridor, dar, trădat fie de vreo slugă necredincioasă, fie printr-o întîmplare nenorocită, precauţiunea lui se dovedise zadarnică şi eu căzusem tocmai în mîinile omului de care tata încercase în van să mă scape.

M-am oprit la această explicaţie, singura verosimilă şi, în realitate, singura adevărată.

La rugăminţile Gertrudei, am băut o ceaşcă de lapte şi am ciugulit puţină pîine.

Dimineaţa s-a scurs făcîndu-ne cele mai năstruşnice planuri de fugă. Şi totuşi, la o sută de paşi de noi, legată între trestii, puteam zări o barcă şi o pereche de vîsle. Fără îndoială că, dacă barca ar fi fost aproape de noi, puterile mele, înzecite de spaimă şi unite cu vigoarea din născare a Gertrudei, ar fi reuşit să ne scape din captivitate.

În timpul dimineţii, nimic nu ne tulbură liniştea. Ni se aduse prînzul, la fel cum ni se adusese şi dejunul. Abia mă mai ţineam pe picioare de slăbiciune, eram gata să mă prăbuşesc. M-am aşezat la masă, servită doar de Gertrude: gardienii noştri, de îndată ce aduceau bucatele, se retrăgeau. Deodată, rupînd o bucată de pîine, am scos la iveală un bileţel. L-am desfăcut cît ai clipi. Conţinea numai cîteva rînduri:

Un prieten veghează asupra dumneavoastră. Mîine veţi primi din nou ştiri de la el şi de la tatăl dumneavoastră.

E lesne de înţeles bucuria care m-a cuprins: inima îmi bătea gata să-mi spargă pieptul. I-am arătat şi Gertrudei biletul. Restul zilei s-a scurs în aşteptări şi nădejdi.

Noaptea următoare a trecut la fel de calmă ca şi prima. Apoi sosi ora dejunului, aşteptată cu atîta nerăbdare, căci nu mă îndoiam că voi găsi, ascuns în pîine, un alt bilet. Aşa s-a şi întîmplat. Biletul suna astfel:

Persoana care v-a răpit soseşte la castelul Beaugé astăseară la orele zece; dar, la nouă, prietenul care veghează asupra dumneavoastră se va găsi sub fereastră, cu un bilet din partea baronului, care vă va sfătui să aveţi încrederea pe care, fără acest bilet, poate că nu i-aţi acorda-o.

Ardeţi biletul.

Am citit şi am recitit de o sută de ori scrisoarea, apoi am aruncat hîrtia în foc, după îndemnul primit. Scrisul îmi era absolut necunoscut şi, mărturisesc, nu bănuiam de loc de unde putea veni biletul. Gertrude şi cu mine făceam tot soiul de presupuneri. În timpul dimineţii, de nenumărate ori

am privit pe fereastră, căutînd să zărim pe cineva pe malurile lacului sau în adîncul pădurii. Totul era pustiu.

Cam la vreo oră după prînz, la uşa noastră se auziră bătăi. Se întîmpla întîia oară ca cineva să vrea să intre în camera noastră la altă oră decît cea a meselor. Totuşi, cum n-aveam nici o posibilitate de a încuia pe dinăuntru, a trebuit să-i îngăduim să intre. Era omul acela care ne vorbise la uşa litierei şi în curtea castelului. Nu l-am putut recunoaşte după chip, deoarece nu-l văzusem decît cu faţa acoperită de mască, însă, chiar de la primele cuvinte, l-am recunoscut după glas.

El îmi înmînă o scrisoare.

— Din partea cui veniţi, domnule ? l-am întrebat.

— O rog pe domnişoara să-şi dea osteneala să citească şi se va lămuri singură — îmi răspunse.

— Dar nu vreau să citesc o scrisoare dacă nu ştiu de la cine vine.

— Domnişoara este liberă să facă precum doreşte. Eu am ordin de a-i înmîna scrisoarea : aşadar, o depun la picioarele sale. Dacă va binevoi s-o citească, o va citi.

Într-adevăr, slujitorul, care părea un scutier, depuse scrisoarea pe scăunelul pe care îmi sprijineam picioarele şi ieşi.

— Ce să fac ? am întrebat-o pe Gertrude.

— Dacă aş îndrăzni să vă dau un sfat, domnişoară, ar fi să citiţi scrisoarea. Cine ştie, poate aflăm din ea că ne ameninţă vreo primejdie de care ne-am putea feri.

Povaţa era atît de înţeleaptă, încît am renunţat la hotărîrea luată mai înainte şi am deschis scrisoarea...

În acel moment, Diane îşi întrerupse povestirea, se ridică, deschise un mic dulăpior şi, dintr-un portofel de mătase, scoase o scrisoare.

Bussy îşi aruncă ochii la adresă :

— *Frumoasei Diane de Méridor,* citi el. Apoi zise, privind-o pe tînăra femeie : Această adresă este scrisă de mîna ducelui de Anjou.

— Ah ! răspunse ea cu un suspin. Aşadar, nu m-a înşelat. Apoi, văzînd că Bussy şovăie să deschidă scrisoarea, îl îndemnă : Citiţi, hazardul v-a împins să cunoaşteţi din prima clipă taina cea mai intimă a vieţii mele ; nu se cade să mai am secrete faţă de dumneavoastră.

Bussy se supuse şi citi :

„Un prinţ nefericit, căruia frumuseţea dumneavoastră i-a străpuns inima, va veni astă-seară la ora zece, în dorinţa de a-şi cere iertare pentru purtarea lui faţă de dumneavoastră, purtare care, el însuşi îşi dă prea bine seama, nu are altă scuză decît iubirea de neînvins pe care i-aţi inspirat-o.

François.“

— Aşadar, această scrisoare era, într-adevăr, din partea ducelui de Anjou ? întrebă Diane.

— Da — răspunse Bussy — e scrisul şi semnătura lui.

Diane suspină.

— Să fie oare mai puţin vinovat decît credeam ? murmură ea.

— Cine, prinţul ? întrebă Bussy.

— Nu, contele de Monsoreau.

Fu rîndul lui Bussy să suspine.

— Doamnă, vă rog să continuaţi, vom putea cîntări pe urmă şi faptele prinţului, şi pe ale contelui — zise el.

— Scrisoarea aceasta — reluă Diane — pe care atunci nu aveam nici un motiv de a o pune la îndoială, din moment ce se potrivea atît de bine cu propriile mele temeri, îmi arăta, după cum prevăzuse Gertrude, primejdia de care eram pîndită şi da un preţ cu atît mai mare intervenţiei acelui necunoscut prieten, care, în numele tatălui meu, îmi oferea ajutor. Aşadar, mi-am pus nădejdea în el.

Am început din nou să iscodim ; străbătînd geamurile, privirile mele şi ale Gertrudei nu părăseau nici o clipă oglinda lacului şi fîşia de pădure ce se întindea în faţa ferestrelor. Dar pe toată întinderea cît puteam cuprinde noi cu ochii n-am zărit nimic care să ne îndreptăţească speranţele şi să le dea un temei.

Sosi noaptea. Cum eram în luna ianuarie, întunericul se lăsa devreme. Doar patru sau cinci ore ne mai despărţeau de clipa hotărîtoare. Aşteptam chinuite de îngrijorare. Era o noapte de iarnă rece şi frumoasă, una din acele nopţi în care, dacă n-ar fi frig, te-ai crede pe la sfîrşitul primăverii sau la începutul toamnei ; cerul strălucea spuzit de mii de stele şi, undeva, într-un colţ pe boltă, luna ca o seceră scălda priveliştea în lumina-i argintie. Am deschis fereastra în camera Gertrudei, care, în orice caz, nu putea fi la fel de supravegheată ca a mea.

Pe la orele şapte, o ceaţă uşoară se ridică dinspre lac ; dar, întocmai ca un văl străveziu, ea nu ne stînjenea vederea, sau poate că ochii noştri, obişnuindu-se cu întunericul, izbuteau să străbată negura. Cum nimic nu ne ajuta să măsurăm trecerea timpului, ne-ar fi fost imposibil să ştim cît e ceasul,

cînd la un moment dat ni s-a părut că zărim prin ceața diafană cîteva umbre mișcîndu-se la marginea pădurii. Ele păreau să se apropie cu mare grijă, strecurîndu-se printre arborii care, îngroșînd întunericul, păreau să le ocrotească. Pînă la urmă poate că am fi luat umbrele acelea drept un simplu joc al privirii noastre obosite, dar deodată, prin aerul înghețat, ne ajunse la urechi un nechezat de cal.

— Sînt prietenii noștri — șopti Gertrude.

— Sau prințul — am răspuns eu.

— Oh, prințul nu s-ar ascunde în felul ăsta!

Observația ei atît de simplă îmi risipi îndoielile și mă liniști. Ne-am încordat atenția. Un om înainta singur ; mi s-a părut că se desprinde de grupul rămas la adăpost, sub un pîlc de copaci. Omul se îndreptă hotărît spre barcă, o desprinse de stîlpul de care era legată, sări înăuntru și, lunecînd pe apă, înaintă fără zgomot spre noi. Pe măsură ce se apropia, ochii mei se străduiau din răsputeri să sfredelească întunericul. Mai întîi mi s-a părut că recunosc statura înaltă, apoi trăsăturile sumbre și aspre ale contelui de Monsoreau ; în sfîrșit, cînd ajunse doar la zece pași depărtare, n-am mai avut nici o îndoială. Acum mă temeam aproape în aceeași măsură de ajutor ca și de primejdie. Am amuțit și am rămas țintuită locului, ascunsă în colțul ferestrei, astfel că el nu putea să mă vadă. Cînd ajunse lîngă zid, opri barca, priponind-o de un inel de fier, și i-am văzut fața apărînd în pervazul ferestrei.

N-am putut să mă stăpînesc și am scos un țipăt ușor.

— Ah, iertați-mă — zise contele de Monsoreau — credeam că mă așteptați.

— Adică așteptam pe cineva, domnule — am răspuns — dar nu știam că acest cineva sînteți dumneavoastră.

Un zîmbet amar se ivi în fugă pe chipul contelui.

— Cine oare, în afară de mine și de tatăl său, veghează asupra onoarei Dianei de Méridor ?

— Mi-ați pomenit, în scrisoarea trimisă, că veniți în numele tatălui meu.

— Desigur, domnișoară, și cum am prevăzut că vă veți îndoi de misiunea pe care am primit-o, iată un bilet din partea baronului.

Contele îmi întinse o hîrtie.

N-am aprins nici lumînări, nici candelabre, pentru a putea să acționăm nestînjenite pe întuneric așa cum ne-ar fi cerut-o împrejurările. Am trecut din camera Gertrudei în camera mea. Am îngenuncheat în fața focului și, la lumina flăcărilor din cămin, am citit :

„Scumpa mea Diane, numai domnul conte de Monsoreau poate să te scape din primejdia care te pîndește, și această primejdie este imensă. Încrede-te deci în el fără șovăială, ca în cel mai bun prieten pe care cerul putea să ni-l trimită.

Mai tîrziu, el îți va spune ceea ce aș dori din adîncul sufletului să faci pentru a ne plăti datoria ce o avem față de dînsul.

Tatăl tău care te roagă să-l crezi și să ai milă de tine și de el,
Baron de Méridor."

În mintea mea nu găseam nici un argument concret împotriva domnului de Monsoreau ; repulsia pe care o simțeam față de el pornea mai degrabă din instinct decît din rațiune. Nu-l puteam învinovăți decît de moartea unei căprioare, ceea ce, pentru un vînător, era o crimă foarte neînsemnată.

Așadar, m-am îndreptat spre el.

— Ei bine ? mă întrebă.

— Domnule, am citit scrisoarea tatălui meu : îmi spune că sînteți gata să mă scoateți de aici, dar nu îmi spune unde mă veți duce.

— Vă duc acolo unde vă așteaptă baronul, domnișoară.

— Și unde mă așteaptă ?

— La castelul Méridor.

— Deci îl voi revedea pe tatăl meu ?

— Peste două ore.

— O, domnule, dacă spuneți adevărul...

M-am oprit : contele aștepta nerăbdător sfîrșitul frazei mele.

— ...vă rog să fiți sigur de toată recunoștința mea — am adăugat cu o voce tremurătoare și pierdută, căci ghiceam ce anume aștepta el de pe urma acestei recunoștințe, lucru pe care eu n-aveam puterea să-l rostesc.

— Atunci, domnișoară, sînteți gata să mă urmați ? mă întrebă contele.

M-am uitat neliniștită la Gertrude ; nu era greu să-ți dai seama că figura mohorîtă a contelui nu-i inspira nici ei mai multă încredere decît mie.

— Gîndiți-vă că fiece minut care trece este pentru dumneavoastră neînchipuit de prețios. Am întîrziat aproape o jumătate de oră : în curînd va fi zece și cred că ați fost

înştiinţată că la orele zece prinţul va veni la castelul Beaugé.
— Ah, da — am răspuns.
— O dată ce prinţul va fi aici, nu mai pot face nimic pentru dumneavoastră, decît să-mi risc fără speranţă viaţa, pe care în această clipă o risc fiind convins că vă salvez.
— De ce n-a venit şi tatăl meu ?
— Credeţi că tatăl dumneavoastră nu e supravegheat ? Credeţi, poate, că face măcar un singur pas fără a se şti încotro se îndreaptă ?
— Dar dumneavoastră ?
— Cu mine e altceva. Eu sînt prietenul prinţului, confidentul său.
— Dar, domnule — am strigat eu — dacă sînteţi prietenul, dacă sînteţi confidentul prinţului, atunci...
— Atunci îl trădez pentru dumneavoastră, da, chiar aşa e. De aceea adineauri vă spuneam că-mi risc viaţa pentru a vă salva onoarea.
Răspunsul lui suna atît de convingător şi nu contrazicea cîtuşi de puţin realitatea, încît, deşi mai simţeam o urmă de repulsie la gîndul că mă încredinţam lui, totuşi nu găseam cuvinte pentru a mi-o exprima.
— Aştept — zise contele.
O priveam pe Gertrude, care era la fel de nehotărîtă ca şi mine.
— Iată — îmi spuse domnul de Monsoreau — dacă tot vă mai îndoiţi, priviţi într-acolo.
Şi îmi arătă pe celălalt mal al lacului un pîlc de călăreţi, care înaintau spre castel din direcţie opusă aceleia de unde venise el.
— Cine-s oamenii aceia ?
— Ducele de Anjou şi suita lui — răspunse contele.
— Domnişoară, domnişoară, nu mai e timp de pierdut — zise Gertrude.
— Am pierdut chiar prea mult şi pînă acum — vorbi contele. În numele cerului, hotărîţi-vă !
M-am prăbuşit pe un scaun, simţind cum mă părăsesc puterile.
— Oh, Doamne, Doamne ! Ce să fac ?
— Ascultaţi, ascultaţi ! zise contele. Bat la poartă !
Într-adevăr, se auzi răsunînd ciocanul, lovit de cei doi oameni pe care îi văzusem desprinzîndu-se din grup şi luînd-o ceva mai înainte.

— Peste cinci minute va fi prea tîrziu — preciză contele.
Am încercat să mă ridic, dar picioarele nu mă ţineau.
— Ajută-mă, Gertrude ! am murmurat. Ajută-mă !
— Domnişoară — îmi şopti biata fată — n-auziţi cum se deschide poarta ? N-auziţi ropotul cailor în curtea castelului ?
— Ba da, ba da — am răspuns, făcînd un efort. Dar nu am putere.
— A, doar asta-i pricina ?! exclamă ea şi, luîndu-mă în braţe, mă ridică întocmai ca pe un copil şi mă depuse în braţele contelui.
La atingerea acestui om, m-au scuturat asemenea fiori, că puţin a lipsit să nu mă scape jos şi să cad în lac. Dar el mă strînse la pieptul său, apoi mă aşeză în barcă. Gertrude mă urmă şi coborî fără a avea nevoie de ajutor. În clipa aceea am băgat de seamă că vălul mi se desfăcuse şi că plutea pe apă. M-am gîndit că el ne va trăda urma.
— Vălul, vălul ! i-am strigat contelui. Prindeţi vălul !
Contele aruncă o privire spre ceea ce-i arătam eu cu degetul.
— Nu — hotărî el — e mai bine aşa.
Şi, apucînd lopeţile, făcu vînt bărcii cu atîta putere, încît, afundînd vîslele doar de cîteva ori, am şi ajuns aproape de mal. În acea clipă am văzut ferestrele camerei mele luminîndu-se : cîţiva servitori intrau cu făclii în mînă.
— V-am înşelat, doamnă ? mă întrebă domnul de Monsoreau. Credeţi că mai aveam timp de pierdut ?
— O, nu, domnule — i-am răspuns — într-adevăr sînteţi salvatorul meu.
Între timp vedeam luminile alergînd de colo-colo, cînd prin camera mea, cînd prin camera Gertrudei. Am auzit strigăte. Apoi un om trecu pragul şi, în faţa lui, toţi se traseră în lături. Omul acela se apropie de fereastra deschisă, se aplecă în afară, zări vălul plutind pe apă şi scoase un ţipăt.
— Vedeţi că am făcut bine lăsînd vălul pe apă ? zise contele. Prinţul va crede că, pentru a scăpa de el, v-aţi aruncat în lac, şi în timp ce ei vă vor căuta, noi vom fugi.
Abia atunci am început să tremur cu adevărat, dîndu-mi seama de tenebrele adînci ale acestui spirit, care scontase că lucrurile se vor petrece întocmai aşa.
În clipa aceea am ajuns la mal.

XIV

CINE ERA DIANE DE MÉRIDOR. PACTUL.

Din nou se lăsă o clipă de tăcere. Diane, aproape la fel de emoţionată acum, cînd îşi amintea cele întîmplate, ca şi atunci cînd le trăise, simţea că glasul i se stinge. Bussy o asculta cu toată fiinţa lui şi le jura dinainte o ură neîmpăcată duşmanilor ei, oricare ar fi fost aceştia.

În sfîrşit, după ce mirosi de cîteva ori o sticluţă pe care o scoase din buzunar, Diane reluă :

— De abia pusesem piciorul pe mal, cînd vreo şapte-opt oameni alergară către noi. Erau oamenii contelui, printre care mi s-a părut că recunosc pe cei doi slujitori ce însoţiseră litiera noastră cînd fuseserăm atacate de către indivizii care mă duseseră la castelul Beaugé. Un scutier ţinea de frîu doi cai : unul era calul negru al contelui, celălalt — o iapă albă, adusă pentru mine. Contele mă ajută să încalec şi, cînd am fost în şa, a sărit şi el pe spinarea calului său. Gertrude încălecă în spatele unuia dintre slujitorii contelui.

Nici n-am terminat bine toate aceste pregătiri, că am şi pornit-o în galop. Am băgat de seamă că domnul conte apucase frîul calului meu. I-am spus că sînt o călăreaţă destul de iscusită şi că poate să renunţe la asemenea prevedere, dar răspunsul său a fost că iapa e cam nărăvaşă şi că nu-i exclus s-o ia la fugă orbeşte, rătăcindu-mă astfel de dînsul.

Galopam de zece minute cînd am auzit-o pe Gertrude strigîndu-mă. Am privit înapoi şi am observat că grupul nostru se împărţise în două : patru oameni apucaseră pe un drumeag lăturalnic, luînd-o pe Gertrude cu ei, în timp ce contele de Monsoreau şi ceilalţi patru, împreună cu mine, continuam să mergem pe acelaşi drum.

— Gertrude ! am strigat eu. Gertrude ! Domnule, pentru ce Gertrude nu vine cu noi ?

— Este o măsură de precauţie absolut indispensabilă — mă lămuri contele. În caz că sîntem urmăriţi, trebuie să lăsăm două urme, pentru ca să se poată spune că în ambele direcţii a fost văzută o femeie răpită de oameni. Astfel am avea norocul ca domnul duce de Anjou s-o apuce pe drum greşit şi să galopeze după camerista dumneavoastră, în loc să alerge după noi.

Deşi întrucîtva întemeiat, răspunsul acesta nu m-a mulţumit de fel. Dar ce puteam spune ? Ce puteam face ? Nimic decît să suspin şi să aştept.

De altfel, drumul pe care-l urma contele era într-adevăr drumul către castelul Méridor. După cum goneam de iute, ar fi trebuit ca într-un sfert de oră să fim la castel. Deodată însă, ajungînd la o răspîntie în pădurea pe care eu o cunoşteam foarte bine, în loc să continue a merge pe drumul care m-ar fi dus la tatăl meu, contele coti brusc la stînga şi apucă pe un alt drum care ne depărta mult de ţintă. Am început să strig numaidecît şi, în ciuda galopului vijelios al iepei mele, tocmai mă pregăteam să sar jos, cînd contele, care desigur îmi spiona toate mişcările, se aplecă spre mine, mă înlănţui cu braţul său şi, smulgîndu-mă de pe cal, mă aşeză în faţa lui. Simţindu-se liberă, iapa mea o luă la goană prin pădure, nechezînd.

Contele acţionase atît de iute, încît abia am avut timp să scot un strigăt. Atunci domnul de Monsoreau mi-a astupat gura cu mîna.

— Domnişoară — îmi zise — vă jur pe cuvîntul meu de cinste că tot ceea ce întreprind este din ordinul tatălui dumneavoastră, aşa cum vă voi dovedi-o cu prilejul primului popas pe care îl vom face. Dacă această dovadă nu vi se va părea suficientă sau dacă vi se va părea îndoielnică, vă jur din nou pe cuvîntul meu de onoare că veţi fi liberă.

— Dar, domnule, mi-aţi făgăduit că mă duceţi la tatăl meu — am strigat, împingîndu-i mîna şi dînd capul pe spate.

— Da, aşa v-am spus deoarece vedeam că şovăiţi să mă urmaţi, şi încă o clipă de şovăire ne-ar fi putut pierde pe toţi, pe el, pe dumneavoastră şi pe mine, după cum singură v-aţi putut da seama. Acum însă — zise contele, oprindu-se în loc — hotărîţi-vă. Vreţi să-l omorîţi pe baron ? Vreţi să mergeţi în mod sigur în întîmpinarea dezonoarei dumneavoastră ? Rostiţi un singur cuvînt şi vă conduc la castelul Méridor.

— Mi-aţi vorbit despre o dovadă menită să mă încredinţeze că dumneavoastră acţionaţi în numele tatălui meu...

— Iată dovada — răspunse contele. Luaţi această scrisoare şi, la primul popas, citiţi-o. Dacă, după ce o veţi citi, tot o să mai doriţi să vă întoarceţi la castel, vă asigur încă o dată, pe cuvînt de cinste, că veţi avea libertatea s-o faceţi. Dacă

însă mai respectaţi cît de cît ordinele baronului, sînt sigur că n-o să vă întoarceţi.

— Bine, domnule, să pornim şi să ajungem cît mai repede la acest prim popas, deoarece sînt nerăbdătoare să aflu dacă spuneţi adevărul.

— Ţineţi minte că mă urmaţi de bună voie.

— Desigur, în măsura în care poate fi vorba de bună voie cînd o fată se află în situaţia mea : de o parte o aşteaptă moartea tatălui ei şi propria-i dezonoare, iar de cealaltă — obligaţia de a se încrede în cuvîntul unui om pe care abia îl cunoaşte. Dar, în sfîrşit, vă urmez de bună voie, domnule, şi vă veţi putea convinge de asta dacă veţi dispune să mi se dea un cal.

Contele făcu semn unuia dintre oamenii lui să descalece. Eu am sărit la pămînt şi, peste o clipă, mă aflam din nou în şa, călărind alături de conte.

— Iapa n-a putut să ajungă prea departe — îi spuse el omului care descălecase. Caut-o prin pădure şi cheam-o ; ştii că ea vine ca un cîine cînd o strigi pe nume sau cînd o fluieri. Ai să ne-ajungi din urmă în satul La Châtre.

Fără să vreau, m-am înfiorat. La Châtre se găsea la zece leghe de castelul Méridor, pe drumul spre Paris.

— Domnule — i-am spus — sînt gata să vă urmez, dar, ajungînd în La Châtre, vom sta de vorbă.

— Domnişoară, aceasta înseamnă că în satul La Châtre voi primi ordinele dumneavoastră.

Această pretinsă supunere nu mă convingea de loc. Totuşi, fiindcă n-aveam cum s-aleg şi nu-mi rămînea altă cale pentru a scăpa de ducele de Anjou, mi-am continuat drumul în tăcere. În zori am ajuns în La Châtre. Dar, cînd nu mai aveam decît vreo sută de paşi pînă la primele grădini, în loc să pătrundem în sat, am luat-o peste ogoare, spre o casă îndepărtată.

Am oprit calul.

— Unde mergem ? am întrebat.

— Domnişoară — începu contele — am observat mai de mult deosebita ascuţime a spiritului dumneavoastră, aşa că spiritului dumneavoastră mă adresez. Putem noi, oare, fugari urmăriţi de cel mai puternic prinţ, după rege, să tragem la un han obişnuit, în mijlocul unui sat unde cel dintîi ţăran care ne-a văzut ne poate denunţa ? Poţi cumpăra un om, să zicem, dar un sat întreg nu poate fi cumpărat.

În toate răspunsurile contelui exista o logică sau cel puţin o aparenţă, care pe mine mă izbea.

— Bine — i-am spus. Să mergem.

Şi am pornit din nou.

Eram aşteptaţi. Fără ca eu să fi observat, un om se desprinsese din escortă şi o luase înainte. Un foc prietenos ardea în căminul unei odăi destul de curate şi patul era pregătit.

— Iată camera dumneavoastră, domnişoară — mi se adresă contele. Aştept ordinele dumneavoastră.

Salută, se retrase şi mă lăsă singură.

Prima mea grijă a fost să mă apropii de lampă şi să scot din sîn scrisoarea tatii... Iat-o, domnule de Bussy. Citiţi-o, vă iau drept judecătorul meu.

Bussy luă scrisoarea şi citi :

„Scumpa mea Diane, dacă, după cum sînt sigur, dînd ascultare rugăminţii mele, l-ai urmat pe domnul conte de Monsoreau, fără îndoială că dînsul ţi-a spus că ai avut nenorocul de a atrage atenţia ducelui de Anjou şi că prinţul a ordonat răpirea şi închiderea ta în castelul Beaugé. Judecă singură, după un asemenea act de violenţă, de ceea ce poate fi în stare ducele şi ce ruşine te ameninţă. Ei bine, există un mijloc pentru a scăpa de o astfel de ruşine, căreia eu nu i-aş putea supravieţui : mijlocul este de a te căsători cu nobilul nostru prieten. O dată ce vei fi devenit contesă de Monsoreau, contele îşi va apăra soţia şi mi-a jurat că te va apăra cu orice preţ. Dorinţa ce-o am, mult iubita mea fiică, este ca această căsătorie să aibă loc cît mai neîntîrziat şi, dacă vrei să-mi îndeplineşti dorinţa, atunci la consimţămîntul meu dat din toată inima i-adaug binecuvîntarea părintească şi rog pe Dumnezeu să reverse asupră-ţi toate comorile de fericire, pe care bunătatea lui le păstrează pentru făpturile asemenea ţie.

Tatăl tău care nu porunceşte, dar care imploră,

Baron de Méridor."

— Ei bine, dacă scrisoarea aceasta este într-adevăr scrisă de tatăl dumneavoastră, atunci lucrurile-s limpezi — zise Bussy.

— El a scris-o şi nu am nici un motiv să mă îndoiesc ; totuşi am citit-o de trei ori înainte de a lua vreo hotărîre. În sfîrşit, l-am chemat pe conte.

El intră numaidecît, ceea ce-mi dovedea că aşteptase la uşă. Ţineam scrisoarea în mînă.

— Ei bine, aţi citit ? mă întrebă.
— Da.
— Vă mai îndoiţi de devotamentul şi de respectul meu ?
— Chiar dacă m-aş fi îndoit, această scrisoare mi-ar fi dat încrederea care îmi lipsea. Acum, presupunînd că aş fi dispusă să urmez sfatul tatălui meu, spuneţi-mi ce aveţi de gînd să faceţi ?
— Am de gînd să vă conduc la Paris, domnişoară, fiindcă Parisul este totuşi cea mai bună ascunzătoare.
— Şi tatăl meu ?
— Ştiţi foarte bine că, oriunde vă veţi afla, de îndată ce nu va mai fi nici o primejdie, baronul va sosi lîngă dumneavoastră.
— Ei bine, domnule, sînt gata să primesc protecţia dumneavoastră, în condiţiunile pe care le-aţi impus.
— Eu nu impun nimic, domnişoară — răspunse contele — vă ofer un mijloc de salvare, atîta tot.
— Mă rog, rectific şi spun ca şi dumneavoastră : sînt gata să primesc mijlocul de salvare pe care mi-l oferiţi, în cazul cînd acceptaţi trei condiţii.
— Vorbiţi, domnişoară.
— Prima : să mi-o daţi înapoi pe Gertrude.
— Este aici — zise contele.
— A doua : ca pînă la Paris să călătorim despărţiţi.
— Tocmai voiam să vă propun această despărţire pentru a îndepărta toate bănuielile dumneavoastră.
— Iar a treia condiţie este următoarea : căsătoria noastră, exceptînd un caz de urgenţă, recunoscut de mine ca atare, să nu aibă loc decît în prezenţa tatălui meu.
— Este cea mai vie dorinţă a mea, deoarece sper ca binecuvîntarea sa să aducă după sine binecuvîntarea cerului.

Eram cu desăvîrşire uimită. Mă aşteptam să întîmpin o oarecare împotrivire din partea contelui faţă de această triplă expresie a voinţei mele şi, cînd colo, el voia tot ce voiam eu.
— Domnişoară — zise contele de Monsoreau — îmi daţi voie, la rîndul meu, să vă dau şi eu cîteva sfaturi ?
— Ascult, domnule.
— Să nu călătoriţi decît noaptea.
— Sînt hotărîtă s-o fac.
— Să-mi lăsaţi mie alegerea drumului şi a adăposturilor unde veţi poposi ; toate măsurile mele vor avea un singur scop : acela de a vă feri să cădeţi în mîinile ducelui de Anjou.

— Dacă mă iubiţi după cum spuneţi, atunci, domnule, interesele noastre sînt aceleaşi. N-am nimic împotriva a tot ceea ce-mi cereţi.
— În sfîrşit, odată ajunsă la Paris, să primiţi a locui în casa pe care v-am pregătit-o, oricît de simplă şi de periferică vi s-ar părea.
— Nu cer altceva decît să trăiesc ascunsă, domnule. Şi cu cît locuinţa va fi mai lăturalnică şi mai simplă, cu atît va fi mai nimerită pentru o fugară.
— Atunci, domnişoară, ne-am înţeles în toate privinţele şi, pentru a trece la înfăptuirea planului pe care l-aţi hotărît, nu-mi rămîne decît să vă prezint umilele mele respecte, să vă trimit camerista şi să mă ocup de drumul pe care îl veţi urma.
— Întrucît mă priveşte — am răspuns — sînt de viţă nobilă, după cum nobil sînteţi şi dumneavoastră. Ţineţi-vă făgăduiala şi nici eu n-o voi călca-o pe-a mea.
— Nici nu cer altceva — zise contele. Această făgăduială mă face să cred că în curînd voi fi cel mai fericit om din lume.

Rostind aceste cuvinte, el se înclină şi ieşi.

Gertrude intră cinci minute mai tîrziu. Bucuria acestei fete devotate fu mare : ea crezuse că nu mă va mai vedea niciodată. I-am povestit cele petrecute între timp. Aveam nevoie de cineva care să-mi împărtăşească toate gîndurile, să-mi cunoască orice dorinţă, să mă înţeleagă numai din ochi, să-mi dea ascultare la cel mai mic semn, la cel mai mic gest. Bunăvoinţa domnului de Monsoreau mă umplea de uimire şi mă temeam să nu se ascundă vreun vicleşug în pactul care fusese încheiat între noi.

Tocmai terminam de povestit, cînd am auzit zgomotul iscat de copitele unui cal care se îndepărta. M-am repezit la fereastră : era contele care o pornea îndărăt, în galop, pe drumul pe care venisem. De ce se înapoia, în loc să meargă înainte ? Iată ce nu izbuteam să înţeleg. În orice caz, îndeplinise prima dintre condiţiile pactului nostru, redîndu-mi-o pe Gertrude, iar acum o îndeplinea pe a doua, îndepărtîndu-se ; nimic de zis. De altfel, oriîncotro s-ar fi îndreptat, plecarea contelui avea darul să mă liniştească.

Ne-am petrecut toată ziua în căsuţa aceea, slujite de către gazdă. Abia spre seară, omul care mi s-a părut a fi şeful celor

ce ne păzeau intră în odaie şi mă întrebă ce poruncă îi dau. Întrucît primejdia mi se părea cu atît mai mare, cu cît ne găseam în apropierea castelului Beaugé, i-am spus că sînt gata de drum. După cinci minute, el se întoarse şi-mi aduse la cunoştinţă că nu m-aşteptau decît pe mine. Afară am găsit iapa cea albă pe care călărisem : după cum prevăzuse contele de Monsoreau, ea se întorsese la prima chemare.

Am mers toată noaptea şi, ca şi în ajun, nu ne-am oprit decît în zori. După socotelile mele făcusem cam cincisprezece leghe. Domnul de Monsoreau luase toate măsurile ca să nu sufăr nici de oboseală, nici de frig ; iapa aleasă pentru mine avea un trap deosebit de lin, iar cînd am ieşit din casă, cineva mi-a aruncat pe umeri o haină lungă de blană.

Popasul semăna ca două picături de apă cu cel din ziua precedentă, şi toate drumurile noastre de noapte nu se deosebeau de cele din ajun : mereu aceleaşi atenţii, acelaşi respect, pretutindeni aceleaşi îngrijiri. Era limpede că înaintea noastră mergea cineva care îşi asumase sarcina de a pregăti popasurile. Să fi fost contele ? N-am ştiut niciodată, deoarece, îndeplinind cu aceeaşi stricteţe şi această condiţie a pactului nostru, nu l-am zărit nici măcar o singură dată în tot timpul călătoriei.

Într-a şaptea zi, spre seară, am zărit, din vîrful unei coline, o îngrămădire de case. Era Parisul. Am făcut un popas, aşteptînd căderea nopţii, apoi cînd întunericul s-a lăsat am pornit din nou. În curînd am trecut pe sub bolta unei porţi, dincolo de care primul lucru care mi-a sărit în ochi a fost o clădire uriaşă : după zidurile ei foarte înalte, mi-am dat seama că este o mînăstire ; apoi am traversat de două ori Sena. Am luat-o la dreapta şi, după zece minute de mers, am ajuns în Piaţa Bastiliei. Atunci, un om care părea să ne aştepte se desprinse din umbra unei porţi şi, apropiindu-se de şeful escortei, zise :

— Aici.

Şeful se întoarse spre mine :

— După cum aţi auzit, doamnă, am ajuns.

Şi sărind de pe cal, îmi întinse mîna pentru a mă ajuta să descalec, aşa cum obişnuia să facă la fiecare popas.

Poarta era deschisă ; o lampă aşezată pe o treaptă lumina scara.

— Doamnă — zise şeful escortei — sînteţi la dumneavoastră acasă. În faţa acestei porţi ia sfîrşit misiunea ce ne-a

fost încredinţată de a vă însoţi pînă aici. Pot să nădăjduiesc că această misiune a fost îndeplinită conform dorinţelor dumneavoastră şi cu respectul ce ni s-a recomandat a-l avea ?

— Da, domnule — i-am răspuns — n-am a vă adresa decît cuvinte de mulţumire. Transmiteţi-le, vă rog, şi celorlalţi care m-au însoţit. Aş vrea să-i pot răsplăti într-alt chip, dar nu am nici un ban.

— Nu vă faceţi griji din pricina asta, doamnă — răspunse cel faţă de care îmi exprimam părerea de rău. Toţi sînt cu vîrf şi îndesat răsplătiţi pentru truda lor. Şi încălecînd, după ce m-a salutat, strigă celor din escortă : Să mergem şi nu care cumva vreunul dintre voi să-şi mai aducă aminte mîine dimineaţă cum arată poarta aceasta.

Pe urmă, micul grup se depărtă în galop şi dispăru pe strada Saint-Antoine.

Prima grijă a Gertrudei fu să închidă poarta, aşa că i-am văzut îndepărtîndu-se, privind prin ferestruie. Apoi ne-am îndreptat spre scara luminată de lampă ; Gertrude luă lampa şi merse înaintea mea. Am urcat încetişor treptele şi am ajuns în coridor : tustrele uşile erau deschise. Am intrat prin cea din mijloc şi ne-am pomenit în salonul unde ne găsim acum. Era luminat întocmai ca în clipa de faţă. Am deschis a doua uşă şi am văzut un budoar spaţios, apoi a treia, care dădea în dormitor şi, spre marea mea mirare, m-am trezit în faţa portretului meu. Am recunoscut că era portretul din camera tatălui meu, de la Méridor : fără îndoială că domnul de Monsoreau îl ceruse baronului, iar acesta i-l dăduse. M-am înfiorat în faţa acelei noi dovezi a faptului că tata mă şi socotea soţia domnului de Monsoreau.

Am cercetat apartamentul : era pustiu, dar nu lipsea nimic nicăieri. În toate căminurile ardea focul, iar în sufragerie mă aştepta o cină gata pregătită. Am aruncat o privire grăbită asupra mesei : pe masă se afla un singur tacîm ; lucrul acesta m-a liniştit.

— Ei bine, domnişoară — observă Gertrude — vedeţi că domnul conte îşi ţine făgăduiala ?

— Vai, da ! am răspuns oftînd, căci mi-ar fi plăcut mai degrabă să-şi calce vreuna din condiţii, dîndu-mi astfel un motiv de a nu le mai respecta nici eu pe ale mele.

Am cinat. Pe urmă am cercetat din nou fiecare colţişor, dar, ca şi prima dată, n-am găsit ţipenie de om. Casa era a noastră şi numai a noastră.

Gertrude a dormit cu mine în cameră. A doua zi a ieşit să iscodească împrejurimile şi să se orienteze. Abia atunci am aflat că locuiam la capătul străzii Saint-Antoine, în faţa palatului Tournelles, şi că fortăreaţa ce se înălţa în dreapta era Bastilia. De altfel, lămuririle acestea nu-mi spuneau mare lucru. Nu cunoşteam Parisul, nu fusesem niciodată aici.

Ziua se încheie fără a aduce nimic nou ; seara, cînd tocmai mă aşezam la masă, se auziră bătăi în poartă. Gertrude şi cu mine ne-am privit una pe alta. Răsună o nouă bătaie în poartă.

— Du-te şi vezi cine bate — i-am spus.

— Şi dacă e contele ? m-a întrebat ea, văzînd că pălesc.

— Dacă e contele — am zis stăpînindu-mă anevoie — deschide-i, Gertrude. Şi-a respectat cu stricteţe toate făgăduielile ; va vedea că şi eu, întocmai ca şi el, cînd spun o vorbă, e vorbă.

După cîteva clipe, fata se întoarse.

— Doamnă, a venit domnul conte.

— Să poftească !

Gertrude se dădu la o parte, lăsînd să intre contele, care se ivi în prag.

— Ei bine, doamnă, am îndeplinit întocmai pactul nostru ? mă întrebă el.

— Da, domnule — i-am răspuns — şi vă mulţumesc.

— În cazul acesta, oare o să binevoiţi a mă primi în casa dumneavoastră ? adăugă întrebător, cu un zîmbet a cărui ironie nu izbuti s-o ascundă, cu toată strădania lui.

— Poftiţi, domnule !

Contele se apropie şi rămase în picioare. I-am făcut semn să ia loc.

— Aveţi vreo ştire, domnule ? l-am întrebat.

— De unde şi de la cine, doamnă ?

— Mai întîi, de la tatăl meu şi de la Méridor.

— Nu m-am dus la castelul Méridor şi nu l-am mai văzut pe baron.

— Atunci, de la Beaugé şi de la ducele de Anjou.

— Asta-i altceva : m-am dus la Beaugé şi am vorbit cu ducele.

— În ce stare de spirit l-aţi găsit ?

— Îndoindu-se.

— De ce ?

— De moartea dumneavoastră.

— Dar dumneavoastră i-aţi confirmat-o ?

— Am făcut tot ce am putut.

— Şi unde e ducele ?

— De ieri seară s-a întors la Paris.

— De ce atît de repede ?

— Pentru că nimeni nu rămîne cu plăcere într-un loc unde crede că este vinovat de moartea unei femei.

— L-aţi văzut de la întoarcerea lui la Paris ?

— Vin chiar de la dînsul.

— V-a vorbit despre mine ?

— Nu i-am dat răgaz.

— Dar despre ce i-aţi vorbit ?

— Despre o făgăduială pe care mi-a făcut-o şi pe care am stăruit s-o pună în aplicare.

— Ce făgăduială ?

— Pentru serviciile pe care i le-am adus, el şi-a luat obligaţia de a mă numi în funcţia de mare maestru de vînătoare.

— Ah, aşa e ! am exclamat zîmbind trist, căci îmi aduceam aminte de moartea sărmanei mele Daphné. Dumneavoastră sînteţi un vînător nemaipomenit şi, ca atare, aveţi dreptul la această demnitate.

— Nu în calitate de vînător obţin acest rang, doamnă, ci în aceea de slujitor al prinţului ; şi nu-l voi căpăta pentru că aş avea dreptul, ci pentru că domnul duce de Anjou nu va îndrăzni să fie nerecunoscător faţă de mine.

În ciuda tonului respectuos cu care îmi răspundea, în glasul lui răzbătea ceva care mă umplea de spaimă : era expresia unei voinţe sumbre şi neînduplecate.

O clipă n-am mai scos un cuvînt. Apoi am întrebat :

— Am voie să scriu tatălui meu ?

— Fără îndoială ! Dar gîndiţi-vă că scrisorile pot fi interceptate.

— Am voie să ies din casă ?

— Nimic nu vă este oprit, doamnă. Însă vă atrag atenţia că s-ar putea să fiţi urmărită.

— Dar cel puţin duminica pot merge la biserică ?

— Cred că, pentru siguranţa dumneavoastră, ar fi mai bine să nu vă duceţi. Dacă însă ţineţi neapărat să mergeţi la biserică, cel puţin mergeţi la biserica Sainte-Catherine. Vă rog să aveţi în vedere că este doar un sfat.

— Şi unde se află biserica de care pomeniţi ?
— În faţa casei dumneavoastră, pe cealaltă parte a străzii.
— Mulţumesc, domnule.
Din nou se făcu tăcere.
— Cînd am să vă mai văd, domnule conte ?
— De îndată ce îmi veţi îngădui.
— Aveţi nevoie de îngăduinţa mea ?
— Fără îndoială. Sînt încă un străin pentru dumneavoastră.
— Nu aveţi o cheie a acestei case ?
— Numai soţul dumneavoastră are dreptul de a avea una.
— Domnule — i-am răspuns mult mai înspăimîntată de aceste răspunsuri ce vădeau atîta supunere, decît dacă aş fi primit unul răuvoitor — domnule, puteţi veni oricînd doriţi sau oricînd aveţi să-mi spuneţi ceva important.
— Vă mulţumesc, doamnă, mă voi folosi de această îngăduinţă, dar nu voi abuza de ea... şi prima dovadă pe care v-o fac este că vă rog să-mi daţi voie să vă salut.
Rostind aceste cuvinte, el se ridică.
— Plecaţi ? l-am întrebat, din ce în ce mai surprinsă de acest fel de a se purta, la care nu mă aşteptam cîtuşi de puţin.
— Doamnă — răspunse contele — ştiu că nu mă iubiţi şi nu vreau să abuzez de starea în care vă aflaţi şi care vă obligă să primiţi ajutorul meu. Rămînînd cîte puţin lîngă dumneavoastră, sper că, încetul cu încetul, vă veţi obişnui cu prezenţa mea. Astfel, cînd va sosi clipa să-mi deveniţi soţie, jertfa vi se va părea mai uşoară.
— Domnule — am zis ridicîndu-mă şi eu — recunosc delicateţea comportării dumneavoastră şi, în ciuda asprimii ce însoţeşte fiecare din cuvintele pe care le rostiţi, le apreciez cum se cuvine. Aveţi dreptate şi am să vă vorbesc la fel de sincer : am avut unele rezerve faţă de dumneavoastră, pe care sper că timpul le va risipi.
— Daţi-mi voie, doamnă, să împărtăşesc speranţa dumneavoastră, trăind în aşteptarea acestei clipe fericite.
Apoi, salutîndu-mă cu tot respectul pe care l-aş fi putut aştepta din partea celui mai umil dintre servitorii mei, se întoarse spre Gertrude, care asistase la convorbire şi, făcîndu-i semn să-i lumineze calea, plecă.

XV

CINE ERA DIANE DE MÉRIDOR. CONSIMŢĂMÎNTUL.

— Iată, zău, un om ciudat ! exclamă Bussy.
— O, da, foarte ciudat, nu-i aşa, domnule ? Căci dragostea lui faţă de mine îmbrăca toată asprimea urii. Înapoindu-se, Gertrude mă regăsi mai tristă şi mai înspăimîntată ca oricînd. Ea încercă să-mi dea curaj, dar se vedea cît de colo că biata fată era la fel de neliniştită ca şi mine. Acel respect ostil, acea supunere plină de ironie, pasiunea aceea stăpînită care vibra strident în fiecare din vorbele sale erau mult mai înspăimîntătoare decît ar fi fost o voinţă brutal exprimată, căreia eu m-aş fi putut împotrivi.
A doua zi era duminică ; de cînd mă ştiam, nu lipsisem niciodată de la sfînta liturghie. Am auzit clopotul bisericii Sainte-Catherine, care părea că mă cheamă. Vedeam oamenii îndreptîndu-se către casa Domnului. M-am înfăşurat într-un voal des şi, urmată de Gertrude, m-am amestecat în mulţimea credincioşilor care se grăbeau din toate părţile la chemarea clopotului. Am căutat cel mai întunecat ungher, unde m-am dus să îngenunchez, aproape lipită de zid. Gertrude se aşeză, ca o santinelă, între mine şi restul lumii. De data aceasta a fost de prisos : nimeni nu ne da ori părea că nu ne dă nici cea mai mică atenţie.
A treia zi, contele veni din nou şi-mi aduse vestea că a fost numit mare maestru de vînătoare. Datorită înrîuririi domnului duce de Anjou i se încredinţase această demnitate, promisă mai înainte unuia dintre favoriţii regelui, numit domnul de Saint-Luc. Era un succes la care el însuşi abia se aştepta.
— Într-adevăr, toată lumea a fost mirată — zise Bussy.
— Venise să-mi aducă ştirea, sperînd că numirea lui va grăbi consimţămîntul meu ; dar nu mă zorea, nu stăruia, aştepta să-mi ţin făgăduiala, lăsa lucrurile să-şi urmeze cursul. Cît despre mine, începeam să nădăjduiesc că ducele de Anjou, crezîndu-mă moartă şi, deci, nemaiexistînd primejdie, legămîntul meu faţă de conte va înceta.
Se scurseră alte şapte zile fără ca nimic nou să se întîmple, în afară de două vizite ale contelui. Dar, ca şi celelalte, şi acestea au fost reci şi respectuoase ; v-am mai spus

însă cît de ciudate şi, aş zice, aproape ameninţătoare erau răceala şi respectul lui.

În duminica următoare m-am dus la biserică, la fel ca şi prima dată, şi m-am aşezat în acelaşi ungher dosnic unde mă aşezasem cu opt zile mai înainte. Sentimentul siguranţei te face să fii nesocotit : pe la mijlocul rugăciunilor, voalul mi-a alunecat de pe cap... De altfel, în casa Domnului nu mă gîndeam decît la Dumnezeu... şi mă rugam din adîncul inimii pentru tatăl meu, cînd deodată am simţit că Gertrude mă atinge pe umăr, dar a trebuit să-mi facă semn încă o dată pentru a mă smulge din extazul religios în care mă cufundasem. Am ridicat capul, aruncînd maşinal o privire în jur şi, cu o spaimă de nedescris, l-am zărit pe ducele de Anjou, care, rezemat de o coloană, mă sorbea din ochi. Lîngă el se afla un om ce părea mai degrabă confidentul decît servitorul său.

— Era Aurilly, cel care cîntă din lăută — zise Bussy.

— Da — răspunse Diane — mi se pare că ăsta e numele pe care Gertrude mi l-a spus ceva mai tîrziu.

— Continuaţi, doamnă — se rugă Bussy — vă rog să continuaţi, încep să înţeleg totul.

— Mi-am lăsat repede voalul pe obraz, însă era prea tîrziu : ducele mă văzuse şi, chiar dacă nu mă recunoscuse, asemănarea cu femeia pe care o iubise cîndva şi pe care credea că a pierdut-o îl mişcase adînc. Stingherită de privirea lui care mă apăsa ca o povară, m-am ridicat şi am pornit spre uşă, dar l-am găsit acolo : îşi muiase degetele în apa sfinţită şi mă aştepta cu mîna întinsă. M-am prefăcut că nu văd şi am trecut mai departe fără a-i primi ofranda. Deşi n-am întors capul, mi-am dat seama că sîntem urmărite. Dacă aş fi cunoscut Parisul, aş fi încercat să-l înşel pe duce privitor la adevărata mea locuinţă, dar nu mersesem niciodată pe alt drum decît pe acela care ducea de la noi de acasă la biserică. Nu cunoşteam pe nimeni căruia să-i pot cere ospitalitate pentru un sfert de oră, nu aveam nici o prietenă, aveam un singur apărător, de care mă temeam mai mult decît de un duşman, atîta tot.

— Oh, Doamne ! murmură Bussy. De ce oare cerul, providenţa sau întîmplarea nu m-au scos mai devreme în calea dumneavoastră ?

Diane mulţumi cu o privire tînărului.

— Vă cer iertare — adaugă repede Bussy — mereu vă întrerup şi totuşi mor de curiozitate. Vă implor, povestiţi mai departe.

— Chiar în seara aceleiaşi zile se înfăţişă şi domnul de Monsoreau. Nu ştiam dacă trebuie să-i povestesc cele ce mi se întîmplaseră cînd el însuşi puse capăt şovăielilor mele.

— M-aţi întrebat acum cîteva zile dacă aveţi voie să mergeţi la biserică şi v-am răspuns că sînteţi întru totul stăpînă pe faptele dumneavoastră, dar că aţi face mai bine să nu ieşiţi din casă. N-aţi vrut să mă credeţi. Azi-dimineaţă aţi ieşit şi v-aţi dus să ascultaţi serviciul divin la biserica Sainte-Catherine ; din întîmplare sau, mai bine zis, printr-o fatalitate, se găsea acolo şi prinţul, care v-a văzut.

— E adevărat, domnule. Mă codeam să vă povestesc întîmplarea, deoarece nu ştiam dacă prinţul m-a recunoscut într-adevăr sau a fost numai izbit de înfăţişarea mea.

— Înfăţişarea dumneavoastră i-a atras atenţia, apoi asemănarea cu femeia pe care o regretă i s-a părut cu totul extraordinară. V-a urmărit şi a căutat să obţină informaţii, dar nimeni nu i-a putut spune nimic, întrucît nimeni nu ştie nimic.

— Vai, Dumnezeule ! am strigat eu.

— Ducele este un om sumbru şi perseverent — continuă domnul de Monsoreau.

— Oh, sper că mă va uita.

— Eu nu cred : nimeni nu vă poate uita după ce v-a văzut. Eu am făcut tot ce mi-a stat în putinţă ca să vă uit şi n-am izbutit.

Şi pentru prima dată în ochii domnului de Monsoreau s-a aprins o lumină pătimaşă. Scînteia aceea ce izbucnea dintr-un foc numai în aparenţă stins m-a înspăimîntat şi mai mult decît mă înspăimîntase de dimineaţă ivirea prinţului. Am rămas fără grai.

— Ce-aveţi de gînd să faceţi ? m-a întrebat contele.

— Domnule, nu aş putea să mă mut din casa, din strada şi din cartierul acesta ? Să locuiesc în celălalt capăt al Parisului sau, şi mai bine, să mă întorc în Anjou ?

— Totul ar fi în zadar — răspunse domnul de Monsoreau, clătinînd din cap. Ducele este un copoi nemaipomenit. Acum, că v-a luat urma, vă va ajunge oriunde aţi încerca dumneavoastră să vă ascundeţi.

— Doamne, mă îngroziţi !

— Nu intenţionez de loc : vă spun doar cum stau lucrurile şi nimic altceva.

— Atunci am să vă pun şi eu, la rîndu-mi, întrebarea pe care mi-aţi adresat-o adineauri. Ce-aveţi de gînd să faceţi ?

— Vai, doamnă — reluă contele de Monsoreau cu amară ironie — sînt un om lipsit de imaginaţie. Odată am găsit un mijloc, care nu v-a convenit, mă dau bătut, dar, vă rog, nu-mi cereţi să caut altele.

— Doamne Dumnezeule ! am exclamat eu. Poate că primejdia nu-i chiar atît de aproape cum credeţi dumneavoastră.

— Aceasta ne-o va arăta viitorul, doamnă — răspunse contele, ridicîndu-se. În orice caz, eu vă repet că doamna de Monsoreau va avea cu atît mai puţine pricini să se teamă de prinţ, cu cît noua demnitate pe care o am mă face să depind direct de rege şi că atît eu cît şi soţia mea ne vom bucura în chip firesc de protecţia regală.

Singurul meu răspuns a fost un suspin. Ceea ce spunea contele era un lucru plin de adevăr şi de bun simţ. Domnul de Monsoreau aşteptă un moment, vrînd parcă să-mi lase răgazul necesar pentru a-i răspunde, dar n-am avut puterea. El sta în picioare, gata să se retragă. Un zîmbet amar îi lunecă pe buze. Se înclină şi ieşi. Pe cînd cobora scara, mi s-a părut că-l aud blestemînd. Am strigat-o pe Gertrude. Cînd venea contele, Gertrude obişnuia să aştepte, gata la orice chemare, fie în budoar, fie în dormitor. Gertrude sosi numaidecît. Stam la fereastră, ascunsă după perdele, astfel încît să pot vedea, fără a fi văzută, tot ceea ce se petrece în stradă. Contele ieşi şi se îndepărtă. Am pîndit la fereastră încă un ceas, iscodind cu atenţia încordată, dar nu se mai arătă nimeni. Noaptea trecu fără a aduce nimic nou.

A doua zi, cînd Gertrude plecă de acasă, a fost oprită de un tînăr, în care ea recunoscu pe însoţitorul din ajun al prinţului, însă cu toate stăruinţele acestuia fata s-a încăpăţînat să răspundă, rămînînd mută la orice întrebare. Plictisit, tînărul se făcu nevăzut.

Această întîmplare m-a umplut de spaimă : desigur era începutul unor investigaţii care n-aveau să se oprească aici. M-am temut că domnul de Monsoreau nu va mai veni în seara aceea şi, de asemenea, ca nu cumva în cursul nopţii să se încerce vreun atac împotriva mea. Am trimis-o pe Gertrude să-l caute pe conte. Acesta sosi numaidecît. I-am povestit întîmplarea şi i-am zugrăvit chipul tînărului, după cele ce ştiam de la Gertrude.

— E Aurilly — zise el. Ce-a răspuns Gertrude ?

— Gertrude n-a răspuns nimic.

Domnul de Monsoreau chibzui o clipă în tăcere.

— A greşit.

— Cum aşa ?

— Da, acum trebuie să cîştigăm timp.

— Să cîştigăm timp ?

— Astăzi eu sînt încă în puterea domnului duce de Anjou. Dar peste cincisprezece zile, sau poate douăsprezece, sau poate opt zile, ducele de Anjou va depinde de mine. Trebuie deci să-l înşelăm pentru a-l momi să aştepte.

— Dumnezeule !

— Desigur, speranţa îl va face răbdător, în vreme ce un refuz categoric îl va împinge la o hotărîre disperată.

— Domnule — am strigat eu atunci — scrieţi-i tatălui meu ; el va sosi numaidecît, se va duce la rege şi-i va cădea în genunchi. Regele se va îndura de un bătrîn.

— Depinde de dispoziţia în care se va afla regele, precum şi de faptul dacă în acea clipă interesele îi vor dicta să-i fie prieten sau să-i fie duşman ducelui de Anjou. De altminteri, este nevoie de şase zile ca un sol să ajungă la tatăl dumneavoastră, iar tatălui dumneavoastră îi trebuie alte şase pînă să sosească aici. În douăsprezece zile, domnul duce de Anjou va face totul pentru a-şi atinge ţinta dacă noi nu-l vom împiedica.

— Şi cum să-l împiedicăm ?

Domnul de Monsoreau nu răspunse. Dar am înţeles ce gîndea şi mi-am plecat ochii.

— Domnule — am cutezat eu, după o clipă de tăcere — daţi-i Gertrudei toate dispoziţiile pe care le socotiţi necesare şi ea le va îndeplini întocmai.

Un zîmbet imperceptibil flutură pe buzele domnului de Monsoreau cînd m-a auzit făcînd pentru prima oară apel la protecţia lui.

Cîteva clipe el vorbi numai cu Gertrude.

— Doamnă — mi se adresă apoi — s-ar putea întîmpla să fiu văzut cînd voi ieşi de la dumneavoastră. Mai sînt doar două-trei ceasuri pînă la căderea nopţii. Îmi daţi voie să le petrec în casa dumneavoastră ?

Domnul de Monsoreau ar fi avut dreptul să pretindă : el însă se mulţumea doar să ceară. I-am făcut semn să se aşeze. Abia atunci am putut să constat extraordinara stăpînire de sine a contelui. El trecu brusc peste stinghereala izvorîtă din situaţia fiecăruia dintre noi, iar conversaţia sa, căreia acea asprime despre care am mai pomenit îi da o notă plină de vigoare, începu în mod plăcut şi variat. Contele călătorise

mult, văzuse multe, gîndise mult, astfel încît, după două ceasuri, am înţeles perfect înrîurirea pe care acest om ciudat o avusese asupra tatălui meu.

Bussy oftă.

— La căderea nopţii, fără nici o întîrziere, fără a cere nimic altceva şi parcă satisfăcut de ceea ce obţinuse, se ridică şi ieşi.

În seara aceea, Gertrude şi cu mine ne-am aşezat din nou la pîndă. De data asta am văzut limpede doi oameni care iscodeau casa. De mai multe ori, ei se apropiară de poartă : înăuntru nu ardea nici o lumină, aşa că n-au putut să ne vadă. Cam pe la orele unsprezece s-au făcut nevăzuţi.

A doua zi, cînd Gertrude ieşi din casă, ea îl zări pe tînărul acela stînd în acelaşi loc. Acesta se apropie din nou de fată şi începu s-o descoasă, cum încercase şi în ajun. Gertrude se arătă mai puţin morocănoasă şi schimbă cu dînsul cîteva vorbe. După încă o zi, Gertrude începu a fi mai guralivă ; ea îi spuse că sînt văduva unui consilier şi că, lipsită de avere, duceam o viaţă foarte retrasă. Tînărul încercă în fel şi chip să afle mai mult, dar fu nevoit deocamdată să se mulţumească doar cu atît.

Mai trecu o zi şi Aurilly păru frămîntat de unele îndoieli asupra adevărului celor îndrugate de Gertrude în ajun. El aduse vorba despre Anjou, despre Beaugé şi rosti cuvîntul Méridor. Gertrude răspunse că toate aceste nume îi sînt cu totul necunoscute. Atunci, tînărul mărturisi că este slujitorul ducelui de Anjou, că ducele mă văzuse şi că era îndrăgostit de mine ; după această mărturisire, urmară făgăduieli minunate, atît pentru ea cît şi pentru mine : pentru ea, dacă ar fi vrut să-l introducă pe prinţ la mine ; pentru mine, dacă aş fi consimţit să-l primesc.

Domnul de Monsoreau sosea în fiecare seară, şi în fiecare seară eu îi relatam cele întîmplate peste zi. El rămînea cu noi de la ora opt pînă la miezul nopţii. Se vedea cît de colo că era cuprins de o mare nelinişte. În seara zilei de sîmbătă, contele sosi mai palid şi mai agitat ca oricînd.

— Doamnă — îmi spuse — trebuie să-i făgăduiţi tot pentru marţi sau miercuri.

— Să-i făgăduiesc... tot ? ! am zis eu, mirată. Şi pentru ce ?

— Pentru că domnul duce de Anjou este gata să facă orice, în momentul acesta el fiind în foarte bune relaţii cu regele ; aşadar, nu putem nădăjdui nimic din partea regelui.

— Dar, de azi pînă miercuri, se va întîmpla oare ceva care să ne vină în ajutor ?

— Poate că da. Aştept din zi în zi să se ivească împrejurarea care îl va face pe prinţ să depindă de mine. Fac tot ce pot spre a o grăbi, nu numai prin vorbe, ci acţionînd în sensul acesta. Mîine trebuie să vă părăsesc, trebuie să plec la Montereau.

— Trebuie ? am strigat eu cu un fel de teamă în care se amesteca şi bucuria.

— Da. Am o întîlnire foarte importantă pentru a grăbi împrejurarea despre care vă vorbeam.

— Şi dacă nu se schimbă nimic, ce vom face, Dumnezeule ?

— Ce pot eu să fac împotriva unui prinţ, doamnă, cînd nu am nici un drept de a vă apăra ? Va trebui să vă plecaţi în faţa soartei...

— Oh, tată ! tată ! am strigat.

Contele se uită la mine lung.

— Vai, domnule !

— Ce aveţi să-mi reproşaţi ? întrebă el.

— O, nimic. Dimpotrivă.

— N-am fost oare credincios ca un prieten şi respectuos ca un frate ?

— Tot timpul v-aţi purtat ca un om de onoare.

— N-am avut o făgăduială din partea dumneavoastră ?

— Ba da.

— V-am reamintit-o vreodată ?

— Nu.

— Şi totuşi, cînd împrejurările vă obligă să alegeţi între o salvare onorabilă şi o situaţie ruşinoasă, dumneavoastră preferaţi să deveniţi iubita ducelui de Anjou decît soţia contelui de Monsoreau.

— N-am spus asta, domnule.

— Atunci, hotărîţi-vă !

— M-am hotărît.

— Să fiţi contesă de Monsoreau ?

— Mai degrabă decît iubita ducelui de Anjou.

— „Mai degrabă decît iubita ducelui de Anjou" ! Alternativa este foarte măgulitoare pentru mine.

Am tăcut.

— În sfîrşit, fie şi aşa — zise contele. Aţi auzit ce v-am spus. Gertrude să cîştige timp pînă marţi, şi atunci vom vedea.

A doua zi, Gertrude ieşi ca de obicei, dar nu-l zări pe Aurilly. Cînd s-a întors acasă, ne-am neliniştit de lipsa lui mai mult decît de prezenţa lui. Fără a avea vreo treabă, Gertrude mai ieşi o dată din casă, anume pentru a-l întîlni, dar nici acum nu se arătă. În sfîrşit, a treia încercare se dovedi la fel de zadarnică. Am trimis-o pe Gertrude la domnul de Monsoreau : acesta era plecat şi nimeni nu ştia unde. Eram singure şi fără prieteni, ne simţeam slabe. Pentru întîia oară mi-am dat seama de nedreptatea pe care i-o făceam contelui.

— Ah, doamnă ! strigă Bussy. Nu vă grăbiţi să vă înduioşaţi de acest om ! Există ceva în toată purtarea lui despre care noi nu ştim nimic, dar vom şti.

— Se lăsă seara şi, o dată cu venirea ei, m-a cuprins o spaimă cumplită : eram hotărîtă la orice, mai degrabă decît să cad vie în mîinile ducelui de Anjou. M-am înarmat cu acest pumnal şi eram decisă să mă omor sub ochii prinţului, dacă el sau unul din oamenii săi ar fi încercat să mă atingă. Ne-am baricadat în camerele noastre. Printr-o neglijenţă de necrezut, poarta de la stradă n-avea zăvoare pe dinăuntru. Am ascuns lampa şi ne-am ghemuit la postul nostru de observaţie.

Pînă la orele unsprezece a domnit o linişte desăvîrşită ; la unsprezece se iviră cinci oameni venind dinspre strada Saint-Antoine ; ei ţinură parcă un mic sfat, apoi se ascunseră în intrîndul palatului Tournelles. Am început să tremurăm : poate că aceştia veniseră acolo pentru noi. Totuşi ei rămaseră nemişcaţi. Astfel se scurse cam vreun sfert de ceas. Apoi am văzut apărînd alţi doi oameni, la colţul străzii Saint-Paul. Luna, care se strecura printre nori, îi îngădui Gertrudei să recunoască într-unul din cei doi pe Aurilly.

— Vai, domnişoară, ei sînt — murmură biata fată.

— Da — am răspuns eu, tremurînd de spaimă. Iar ceilalţi cinci desigur că îi aşteaptă pentru a le da o mînă de ajutor.

— Dar au să fie nevoiţi să spargă poarta — observă Gertrude — şi, la auzul zgomotului, vecinii au să dea fuga.

— Păi de ce să dea fuga ? Ce, ne cunosc ? Şi la ce bun să se vîre în cine ştie ce încurcătură pentru a ne apăra pe noi ? Vai, Gertrude, adevărul e că singurul nostru apărător este contele !

— Atunci de ce refuzaţi să deveniţi contesă ?

Am oftat din adîncul pieptului.

XVI

CINE ERA DIANE DE MÉRIDOR. CĂSĂTORIA

Între timp, cei doi oameni care se iviseră la colţul străzii Saint-Paul se furişară de-a lungul caselor şi poposiră sub geamurile locuinţei noastre. Cu cea mai mare luare-aminte am deschis puţin fereastra.

— Eşti sigur că e aici ? întrebă un glas.

— Da, monseniore, absolut sigur. A cincea casă de la colţul străzii Saint-Paul.

— Dar cheia crezi că se potriveşte ?

— Am luat tiparul broaştei.

M-am încleştat de braţul Gertrudei şi am strîns-o sălbatic.

— Ei, şi odată intraţi...

— Odată intraţi, mă priveşte pe mine. Slujnica ne va da drumul. Alteţa voastră are în buzunar o cheie de aur care valorează cel puţin cît asta.

— Hai, descuie !

Am auzit scrîşnetul cheii în broască, dar, deodată, oamenii care se ascunseseră în intrîndul palatului se desprinseră de lîngă zid şi se năpustiră către prinţ şi Aurilly, strigînd : „La moarte ! La moarte !"

Nu mai înţelegeam nimic : singurul lucru pe care îl bănuiam era că un ajutor neaşteptat, nesperat, nemaipomenit ne sosea în clipa de grea cumpănă ; am căzut în genunchi, mulţumind cerului. Dar a fost de ajuns ca prinţul să se arate, a fost de ajuns ca el să-şi rostească numele, şi toate glasurile amuţiră, săbiile intrară în teacă şi agresorii se dădură un pas înapoi.

— Da, bineînţeles — o întrerupse Bussy — nu pe prinţ îl urmăreau, ci pe mine.

— În orice caz — continuă Diane — atacul l-a determinat pe prinţ să se retragă. L-am văzut dispărînd pe strada Jouy, în vreme ce cei cinci gentilomi îşi reluară locul, aşezîndu-se la pîndă în intrîndul palatului Tournelles.

Era limpede că, cel puţin, în noaptea aceea, primejdia se îndepărtase, deoarece cei cinci gentilomi nu aveau nimic cu mine. Dar prea eram îngrijorate şi neliniştite ca să nu rămînem mai departe la postul nostru. Stăteam amîndouă în

picioare lîngă fereastră şi aşteptam să se întîmple ceva, un lucru pe care instinctiv îl simţeam apropiindu-se de noi. Aşteptarea ne-a fost de scurtă durată. Curînd apăru un călăreţ, mergînd prin mijlocul străzii Saint-Antoine. Desigur că pe el îl pîndeau cei cinci gentilomi ascunşi, deoarece, zărindu-l, strigară tare : „La atac ! La atac !" şi se năpustiră asupra lui.

Ştiţi totul în legătură cu acest gentilom — spuse Diane — deoarece gentilomul eraţi dumneavoastră.

— Dimpotrivă, doamnă — se apără Bussy, care nădăjduia astfel ca din povestirea tinerei femei să afle vreo taină a inimii sale. Dimpotrivă, nu ţiu minte altceva decît lupta, deoarece îndată după aceea am leşinat.

— Nu e nevoie să vă spun — reluă Diane, roşind uşor — cu cîtă încordare am urmărit duelul acela atît de inegal şi totuşi atît de vitejeşte susţinut. Fieare episod al luptei, fiecare clipă ne smulgea un strigăt, ne înfiora, ne făcea să înălţăm o rugă. Am văzut cum calul dumneavoastră se clatină şi se prăbuşeşte. În clipa aceea v-am socotit pierdut, dar ne înşelam : viteazul Bussy îşi merita faima. Aţi căzut în picioare şi nici măcar n-aţi avut nevoie să vă ridicaţi pentru a lovi duşmanii. În sfîrşit, împresurat, ameninţat din toate părţile, v-aţi retras ca un leu, cu faţa spre adversari, pînă ce aţi ajuns în dreptul acestei porţi de care v-aţi sprijinit. Atunci, şi mie şi Gertrudei ne-a venit acelaşi gînd : să coborîm şi să vă deschidem. Gertrude îmi aruncă a privire : „Da", i-am răspuns. Şi amîndouă am alergat spre scară. Dar, după cum v-am spus, ne baricadasem pe dinăuntru şi ne-au trebuit vreo cîteva minute pentru a da la o parte mobilele care ne încurcau drumul, astfel încît, în clipa cînd noi coboram, am auzit zgomotul porţii, care se închidea.

Am rămas încremenite. Oare cine putea fi persoana care intrase în curte şi cum pătrunsese înăuntru ? M-am sprijinit de umărul Gertrudei şi, mute de spaimă, am aşteptat. În curînd pe alee răsunară cîţiva paşi, care se apropiau de scară, apoi, clătinîndu-se, se ivi un om care întinse braţele şi, cu un geamăt surd, se prăbuşi pe primele trepte. Era limpede că omul nu este urmărit, că izbutise ca între el şi adversarii lui să pună stavilă poarta, lăsată, din fericire, deschisă de către ducele de Anjou, şi că, grav rănit, poate chiar mortal, căzuse la picioarele scării. În orice caz, nu noi aveam a ne teme de ceva, ci, dimpotrivă, omul acela avea nevoie de ajutorul nostru.

— Lampa ! i-am spus Gertrudei.

Ea dădu fuga şi se întoarse în curînd cu lumina. Nu ne înşelasem : eraţi leşinat. Am recunoscut în dumneavoastră pe viteazul gentilom care se apărase atît de vitejeşte şi, fără nici o şovăială, ne-am hotărît să vă dăm ajutor. Într-o clipă aţi fost transportat în odaia mea şi întins pe pat.

Leşinul dura : îngrijirile unui chirurg se impuneau de urgenţă. Gertrude îşi aduse aminte că auzise vorbindu-se de o vindecare miraculoasă săvîrşită cu cîteva zile mai înainte de către un tînăr doctor din strada... din strada Beautreillis. Îi cunoştea adresa şi se arătă gata să meargă după el.

— Dar s-ar putea ca acest om să ne trădeze — i-am spus eu.

— Fiţi liniştită, voi lua toate măsurile de precauţie — mi-a răspuns ea.

Gertrude este o fată îndrăzneaţă şi, în acelaşi timp, prevăzătoare — vorbi mai departe Diane. Deci mă puteam încrede într-însa. Luă cu ea ceva bani, o cheie şi pumnalul meu... iar eu am rămas singură lîngă dumneavoastră, rugîndu-mă pentru dumneavoastră.

— Vai, doamnă ! exclamă Bussy. N-am cunoscut întreaga-mi fericire.

— După un sfert de oră Gertrude se întoarse : îl aducea pe tînărul medic. Acesta se învoise cu tot ceea ce îi ceruse şi o urmase legat la ochi. Pe cînd el intra în dormitor, eu am trecut în salon. Acolo i s-a îngăduit să-şi scoată legătura de la ochi.

— Da — zise Bussy — în clipa aceea mi-am recăpătat cunoştinţa ; privirea mea s-a oprit asupra portretului dumneavoastră şi mi s-a părut că vă văd intrînd.

— Într-adevăr, am intrat : îngrijorarea a biruit prudenţa. I-am pus cîteva întrebări tînărului medic ; acesta cercetă rana şi îmi spuse că îşi ia toată răspunderea, aşa că m-am liniştit.

— Toate acestea au rămas întipărite în mintea mea — zise Bussy — dar aşa cum rămîne un vis în memorie. Şi totuşi ceva îmi şoptea aici — adăugă el, apăsîndu-şi mîna pe inimă — că nu visasem.

— După ce chirurgul v-a pansat rănile, a scos din buzunar o sticluţă cu o licoare roşie şi v-a vărsat cîteva picături pe buze. După cîte mi-a spus, era un elixir care avea să vă facă să dormiţi şi să vă ferească de febră.

Într-adevăr, îndată ce aţi înghiţit băutura, aţi închis din nou ochii şi aţi căzut iar în acel leşin, din care vă treziseţi

pentru o clipă. M-am speriat, însă doctorul mi-a dat toate asigurările. Lucrurile mergeau de minune, mi-a spus el, şi nu aveam altceva de făcut decît să vă lăsăm să dormiţi.

Gertrude îl legă din nou la ochi şi îl conduse pînă în strada Beautreillis. Numai că, pe drum, fetei i se păru că el numără paşii.

— Într-adevăr, doamnă, i-a numărat — zise Bussy.

— Bănuiala aceasta ne-a umplut de groază. Tînărul ne putea trăda. Am hotărît să ştergem orice urmă doveditoare a ospitalităţii pe care v-o acordasem. Dar, mai înainte de orice, important era să dispăreţi chiar dumneavoastră.

Mi-am adunat curajul. Era ora două din noapte ; pe străzi nici ţipenie de om. Gertrude s-a aplecat pentru a vă ridica. A izbutit, iar eu am ajutat-o şi, împreună, v-am dus pe marginea şanţului cetăţii Temple. Apoi ne-am întors, înspăimîntate de moarte că îndrăznisem să ieşim din casă, noi, două femei singure, la o oră cînd chiar şi bărbaţii ies însoţiţi. Dar Dumnezeu veghea asupra noastră. N-am întîlnit pe nimeni, astfel că am ajuns înapoi fără a fi văzute. După ce am intrat în casă, eu m-am prăbuşit sub povara emoţiilor încercate şi mi-am pierdut cunoştinţa.

— Oh ! doamnă ! doamnă ! strigă Bussy, împreunîndu-şi mîinile. Cum oare vă voi putea arăta vreodată recunoştinţa mea pentru tot ceea ce aţi făcut pentru mine ?

Se lăsă o clipă de tăcere, în care timp Bussy o privi pe Diane cu ardoare. Tînăra femeie, cu cotul sprijinit pe masă, îşi lăsase din nou capul în mîini. În liniştea aceea se auzi bătînd orologiul de la biserica Sainte-Catherine.

— Ora două ! tresări Diane. Două, şi dumneavoastră sînteţi aici.

— O, doamnă — o imploră Bussy — nu mă lăsaţi să plec înainte de a-mi fi spus totul. Nu mă îndepărtaţi fără a-mi arăta în ce fel vă pot fi de folos. Închipuiţi-vă că Dumnezeu v-ar fi dăruit un frate : spuneţi-i acestui frate ce poate face pentru sora lui.

— Vai ! suspină tînăra femeie. Nu mai e nimic de făcut, e prea tîrziu.

— Ce s-a întîmplat a doua zi ? întrebă tînărul. Ce-aţi făcut în acea zi, în vreme ce eu mă gîndeam numai la dumneavoastră, fără a fi sigur, totuşi, că nu eraţi o fantasmă a delirului meu, o nălucire a febrei ?

— În acea zi — reluă Diane — Gertrude ieşi din casă şi-l întîlni de îndată pe Aurilly. Aurilly se arătă mai grăbit ca

niciodată ; el nu suflă nici un cuvînt despre cele întîmplate în ajun, dar pretinse o întîlnire în numele stăpînului său.

Gertrude îl lăsă să creadă că se învoieşte, însă ceru răgaz pînă miercurea viitoare, adică pînă astăzi, pentru a mă hotărî pe mine. Aurilly zise că stăpînul lui va fi foc şi pară pînă atunci. Aşadar, aveam un răgaz de trei zile.

În aceeaşi seară, domnul de Monsoreau se înapoie. I-am povestit totul, în afară de ceea ce era în legătură cu dumneavoastră. I-am spus că, în ajun, ducele descuiase poarta cu o cheie falsă, dar că tocmai cînd era gata să intre în curte fusese atacat de cinci gentilomi, printre care se aflau domnii d'Épernon şi Quélus. Auzisem rostindu-se aceste două nume şi i le-am repetat.

— Da, da — întări contele — am auzit vorbindu-se despre întîmplarea aceasta. Aşadar, are o cheie falsă. Bănuiam.

— Nu s-ar putea schimba broasca ?

— Îşi va face altă cheie.

— Nu s-ar putea pune zăvoare la poartă ?

— Va veni cu zece oameni şi va sparge şi poarta, şi zăvoarele.

— Dar acea împrejurare datorită căreia, după cum mi-aţi spus, prinţul urma să depindă de dumneavoastră ?

— S-a amînat fără termen.

Am amuţit ; cu fruntea umezită de sudoare, îmi dădeam prea bine seama că, pentru a scăpa de ducele de Anjou, nu mai aveam altă posibilitate decît aceea de a deveni soţia contelui.

— Domnule — am zis — ducele, prin mijlocirea confidentului său, s-a învoit să aştepte pînă miercuri seara ; eu vă cer dumneavoastră să aşteptaţi pînă marţi.

— Marţi seara — răspunse contele — voi fi aici, la aceeaşi oră.

Şi, fără a mai adăuga vreun cuvînt, se ridică şi ieşi.

M-am uitat după dînsul ; în loc să se depărteze de casă, el s-a oprit în ungherul acela întunecos al palatului Tournelles, părînd hotărît să vegheze asupra mea toată noaptea. Fiecare dovadă de devotament pe care mi-o da acest om era o nouă lovitură de cuţit în inima mea.

Cele două zile s-au scurs cu iuţeala unei clipe, nimic nu a tulburat liniştea noastră. Dar ceea ce am suferit în cursul celor două zile, ascultînd zborul grăbit al orelor, nu poate fi zugrăvit prin cuvinte. Cînd coborî noaptea celei de a doua zile, eram aproape împietrită ; se părea că, încet-încet, orice

simţămînt se stinsese în mine. Eram rece, mută, nepăsătoare în aparenţă, asemenea unei statui: numai inima îmi bătea, restul trupului meu părea că a încetat de a mai trăi.

Gertrude sta la fereastră. Eu, aşezată pe locul unde mă aflu acum, nu făceam altceva decît să-mi trec din cînd în cînd batista peste fruntea umedă de sudoare. Deodată, Gertrude întinse mîna spre mine, dar acest gest, care altă dată m-ar fi făcut să mă cutremur, mă lăsă indiferentă.

— Doamnă! şopti ea.

— Ce este? am întrebat-o.

— Patru oameni... văd patru oameni... se apropie de casa noastră... deschid poarta... intră...

— Să intre — am răspuns eu fără a mă clinti.

— Nu încape îndoială că sînt ducele de Anjou, Aurilly şi doi oameni din suita lor.

În loc de răspuns, am scos pumnalul şi l-am pus lîngă mine pe masă.

— Ah, cel puţin lăsaţi-mă să văd ce vor — strigă Gertrude, repezindu-se spre uşă.

— Du-te şi vezi — am zis.

După o clipă, Gertrude se întoarse.

— Domnişoară — spuse ea — e domnul conte.

Fără o vorbă, am ascuns din nou pumnalul în sîn, apoi mi-am întors privirile către conte. Nu încape îndoială că paloarea mea îl sperie.

— Ce-mi spune Gertrude? strigă el. Că m-aţi luat drept ducele şi că, dacă într-adevăr ar fi fost ducele, v-aţi fi omorît.

Era pentru prima oară că-l vedeam emoţionat. Oare această emoţie era reală sau simulată?

— Gertrude a greşit spunîndu-vă aceasta, domnule. De vreme ce nu-i ducele, totul e în ordine.

Urmă un moment de tăcere.

— Ştiţi că nu am venit singur? întrebă contele.

— Gertrude a văzut patru persoane.

— Bănuiţi cine sînt?

— Presupun că unul este preotul, iar ceilalţi doi sînt martorii.

— Atunci sînteţi pregătită să vă căsătoriţi cu mine?

— Nu e oare un lucru hotărît? Însă îmi amintesc de înţelegerea noastră: convenisem împreună că, în afara vreunui caz urgent, recunoscut de mine ca atare, nu mă voi căsători decît în prezenţa tatălui meu.

— Îmi aduc foarte bine aminte de condiţia aceasta, domnişoară, dar nu socotiţi că ne găsim tocmai în prezenţa acestui caz urgent?

— Ba da.

— Atunci?

— Atunci sînt gata a mă căsători cu dumneavoastră. Dar să ţineţi bine minte un lucru: nu voi deveni cu adevărat soţia dumneavoastră, decît după ce-l voi fi revăzut pe tatăl meu.

Contele se încruntă şi îşi muşcă buzele.

— Domnişoară — rosti el — nu am cîtuşi de puţin intenţia de a vă sili. Vă dezleg de legămîntul pe care l-aţi făcut, sînteţi liberă, dar... Se apropie de fereastră şi aruncă o privire în stradă: ...dar, uitaţi-vă.

M-am ridicat, împinsă de acea irezistibilă pornire ce ne îndeamnă să ne convingem de nenorocirea care ne pîndeşte, şi sub fereastră am zărit un om înfăşurat în pelerină, care părea că încearcă să intre în casă.

— Dumnezeule! exclamă Bussy. Spuneţi că asta se petrecea ieri?

— Da, conte, ieri pe la orele nouă seara.

— Continuaţi — adăugă Bussy.

— După cîteva clipe se ivi un alt om, care se apropie de primul: cel de al doilea ţinea în mînă un felinar.

— Ce credeţi despre aceşti doi oameni? mă întrebă domnul de Monsoreau.

— Cred că sînt ducele şi slujitorul său — i-am răspuns.

Bussy scoase un geamăt.

— Ei bine — zise grăbit — care vă e hotărîrea: trebuie să rămîn sau trebuie să plec?

O clipă am stat la îndoială: da, în ciuda scrisorii tatălui meu, în ciuda legămîntului, în ciuda primejdiei imediate, vădite, ameninţătoare, da, am stat la îndoială! Şi dacă n-ar fi fost acei doi oameni...

— Vai, nenorocitul de mine! strigă Bussy. Omul cu pelerină eram eu, iar cel cu felinarul era Remy le Haudouin, tînărul doctor după care aţi trimis să fie adus pentru mine.

— Dumneavoastră eraţi!? zise Diane, uluită.

— Da, eu, eu, care, din ce în ce mai convins de realitatea amintirilor mele, căutam casa unde fusesem adăpostit, odaia în care zăcusem, femeia sau, mai bine zis, îngerul care mi se arătase. Ah, cîtă dreptate aveam cînd am strigat că sînt un nenorocit. Şi Bussy rămase ca strivit sub povara fatalităţii care se folosise de el pentru a o hotărî pe Diane să se

mărite cu contele. Aşadar — reluă tînărul după o clipă de tăcere — sînteţi soţia lui ?

— De ieri seară — răspunse Diane.

Şi din nou se aşternu tăcerea, tulburată doar de răsuflarea sacadată a celor doi tineri.

— Dar dumneavoastră cum aţi pătruns aici în casă, cum se face că vă aflaţi aci ? întrebă deodată Diane.

Fără un cuvînt, Bussy îi arătă cheia.

— O cheie ! strigă Diane. De unde aveţi această cheie, cine v-a dat-o ?

— Aţi uitat că Gertrude îi făgăduise prinţului că-i va înlesni în astă-seară să intre la dumneavoastră ? Prinţul l-a văzut pe domnul de Monsoreau şi m-a văzut şi pe mine, aşa cum domnul de Monsoreau şi cu mine l-am văzut pe el. S-a temut de o capcană şi m-a trimis pe mine în locul lui.

— Şi aţi primit o astfel de misiune ? întrebă mustrător Diane.

— Era singurul mijloc de a ajunge la dumneavoastră. Veţi fi oare atît de nedreaptă, încît să mă învinovăţiţi pentru faptul că am venit să caut aici una dintre cele mai mari bucurii şi totodată una dintre cele mai mari dureri ale vieţii mele ?

— Da, vă învinovăţesc — răspunse Diane — căci ar fi fost cu mult mai bine să nu mă mai vedeţi şi, nemaivăzîndu-mă, să mă uitaţi.

— Nu, doamnă — zise Bussy — vă înşelaţi. Dimpotrivă, Dumnezeu însuşi m-a trimis în preajma dumneavoastră, ca să descopăr taina acestei urzeli a cărei victimă sînteţi. Ascultaţi-mă : din clipa în care v-am văzut, v-am închinat viaţa mea. Misiunea pe care mi-am luat-o va începe din clipa aceasta. Aţi cerut ştiri despre tatăl dumneavoastră.

— Oh, da — strigă Diane — căci, de fapt, nu ştiu nimic despre el.

— Ei bine, îmi asum sarcina de a vă aduce aceste ştiri. Vă rog numai să păstraţi o impresie bună despre cel care, începînd din acest moment, nu va mai trăi decît prin dumneavoastră şi pentru dumneavoastră.

— Dar cheia ? întrebă neliniştită Diane.

— Cheia ? rosti Bussy. Cheia v-o restitui, deoarece nu vreau s-o primesc decît din mîna dumneavoastră. Vă dau cuvîntul meu de gentilom că niciodată o soră nu va fi încredinţat cheia locuinţei sale unui frate mai devotat şi mai respectuos.

— Cred în cuvîntul viteazului Bussy — zise Diane. Iat-o, domnule !

Şi îi dădu cheia.

— Doamnă, peste cincisprezece zile vom şti cine este, într-adevăr, domnul de Monsoreau — zise tînărul.

Şi, salutînd-o pe Diane cu un respect în care se amestecau, în acelaşi timp, o dragoste arzătoare şi o adîncă tristeţe, Bussy dispăru în bezna coridorului.

Diane înclină capul spre uşă pentru a auzi zgomotul paşilor care se îndepărtau ; zgomotul se stinsese de mult, dar ea tot mai asculta, cu inima zvîcnind şi cu ochii scăldaţi în lacrimi.

XVII

CUM CĂLĂTOREA REGELE HENRIC AL III-LEA ŞI CÎTĂ VREME ÎI TREBUIA PENTRU A MERGE DE LA PARIS LA FONTAINEBLEAU

În lumina unui soare sfios şi care abia tivea cu argint marginile unui nor roşiatic, ziua ce răsărea la vreo patru-cinci ore după întîmplările pe care le-am povestit îl văzu pe regele Henric al III-lea plecînd la Fontainebleau, unde, după cum am spus, fusese proiectată o mare vînătoare.

Această plecare din Paris, care la un altul ar fi rămas cu totul neluată în seamă, devenea un eveniment — ca de altfel toate faptele acestui ciudat prinţ despre a cărui domnie ne-am hotărît să scriem — datorită larmei stîrnite şi cortegiului pus în mişcare ce îl urma.

Într-adevăr, cam pe la orele opt dimineaţa, în faţa Luvrului începură să se înşire, ieşind prin poarta mare situată între curtea din colţ şi strada Astruce, o mulţime de gentilomi de serviciu, călări pe cai viguroşi şi înfăşuraţi în pelerine îmblănite, apoi nenumăraţi paji, pe urmă o sumedenie de lachei şi, în sfîrşit, o companie de elveţieni, în urma căreia venea litiera regală.

Această litieră, trasă de opt catîri bogat împodobiţi, merită să fie pomenită aparte.

Era un vehicul aidoma unei lăzi lungi, cocoţată pe patru roţi, aşternută înăuntru cu puzderie de perne, iar pe dinafară împodobită cu perdele de brocart : măsura vreo cincisprezece picioare în lungime şi opt în lăţime. Pe drumurile anevoioase ori pe cele prea aspre ale munţilor, cei opt catîri erau înlocuiţi cu nenumăraţi boi, a căror forţă domoală, dar viguroasă, ce-i drept nu sporea viteza, însă asigura cel puţin posibilitatea de a ajunge la ţintă, dacă nu cu o oră întîrziere, măcar cu două sau trei ore.

În acest vehicul încăpea regele Henric al III-lea cu întreaga curte, în afară de regină. Louise de Vaudemont, care, trebuie s-o spunem, făcea aşa de puţin parte din suita soţului ei, încît nici nu e cazul s-o mai pomenim, decît dacă ne gîndim la unele din apariţiile sale cu prilejul procesiunilor şi al pelerinajelor. S-o lăsăm, aşadar, la o parte pe biata regină şi să arătăm cine alcătuia suita regelui Henric într-o atare călătorie.

În primul rînd, regele Henric al III-lea, apoi medicul său Marc Miron, capelanul său, al cărui nume nu a ajuns pînă la noi, bufonul Chicot, vechea noastră cunoştinţă, cinci sau şase favoriţi regali (în momentul acela ei erau Quélus, Schomberg, d'Épernon, d'O şi Maugiron), o pereche de ogari falnici, care, printre atîţia oameni, unii stînd jos, alţii în picioare, unii tolăniţi, alţii în genunchi sau sprijinindu-se în coate, îşi strecurau, uneori din minut în minut, capetele lor lungi de şerpi, căscînd de mama focului, şi în sfîrşit, un coş plin cu căţeluşi de rasă, pe care regele îl purta cînd pe genunchi, cînd atîrnat la gît cu un lanţ sau cu nişte panglici.

Din cînd în cînd, dintr-un fel de cuşcă anume făcută, era slobozită o căţea cu mamelele pline de lapte, care da să sugă căţeluşilor din coşuleţ ; cei doi ogari, siguri de hatîrul nemaipomenit de care se bucurau ei, o priveau cu milă, lipindu-şi boturile lor ascuţite de şiragul de mătănii ce atîrna la şoldul stîng al regelui, şi nici măcar nu-şi dădeau osteneala să fie geloşi.

De plafonul litierei se legăna o colivie din fire de aramă aurite, în care se aflau cele mai frumoase turturele din lume, cu pene albe ca zăpada şi cu un dublu guler negru. Cînd, din întîmplare, în litiera regală intra vreo femeie, menajeria se îmbogăţea cu două sau trei maimuţe, maimuţa fiind, pe vremea aceea, animalul favorit al elegantelor de la curtea ultimului Valois. O statuie a Maicii Domnului de la Chartres, sculptată în marmură pentru regele Henric al II-lea de Jean Goujon [1], se înălţa în fundul litierei, într-o firidă aurită ; sfînta Fecioară se uita la cerescul său fiu cu o privire nespus de mirată de cele ce vedea în juru-i. De aceea, toate pamfletele timpului (şi ele nu lipseau), toate poeziile satirice ale epocii (şi se fabricau nenumărate), făceau litierei regale cinstea de a se ocupa de ea, botezînd-o cu numele de Arca lui Noe.

Regele sta în fundul litierei, chiar sub firida statuii Fecioarei ; la picioarele lui, Quélus şi Maugiron împleteau panglici, adică îşi vedeau de una din îndeletnicirile cele mai serioase ale tinerilor din acea vreme, printre care unii izbutiseră, datorită unei măiestrii necunoscute pînă atunci şi nemaiîntîlnite apoi, să împletească cîte douăsprezece panglici ; într-un colţ, Schomberg migălea la o broderie pentru blazonul său, cu o nouă deviză găsită de el, dar pe care, de fapt, o regăsise ; în celălalt colţ stăteau de vorbă capelanul cu medicul ; d'O şi d'Épernon priveau printre perdele şi, deoarece se sculaseră cu noaptea în cap, căscau mai vîrtos decît ogarii ; în sfîrşit, Chicot, stînd cu picioarele atîrnate afară din litieră, pentru a fi oricînd gata să coboare sau să urce după cum i se năzărea lui, cînta psalmi, recita poezii sau făcea anagrame, după moda vremii, descoperind în numele fiecărui curtean, nume franţuzesc sau cu rezonanţă latină, personalităţi grozav de antipatice pentru cel căruia îi schingiuia în felul acesta individualitatea.

Cînd ajunseră în piaţa Châtelet, Chicot începu să îngîne un psalm. Capelanul care, după cum am spus, vorbea cu Miron, se întoarse spre el, încruntîndu-şi sprîncenele.

— Prietene Chicot — i se adresă regele — ia seama ! Poţi să-i jupoi pe favoriţii mei, să mă faci fărîme-fărîmiţe pe mine, poţi să spui ce vrei despre Dumnezeu, căci Dumnezeu e bun, dar nu te certa cu biserica.

— Mulţumesc de povaţă, fiule ! răspunse Chicot. Nu-l văzusem pe stimatul nostru capelan, care stă de vorbă cu doctorul privitor la ultimul mort trimis de acesta spre îngropăciune, plîngîndu-i-se că mortul era al treilea în ziua aceea şi că toţi sosesc tocmai la ora mesei, ceea ce îl deran-

[1] Jean Goujon (1510—1568) — celebru sculptor şi arhitect francez, autor a nenumărate opere de artă. Arta sa limpede, armonioasă şi plină de graţie reprezintă una din culmile sculpturii realiste a Renaşterii.

jează. Nu mai cînt psalmi, ai totală dreptate: psalmii îs prea învechiţi. Am să-ţi zic un cîntecel nou de tot.

— Pe ce melodie? întrebă regele.

— Mereu aceeaşi — răspunse Chicot, începînd să cînte în gura mare:

Măria-sa-i dator milioane-o sută

— Datorez mult mai mult — îl întrerupse Henric. Autorul cîntecului tău este prost informat.

Două sute milioane Henric e dator.
Favoriţilor risipa să le-achite,
De scorneli noi, pasă-mi-te,
E nevoie şi de-alte biruri ori
De-alte planuri, ca să taie
Pînă-n fund de măruntaie
De sărmani abia oftînd
Printre scorpii ce-nghit totul
Făr' să mestece, cu botul
Şi cu gheara-n ei, pe rînd...

— Nu-i rău, Chicot — zise Quélus, împletind mai departe la panglicile sale — ai glas frumos. Hai, s-auzim şi a doua strofă, prietene.

— Ascultă, Valois — spuse Chicot fără a-i răspunde lui Quélus — te rog să nu le mai dai voie amicilor tăi să mă numească prietenul lor, deoarece lucrul acesta mă jigneşte.

— Vorbeşte în versuri, Chicot, proza ta nu face doi bani — îi răspunse regele.

— Mă rog — se învoi Chicot. Şi continuă:

Straiele, şi vorba lor, şi toate
Pe-o femeie-ar face-o să se teamă
De-a fi clevetită pentru-o gamă
De veşminte-aşa de deşănţate.
Şi-şi sucesc în voie toţi, fără-ncetare,
Gîturile-n cuta gulerelor tare.
Nu mai este grîul bun să le scrobească
Alba lor cămaşă; vor o mai domnească
Moliciune, pentru care — şi nu-n joacă —
Trebuie scrobeala din orez să-şi facă.

— Bravo! zise regele. Ascultă, d'O, tu ai născocit scrobeala de orez, nu-i aşa?

— Nu, sire, nici gînd — se repezi Chicot — e născocirea domnului de Saint-Mégrin, care a răposat anul trecut, ciopîrţit de domnul de Mayenne. Ce dracu, nu-i luaţi şi meritul ăsta bietului răposat: nu se bizuie decît pe scrobeala asta şi pe ceea ce i-a făcut domnului de Guise, ca să-şi asigure posteritatea. Dacă îi luaţi scrobeala, omul rămîne la jumătatea drumului.

Şi fără să ia cîtuşi de puţin seama la chipul regelui, care se mohorîse amintindu-şi întîmplarea, Chicot cîntă mai departe:

Părul tuns li-i cu compasul

— E vorba tot despre favoriţi, bineînţeles — explică el, întrerupîndu-se.

— Da, da, zi-i mai departe — îl îndemnă Schomberg.

Chicot se porni:

Tunşi ca din compas — şi-n toate
Chipurile se răsfaţă,
Că au lîngă ureche-n faţă
Păr mai lung decît la spate.

— Cîntecul ăsta s-a învechit — zise d'Épernon.

— Cum s-a-nvechit? Ieri l-am făcut.

— Azi-dimineaţă moda s-a schimbat: poftim, uită-te!

Şi d'Épernon îşi scoase pălăriuţa, arătîndu-i lui Chicot părul de pe frunte, aproape tot atît de scurt ca şi cel de la ceafă!

— Aoleu, scîrboasă căpăţînă! exclamă Chicot.

Apoi continuă:

Părul lor zburlit anume
Potrivit cu-unsori şi gume
Se revoltă alandala;
Şi-i preschimbă şi mai şi
Scufa de pe scăfîrlii,
Dosind capului-scofala.

— Trec peste al patrulea cuplet — explică Chicot — deoarece e prea imoral. Şi cîntă mai departe :

Dar străbunii noştri, oare,
Ce cu arme de oţele
Au purtat războaie grele,
Pînă azi răsunătoare —
Ia gîndiţi-vă, în glorii,
Cînd scriau pe leat victorii
Sub primejdia haină,
Or fi-avut cămăşi scrobite
Şi peruci sulemenite
Ori obraji ca de făină ?

— Bravo, bravo ! strigă Henric. Admirabil ! Dacă fratele meu ar fi aici, ţi-ar fi foarte recunoscător, Chicot.

— Pe cine numeşti tu, fiule, fratele tău ? întrebă Chicot. Poate pe Joseph Foulon, stareţul de la Sainte-Geneviève, la care se zice că te duci ca să-ţi faci jurămintele ?

— De loc — lămuri Henric, care se preta la toate glumele lui Chicot. Vorbesc de fratele meu François.

— A, da, ai dreptate, ăla nu e fratele tău întru Domnul, ci întru Satana. Bun ! bun ! Va să zică vorbeşti de François, fiu al Franţei prin graţia lui Dumnezeu, duce de Brabant, de Lauthier, de Luxemburg, de Gueldre, d'Alençon, de Anjou, de Touraine, de Berry, d'Évreux şi de Château-Thierry, conte de Flandra, de Olanda, de Zelanda, de Zutphen, de Maine, de Perche, de Mantes, Meulan şi Beaufort, marchiz al Sfîntului Imperiu, senior de Frise şi de Malines, apărător al libertăţii belgienilor ; cel căruia natura i-a dăruit un nas, cel căruia vărsatul de vînt i-a făcut două nasuri şi despre care eu am născocit acest catren :

Două nasuri la François !
Pentru ce v-aţi tot mira,
Cînd, la două feţe, sper,
Două nasuri se şi cer !

Favoriţii regelui izbucniră în rîs, căci ducele de Anjou era vrăjmaşul lor personal, şi epigrama la adresa prinţului îi ajută să uite deocamdată usturătoarele stihuri pe care Chicot le cîntase împotrivă-le. Cît despre rege, care pînă în clipa aceea fusese împroşcat de acel foc neîntrerupt, rîdea mai

tare decît toţi, necruţînd pe nimeni, dînd zahăr şi prăjituri cîinilor şi sfîrtecînd cu limba-i ascuţită atît pe fratele-său cît şi prietenii.

Deodată Chicot strigă :

— Vai, Henric, cîtă lipsă de tact din partea ta ! Este o îndrăzneală şi o nesocotinţă.

— Ce anume ? întrebă regele.

— Nu, zău aşa, pe cinstea lui Chicot, dar n-ar trebui să dai în vileag aceste lucruri !

— Ce lucruri ? întrebă cu mirare Henric.

— Ceea ce spui despre tine însuţi cînd îţi pui semnătura. O, Henriquet, o, fiule !

— Păziţi-vă, sire — îl avertiză Quélus, care bănuia că sub masca plină de blîndeţe a lui Chicot se ascunde o răutate.

— Ce naiba vrei să zici ? întrebă regele.

— Ei, ia spune, cum semnezi tu ?

— La dracu... păi semnez... semnez... *Henri de Valois.*

— Bun ! Observaţi, domnilor — vorbi Chicot — că nu l-am silit eu s-o spună. Acum, hai să vedem dacă nu cumva găsim vreun *V* în aceste treisprezece litere ?

— Fără îndoială, Valois începe cu *V*.

— Luaţi-vă carneţelele, domnule capelan, căci iată numele sub care de aici înainte va trebui să-l înscrieţi pe rege : Henric de Valois nu este decît o anagramă.

— Cum ?

— Da, o anagramă. Vă voi destăinui adevăratul nume al maiestăţii sale domnitoare. Aşadar, numele *Henri de Valois* conţine un *V ;* puneţi un *V* în carneţel.

— S-a făcut — zise d'Épernon.

— Dar nu mai este şi un *i ?*

— Desigur, e ultima literă din cuvîntul Henri.

— Cît de răi sînt oamenii cînd despart astfel literele făcute să stea una lîngă alta ! zise Chicot. Puneţi-mi-l pe *i* alături de *V*. Aţi pus ?

— Da — zise d'Épernon.

— Ia să ne uităm bine şi să vedem dacă nu găsim un *l ;* păi l-am găsit, nu-i aşa ? Un *a*, şi ăsta este, un alt *i*, îl avem şi pe el ; în sfîrşit, un *n*. Bun. Ştii să citeşti, Nogaret ?

— Spre ruşinea mea mărturisesc că da — zise d'Épernon.

— Haida, de, nătărăule, te crezi oare de viţă prea nobilă ca să-ţi îngădui să fii ignorant ?

— Caraghiosule ! strigă d'Épernon, ridicînd sarbacana.
— Loveşte-mă, dar silabiseşte — îl înfruntă Chicot.
D'Épernon izbucni în rîs şi silabisi.
— *Vi-lain, vilain*[1] *!* zise el.
— Bun ! exclamă Chicot. Vezi, Henric, cum începe numele tău, adevăratul tău nume de botez, regăsit. Cînd o să-ţi găsesc şi numele de familie, sper c-o să-mi faci o pensie la fel cu aceea pe care fratele nostru Carol al IX-lea i-a dat-o domnului Amyot.
— O să te-alegi cu o bătaie, Chicot ! zise regele.
— Şi, mă rog, de unde se aduc nuielele cu care sînt bătuţi nobilii, fiule ? Poate că de prin Polonia ? Ia spune-mi!
— Şi totuşi am impresia că domnul de Mayenne nu s-a putut stăpîni, bietul meu Chicot, în ziua cînd te-a surprins cu iubita lui — zise Quélus.
— Noi doi avem de încheiat o socoteală ! Fiţi liniştit, domnule Cupidon, o am înscrisă aici, e la locul ei.
Şi bufonul îşi duse mîna la frunte, ceea ce dovedeşte că încă din vremea aceea capul era recunoscut drept sălaş al memoriei.
— Ascultă, Quélus — interveni d'Épernon — din pricina ta o să ne scape numele de familie.
— Nu te teme — zise Chicot — îl ţin eu bine, nu-mi scapă. Domnului de Guise i-aş spune că-l ţin de coarne, dar ţie, Henric, o să mă mulţumesc să-ţi spun că-l ţin de urechi.
— Să auzim numele, să auzim numele de familie — săriră tinerii.
— Mai întîi, în literele care ne rămîn avem un *H* mare.. Notează. *H*-ul, Nogaret.
D'Épernon se supuse.
— Apoi un *e*, apoi un *r*, apoi, în cuvîntul Valois, un *o ;* apoi, îndată ce desparţi pronumele de nume prin ceea ce gramaticienii numesc particulă, pui mîna pe un *d* şi pe un *e*, ceea ce va alcătui, împreună cu *s*-ul cu care se termină numele neamului, va alcătui... hai silabiseşte, d'Épernon.
— H-e-r-o-d-e-s[2], Herodes — zise d'Épernon.
— Vilain Herodes[3] ! strigă regele.

[1] *Vilain* (anagrama rezultată din cuvintele *Henri de Valois)* înseamnă în limba franceză rău.
[2] Irod.
[3] Irod cel rău.

— Întocmai — rosti Chicot. Iată, aşadar, cum semnezi tu zilnic, fiule. Oh !
Şi Chicot se cutremură, simulînd prin gesturi o silă amestecată cu infinită ruşine.
— Domnule Chicot, te întreci cu gluma — zise Henric.
— Eu spun ceea ce este, nimic altceva. Dar aşa sînt regii : arată-le ceva, că se şi supără !
— Iată o frumoasă genealogie ! continuă Henric.
— Să nu o renegi, fiule — îl povăţui Chicot. Pe toţi dracii, e bună pentru un rege, care, de două sau de trei ori pe lună, are nevoie de cămătari.
— Nu trebuie ca mojicul ăsta să aibă ultimul cuvînt — izbucni regele. Domnilor, tăceţi ! Cel puţin în felul acesta nimeni nu-i va da replica.
Îndată se aşternu o linişte adîncă ; şi această linişte, pe care Chicot, foarte preocupat de drumul pe care mergeau, nu părea de loc dispus s-o tulbure, dura de cîteva minute, cînd, dincolo de Piaţa Maubert, în dreptul străzii Noyers, toţi îl văzură pe bufon sărind jos din litieră, îmbrîncind garda şi ducîndu-se să îngenuncheze la colţul unei case destul de arătoase, cu un balcon de lemn ieşit în afară.
— Hei, păgînule — îi strigă regele — dacă ai poftă să îngenunchezi, îngenunchează dinaintea crucii aflate în mijlocul străzii Saint-Geneviève, nu în faţa casei ăsteia. Ascunde în ea vreo biserică sau vreun altar ?
Chicot însă nu răspunse ; căzuse în genunchi pe trotuar şi rostea cu glas tare această rugăciune, din care, ciulind urechea, regele nu pierdea nici un cuvînt.
— Dumnezeule bun ! Dumnezeule drept ! Iată, o recunosc, şi cît voi trăi o s-o recunosc, iată casa unde Chicot a suferit, dacă nu pentru tine, Dumnezeul meu, cel puţin pentru una din făpturile tale. Chicot nu ţi-a cerut niciodată să-l nenoroceşti pe domnul de Mayenne, autorul martiriului său, nici pe maestrul Nicolas David, cel care a fost pus să-l chinuiască. Nu, stăpîne, Chicot a ştiut să aştepte, fiindcă Chicot e răbdător, cu toate că nu la infinit, şi iată, s-au scurs şase ani încheiaţi, dintre care unul bisect, de cînd Chicot îngrămădeşte dobînzile micului cont deschis între el şi domnii de Mayenne şi Nicolas David ; or, cu zece la sută cît este dobînda legală — deoarece asta-i dobînda cu care regele împrumută — dobînzile adunate în şapte ani dublează

capitalul. Fă deci, Dumnezeule mare, Dumnezeule drept, ca răbdarea lui Chicot să mai ţină încă un an, pentru ca astfel cele cincizeci de lovituri pe care Chicot le-a primit în această casă din porunca asasinului de prinţ loren şi a spadasinului de avocat normand şi care au stors din trupul lui Chicot o jumătate ocà de sînge să se ridice la o ocà şi la o sută de lovituri pentru fiecare dintre ei ; în aşa fel încît domnul de Mayenne, cît e el de gras, şi Nicolas David, cît e el de lung, să n-aibă nici destul sînge, nici destulă piele ca să-i plătească lui Chicot şi să fie nevoiţi să dea faliment pe la ultimii cincisprezece sau douăzeci la sută, trecînd pe ceea lume la a optzecea sau a optzeci şi cincea lovitură de nuia. În numele tatălui, şi al fiului, şi al sfîntului duh, amin !

— Amin ! zise regele.

Chicot sărută pămîntul, spre marea mirare a privitorilor care nu înţelegeau nimic din această scenă, şi veni să-şi reia locul în litieră.

— Ei, ia spune, jupîn Chicot, la ce bun toată această lungă şi ciudată litanie ? La ce bun să te baţi cu pumnii în piept ? Pentru ce toate scălîmbăielile astea dinaintea unei case cu cu o înfăţişare atît de profană ? întrebă regele.

— Sire — răspunse bufonul — pentru că Chicot este ca vulpea, Chicot adulmecă şi linge vreme îndelungată pietrele unde şi-a lăsat sîngele, pînă în ziua cînd el sfărîmă capul celor ce l-au făcut să şi-l verse.

— Sire ! strigă Quélus. Pot să pariez că în rugăciunea lui, aşa cum şi maiestatea voastră a putut să audă, Chicot a pronunţat numele ducelui de Mayenne ; deci pariez că rugăciunea aceasta este în legătură cu ciomăgeala despre care vorbeam mai adineauri.

— Pariaţi, seniore Jacques de Lévis, conte de Quélus — zise Chicot — pariaţi şi veţi cîştiga.

— Va să zică asta-i ! exclamă regele.

— Sire, chiar în casa aceasta — reluă bufonul — Chicot avea o iubită, o făptură blondă şi fermecătoare, o adevărată doamnă, pe legea mea ! Într-o noapte, cînd venea s-o vadă, un oarecare prinţ gelos înconjură casa, îl înhăţă pe Chicot şi puse să fie biciuit atît de groaznic, încît Chicot ieşi de-a dreptul prin fereastră, deoarece n-a mai avut răgaz s-o mai deschidă şi, de la înălţimea balconaşului, sări în stradă. Or, cum este o minune că Chicot nu s-a făcut zob, de cîte ori el trece prin faţa acestei case, îngenunchează şi se roagă, mulţumind Domnului că l-a scăpat dintr-un asemenea impas.

— Ah, bietul Chicot ! Şi dumneavoastră, sire, îl învinuiaţi! Totuşi mi se pare că s-a purtat ca un bun creştin cînd a făcut ce a făcut.

— Aşadar, ai fost straşnic ciomăgit, bietul meu Chicot ?

— O, de minune, sire ! Însă nu chiar atît pe cît ar fi vrut-o...

— Cum aşa ?

— Da, de fapt, n-aş fi fost cîtuşi de puţin supărat dacă încasam vreo cîteva lovituri de spadă.

— Pentru păcatele tale ?

— Nu, pentru cele ale domnului de Mayenne.

— Aha, înţeleg : vrei să dai Cezarului...

— Nicidecum Cezarului. Să nu confundăm, sire ; Cezar este marele general, este războinicul neînfricat, este fratele mai mare, acela care vrea să fie rege al Franţei. Nu, acela are socoteli cu Henric de Valois şi socoteala asta te priveşte pe tine, fiule ; plăteşte-ţi datoriile tale, Henric, pe-ale mele mi le voi plăti eu.

Lui Henric nu-i plăcea să i se vorbească despre vărul său, ducele de Guise ; şi apostrofa lui Chicot îl făcu să devină grav, de aceea ajunseră la Bicêtre fără ca discuţia întreruptă să mai fie reluată.

Distanţa între Luvru şi Bicêtre o parcurseseră în trei ore, aşa încît optimiştii sperau să fie la Fontainebleau a doua zi către seară, în vreme ce pesimiştii puteau să parieze că nu vor ajunge decît abia a treia zi spre prînz.

Chicot pretindea că nu vor ajunge de loc.

Ieşind din Paris, cortegiul păru să se mişte mai în voie ; dimineaţa era destul de frumoasă, vîntul sufla cu mai puţină îndîrjire ; soarele reuşise, în sfîrşit, să străpungă norii ; s-ar fi zis că este una din acele frumoase zile de octombrie cînd cei ce se plimbă, auzind zgomotul ultimelor frunze care cad, aruncă o dulce privire în ceaţa tainică şi albăstrie ce învăluie pădurile foşnitoare.

La ora trei după-amiază alaiul ajunse lîngă zidurile conacului Juvisy. De acolo se zărea podul peste Orge şi marele han Cour-de-France, care încredinţa vîntului aspru al înserării mirosul de frigări şi larma veselă a bucătăriei.

Nasul lui Chicot prinse din zbor miroaznele culinare. El se aplecă în afară şi văzu de departe, în pragul hanului, mai mulţi oameni înfăşuraţi în mantii. În mijlocul lor stătea un individ gras şi mic de stat, a cărui faţă era pe de-a-ntregul acoperită de o pălărie cu boruri largi.

Văzînd alaiul, oamenii se grăbiră să intre înăuntru. Dar omul cel scund şi gras nu se retrase îndeajuns de repede, aşa încît atrase atenţia lui Chicot. Tocmai în clipa cînd grăsanul intra, gasconul nostru sări jos din litiera regală, se duse să-şi ia calul de la pajul care i-l ducea de căpăstru şi, ascuns în ungherul unui pod, contopit cu primele umbre ale serii, lăsă să se îndepărteze alaiul, care îşi urma drumul spre Essonnes, unde regele dorea să înnopteze ; apoi, după ce ultimii cavaleri dispărură, după ce zgomotul roţilor litierei pe caldarîmul drumului se stinse în depărtări, el ieşi din ascunzătoarea sa, făcu un ocol prin spatele clădirii şi se înfăţişă la uşa hanului, ca şi cum ar fi venit dinspre Fontainebleau. Ajungînd în faţa ferestrei, Chicot aruncă iute o privire înăuntru şi constată cu plăcere că oamenii pe care-i zărise erau tot acolo, iar dintre ei nu lipsea individul scurt şi gras, căruia îi acordase o deosebită atenţie. Numai că, întrucît Chicot părea să aibă motivele lui dorind să nu fie recunoscut de insul amintit, în loc să intre în odaia unde se găsea acesta, el ceru să i se aducă o sticlă cu vin în camera de vizavi şi se aşeză în aşa fel, încît nimeni să nu poată ieşi pe uşă fără a fi văzut.

Din această încăpere, ţinîndu-se prudent în umbră, Chicot putea să-şi afunde privirea pînă în ungherul unde se găsea un cămin. Acolo, pe un scăunaş, sta omul cel scund şi gras ; acesta, crezînd, fără îndoială, că n-are a se teme de ochiul iscoditor al nimănui, se lăsa scăldat de lumina vie a focului, care îşi înteţi căldura şi strălucirea, datorită unui braţ de curpeni aruncat în vatră.

— Nu m-am înşelat — mormăi Chicot. Şi în timp ce îmi făceam rugăciunea în faţa casei din strada Noyers, s-ar fi zis că adulmecam întoarcerea acestui om. Dar de ce să se întoarcă aşa, pe tăcute, în scumpa capitală a amicului nostru Irod ? De ce să se ascundă la trecerea lui ? Ah ! Pilat ! Pilat ! Oare bunul Dumnezeu nu vrea să-mi dăruiască anul pe care i l-am cerut şi mă sileşte să plătesc mai curînd decît credeam ?

Bucuros, Chicot îşi dădu numaidecît seama că, din locul unde se afla instalat, putea nu numai să vadă, ci să şi audă, mulţumită unui efect de acustică oferit uneori în chip atît de capricios de hazard. Aşadar, el începu să tragă cu urechea, silindu-se totodată să nu scape nimic din ochi.

— Domnilor — se adresă omul scund şi gras însoţitorilor săi — socot că e timpul să plecăm ; a trecut de mult şi ultimul lacheu din cortegiu ; cred deci că la ora asta drumul e sigur.

— Absolut sigur, monseniore — răspunse o voce care-l făcu pe Chicot să tresară şi care ieşea dintr-un trup căruia pînă atunci gasconul nu-i acordase nici o atenţie, absorbit cum era să urmărească personajul principal.

Individul din al cărui trup ieşea vocea aceea era tot atît de înalt pe cît de bondoc era cel căruia i se adresase cu titlul de monseniore, la fel de palid pe cît de roşcovan era celălalt, la fel de slugarnic pe cît de obraznic se dovedea cel îndesat.

„Ah, jupîne Nicolas — îşi zise Chicot, rîzînd pe înfundate : *Tu quoque*[1]... Bun ! Am fi prea nenorocoşi dacă de data asta ne-am despărţi fără să ne spunem două vorbe.“ Şi golindu-şi paharul, gasconul nostru plăti hangiului, aşa încît nimic să nu-l facă să întîrzie cînd va socoti că e timpul să plece.

Prevederea nu era de loc rea, căci cei şapte care atrăseseră atenţia lui Chicot plătiră sau, mai bine zis, individul cel scund şi gras plăti pentru toţi, apoi fiecare îşi luă în primire calul din mîna unui lacheu sau grăjdar şi, urcîndu-se în şa, micul grup se aşternu la drum spre Paris, mistuindu-se curînd în primele neguri ale înserării.

— Bun ! zise Chicot. Prin urmare, el se duce la Paris ; atunci mă întorc şi eu acolo.

Şi, încălecînd la rîndul său, Chicot îi urmări de departe fără a pierde o clipă din ochi pelerinele lor cenuşii, iar cînd din prudenţă îi pierdea din vedere, nu înceta să-şi încordeze auzul spre a desluşi pasul cailor lor.

Călăreţii părăsiră drumul spre Fromenteau, o luară peste cîmp ca să ajungă la Choisy, apoi, traversînd Sena pe podul de la Charenton, intrară prin poarta Saint-Antoine, ca să se piardă, ca un roi de albine, înlăuntrul palatului de Guise, ce

[1] Chiar tu (în limba latină în text).

părea că n-aşteaptă decît sosirea lor pentru a-şi închide din nou porţile.

— Aha! zise Chicot, furişîndu-se la colţul străzii Quatre Fils. În tărăşenia asta nu-i amestecat numai Mayenne, ci şi de Guise. Pînă acum lucrurile păreau doar ciudate, acum încep să devină interesante. Să aşteptăm.

Şi Chicot aşteptă mai bine de un ceas, cu toată foamea şi frigul care începeau să-l muşte cu dinţii lor ascuţiţi. În sfîrşit, poarta se deschise din nou, dar în loc de şapte călăreţi înfăşuraţi în pelerinele lor se iviră şapte călugări ai ordinului Sainte-Geneviève, înfăşuraţi în rasele lor cu glugi şi bălăngănind şiraguri lungi de mătănii.

— O! se miră bufonul. Ce deznodămînt neaşteptat! Oare palatul de Guise este pînă într-atît îmbibat de sfinţenie, încît ticăloşii se preschimbă în oile Domnului de îndată ce ating pragul? Pare din ce în ce mai interesant.

Şi Chicot îi urmări pe călugări, aşa cum îi urmărise pe călăreţi, fără a se îndoi o clipă că sutanele acopereau aceleaşi trupuri pe care le acoperiseră pelerinele.

Călugării traversară Sena pe la podul Notre-Dame, străbătură insula Cité, lăsară în urmă Petit Pont, o luară prin Piaţa Maubert şi urcară pe strada Sainte-Geneviève.

— Ce?! zise Chicot, după ce-şi scoase pălăria în faţa casei din strada Noyers, unde dis-de-dimineaţă se rugase. Nu cumva ne reîntoarcem la Fontainebleau? În acest caz, n-am luat-o pe drumul cel mai scurt. Ba nu, iată că mă înşel, nu vom merge atît de departe.

Într-adevăr, călugării se opriseră la poarta mînăstirii Sainte-Geneviève, apoi intraseră în nartex, unde se zărea un alt călugăr al aceluiaşi ordin care controla cu cea mai mare atenţie mîinile celor ce intrau.

„Ei, drace! gîndi Chicot. Pare-se că astă-seară, pentru a putea intra în mînăstire, trebuie să fii curat pe mîini. Hotărît lucru, se întîmplă ceva extraordinar."

Făcînd această reflexie, Chicot, nehotărît încă asupra celor ce se cuvenea să întreprindă pentru a nu-i pierde din ochi pe indivizii în urmărirea cărora pornise, privi în jurul său şi văzu cu mirare că de pe toate străzile ce duceau spre mînăstire apăreau glugi, unele singuratice, altele mergînd două cîte două, dar toate îndreptîndu-se în aceeaşi direcţie.

— Ei, drăcie! exclamă Chicot. Te pomeneşti că astă-seară o fi vreun sobor la mînăstire, de sînt chemaţi toţi

călugării genovezini din Franţa? Uite, pe cinstea mea de gentilom, e pentru prima oară cînd tare aş avea chef să fiu şi eu de faţă; mărturisesc că pofta asta a pus stăpînire pe mine.

Îngrămădindu-se în nartex, călugării îşi arătau mîinile sau un semn pe care îl ţineau cumva în palmă, apoi treceau mai departe.

„Aş putea să intru de minune o dată cu ei — îşi zise Chicot — dar pentru asta îmi lipsesc două lucruri esenţiale: mai întîi, cuvioasele veşminte monahale care-i acoperă, dat fiind că nu zăresc nici un laic printre aceste sfinte personaje; iar în al doilea rînd, semnul acela pe care îl arată fratelui portar, căci, negreşit, de arătat, văd că arată ceva. Ah, frate Gorenflot, frate Gorenflot, dacă te-aş avea aici, la îndemînă, vrednicul meu prieten!"

Exclamaţia îi fu smulsă de amintirea unuia dintre cei mai de treabă călugări ai ordinului Sainte-Geneviève, tovarăşul dintotdeauna al lui Chicot cînd întîmplător acesta nu prînzea la Luvru, tocmai călugărul acela cu care gasconul nostru se oprise la crîşma de la poarta Montmartre, în ziua procesiunii penitenţilor, şi înfulecase o lişiţă, şi băuse vin fiert cu mirodenii.

Monahii continuau să curgă şuvoi spre mînăstire, de-ai fi crezut că jumătate din populaţia Parisului se călugărise, iar fratele portar, neobosit, îi controla pe toţi cu aceeaşi încordată atenţie.

„Ei, poftim! poftim! îşi zise Chicot. Hotărît lucru că astă-seară se petrece ceva extraordinar. Hai să fim curioşi pînă la capăt. E ora şapte şi jumătate, examinarea celor primiţi înăuntru s-a terminat. Trebuie să-l găsesc neapărat pe fratele Gorenflot la «Cornul Abundenţei»: e ora cînd el cinează."

Chicot lăsă legiunea de monahi să mişune prin împrejurimile mînăstirii şi să se strecoare apoi pe poartă, iar el, strunindu-şi calul în galop, ajunse în strada Saint-Jacques, unde, vizavi de mînăstirea Saint-Benoît, se înălţa, prosper şi ticsit de învăţăcei şi de călugări gîlcevitori, hanul la „Cornul Abundenţei". Chicot era cunoscut în local nu ca un client obişnuit, ci ca unul dintre acei misterioşi oaspeţi care se abăteau din cînd în cînd spre a lăsa la crîşma jupînului Claude Bonhomet un ban de aur şi vreo fărîmă din mintea lor. Aşa se numea vistiernicul darurilor lui Bahus şi ale zeiţei Ceres, care deşerta fără încetare faimosul corn mitologic, ales să-i slujească drept firmă la han.

ÎN CARE CITITORUL VA AVEA PLĂCEREA DE A FACE CUNOŞTINŢĂ CU FRATELE GORENFLOT, DESPRE CARE A MAI FOST VORBA DE DOUĂ ORI ÎN CURSUL POVESTIRII ACESTEIA

Ziua frumoasă fu urmată de o seară frumoasă, numai că, după cum ziua fusese rece, seara era şi mai rece.

De sub pălăriile trecătorilor întîrziaţi vedeai cum aburii care le ieşeau din gură capătă o nuanţă roşiatică în lumina felinarului. Pe pămîntul îngheţat răsunau limpede paşii drumeţilor şi se auzea cîte un *brrr!* zgomotos, smuls omului de ger şi propagat pe suprafeţele elastice, cum ar zice un fizician din zilele noastre. Într-un cuvînt, era un pui de ger de primăvară, dintr-acelea care te fac să ţi se pară de un farmec neîntrecut minunata culoare trandafirie a geamurilor unui han.

Chicot intră în prima încăpere, iscodi cu privirea toate colţurile şi colţişoarele şi, negăsindu-l printre oaspeţii jupînului Claude pe acela pe care-l căuta, trecu la bucătărie, ca un adevărat client obişnuit al localului.

Stăpînul hanului se pregătea să citească ceva pios, în timp ce un strat de untură, într-o cogeamite tigaie, aştepta doar căldura trebuitoare ca să primească o puzderie de peşti daţi prin făină.

La zgomotul pe care Chicot îl stîrni intrînd în bucătărie, jupîn Bonhomet înălţă capul.

— A, dumneavoastră sînteţi, domnul meu — zise hangiul, închizînd cartea. Bună seara şi poftă bună!

— Mulţumesc pentru amîndouă, cu toate că jumătate din urare e spusă spre folosul şi al dumitale, şi al meu. Dar asta rămîne de văzut.

— Cum, adică?

— Da, dumneata ştii că nu-mi place în ruptul capului să mănînc singur.

— Dacă trebuie, domnule — zise Bonhomet, scoţîndu-şi de pe cap tichia de culoarea fisticului — voi cina cu dumneavoastră.

— O, îţi mulţumesc, scumpă gazdă, dar, deşi ştiu că eşti un minunat tovarăş, totuşi pe altcineva caut eu.

— Poate pe fratele Gorenflot? întrebă Bonhomet.

— Ei, da, chiar pe el — răspunse Chicot. A început să înfulece?

— Nu, nu încă, cu toate astea, grăbiţi-vă.

— Să mă grăbesc?

— Da, căci peste cinci minute va şi termina.

— Zici că fratele Gorenflot n-a început să mănînce şi peste cinci minute va şi sfîrşi? întrebă Chicot, clătinînd din cap, ceea ce în toate ţările din lume e semn de neîncredere.

— Domnule, astăzi e miercuri şi intrăm în postul mare — zise jupîn Claude.

— Ei, da! răspunse Chicot, dar cu un aer foarte puţin încrezător în privinţa înclinaţiilor cucernice ale lui Gorenflot. Şi pe urmă?

— Hm, păi... — şi Claude ridică din umeri, într-un gest care însemna în chip vădit: „Nici eu nu înţeleg mai mult decît dumneavoastră, dar aşa este".

— Negreşit — replică Chicot — ceva nu-i în regulă! Auzi, doar cinci minute pentru cina lui Gorenflot! Mi-e dat să văd azi nişte lucruri miraculoase.

Şi, cu aerul unui călător care pune piciorul pe un tărîm necunoscut, Chicot făcu cîţiva paşi spre un soi de separeu, împinse uşa cu geamurile acoperite de o perdea de lînă în carouri albe şi trandafirii şi zări în fund, la lumina unei lumînări ce fumega, pe vrednicul călugăr răsfirînd încet pe farfurie, o porţie costelivă de spanac fiert în apă, pe care încerca să-l facă mai gustos amestecînd în iarba aceea firimituri de brînză de Surènes.

În vreme ce vrednicul călugăr învîrteşte de zor acel amestec, cu o mutră care arată neîncrederea lui în reuşita tristei combinaţii, să încercăm a-l înfăţişa sub un aspect care-i va despăgubi pe cititorii noştri de a fi întîrziat atîta vreme să-l cunoască.

Fratele Gorenflot număra cam vreo treizeci şi opt de ani şi avea vreo cinci picioare înălţime. Această statură, poate niţel cam scundă, se compensa — după zisa fratelui monah — prin minunata armonie a proporţiilor; căci el cîştiga în lăţime ceea ce pierdea în înălţime, măsurînd aproape trei picioare de la un umăr la celălalt, ceea ce, după cum fiecare ştie, echivalează cu o circumferinţă de nouă picioare.

Din mijlocul omoplaţilor herculeeni se ridica un gît puternic, străbătut de muşchi groşi cît degetul mare şi ieşiţi în

afară ca nişte frînghii. Din nefericire, şi gîtul era proporţional cu restul, adică tot scurt, tot gros, aşa că, la primele emoţii ceva mai mari pe care fratele Gorenflot le-ar fi încercat, apoplexia ar fi fost iminentă. Dar, conştient de acest defect şi de primejdia ce îl păştea, fratele Gorenflot nu se tulbura niciodată ; ba, trebuie s-o spunem, se întîmpla chiar foarte rar să-l vezi aşa de răvăşit cum arăta în clipa cînd Chicot intră înăuntru.

— Ei, prietene, ce faci aici ? strigă la el gasconul nostru, privind rînd pe rînd la ierburi, la Gorenflot, la lumînarea care fumega şi la o cupă mare, plină ochi, cu o apă abia colorată de cîteva picături de vin.

— Vezi bine, frăţioare, că cinez — răspunse Gorenflot cu o voce care, de puternică ce era, s-ar fi putut lua la întrecere cu clopotul mînăstirii.

— Asta numeşti tu a cina, Gorenflot ? Ierburi, brînză ? Haida de ! zise Chicot.

— Sîntem în prima miercure din postul mare ; să ne mîntuim sufletul, frăţioare, să ne mîntuim sufletul — răspunse Gorenflot pe nas, ridicînd cucernic ochii spre cer.

Chicot rămase înmărmurit : din privirea lui ghiceai limpede că el îl văzuse de nenumărate ori pe Gorenflot glorificînd într-altfel acest interval sacru al postului care începuse.

— Să ne mîntuim sufletul ! repetă el. Şi, mă rog, ce dracu au de-a face apa şi ierburile cu mîntuirea noastră ?

— *Eu vineri carne n-oi mînca*
Şi miercurea, de asemenea — zise Gorenflot.

— Dar la ce oră ai prînzit ? îl întrebă Chicot.

— N-am prînzit de loc, frăţioare — răspunse călugărul, vorbind din ce în ce mai pe nas.

— A, dacă-i vorba să bolboroseşti pe nas, sînt gata să mă iau la întrecere cu toţi călugării genovezini din lume. Atunci, dacă n-ai prînzit — zise Chicot, vorbind la rîndu-i şi mai vîrtos pe nas — ce-ai făcut, frăţioare ?

— Am alcătuit o predică — spuse Gorenflot, înălţîndu-şi semeţ capul.

— Ei, poftim, o predică ! Şi ce să faci cu ea ?

— S-o rostesc astă-seară la mînăstire.

„Tiii ! îşi zise în sinea lui Chicot. O predică astă-seară ; e caraghios !"

— Şi — adaugă Gorenflot, ducînd la gură prima îmbucătură de spanac cu brînză — chiar trebuie să plec : s-ar putea ca ascultătorii mei să devină nerăbdători.

Chicot se gîndi la puzderia de călugări pe care-i văzuse îndreptîndu-se spre mînăstire şi, amintindu-şi că domnul de Mayenne, după toate probabilităţile, se afla printre ei, se întrebă cum se face că tocmai Gorenflot, care pînă atunci fusese preţuit pentru calităţi ce nu aveau nici o legătură cu darul vorbirii, fusese ales de superiorul său, Joseph Foulon, abatele mînăstirii Sainte-Geneviève, ca să propovăduiască în faţa prinţului loren şi a unei asistenţe atît de numeroase.

— Va să zică aşa ! exclamă el. Şi la ce oră ţii predica ?

— De la nouă la nouă şi jumătate, frate.

— Bun ! E nouă fără un sfert ! O să-mi jertfeşti cinci minute. Ce dracu ! Au trecut mai bine de opt zile de cînd n-am mai avut prilejul să mîncăm împreună.

— Nu din vina noastră — îl potoli Gorenflot — iar prietenia dintre noi n-a suferit cu nimic, crede-mă, prea scumpul meu frate : îndatoririle dumitale te leagă de marele nostru rege Henric al III-lea, Domnul să-l ţină în viaţă ; îndatoririle mele îmi impun să fac chetă în folosul bisericii, iar după aceea, să mă rog. Aşa că nu-i de mirare să fim despărţiţi.

— Ai dreptate ! Dar, la naiba, tocmai de-aia mi se pare că trebuie să fim veseli cînd ne regăsim — zise Chicot.

— Eu sînt cum nu se poate mai vesel — răspunse Gorenflot, cu cea mai jalnică mutră din lume — dar asta nu mă împiedică să te părăsesc.

Şi călugărul făcu o mişcare, vrînd să se ridice.

— Isprăveşte-ţi cel puţin ierburile — îl îndemnă Chicot, punîndu-i mîna pe umăr şi silindu-l să se aşeze din nou.

Gorenflot privi farfuria cu spanac şi oftă. Apoi ochii săi se îndreptară spre apa înroşită şi el întoarse capul.

Chicot îşi dădu seama că sosise clipa prielnică atacului.

— Ţi-aduci aminte de prînzişorul despre care ţi-am pomenit mai adineauri ? Hei, ştii tu, acolo, la poarta Montmartre, în vreme ce marele nostru rege Henric al III-lea se biciuia pe sine şi-i biciuia pe alţii, noi am înfulecat o lişiţă vînată în bălţile de la Grange-Batelière, pregătită cu sos de raci, şi am băut vinişor de Bourgogne. Cum îi spui dumneata vinului ăluia ? Nu e vinul pe care l-ai descoperit dumneata ?

— E un vin de prin părţile mele, din Romanée — lămuri Gorenflot.

— Da, da, mi-aduc aminte, e laptele pe care l-ai supt cînd ai venit pe lume, vrednice fiu al lui Noe.

Gorenflot îşi linse buzele, cu un zîmbet melancolic.

— Ce zici de vinul ăla ? întrebă iar Chicot.

— Era bun — răspunse călugărul — totuşi există vin şi mai bun.

— Tocmai asta susţinea alaltăieri seară Claude Bonhomet, crîşmarul nostru, pretinzînd că el are în pivniţă cincizeci de sticle de vin, pe lîngă care vinul confratelui său de la poarta Montmartre nu-i altceva decît apă chioară.

— Şi-i adevărat — recunoscu Gorenflot.

— Cum ? I-adevărat ? ! strigă Chicot. Şi dumneata înghiţi ticăloasa asta de apă înroşită, cînd n-ai decît să întinzi mîna ca să bei asemenea vin ? ! Ptiu, la naiba !

Şi Chicot, luînd cupa călugărului, deşertă conţinutul pe podea.

— E timp pentru toate, frăţioare — vorbi Gorenflot. Vinul e bun cînd, după ce l-ai sorbit, nu mai ai nimic de făcut decît să-l preamăreşti pe Dumnezeu, care ni l-a dat, însă cînd ai de ţinut o predică, apa este mai indicată, nu ca gust, dar ca foloase : *facunda est aqua*[1].

— Nu zău ! exclamă Chicot. *Magis facundum est vinum*[2], iar ca dovadă, eu, care de asemenea am de rostit o cuvîntare şi care cred nestrămutat în reţeta mea, am să poruncesc să vină o sticlă din acest vin de Romanée şi... pe legea mea, cu ce mă sfătuieşti s-o întovărăşesc, Gorenflot ?

— Nici într-un caz cu buruieni de-astea — zise călugărul. Sînt cum nu se poate mai rele.

— Brrr ! se scutură Chicot, luînd farfuria lui Gorenflot şi mirosind-o. Brr ! Bufonul crăpă o ferestruie şi azvîrli în stradă spanacul, cu farfurie cu tot, pe urmă se întoarse şi strigă : Jupîne Claude !

Cîrciumarul, care pesemne trăgea cu urechea, se ivi în prag.

— Jupîne Claude — zise Chicot — adu-mi două sticle din vinul ăla de Romanée, despre care dumneata spui că nimeni n-are altul mai bun.

— Două sticle ?! se miră Gorenflot. Ce să faci cu ele de vreme ce eu nu beau ?

[1] Apa este uşoară (în limba latină în text).
[2] Vinul este mai uşor (în limba latină în text).

— Dacă ai bea, aş comanda patru, aş comanda şase, aş comanda tot ce există la crîşmă — zise Chicot. Dar cînd beau de unul singur, nu beau cine ştie ce, şi două sticle îmi vor fi de ajuns.

— De fapt — recunoscu Gorenflot — două sticle e tocmai cît trebuie, şi dacă mănînci de post, duhovnicul dumitale n-o să aibă nimic de zis.

— Fireşte ! încuviinţă Chicot. Cum să mănînci de dulce într-o miercure din post ?! Se poate aşa ceva ?!

Şi îndreptîndu-se spre cămară, în vreme ce jupîn Bonhomet cobora în pivniţă ca să aducă cele două sticle comandate, Chicot scoase la iveală o puiculiţă grasă de Mans.

— Ce tot scotoceşti acolo, frate ? îl întrebă Gorenflot, care urmărea cu un interes involuntar gesturile gasconului. Ce cauţi ?

— Vezi bine, îmi iau crapul ăsta, de teamă să nu pună mîna altul pe el. În miercurile din post e bătaie pe ăst soi de mîncăruri.

— Un crap ! se miră Gorenflot.

— De bună seamă, un crap — întări Chicot, punîndu-i dinainte pasărea ispititoare.

— Şi, rogu-te, de cînd au crapii cioc ? întrebă călugărul.

— Cioc ? se arătă nedumerit gasconul. Unde vezi cioc ? Eu nu văd decît un bot.

— Şi aripi ? stărui călugărul.

— Aripioarele cu care înoată.

— Şi pene ?

— Nu pene, solzi ! Solzi, scumpul meu Gorenflot ! Eşti beat.

— Beat ?! strigă Gorenflot. Eu beat !? Ei, asta-i bună ! Eu care n-am mîncat decît spanac şi n-am băut decît apă...

— Atunci să ştii că spanacul ţi-a căzut greu la stomac şi apa ţi s-a urcat la cap.

— Aha, iată că vine crîşmarul nostru. El o să ne lămurească.

— Ce anume ?

— Dacă ăsta e un crap sau e o găină.

— Fie, dar mai întîi să-mi destupe vinul. Vreau să ştiu dacă-i acelaşi vin. Jupîne Claude, destupă sticla !

Jupîn Claude destupă o sticlă şi-i turnă lui Chicot o jumătate de pahar. Acesta înghiţi numaidecît jumătate de pahar şi plescăi de plăcere.

— Ah ! se întristă el apoi. Sînt un slab cunoscător, limba mea n-are memorie nici cît negru sub unghie ; mi-e cu neputinţă să spun dacă-i mai prost sau mai bun decît cel de la poarta Montmartre. Nici măcar nu-s sigur că-i acelaşi vin.

Ochii lui Gorenflot se aprinseseră privind cele cîteva picături de lichid rubiniu rămase în fundul paharului lui Chicot.

— Ia, frate — îl îndemnă gasconul, turnînd un deget de vin în cupa călugărului — doar asta ţi-e menirea pe lume : să-ţi ajuţi aproapele. Ajută-mă !

Gorenflot apucă paharul, îl duse la gură şi gustă pe-ndelete puţina licoare ce conţinea.

— E din aceeaşi podgorie, nici vorbă — zise el — dar...

— Dar ? se interesă Chicot.

— Dar am gustat prea puţin, ca să pot spune dacă-i mai prost sau mai bun.

— Doresc totuşi să ştiu — stărui Chicot. La dracu ! Nu vreau să mă tragă nimeni pe sfoară şi, de n-ai fi avut de rostit predica ceea, te-aş fi rugat să mai guşti o dată din vinul ăsta.

— O să mai gust ca să-ţi fiu pe plac — zise călugărul.

— Păi te cred ! îl îmbie Chicot.

Şi-i umplu paharul pe jumătate. Gorenflot îl duse la gură la fel de cucernic ca şi prima dată şi gustă vinul cu aceeaşi conştiinciozitate.

— E mai bun — zise el — da, da, mai bun, ţi-o garantez eu.

— Aş ! Te-ai înţeles cu crîşmarul nostru !

— Un bun cunoscător trebuie să recunoască în primul rînd podgoria, în al doilea rînd soiul şi în al treilea rînd vechimea — îl lămuri Gorenflot.

— Ah, vechimea ! exclamă Chicot. Zău că tare aş vrea să aflu cîţi ani are vinul ăsta.

— Asta-i destul de lesne — răspunse Gorenflot, întinzînd iar paharul. Toarnă-mi numai două picături şi o să-ţi spun.

Chicot umplu pe trei sferturi paharul monahului, iar acesta îl goli pe îndelete şi nu mai ceru.

— E din 1561 — zise el, punînd paharul jos.

— Da, chiar aşa este — strigă Claude Bonhomet. De la Crăciunul lui 1561.

— Frate Gorenflot, la Roma au fost trecuţi în rîndul sfinţilor unii care nu o meritau atît cît meriţi dumneata — spuse gasconul, descoperindu-se.

— Puţină obişnuinţă, frate, atîta tot — zise cu modestie Gorenflot.

— Şi puţină predispoziţie — adăugă Chicot. Drace, doar obişnuinţa singură nu face două parale ; de pildă, eu, care am pretenţia că obişnuinţa nu-mi lipseşte. Dar ce faci !?

— După cum vezi, mă ridic.

— De ce ?

— Ca să merg la adunare.

— Fără să guşti o bucăţică de crap ?

— Ah, adevărat ! zise Gorenflot. Pare-se că vrednicul meu frate se pricepe la mîncare şi mai puţin decît la băutură. Jupîne Bonhomet, ce vietate spui dumneata că e asta ? Şi Gorenflot îi arătă crîşmarului mărul discordiei.

Acesta îl privi mirat pe cel care-i punea o asemenea întrebare.

— Da — întări Chicot — eşti întrebat ce vietate este aceasta ?

— La naiba, e o puică ! răspunse crîşmarul.

— O puică ! repetă Chicot cu un aer uluit.

— Ba încă din Mans — continuă jupîn Claude.

— Ei bine ? sări triumfător Gorenflot.

— Ei bine, după cît se pare, m-am înşelat — recunoscu Chicot — dar cum grozav am poftă să gust din puica asta fără ca totuşi să păcătuiesc, fă-mi plăcerea, şi, în numele prieteniei ce ne leagă, stropeşte-o cu cîteva picături de apă şi botează-o crap.

— O ! O ! făcu Gorenflot.

— Da, te rog — îl imploră gasconul. Căci, fără tine, aş fi îmbucat cine ştie ce animal, săvîrşind un păcat de moarte.

— Fie, s-o botez, dar nu mai e apă ! zise Gorenflot, care, prin firea lui de minunat tovarăş, începea să se înfierbînte după cele trei degustări.

— Nu mai ştiu unde — îşi aminti Chicot — se spune : „Cînd e vorba de grabă mare, te vei folosi de ceea ce ai la îndemînă". Intenţia contează. Botează cu vin, frate, botează cu vin. Vietatea din farfurie o să fie, poate, mai puţin catolică, dar nu mai puţin gustoasă.

Chicot umplu ochi paharul călugărului ; prima sticlă se golise.

— În numele lui Bahus, al lui Momus şi Comus, treimea marelui sfînt Pantagruel, te botez crap ! rosti solemn Gorenflot.

Şi muindu-şi vîrful degetelor în vin, lăsă să cadă peste pasăre două-trei picături de licoare.

— Acum — zise gasconul, ciocnind paharul cu călugărul — să închinăm în sănătatea celei de curînd botezate! Deie Domnul ca ea să fie friptă atît cît trebuie şi fie ca meşteşugul jupînului Claude Bonhomet, desfăşurat ca s-o prepare în chipul cel mai desăvîrşit, să adauge la însuşirile ei fireşti!

— În sănătatea ei! exclamă Gorenflot, curmîndu-şi rîsul zgomotos ca să înghită paharul cu vin de Bourgogne pe care i-l turnase Chicot. În sănătatea ei! La dracu, ia te uită ce mai vin straşnic!

— Jupîne Claude, pune-mi pe dată crapul ăsta la frigare — porunci Chicot. Unge-l cu unt proaspăt, în care vei tăia mărunt slănină şi ceapă, apoi, cînd va începe să se rumenească, aruncă în tigaia cu sos de friptură două felii de pîine prăjită şi serveşte-ne totul cald.

Gorenflot nu sufla o vorbă, dar încuviinţa din ochi şi dînd imperceptibil din cap, semn al unei nemaipomenite potriviri de gînduri.

— Acum — urmă Chicot, după ce îşi văzu dorinţele împlinite — adu nişte sardele, jupîne Bonhomet, şi nişte thon. Sîntem în postul mare, cum spunea adineauri piosul nostru frate Gorenflot, şi vreau o cină de post. Pe urmă... stai, nu pleca; mai adu două sticle din vinul ăsta grozav de Romanée din 1561.

Miresmele îmbietoare ale bucătăriei, care aminteau de bucătăria meridională, atît de dragă adevăraţilor gurmanzi, începeau să se răspîndească în aer şi, pe nesimţite, i se urcau călugărului la cap. Îi lăsa gura apă, ochii prinseră a-i străluci, dar încă mai avu puterea să se stăpînească şi chiar schiţă un gest, vrînd să se ridice.

— Aşadar, vrei să mă părăseşti la-nceputul luptei? rosti Chicot.

— Trebuie, frate! oftă Gorenflot, ridicîndu-şi ochii spre cer, pentru a-i arăta lui Dumnezeu cît de mult se jertfeşte.

— Mare nesocotinţă să te duci şi să predici pe nemîncate!

— Păi de ce? bîigui călugărul.

— Pentru că n-o să ai suflu, frate. Gallienus a spus: *Pulmo hominis facile deficit.* Plămînii omului sînt slabi şi lesne îşi pierd respiraţia.

— Ah, da — zise Gorenflot — adesea am simţit-o eu însumi pe propria-mi piele; dacă aş fi avut plămîni, aş fi fost un mare orator.

— Vezi bine! îl aprobă Chicot.

— Din fericire — răspunse Gorenflot, alunecînd iarăşi pe scaun — din fericire nu-mi lipseşte zelul.

— Da, dar zelul nu-i de ajuns. În locul dumitale, eu aş gusta din aceste sardele şi aş mai bea cîteva picături din nectarul ăsta.

— O singură sardea şi un singur pahar — se hotărî Gorenflot.

Chicot puse o sardea pe farfuria călugărului şi-i dădu a doua sticlă de vin.

Călugărul mîncă sardeaua şi goli paharul.

— Ei? întrebă Chicot, care, tot îndemnîndu-l pe genovezin să mănînce şi să bea, continua să fie foarte sobru. Ei, ia spune?

— Într-adevăr, mă simt mai puţin istovit — recunoscu Gorenflot.

— I-auzi colo! sări Chicot. Păi cînd ai de ţinut o predică, nu-i vorba să te simţi doar mai puţin istovit, ci să te simţi cum nu se poate mai bine. Eu, în locul dumitale — urmă gasconul — ca să-mi ating scopul, aş mînca cele două aripioare ale crapului, căci, dacă nu te mai înfrupţi cu ceva, s-ar putea să miroşi a vin.

— Ei, comedia naibii! Ştii că ai dreptate; la asta nu m-am gîndit — zise Gorenflot.

Şi cum în clipa aceea cîrciumarul tocmai scotea puiculiţa din frigare, Chicot tăie unul din copane botezate cu numele de aripioare, copan pe care călugărul îl înghiţi într-o secundă.

— Cristoase! exclamă Gorenflot. Gustos peşte!

Chicot reteză şi cealaltă „aripioară“ şi i-o aşeză călugărului pe farfurie, în timp ce el sugea cu delicateţe din aripa propriu-zisă.

— Şi ud-o niţel cu acest faimos vin — îl momi apoi, destupînd cea de a treia sticlă.

Odată pornit pe drumul ăsta, înfierbîntat şi zgîndărit în adîncurile fără fund ale pîntecelui său, Gorenflot nu mai avu tăria să se oprească; înfulecă „aripioara“, alcătui din oscioare un schelet şi-l strigă pe Bonhomet.

— Jupîne Claude, mor de foame, nu-mi aduci o omletă cu slănină? se rugă el.

— Dar bineînţeles — îl îmbărbătă Chicot — am şi comandat-o. Nu-i aşa, Bonhomet?

— Fără îndoială — încuviinţă crîşmarul, care nu-şi contrazicea niciodată muşteriii cînd vorbele lor făceau să sporească consumaţia şi, prin urmare, cheltuiala.
— Ei bine, adu-o, jupîne! zise călugărul.
— În cinci minute — răspunse jupînul, căruia Chicot îi făcuse cu ochiul, şi ieşi să pregătească omleta comandată.
— Ah! exclamă Gorenflot, proptindu-şi de masă pumnul lui uriaş înarmat cu o furculiţă. Merge strună!
— Nu-i aşa? făcu Chicot.
— Şi dacă omleta ar fi aici, aş îmbuca-o pe nerăsuflate, aşa cum sorb paharul ăsta dintr-o înghiţitură.
Şi cu ochii strălucind de lăcomie, călugărul dădu pe gît un sfert din cea de a treia sticlă.
— Dar ia spune-mi — îşi aminti Chicot — erai bolnav, prin urmare?
— Eram bleg, prietene — zise Gorenflot. Blestemata aia de predică mă-ngreţoşase; de trei zile mă gîndesc la ea.
— Trebuie să fie ceva minunat, nu? îl aţîţă Chicot.
— Măiestru — răspunse călugărul.
— În aşteptarea omletei, ia spune-mi ceva din ea!
— Nu, zău, o predică la masă! se împotrivi Gorenflot. Unde ai mai văzut una ca asta, meştere zălud? La curtea regelui, stăpînul tău?
— La curtea regelui Henric, ţie-l Domnul, se rostesc discursuri foarte frumoase — zise Chicot, scoţîndu-şi pălăria.
— Şi despre ce e vorba în discursurile acelea? întrebă Gorenflot.
— Despre virtute — răspunse Chicot.
— A, da! se amuză călugărul, răsturnîndu-se în voie pe scaun. Iată o persoană tare virtuoasă regele ăsta al tău, Henric al III-lea!
— Nu ştiu dacă e virtuos sau nu — răspunse gasconul — dar ceea ce ştiu e că n-am văzut niciodată ceva de care să roşesc.
— Te cred, ce dracu! zise călugărul. E multă vreme de cînd tu nu mai roşeşti, desfrînatule!
— Oho! exclamă gasconul. Eu desfrînat! Eu abstinenţa personificată, eu sobrietatea în carne şi oase! Eu care iau parte la toate procesiunile, care ţin toate posturile!
— Da, ale lui Sardanapal, ale lui Nabucodonosor, ale Irodului tău! Procesiuni aducătoare de profit, posturi ţinute din calcul. Din fericire, lumea a început să-l cunoască pe de rost pe regele tău Henric al III-lea, lua-l-ar dracu!

Şi Gorenflot, în loc de predica pe care se încăpăţîna s-o rostească, începu în gura mare următorul cîntec:

Prefăcutul, să ia banul,
Tot pe bietul şi sărmanul
Regele-a maimuţărit.
Pîine, post şi apă — iată
Pe ce-i fu iertarea dată
Ca şi unui eremit.
Dar Parisul, care-l ştie,
Nu-i mai pune în cutie
Nici un sfanţ, s-a isprăvit.
Căci atît, acestui rigă,
I-a tot dat, încît îi strigă
Azi: „Hai, du-te la cerşit!“

— Bravo! izbucni Chicot. Bravo! Apoi îşi şopti sieşi: Bun, dacă a-nceput să cînte, o să şi vorbească.
În clipa aceea intră jupîn Bonhomet, într-o mînă cu faimoasa omletă, iar în cealaltă cu încă două sticle de vin.
— Adu, adu! strigă călugărul şi ochii îi scăpărară, iar un zîmbet larg îi descoperi cei treizeci şi doi de dinţi.
— Prietene — încercă să-l convingă Chicot — pare-mi-se că ai de ţinut o predică.
— Predica o am aici — zise călugărul, lovindu-se peste fruntea care începea să i se înroşească întocmai ca obrajii.
— La nouă şi jumătate — zise Chicot.
— Am minţit — o-ntoarse călugărul.
— Şi la ce oră trebuia s-o ţii?
— La zece.
— La zece? Credeam că mînăstirea se închide la nouă.
— N-are decît să se închidă — spuse Gorenflot, privind luminarea prin conţinutul rubiniu al paharului. Să se închidă, eu am cheie.
— Cheia de la poarta mînăstirii?! strigă Chicot. Ai cheia de la poartă?
— Aici, în buzunar — se sumeţi Gorenflot, bătîndu-se peste sutană.
— Asta nu se poate — îl întărîtă Chicot. Cunosc şi eu rînduielile mînăstireşti, căci în trei mînăstiri am făcut penitenţă: cheia mînăstirii nu se încredinţează unui simplu călugăr.

— Uite-o — zise Gorenflot, răsturnîndu-se din nou pe scaun şi arătîndu-i cu satisfacţie lui Chicot o monedă.

— Ia te uită ! Bani ! exclamă Chicot. Aha, înţeleg. Îl cumperi pe fratele portar, ca să intri la orice oră-ţi place, păcătos nenorocit ce eşti !

Gorenflot căscă o gură pînă la urechi, zîmbind fericit şi cu graţia omului beat.

— *Sufficit* [1] ! bolborosi el.

Şi se pregăti să-şi vîre în buzunar piesa de argint.

— Ia stai niţel — sări Chicot. Tiii, ia te uită ce monedă curioasă !

— Cu efigia ereticului — zise Gorenflot. Găurită în dreptul inimii.

— Într-adevăr — se lămuri Chicot — este o monedă bătută de regele din Béarn şi are, aşa cum spui, o gaură.

— O lovitură de pumnal — izbucni Gorenflot. Moarte ereticului ! Celui care-l va ucide pe eretic îi este pregătit locul între sfinţi ; partea mea de rai i-o dau lui.

— Da, da — reflectă Chicot — iată că lucrurile încep să se limpezească, dar nenorocitul nu este încă destul de beat. Şi gasconul umplu din nou paharul călugărului. Aşa e ! încuviinţă el. Moarte ereticului ! Trăiască sfînta slujbă !

— Trăiască sfînta slujbă ! strigă Gorenflot, golind paharul dintr-o dată. Trăiască sfînta slujbă !

— Deci — îl trase Chicot de limbă, aducîndu-şi aminte, la vederea monedei din palma lată a tovarăşului său, de călugărul portar care cerceta mîinile tuturor monahilor ce se îmbulzeau în nartexul mînăstirii — deci arăţi fratelui portar moneda asta... şi...

— Şi intru — completă Gorenflot.

— Fără nici o piedică ?

— Cum intră paharul ăsta de vin în burta mea.

Şi călugărul mai dădu pe gît o porţie din generoasa licoare.

— Drace — exclamă Chicot — păi dacă comparaţia ta este adevărată atunci intri fără ca măcar s-atingi poarta.

— La drept vorbind, pentru fratele Gorenflot se deschid amîndouă canaturile — bolborosi Gorenflot, beat-mort.

— Şi începi predica ?

— Şi-mi încep predica — încuviinţă călugărul. Iată cum se petrec lucrurile : sosesc. Auzi, Chicot ? Sosesc...

— Cred şi eu c-aud : sînt numai urechi.

[1] E de ajuns (în limba latină în text).

— Prin urmare, sosesc, cum spuneam. Adunarea e numeroasă şi aleasă : baroni, conţi, duci.

— Şi chiar prinţi.

— Şi chiar prinţi — repetă călugărul. Ai brodit-o, prinţi şi nimic mai mult. Intru modest printre devotaţii Ligii [1].

— Devotaţii Ligii — repetă la rîndul său Chicot. Ce înseamnă devotamentul ăsta ?

— Intru printre devotaţii Ligii. Fratele Gorenflot este strigat şi eu înaintez.

Zicînd acestea, călugărul se ridică în picioare.

— Aşa, aşa — îl îndemnă Chicot — înaintează.

— Şi eu înaintez — continuă Gorenflot, silindu-se să îmbine vorba cu fapta ; dar abia făcu un pas că se lovi de colţul mesei şi se duse de-a berbeleacul pe duşumea.

— Bravo ! strigă gasconul, ridicîndu-l şi aşezîndu-l iar pe scaun. Aşadar, înaintezi, saluţi ascultătorii şi începi să spui.

— Nu, eu nu spun nimic, prietenii sînt cei care spun.

— Şi ce spun prietenii ?

— Prietenii spun aşa : „Frate Gorenflot ! Predica fratelui Gorenflot, ei, frumos nume pentru un luptător al Ligii : frate Gorenflot !"

Şi călugărul îşi rosti numele, cu intonaţii mîngîietoare.

— „Frumos nume pentru un luptător al Ligii" — repetă Chicot. Ce adevăr va ieşi oare la iveală din vinul beţivanului ăsta ?

— Atunci eu încep.

Şi călugărul se ridică iar, închizînd ochii şi rezemîndu-se de zid, căci era beat turtă.

— Va să zică începi — îi ţinu isonul Chicot, sprijinindu-l de perete.

— Încep : „Fraţii mei, frumoasă zi pentru credinţă ; fraţii mei, foarte frumoasă zi pentru credinţă ; fraţii mei, foarte, foarte frumoasă zi pentru credinţă".

După acest ghiveci de superlative, Chicot îşi dădu seama că nu mai poate scoate nimic de la călugăr, aşa că îl lăsă în pace. Fratele Gorenflot, care nu-şi păstra echilibrul decît graţie sprijinului lui Chicot, de îndată ce nu mai avu sprijinul acestuia, alunecă de-a lungul peretelui ca o scîndură rău

[1] Este vorba de Sfînta Ligă, înfiinţată în 1576 în Franţa de către catolici, sub conducerea ducelui de Guise. Sub pretextul de a apăra religia catolică împotriva ereticilor, adepţii Ligii urmăreau răsturnarea regelui Henric al III-lea şi aducerea pe tronul Franţei a familiei de Guise.

proptită şi lovi masa cu picioarele, trîntind la pămînt cîteva sticle goale.

— Amin ! zise Chicot.

Aproape în aceeaşi clipă un sforăit aidoma unui tunet făcu să se cutremure geamurile strîmtei încăperi.

— Bun ! spuse Chicot. Iată cum copanele găinii îşi fac efectul ! Amicul nostru va dormi dus douăsprezece ore în cap, aşa că-l pot dezbrăca fără nici o greutate.

Socotind, aşadar, că nu are vreme de pierdut, Chicot deznodă cingătoarea călugărului, îi scoase binişor veşmîntul şi, după ce-l răsturnă pe Gorenflot ca pe un sac cu nuci, îl înfăşură în faţa de masă, îi legă un şervet pe cap şi, cu rasa ascunsă sub pelerină, se strecură în bucătărie.

— Jupîne Bonhomet — zise, înmînîndu-i crîşmarului o monedă de aur — iată, ţine pentru masa noastră, pentru tainul calului, pe care ţi-l încredinţez, şi mai cu seamă, ca să ai grijă de vrednicul frate Gorenflot, care doarme ca alesul Domnului, să nu fie cumva trezit din somn.

— Prea bine — rosti jupînul, socotindu-se plătit cu vîrf şi îndesat pentru cele trei lucruri pomenite de gascon. Prea bine, domnule Chicot, să n-aveţi nici o grijă.

După ce primi această asigurare, Chicot plecă şi, sprinten ca o căprioară şi iscoditor ca un vulpoi, ajunse la colţul străzii Saint-Etienne, unde, după ce îşi puse în palmă, cu mare grijă, moneda cu efigia bearnezului, îmbrăcă rasa călugărească a lui Gorenflot şi, la zece fără un sfert, se înfăţişă, nu fără a-i bate inima, portarului mînăstirii Sainte-Geneviève.

XIX

CUM A BĂGAT DE SEAMĂ CHICOT CĂ ERA MAI LESNE SĂ INTRI ÎN MÎNĂSTIREA SAINTE-GENEVIÈVE DECÎT SĂ IEŞI

Îmbrăcînd rasa călugărului, Chicot se îngrijise prevăzător să-şi dubleze grosimea umerilor, potrivindu-şi cu iscusinţă pe dedesubt pelerina, precum şi celelalte veşminte ; barba lui avea aceeaşi culoare cu a lui Gorenflot. Şi, deşi unul se

născuse pe malurile rîului Saône, iar celălalt pe ale fluviului Garonne, el făcuse de atîtea ori haz maimuţărind vocea prietenului său, că ajunsese să-l imite fără a fi recunoscut. Or, cine nu ştie că barba şi vocea sînt singurele lucruri care ies la iveală din adîncurile unei glugi de călugăr ?

Cînd ajunse Chicot, poarta urma să se închidă ; fratele portar nu mai aştepta decît vreo cîţiva întîrziaţi. Gasconul arătă moneda găurită la mijloc şi fu lăsat să intre fără nici o împotrivire. Doi călugări mergeau înaintea lui ; el îi urmă şi pătrunse o dată cu dînşii în capela mînăstirii pe care o cunoştea, deoarece îl întovărăşise adeseori pe rege : mînăstirea Sainte-Geneviève se bucurase întotdeauna de ocrotire deosebită din partea regelui.

Capela era clădită în stil romanic, adică data din secolul al unsprezecelea şi, ca toate capelele din acea epocă, partea unde se afla altarul avea dedesubt o criptă sau o biserică subterană. Aşa încît altarul era mai înalt cu opt sau zece picioare decît naosul ; la altar duceau două scări laterale, în timp ce o uşă de fier, deschizîndu-se între cele două scări, ducea din naos la cripta în care coborai tot atîtea trepte cîte urcai spre a ajunge în altar.

În altar, care domina întreaga biserică, deasupra mesei de taină, se afla un tablou al Sfintei Genoveva, atribuit maestrului Rosso, precum şi statuia lui Clovis şi a Clotildei.

Numai trei candele luminau capela : una atîrna în mijlocul altarului, iar celelalte două vegheau în naos, aşezate la distanţe egale. Această lumină neîndestulătoare făcea ca biserica să pară şi mai solemnă, exagerîndu-i proporţiile, deoarece închipuirea putea prelungi la infinit părţile rămase în umbră.

Chicot fu nevoit mai întîi să-şi deprindă ochii cu întunericul ; pentru a se obişnui, el se distră numărînd călugării. Erau o sută douăzeci de monahi în naos şi doisprezece la altar, adică o sută treizeci şi doi în total. Ultimii doisprezece stăteau aliniaţi pe un singur rînd înaintea altarului şi păreau că apără ostensoriul, ca un şir de santinele.

Chicot constată cu plăcere că nu era el ultimul venit să se alăture celor pe care fratele Gorenflot îi numea devotaţii Ligii. În urma lui sosiră încă trei călugări, înveşmîntaţi în bogate rase cenuşii ; ei se aşezară în faţa celor pe care i-am asemuit cu un şir de santinele. Un călugăraş, pe care Chicot nu-l zărise pînă atunci şi care, fără îndoială, era unul din copiii care serveau în altar, făcu înconjurul capelei să vadă dacă fiecare se găsea la locul său ; cînd îşi sfîrşi inspecţia, se

duse să stea de vorbă cu unul din cei trei călugări sosiţi mai tîrziu.

— Sîntem o sută treizeci şi şase — zise călugărul, cu o voce puternică. Este numărul hotărît de Dumnezeu.

Îndată cei o sută douăzeci de călugări îngenuncheaţi în naos se ridicară şi luară loc pe scaune sau în strane. Curînd, un zgomot de balamale şi de zăvoare vesti că porţile grele se închideau.

Nu fără a-i bate inima, Chicot, oricît era el de brav, ascultă cum scrîşnesc cheile în broască. Ca să-şi vină în fire, se duse şi se aşeză în umbra amvonului, de unde ochii lui se plimbară nestingheriţi asupra celor trei călugări care păreau a fi personajele principale ale acestei întruniri. Li se aduseră jilţuri şi ei se aşezară de parcă ar fi fost trei judecători. În spatele lor, cei doisprezece călugări stăteau în picioare.

După ce zarva stîrnită de închiderea porţilor şi de cei ce se aşezau se potoli, un clopoţel sună de trei ori. Era, fără îndoială, semnalul să se facă linişte, căci sîsîieli prelungite se auziră în timpul primelor două semnale ; la al treilea însă orice zgomot încetă.

— Frate Monsoreau — zise acelaşi călugăr care vorbise mai înainte — ce veşti aduci Ligii din provincia Anjou ?

Două lucruri îl făcură pe Chicot să ciulească urechile. Mai întîi, faptul că o astfel de voce, cu un timbru atît de vibrant, părea făcută să răsune mai degrabă pe cîmpul de luptă, de sub viziera unui coif, decît aici, într-o biserică, de sub gluga unui călugăr. În al doilea rînd, numele acesta de „frate Monsoreau“, care era cunoscut la curte numai de cîteva zile, unde, după cum am spus, produsese oarecare senzaţie.

Un călugăr înalt, a cărui rasă cădea în cute ţepene, străbătu rîndurile adunării şi, cu pas ferm, îndrăzneţ, urcă la amvon. Chicot încercă să-i zărească chipul. Cu neputinţă.

„Bine — îşi zise el. Dacă nu pot vedea chipul celorlalţi, nici ei nu-l vor vedea pe al meu.“

— Fraţilor — rosti un glas, în care de la primele accente Chicot recunoscu vocea marelui maestru de vînătoare. Veştile din provincia Anjou nu sînt de loc în măsură să ne mulţumească ; nu că nu ne-am bucura de simpatie, ci pentru că n-avem reprezentanţi acolo. Propagarea Ligii în această provincie a fost încredinţată baronului de Méridor ; dar acest bătrîn, deznădăjduit de moartea fiicei sale, survenită recent, copleşit de durere, a lăsat baltă cauza Sfintei Ligi ; pînă cînd se va consola de pierderea suferită, nu mai putem conta pe el. În ce mă priveşte, aduc trei noi adeziuni la Ligă, pe care, după regulament, le-am depus în cutia milelor. Consiliul va judeca dacă aceşti trei noi fraţi, pentru care, de altfel, eu răspund ca de mine însumi, pot fi admişi în Sfînta Ligă.

Un murmur de aprobare se ridică din rîndurile călugărilor ; fratele Monsoreau îşi reluase locul, dar murmurul încă nu se stinsese.

— Frate La Hurière ! strigă acelaşi călugăr, care părea însărcinat cu apelul credincioşilor, după bunul său plac. Spune-ne ce ai făcut în oraşul Paris ?

Un om cu gluga trasă pe ochi se ivi în amvonul abia lăsat liber de domnul de Monsoreau.

— Fraţii mei — începu el — ştiţi cu toţii cît sînt de devotat credinţei catolice şi ştiţi dacă am dovedit sau nu acest lucru în ziua cea mare cînd ea a triumfat. Da, fraţii mei, încă din vremea aceea, şi-mi fac un titlu de glorie, am fost unul din credincioşii marelui nostru Henric de Guise, şi chiar din gura domnului de Besme, Domnul să-l binecuvînteze, am primit ordinele pe care el a binevoit să mi le dea şi pe care eu le-am îndeplinit, mergînd pînă acolo, încît am vrut să ucid propriii mei chiriaşi. Datorită devotamentului pentru această cauză sfîntă, am fost numit ofiţer de gardă însărcinat cu paza oraşului şi îndrăznesc să spun că aceasta este o fericită împrejurare pentru religie. Căci astfel i-am putut nota pe toţi ereticii din cartierul Saint-Germain-l'Auxerrois, unde stau şi astăzi, fraţilor, la dispoziţia voastră, pe strada Arbre-Sec, hanul *Sub cerul liber*, şi notîndu-i, i-am putut indica prietenilor noştri. Desigur, nu mai mi-e sete ca altădată de sîngele hughenoţilor, dar nici nu pot să-mi ascund adevăratul scop al Sfintei Ligi pe care vrem s-o înjghebăm.

„Să fim atenţi — îşi zise Chicot. Acest La Hurière, dacă mi aduc eu bine aminte, era un sălbatic asasin al ereticilor şi el trebuie să ştie multe despre Ligă.“

— Vorbiţi ! Vorbiţi ! se auziră mai multe voci.

La Hurière, avînd prilejul să-şi arate darul lui de orator, pe care rareori putea să şi-l pună în valoare, deşi credea că-i este înnăscut, se reculese o clipă, tuşi, apoi continuă :

— Dacă nu mă înşel, fraţii mei, stingerea ereziilor nu este singurul lucru care ne preocupă ; trebuie ca bunii francezi să fie siguri că nu vor mai întîlni niciodată eretici printre prinţii chemaţi să-i conducă. Or, fraţii mei, în ce situaţie ne aflăm ? Francisc al II-lea, care promitea să fie un zelos, a murit fără a lăsa urmaşi ; Carol al IX-lea, care era un zelos, a murit fără

a avea copii ; regele Henric al III-lea, căruia nu eu sînt cel îndreptățit a-i cerceta credința și a-i judeca faptele, va muri, probabil, fără a avea copii ; rămîne deci ducele de Anjou, care, nu numai că nici el n-are copii, dar, pe deasupra, se arată destul de călduț față de Sfînta Ligă.

Aici, mai multe voci îl întrerupseră pe orator, printre care și cea a marelui maestru de vînătoare.

— De ce „călduț" — zise vocea — și ce vă face să-i aduceți prințului această acuzație ?

— Spun călduț, deoarece încă nu și-a dat adeziunea la Ligă, deși ilustrul frate care m-a interpelat a făgăduit-o în mod sigur în numele său.

— Cine vă spune că nu și-a dat-o — se îndărătnici din nou vocea — din moment ce avem noi adeziuni ? Pare-mi-se că n-aveți dreptul să bănuiți pe nimeni atîta timp cît nu s-a cercetat ale cui sînt aceste adeziuni.

— E adevărat — zise La Hurière — voi mai aștepta deci. Dar, după ducele de Anjou, care e muritor și care n-are copii (vă rog să remarcați că în această familie se moare la o vîrstă tînără), cui îi va reveni coroana ? Celui mai aprig hughenot care se poate închipui, unui renegat, unui eretic, unui Nabucodonosor.

Aici, în loc de murmure, izbucniră aplauze frenetice care-l întrerupseră pe La Hurière.

— Lui Henri de Béarn [1], împotriva căruia, mai ales, e îndreptată această ligă ; lui Henri de Béarn, pe care-l credem deseori la Pau sau la Tarbes, ocupat cu iubirile lui, și pe care-l întîlnim la Paris.

— La Paris ? ! strigară mai multe voci. La Paris ? ! Cu neputință.

— A fost la Paris ! strigă La Huriére. Se găsea aici în noaptea în care doamna de Sauve a fost asasinată. Poate mai este și-n clipa de față.

— Moarte bearnezului ! strigară mai multe voci.

— Da, la moarte ! strigă La Hurière. Dacă din întîmplare vine la hanul *Sub cerul liber*, am eu grijă de el, numai că nu va veni. Nu prinzi de două ori un vulpoi în aceeași vizuină. Va trage în altă parte, la vreun prieten, căci are prieteni, ereticul. Ei bine, numărul acestor prieteni trebuie micșorat sau

[1] Este vorba de Henric de Navara, devenit mai tîrziu rege al Franței, sub numele de Henric al IV-lea. La acea dată, el era protestant, ulterior însă, pentru a pune mîna pe tronul Franței, a trecut la catolicism.

cunoscut. Liga noastră e sfîntă, cinstită, binecuvîntată, încurajată de preasfîntul nostru părinte, papa Grigore al XIII-lea. Cer deci să nu se mai facă multă vreme un secret din asta, să se dea liste ofițerilor de garnizoană din cartiere și din subdiviziunile cartierelor și aceștia să meargă cu listele din casă în casă, rugîndu-i pe bunii cetățeni să semneze. Cei ce vor semna vor fi prietenii noștri, cei ce vor refuza să semneze vor fi vrăjmașii noștri și, cu prilejul unui al doilea „Sfînt Bartolomeu" [1], care, adevăraților credincioși li se pare din ce în ce mai necesar, ei bine ! o să repetăm ceea ce am mai făcut și în noaptea celui dintîi, scutindu-l pe Dumnezeu de oboseala de a despărți el însuși pe cei buni de cei răi.

După această perorație, izbucniră tunete de aplauze, apoi, cînd ele se domoliră cu încetineală și însoțite de freamătul acela care arată că aclamările nu-s decît întrerupte, vocea gravă a călugărului care vorbise în mai multe rînduri se făcu auzită :

— Propunerea fratelui La Hurière, căruia Sfînta Ligă îi mulțumește pentru zelul său, e luată în considerație ; ea va fi dezbătută în consiliul superior.

Aplauzele fură de două ori mai puternice. La Hurière se înclină de mai multe ori pentru a mulțumi adunării și, coborînd din amvon, porni spre locul său, copleșit de extraordinarul său triumf.

„Ah ! Ah ! își zise Chicot. Încep să văd limpede în miezul tuturor acestor întîmplări. Cînd e vorba de credința catolică, fiul meu Henric inspiră mai puțină încredere decît fratele său Carol al IX-lea și decît domnii duci de Guise. Poate pentru că aici și-a vîrît coada alde Mayenne. Domnii de Guise vor un stat în stat, pe care să fie ei stăpîni ; astfel, marele Henric, care e general, va avea în mînă armata, bortosul de Mayenne, burghezia, ilustrul cardinal, biserica, și într-o bună dimineață, fiul meu Henric își va da seama că de fapt el nu ține în mînă decît mătăniile, cu care îl vor invita politicos să se retragă într-o mînăstire. Strașnic judecat ! Ei bine, da... însă rămîne ducele de Anjou. Drace ! Cu ducele de Anjou ce-au să facă ?

— Fratele Gorenflot ! se auzi vocea călugărului care-l strigase și pe marele maestru de vînătoare, și pe La Hurère.

Fie că era prea adîncit în gîndurile pe care le-am dezvăluit cititorilor noștri, fie că încă nu se obișnuise a răspunde la nu-

[1] Aluzie la masacrul hughenoților din noaptea Sfîntului Bartolomeu (1572).

mele pe care îl împrumutase o dată cu sutana de la fratele călugăr, Chicot tăcu.

— Frate Gorenflot! repetă vocea călugăraşului, o voce atît de limpede şi de ascuţită, încît Chicot tresări.

— Oh! Oh! murmură el. S-ar zice că-i un glas de femeie care-l cheamă pe fratele Gorenflot. Oare în mijlocul acestei preacinstite adunări să se fi amestecat şi sexele, nu numai rangurile?

— Frate Gorenflot — se auzi încă o dată aceeaşi voce feminină. Nu eşti aici?

— Ah! îşi şopti Chicot. Păi fratele Gorenflot mi-s eu. Haidem! Apoi zise cu glas tare, vorbind pe nas ca şi călugărul: Ba da, ba da, iată-mă-s, iată-mă! Eram cufundat în gînduri, trezite în mine de cuvîntarea fratelui La Hurière, şi n-am auzit că am fost strigat.

Cîteva murmure de aprobare retrospectivă în favoarea lui La Hurière, ale cărui cuvinte mai răsunau încă în toate inimile, se auziră în capelă, dîndu-i lui Chicot răgazul să se pregătească. Chicot — veţi spune dumneavoastră — n-avea decît să nu răspundă la numele de Gorenflot, deoarece nimeni nu-şi ridica gluga. Reamintiţi-vă însă că toţi cei aflaţi acolo fuseseră număraţi, aşa că s-ar fi cercetat chipul fiecăruia: controlul ar fi fost pricinuit de lipsa unui om considerat prezent, iar înşelăciunea s-ar fi descoperit şi situaţia lui Chicot devenea gravă. Prin urmare, Chicot nu şovăi o clipă. El se ridică, se umflă în pene, sui treptele amvonului şi, în timp ce le suia, îşi trase cît mai mult gluga pe ochi.

— Fraţii mei — începu el, imitînd întocmai vocea călugărului — sînt fratele cu cheta al mînăstirii acesteia şi ştiţi că sarcina mea îmi dă dreptul să intru şi să cer prin casele tuturora. Folosesc, aşadar, acest drept spre binele Domnului. Fraţii mei — urmă apoi, amintindu-şi vorbele lui Gorenflot, întrerupte în chip neaşteptat de somnul care, la această oră, graţie lichidului absorbit, îl legăna încă pe adevăratul Gorenflot — fraţii mei, ziua în care ne-am adunat aici este o zi minunată pentru credinţa noastră. Să vorbim deschis, fraţii mei, deoarece ne aflăm în casa Domnului.

Ce este regatul Franţei? Un trup. Sfîntul Augustin a spus-o: *Omnis civitas corpus est*: „Orice cetate este un trup". Care e condiţia mîntuirii unui trup? O sănătate bună! Cum poate fi păstrată sănătatea trupului? Luîndu-i cu băgare de seamă sînge atunci cînd surplusul de forţă încalcă dreapta măsură. Or, este vădit lucru că vrăjmaşii religiei catolice sînt

foarte puternici, de vreme ce noi ne temem de ei: trebuie deci să-i luăm încă o dată sînge acestui puternic trup numit Societatea; este ceea ce îmi repetă zi de zi credincioşii de la care aduc în mînăstire ouă, şuncă şi bani.

Această primă parte a cuvîntării lui Chicot făcu o vie impresie asupra ascultătorilor. Chicot lăsă ca murmurul de aprobare să tălăzuiască în voie, apoi să se potolească, şi reluă:

— Mi se va obiecta poate că biserica e împotriva vărsărilor de sînge: *Ecclesia abhorret a sanguine* — rosti el. Dar luaţi bine seama, scumpii mei fraţi: teologul nu arată de care anume sînge are groază biserica, şi eu aş pune rămăşag pe un bou în schimbul unui ou că, în orice caz, nu despre sîngele ereticilor este vorba. Într-adevăr: *Fons malus corruptorum sanguis, haereticorum autem pessimus*! Şi apoi un alt argument, fraţii mei: am spus biserica! Dar noi nu sîntem numai oameni ai bisericii. Fratele Monsoreau, care a vorbit adineauri cu atîta elocinţă, are, sînt foarte sigur, cuţitul său de mare maestru de vînătoare la cingătoare. Fratele La Hurière mînuieşte cu uşurinţă frigarea: *Veru agreste lethiferum tamen instrumentum* [1]. Eu însumi, care vă vorbesc, fraţii mei, eu, Jacques Népomucène Gorenflot, am purtat muscheta prin Champagne şi i-am ars de vii pe hughenoţi în timp ce predicau. Cinstea aceasta mi-ar fi fost de ajuns şi mi-aş fi asigurat intrarea în rai. Cel puţin aşa credeam, cînd, dintr-o dată, conştiinţa mea a fost tulburată de un gînd: înainte de a fi arse, credincioasele hughenote fuseseră batjocorite. Se pare că lucrul acesta păta frumuseţea faptei, cel puţin aşa mi-a spus duhovnicul meu... De aceea m-am grăbit să mă călugăresc şi, pentru a şterge pata pe care ereticele au lăsat-o în mine, am jurat din clipa aceea să-mi petrec restul zilelor în abstinenţă şi să nu mai merg decît la bunele catolice.

Această a doua parte a cuvîntării nu avu mai puţin succes decît prima şi fiecare părea că admiră căile de care se folosise Domnul întru convertirea fratelui Gorenflot.

Cîteva aplauze se amestecară cu murmure de aprobare.

Chicot adresă un modest salut adunării, apoi continuă:

— Aşadar, ne rămîne să vorbim despre şefii pe care ni i-am ales şi despre care, mie, biet nevrednic genovezin, mi se pare că ar fi cîte ceva de spus. Desigur, e frumos şi mai ales prudent să te-ascunzi noaptea sub o glugă şi

[1] Frigare mică, rudimentară, totuşi un instrument ucigător (în limba latină în text).

sub o rasă de călugăr, ca să-l asculţi pe fratele Gorenflot cum propovăduieşte, dar mi se pare că datoria marilor călăuzitori nu trebuie să se mărginească la atît. O prudenţă atît de mare stîrneşte rîsul blestemaţilor de hughenoţi, care, după toate altele, sînt turbaţi cînd e vorba de lovituri de spadă. Eu cer, aşadar, să avem o ţinută mai demnă, ca nişte oameni inimoşi ce sîntem sau, mai bine zis, cum vrem să părem. Ce dorim noi ? Stîrpirea ereziei... Ei bine, dar... dar asta o poţi striga în gura mare, pare-mi-se. De ce nu ieşim noi pe străzile Parisului într-o sfîntă procesiune, arătîndu-ne ţinuta impecabilă şi drăguţele halebarde de care nu ducem lipsă ; însă nu pe întuneric, ca tîlharii, care se uită la fiecare răspîntie să vadă dacă nu cumva se iveşte straja ! „Dar cine-i omul care va da cel dintîi pildă ?“ veţi întreba dumneavoastră. Ei bine, acela voi fi eu, Jacques Népomucène Gorenflot, nevrednicul călugăr al ordinului Sainte-Geneviève, sărac şi umil cerşetor al acestei mînăstiri ; eu voi fi acela care, cu platoşa, cu coiful în cap şi cu muscheta la umăr, voi merge, de va fi nevoie, în fruntea bunilor catolici care vor voi să mă urmeze ; şi voi săvîrşi acest lucru, chiar de n-ar fi decît pentru a face să roşească obrazul căpeteniilor care se ascund, ca şi cum a apăra biserica înseamnă să iei partea cine ştie cărui dezmăţat într-o gîlceavă.

Aţîţătoarea cuvîntare a lui Chicot, ticluită pe potriva sentimentelor multora dintre membrii Ligii, care, pentru a-şi atinge ţinta, nu vedeau necesar să meargă pe altă cale decît pe aceea căreia noaptea Sfîntului Bartolomeu, cu şase ani în urmă, îi deschisese porţile, şi pe care, în consecinţă, lîncezeala căpeteniilor îi scotea din sărite, aprinse în toate inimile focul sfînt şi, în afară de trei glugi care rămaseră tăcute, restul adunării începu să strige într-un singur glas :

— Trăiască biserica ! Slavă viteazului frate Gorenflot ! Procesiunea ! Procesiunea !

Entuziasmul era cu atît mai năvalnic, cu cît pentru întîia oară zelul vrednicului frate ieşea în vileag. Pînă atunci prietenii lui cei mai apropiaţi îl aşezau, fără îndoială, printre cei zeloşi, dar printre zeloşii la care instinctul de conservare nu depăşea limitele prudenţei. Şi dintr-o dată, din semiîntunericul unde stătuse, fratele Gorenflot se avînta, înarmat ca de luptă, în orbitoarea lumină a arenei ; era o mare surpriză, care-l reabilita ; şi unii, în admiraţia

lor, o admiraţie cu atît mai mare cu cît era mai neaşteptată, în sinea lor îl aşezau pe fratele Gorenflot, care propovăduise ideea procesiunii, pe aceeaşi treaptă cu Petre Pustnicul, cel care propovăduise întîia cruciadă.

Din nenorocire sau din fericire pentru cel care iscase asemenea exaltare, nu era în vederile maimarilor adunării să-l lase să apuce pe o astfel de cale. Unul din cei trei călugări tăcuţi se aplecă la urechea călugăraşului, şi numaidecît vocea subţirică răsună de trei ori sub acele bolţi :

— Fraţilor, e timpul să ne retragem, şedinţa se ridică.

Călugării se sculară mormăind şi, făgăduindu-şi ca la viitoarea şedinţă să ceară laolaltă organizarea procesiunii propusă de curajosul frate Gorenflot, se îndreptară încet spre uşă. Mulţi se apropiaseră de amvon, să-l felicite pe fratele călugăr pe cînd acesta ar fi coborît de la tribuna de la a cărei înălţime îi fusese dat să aibă un succes atît de răsunător ; dar Chicot, gîndindu-se că, auzită de aproape, vocea sa, în care se ghicea un uşor accent gascon, păstrat în ciuda sforţărilor lui, ar putea fi recunoscută, gîndindu-se că, văzut de aproape, trupul său, cu vreo şase sau opt degete bune mai înalt decît al fratelui Gorenflot — care acum, desigur, crescuse şi el în mintea ascultătorilor săi, dar mai ales din punct de vedere moral — ar fi putut să trezească oarecare mirare, Chicot, spuneam, se azvîrlise în genunchi şi părea, aidoma lui Samuel, absorbit de-o convorbire între patru ochi cu Domnul. Aşadar, extazul îi fu respectat, şi fiecare se îndreptă spre ieşire, cuprins de tulburare, ceea ce îl înveselea nespus pe Chicot, care îi privea pe sub glugă, printr-o deschizătură anume lăsată între cute. Cu toate astea, scopul său era aproape compromis. Ceea ce îl îndemnase să părăsească alaiul regelui Henric al III-lea, fără a-i cere acestuia îngăduinţa, fusese întîlnirea cu ducele de Mayenne. Ceea ce îl determinase să se întoarcă la Paris fusese întîlnirea cu Nicolas David. După cum am spus, Chicot se legase printr-un dublu jurămînt să se răzbune, dar el era mult prea neînsemnat ca să atace un prinţ din casa de Lorena ; pentru a acţiona nepedepsit, trebuia să aştepte vreme îndelungată şi cu răbdare prilejul. Nu acelaşi lucru se putea spune despre Nicolas David, care nu era decît un simplu normand, foarte şiret şi ascuns, într-adevăr ; acesta fusese soldat înainte de a fi avocat, şi profesor de scrimă în timp ce era

în armată ; dar Chicot, fără a fi profesor de scrimă, avea pretenţia că mînuieşte destul de bine spada : problema era deci să-şi întîlnească adversarul şi, odată întîlnit, întocmai că vitejii din vechime, Chicot îşi încredinţa viaţa dreptei sale şi spadei sale. Prin urmare, el îi privea pe toţi călugării ieşind unii după alţii pentru a putea recunoaşte sub rase şi glugi statura înaltă şi subţire a maestrului Nicolas, cînd deodată îşi dădu seama că, la uşă, fiecare călugăr era supus unui examen la fel cu acela susţinut la intrare : fiecare scotea din buzunar un mic obiect şi nu trecea pragul salvator decît după ce arăta obiectul acela fratelui portar, care nu îngăduia nimănui să iasă din mînăstire mai înainte de a prezenta măruntul semn convenţional. La început Chicot crezu că se înşală şi rămase o clipă în cumpănă, dar nesiguranţa i se preschimbă curînd în certitudine, înfiorîndu-l pînă în măduva oaselor.

Într-adevăr, fratele Gorenflot îi dezvăluise semnul cu ajutorul căruia puteai intra, dar uitase să-i arate semnul mulţumită căruia puteai ieşi.

XX

CUM CHICOT, SILIT SĂ RĂMÎNĂ ÎN BISERICA MÎNĂSTIRII, VĂZU ŞI AUZI LUCRURI PE CARE ERA FOARTE PRIMEJDIOS SĂ LE VEZI ŞI SĂ LE AUZI

Chicot se grăbi să coboare de la amvon şi să se amestece printre ultimii călugări spre a putea să recunoască, dacă i-ar fi fost cumva la îndemînă, semnul cu ajutorul căruia ajungeai afară, în stradă, şi să-şi facă rost, dacă îi mai rămînea timp, de acest semn. Într-adevăr, după ce îi prinse din urmă pe cei întîrziaţi, după ce îşi lungi gîtul, privind pe deasupra capetelor, Chicot zări că semnul era un ban tăiat în formă de stea.

Gasconul nostru avea destui galbeni în buzunar, dar din nenorocire nici unul cu o asemenea formă ciudată, care formă, cu cît era mai puţin obişnuită, cu atît îndepărtase pentru totdeauna din circulaţie piesa astfel mutilată. Dintr-o ochire, Chicot îşi dădu seama de situaţie. Ajuns la uşă şi neputînd să arate bănuţul-stea, el ar fi fost recunoscut ca intrus, apoi, cum e şi firesc, investigaţiile nu s-ar fi oprit aici pentru jupîn Chicot, măscăriciul regelui, slujbă cu multe privilegii la Luvru şi prin celelalte palate, dar care în mînăstirea Sainte-Geneviève şi, mai ales, în atare împrejurări, pierdea mult din prestigiul ei ; aşadar, Chicot se vedea prins în laţ, de aceea se trase în umbra unui stîlp şi se ghemui în ungherul unui confesional, lipit de muchia stîlpului.

„Şi-apoi — îşi zise Chicot — pierzîndu-mă pe mine, pierd şi cauza prostănacului meu de suveran, pe care, de nătîng ce sînt, îl iubesc, cu toate că în faţă îl fac cu ou şi cu oţet. Fără doar şi poate c-ar fi fost mai bine să mă întorc la «Cornul Abundenţei» şi să-l întîlnesc pe fratele Gorenflot, dar nimeni nu-i dator să încerce imposibilul."

Tot vorbindu-şi astfel sieşi, adică tocmai interlocutorului cel mai interesat să nu sufle un cuvînt din ce-i spunea el, Chicot se pitulă cît putu mai bine între colţul confesionalului şi ciubucăriile stîlpului. Deodată auzi glasul tînărului călugăr întrebînd :

— Mai e cineva înăuntru ? Se închid porţile.

Nimeni nu răspunse. Chicot îşi lungi gîtul şi văzu că, într-adevăr, capela era goală, cu excepţia celor trei călugări încotoşmănaţi zdravăn în sutanele lor, care încă mai stăteau în jilţurile aşezate dinaintea altarului.

„Bun — zise Chicot — numai să nu închidă şi ferestrele, asta-i tot ce doresc."

— Să facem controlul — vorbi călugăraşul, adresîndu-se fratelui portar.

„Lua-l-ar dracu ! ocărî Chicot. Uite un călugăraş pe care-l am la inimă !"

Fratele portar aprinse o lumînare şi, urmat de monahul cel tînăr, începu să facă înconjurul bisericii. Nu mai era o clipă de pierdut. Fratele portar, cu lumînarea lui, urma să treacă doar la patru paşi de Chicot, aşa încît nu se putea să nu-l descopere. Gasconul nostru ocoli cu dibăcie stîlpul, ţinîndu-se în umbră pe măsură ce umbra se rotea şi, deschizînd confesionalul închis doar cu ivărul, se strecură în cutia lunguiaţă, iar după ce se aşeză în strană, trase uşa după el. Fratele portar şi călugăraşul trecură la patru paşi de el şi, prin grilajul sculptat, Chicot văzu reflectîndu-i-se pe haine flacăra lumînării care-i lumina pe cei doi.

„La naiba ! îşi zise Chicot. Fratele portar, călugăraşul şi ăşti trei călugări doar n-or să stea o veşnicie în biserică ; iar după ce-or să iasă, o să îngrămădesc şi eu scaunele peste bănci, Pelion peste Ossa [1], cum zice domnul Ronsard, şi am s-o zbughesc pe fereastră. Ei, da, pe fereastră — repetă Chicot, răspunzîndu-şi lui însuşi — dar după ce am să ies pe fereastră, o să mă pomenesc în curte, şi curtea nu-i totuna cu strada. Cred că-i mai bine să-mi petrec noaptea în confesional. Rasa lui Gorenflot e călduroasă ; o să fie o noapte mai puţin păgînă decît aceea pe care aş fi petrecut-o aiurea şi mă bizui pe ea pentru mîntuirea sufletului."

— Stinge candelele — zise călugăraşul. Să se vadă bine de-afară că s-a sfîrşit conciliabulul.

Portarul, înarmat cu un ditamai mucar, înăbuşi feştila celor două candele din naos, şi naosul se cufundă într-o beznă de mormînt. Apoi stinse şi candela din altar. Biserica nu mai fu luminată decît de o palidă rază pe care luna de iarnă o strecura anevoie prin vitraliile colorate. După stingerea luminilor, se stinse şi zgomotul.

Clopotul bătu de douăsprezece ori.

„Ei, drăcie ! zise Chicot. La miezul nopţii într-o biserică ! Dacă s-ar afla în locu-mi fiul meu Henriquet, i-ar clănţăni dinţii de frică. Din fericire, noi sîntem mai puţin slabi de înger. Hai, Chicot, prietene, bună seara şi noapte bună !"

După ce îşi făcu sieşi această urare, Chicot se cuibări cît putu mai adînc în confesional, trase zăvorul pe dinăuntru, aşa încît să se simtă ca la el acasă, şi închise ochii. Să fi trecut cam vreo zece minute de cînd i se lipiseră pleoapele, şi mintea lui, ameţită de primii aburi ai somnului, vedea plutind în negurile misterioase pe care le zămisleşte gîndul adormit puzderie de forme nelămurite, cînd o lovitură puternică răsunînd într-un clopot de aramă vibră sub bolţi şi se pierdu tremurătoare în adîncurile bisericii.

„Aoleu ! exclamă Chicot, deschizînd ochii şi ciulind urechile. Asta ce-o mai fi ?"

În acelaşi timp, candela din altar se aprinse albăstruie, şi prima ei rază îi lumină pe cei trei călugări, aşezaţi unul lîngă altul, în acelaşi loc şi la fel de încremeniţi.

[1] Pelion şi Ossa — masive muntoase în Tesalia, situate unul în vecinătatea celuilalt. Legenda spune că atunci cînd ciclopii s-au revoltat împotriva lui Jupiter, spre a putea ajunge în cer ei au pus unul peste altul cei doi munţi.

Chicot nu fu scutit de o oarecare teamă superstiţioasă ; oricît era el de curajos, gasconul nostru aparţinea totuşi epocii sale şi epoca sa era aceea a superstiţiilor şi a legendelor înspăimîntătoare. El îşi făcu încet semnul crucii şi murmură aproape în surdină :

— *Vade retro, Satanas !* [1]

Dar cum luminile nu se stinseră la semnul de izbăvire, ceea ce n-ar fi întîrziat să se întîmple dacă ar fi fost lumini diavoleşti, cum cei trei călugări nu se clintiră de la locul lor, cu tot acel *vade retro,* gasconul nostru începu să creadă că are de-a face cu nişte lumini naturale, şi dacă nu cu călugări adevăraţi, cel puţin cu nişte făpturi în carne şi oase. Ceea ce însă nu-l făcu pe Chicot să se cutremure mai puţin, pradă acelor fiori ai omului trezit din somn, fiori ce se amestecau cu tresărirea pricinuită de spaimă.

În clipa aceea, una din lespezile altarului se ridică încet şi rămase aşa sprijinindu-se pe latura ei îngustă. O glugă cenuşie se ivi la marginea deschizăturii negre, apoi apăru un călugăr din creştet pînă-n tălpi, care puse piciorul pe marmură, în vreme ce lespedea se închidea încet în spatele lui.

Văzînd aceasta, Chicot uită să mai implore ajutorul cerului şi încetă să mai aibă încredere în rugăciunea pe care o credea hotărîtoare. Părul i se zbîrli în cap şi o clipă îşi închipui că toţi egumenii, stareţii şi superiorii mînăstirii, de la Optaf, mort în 533, pînă la Pierre Boudin, predecesorul superiorului actual, înviau în mormintele lor, aflate în cripta unde altădată dormeau moaştele sfintei Genoveva, şi că vor ridica lespezile altarului, cu ţigvele lor osoase, urmînd pilda ce li se dăduse.

Dar această bănuială nu dură mult.

— Frate Monsoreau — vorbi unul dintre cei trei călugări, adresîndu-se celui ce se ivise în chip atît de ciudat — a sosit persoana pe care o aşteptăm ?

— Da, monseniorilor — răspunse cel întrebat. A sosit şi aşteaptă.

— Deschideţi-i poarta şi să vină la noi.

„Straşnic ! reflectă Chicot. Pare-se că piesa avea două acte, iar eu nu-l văzusem decît pe primul. Două acte ! Proastă împărţire."

[1] Piei, Satano ! (în limba latină în text).

Şi tot glumind cu el însuşi, Chicot mai încercă totuşi un ultim fior, care-l împungea cu o mie de ace ascuţite ce păreau că ţîşnesc din strana de lemn pe care sta.

Între timp, fratele Monsoreau coborî pe una din scările care duceau din naos către altar şi deschise uşa de bronz a criptei situată între cele două scări. Tot atunci, călugărul din mijloc lăsă gluga să-i alunece pe ceafă, arătîndu-şi o cicatrice mare, nobil semn după care parizienii îl cunoşteau cu atîta entuziasm pe cel care trecea drept eroul catolicilor, aşteptînd să devină martirul lor.

„Marele Henri de Guise în persoană, cel pe care prea nătînga sa maiestate îl crede la asediul cetăţii La Charité. O, acum m-am dumerit! se înfierbîntă Chicot. Ăla din dreapta lui, care i-a binecuvîntat pe participanţi, e cardinalul de Lorena, iar cel din stînga lui, care vorbea năpîrstocului de călugăr, este monseniorul de Mayenne, prietenul meu; dar unde-o fi, în toată afacerea asta, maestrul Nicolas David?"

Într-adevăr, ca şi cum s-ar fi grăbit să îndreptăţească presupunerile lui Chicot, gluga călugărului din dreapta şi a călugărului din stînga se lăsară pe spate, scoţînd la iveală capul inteligent, fruntea largă şi ochiul ager al faimosului cardinal, şi masca vulgară a ducelui de Mayenne.

„A, te recunosc, treime nu prea sfîntă, dar foarte vizibilă! zise în gînd Chicot. Ia să vedem ce-o să faci acum. Sînt numai ochi. S-auzim ce-o să spui. Sînt numai urechi!"

În acel moment, domnul de Monsoreau ajunsese la uşa de metal a criptei deschisă în faţa lui.

— Ai fi crezut c-o să vină? îl întrebă omul cu cicatrice pe fratele său, cardinalul.

— Nu numai că am crezut — răspunse acesta — dar eram atît de sigur, încît am sub sutană tot ce trebuie pentru a înlocui sfîntul potir [1].

Chicot, care se afla destul de aproape de această treime — cum numea el grupul acela — ca să vadă şi să audă tot, zări lucind sub lumina firavă a candelei din altar o cutie de argint aurit, cu cizelări în relief.

[1] Aluzie la potirul cu untdelemn păstrat în catedrala din Reims, untdelemn cu care erau unşi regii Franţei la ceremonia încoronării. Legenda spune că potirul a fost dat de către sfîntul Remi, care l-a uns pe Clovis. Rühl, unul din membrii Convenţiei, l-a sfărîmat cu ciocanul în piaţa publică din Reims, în 1793.

„Ehe — exclamă el — pare-mi-se că se pregătesc să ungă pe careva rege. Mie, care întotdeauna mi-a plăcut să fiu de faţă la ungerea unui rege, îmi pică de minune întîmplarea."

În acest timp, vreo douăzeci de călugări cu capul acoperit sub coşcogea glugile ieşeau prin uşa criptei şi se îndreptau spre naos. Unul singur, însoţit de domnul de Monsoreau, urcă scara ce ducea sus la altar, după care se aşeză la dreapta monseniorului de Guise într-o strană a altarului sau, mai bine zis, pe treapta acestei strane. Călugăraşul, care răsărise din nou acolo, se apropie respectuos pentru a primi ordinele călugărului aflat în dreapta, apoi se făcu nevăzut.

Ducele de Guise îşi plimbă ochii peste această adunare de cinci ori mai puţin numeroasă decît cea dintîi — deci, după toate presupunerile, o adunare de elită — şi, asigurîndu-se nu numai că toţi cei de faţă se pregăteau să-l asculte, dar că fiecare era nerăbdător, începu:

— Prieteni, timpul este preţios; aşadar, voi intra de-a dreptul în subiect. Aţi auzit adineauri, căci presupun că v-aţi găsit printre cei ce au participat la prima adunare, aţi auzit, ziceam adineauri, în cuvîntarea cîtorva dintre membrii Ligii catolice, cum este învinovăţit de răceală şi de rea-voinţă unul dintre conducătorii noştri cei mai de seamă, prinţul cel mai apropiat de tron. A venit clipa să-i dăm acestui prinţ cuvenitul respect şi să-l repunem în drepturi. Îl veţi auzi chiar pe el, şi voi, care ţineţi să aduceţi la îndeplinire cel dintîi scop al Sfintei Ligi, o să judecaţi singuri dacă şefii voştri merită să li se reproşeze că ar da dovadă de răceală şi de inerţie, cum li s-a obiectat adineauri de către unul dintre fraţii Sfintei Ligi, călugărul Gorenflot, pe care noi n-am socotit de cuviinţă să-l admitem în sînul adunării noastre secrete.

La auzul acestui nume, rostit de ducele de Guise cu un accent care dezvăluia reaua sa intenţie faţă de belicosul genovezin, Chicot, pitit în confesional, nu se putu abţine să nu rîdă cu poftă, rîs care, deşi mut, nu era mai puţin nelalocul său, avînd în vedere înaltele personalităţi ce i-l stîrneau.

— Fraţii mei — continuă ducele — prinţul al cărui concurs ni s-a făgăduit, prinţul de la care abia îndrăzneam a spera nu prezenţa lui, dar nici măcar simplul său asentiment, ei bine, fraţii mei, prinţul este aici.

Privirile tuturor se întoarseră pline de curiozitate înspre călugărul din dreapta celor trei prinţi loreni, care sta în picioare pe treapta stranei.

— Monseniore — rosti ducele de Guise, adresîndu-se aceluia care, deocamdată, atrăgea atenţia generală — voinţa lui Dumnezeu mi se pare neîndoielnică, deoarece, dacă aţi consimţit să vă alăturaţi nouă, înseamnă că facem bine ceea ce facem. Acum o rugăminte, alteţă : scoateţi-vă gluga, aşa încît credincioşii măriei voastre să vadă cu propriii ochi că vă ţineţi făgăduiala pe care noi le-am făcut-o în numele alteţei voastre, făgăduială atît de măgulitoare, încît nici nu îndrăzneau să creadă.

Misteriosul personaj căruia Henric de Guise i se adresase astfel lăsă gluga să-i cadă pe spate, iar Chicot, de unde se aştepta să descopere sub sutană vreun prinţ loren despre care încă nu auzise vorbindu-se, văzu cu uimire apărînd capul ducelui de Anjou, atît de palid, încît la licărirea sepulcrală a candelei părea al unei statui de marmură.

„Oho ! exclamă Chicot. Iată-l, aşadar, pe fratele nostru de Anjou ! Oare lui n-o să i se acrească niciodată să se joace de-a tronul, primejduind capul altora ?“

— Trăiască monseniorul duce de Anjou ! strigară toţi cei de faţă.

François se îngălbeni şi mai tare.

— Nu vă temeţi, monseniore — interveni Henric de Guise — capela aceasta este surdă şi porţile sînt bine închise.

„Straşnică măsură de prevedere !“ îşi zise Chicot.

— Fraţii mei — reîncepu contele de Monsoreau — alteţa sa vrea să adreseze cîteva cuvinte adunării.

— Da, da, să vorbească — strigară cu toţii — îl ascultăm.

Cei trei prinţi loreni se întoarseră spre ducele de Anjou şi se înclinară în faţa lui. Ducele de Anjou se rezemă de braţele stranei : s-ar fi zis că e cît pe-aci să cadă.

— Domnilor — îngăimă el cu o voce atît de tremurătoare şi de înăbuşită, că abia i se puteau desluşi vorbele — domnilor, cred că Dumnezeu, care adesea pare străin şi surd la cele ce se petrec pe lumea aceasta, îşi ţine, dimpotrivă, ochii săi pătrunzători mereu îndreptaţi asupra noastră şi nu se arată mut şi nepăsător decît în aparenţă, pentru a îndrepta într-o bună zi, printr-o lovitură de trăsnet, dezordinile pricinuite de ambiţiile nebuneşti ale oamenilor.

Începutul discursului era la fel de tenebros ca şi caracterul său, astfel că fiecare aştepta ca o rază de lumină să se răsfrîngă peste cugetările alteţei sale, pentru ca ei să le poată aplauda sau critica.

Ducele continuă cu o voce întrucîtva mai sigură :

— Şi eu mi-am aruncat ochii asupra acestei lumi şi, neputînd-o cuprinde toată cu slaba mea privire, mi-am oprit ochii asupra Franţei. Or, ce-am văzut pretutindeni în acest regat ?! Sfînta religie a lui Cristos zguduită din augustele ei temelii, iar adevăraţii robi ai Domnului alungaţi şi proscrişi. Atunci am cercetat străfundurile prăpastiei ce s-a ivit de douăzeci de ani din pricina ereziilor care sapă credinţa sub pretextul că se apropie mai sigur de Dumnezeu, şi sufletul meu, ca şi sufletul profetului, a fost înecat de durere.

Un murmur de încuviinţare străbătu asistenţa. Ducele îşi manifestase simpatia pentru suferinţele bisericii, ceea ce era aproape o declaraţie de război la adresa celor ce făceau biserica să sufere.

— Mă aflam adînc mîhnit — continuă prinţul — cînd a ajuns pînă la mine zvonul că mai mulţi nobili gentilomi, pioşi şi prieteni ai tradiţiilor străbunilor noştri, încearcă să consolideze altarul zdruncinat. Am privit în jur şi mi s-a părut că asist la judecata de apoi, că Dumnezeu a împărţit lumea în două părţi : osîndiţi şi aleşi. De o parte erau nemernicii, şi eu m-am îndepărtat cu groază ; de partea cealaltă erau aleşii, iar eu am venit să mă arunc în braţele lor. Fraţii mei, iată-mă-s.

— Amin ! zise încet de tot Chicot.

Prudenţa lui era de prisos ; gasconul ar fi putut vorbi oricît de tare şi glasul lui nu s-ar fi auzit în ropotul de aplauze şi-n mijlocul exclamaţiilor de *bravo* care se înălţară pînă la bolţile capelei.

După ce dăduseră semnalul aplauzelor, cei trei prinţi loreni le lăsară să se stingă, apoi cardinalul, care se afla mai aproape de duce, făcînd încă un pas spre el, îl întrebă :

— Aţi venit printre noi nesilit de nimeni, prinţe ?

— Nesilit de nimeni, domnule.

— Cine v-a împărtăşit sfînta taină ?

— Un om cu rîvnă pentru religie, domnul conte de Monsoreau, prietenul meu.

— Acum — vorbi la rîndul său ducele de Guise — acum că alteţa voastră este de-ai noştri, binevoiţi, monseniore, să ne spuneţi ce gîndiţi să faceţi pentru binele Sfintei Ligi.

— Să servesc religia catolică, apostolică şi romană în toate cele de trebuinţă ale sale — răspunse neofitul.

„Pe toţi dracii! zise Chicot. Iată, zău, nişte oameni destul de netoţi, ca să se ascundă spre a face astfel de mărturisiri. De ce nu propun ei asta, pur şi simplu, regelui Henric al III-lea, ilustrul meu stăpîn? Toate acestea lui i-ar plăcea grozav. Procesiuni, cazne, stîrpirea ereziilor ca la Roma, suplicii şi arderi pe rug ca în Flandra şi ca în Spania. Păi este singurul mijloc de a-l hotărî pe acest prinţ să aibă copii. Drace, am chef să ies din confesional şi să mă înfăţişez şi eu la rîndu-mi, într-atîta m-a mişcat acest scump duce de Anjou! Continuă, demn frăţîn al maiestăţii sale, nobil imbecil, continuă!"

Şi ducele de Anjou, ca şi cum ar fi auzit îndemnul lui Chicot, urmă într-adevăr.

— Dar — grăi el — interesul religiei nu este singurul ţel pe care trebuie să şi-l propună gentilomii. În ceea ce mă priveşte, eu am întrevăzut un altul.

„De! făcu Chicot. Şi eu mi-s gentilom; deci asta mă interesează şi pe mine ca şi pe ceilalţi. Vorbeşte, duce, vorbeşte!"

— Monseniore, alteţa voastră este ascultată cu multă luare-aminte — îl îndemnă cardinalul de Guise.

— Şi inimile noastre bat pline de nădejde ascultîndu-vă — adăugă domnul de Mayenne.

— Vă voi lămuri — zise ducele de Anjou, scrutînd cu privirea lui neliniştită întunecoasele adîncuri ale capelei, de parcă ar fi vrut să se încredinţeze că vorbele sale nu vor ajunge decît la urechi vrednice să-i primească mărturisirea.

Sesizînd agitaţia prinţului, domnul de Monsoreau îl linişti printr-un surîs şi printr-o privire foarte semnificativă.

— Cînd un gentilom se gîndeşte la ceea ce-i datorează lui Dumnezeu — continuă ducele de Anjou, coborîndu-şi fără să vrea glasul — el se gîndeşte şi la...

— Fireşte, la rege — îi suflă Chicot — e de la sine înţeles.

— ...la ţara sa — rosti ducele de Anjou — şi se întreabă dacă ţara sa se bucură într-adevăr de toată cinstea şi de toată bunăstarea pe care el era hărăzit să i le aducă; fiindcă un bun gentilom trage foloasele mai întîi de la Dumnezeu, şi-apoi de la ţara al cărui fiu este.

Adunarea aplaudă puternic.

„Ei bine — se miră Chicot — dar regele? Nici măcar nu se mai pomeneşte de acest biet monarh? Şi eu care credeam

că se spune totdeauna: *Dumnezeu, regele şi doamnele,* aşa cum stă scris pe piramida din Juvisy!"

— Mă întreb, aşadar — urmă ducele de Anjou ai cărui pomeţi proeminenţi se acopereau încetul cu încetul de o roşeaţă — mă întreb, aşadar, dacă ţara mea se bucură de pacea şi de fericirea pe care o merită această patrie atît de blîndă şi de frumoasă care se numeşte Franţa şi văd cu durere că nu.

În sfîrşit, fraţii mei, statul este hărţuit de ambiţii şi pofte, şi unele şi altele la fel de aprige, datorită slăbiciunii unei voinţe superioare, care, uitînd că trebuie să stăpînească totul spre binele supuşilor săi, nu-şi aminteşte de acest principiu regesc decît în răstimpuri şi după capricii, şi întotdeauna în chip atît de nepotrivit, încît măsurile sale energice nu ajută la nimic altceva decît ca să facă rău; fără îndoială că o atare nenorocire trebuie pusă pe seama destinului fatal al Franţei sau pe seama orbirii celui ce o conduce. Dar, cu toate că ignorăm adevărata pricină sau că abia încercăm s-o bănuim, nenorocirea nu e mai puţin reală, şi eu învinuiesc fie crimele săvîrşite de Franţa împotriva religiei, fie nelegiuirile comise de unii prieteni ai regelui, mai degrabă decît de regele însuşi. Aşa se face, domnilor, că şi într-un caz şi în celălalt a trebuit, ca slujitor al bisericii şi al tronului, să mă alătur acelora care, prin toate mijloacele, caută să stîrpească ereziile şi să-i nimicească pe sfătuitorii vicleni. Iată, domnilor, ceea ce vreau să fac pentru Ligă, alăturîndu-mă dumneavoastră.

— O, o! murmură Chicot, cu ochii holbaţi de uimire. Iată că se vede vîrful urechilor, şi nu-s urechi de măgar, cum am crezut mai întîi, ci de vulpoi.

Această incursiune a ducelui de Anjou, care li s-o fi părut poate cam lungă cititorilor noştri, pe care îi despart trei secole de politica epocii respective, stîrni un interes atît de viu în rîndul spectatorilor, încît cei mai mulţi dintre ei se apropiaseră de prinţ spre a nu scăpa nici un cuvînt din discursul rostit cu o voce din ce în ce mai poticnită, pe măsură ce sensul spuselor sale devenea tot mai limpede.

Era un spectacol ciudat. Participanţii, în număr de vreo douăzeci şi cinci — treizeci, cu glugile lăsate pe spate, dînd la iveală figurile nobile, îndrăzneţe, atente, palpitînd de curiozitate, se adunaseră sub razele singurei candele care lumina scena.

Umbre mari, ce păreau — ca să zicem aşa — străine de drama ce se petrecea într-un singur loc, se revărsau pretu-

tindeni în biserică. În mijlocul grupului se desluşea îndeosebi chipul palid al ducelui de Anjou, a cărui frunte îi ascundea ochii înfundaţi în orbite şi a cărui gură ai fi asemuit-o, cînd se deschidea, cu rictusul sinistru al unui mort.

— Monseniore — spuse ducele de Guise — mulţumind alteţei voastre pentru cuvintele pe care le-aţi rostit, cred că trebuie să vă asigur că nu sînteţi înconjurat decît de oameni devotaţi, nu numai faţă de principiile arătate, dar şi faţă de persoana alteţei voastre regale însăşi, iar de acest lucru, dacă v-aţi îndoi cumva, v-ar putea convinge urmarea şedinţei noastre, mai mult chiar decît vă gîndiţi.

Ducele de Anjou se înclină şi, ridicîndu-se, aruncă o privire neliniştită asupra adunării.

— Oho ! murmură Chicot. Ori eu mă înşel, ori tot ce-am văzut pînă acum n-a fost decît o introducere şi, din clipă în clipă, se va petrece aici ceva cu mult mai important decît toate prostiile care s-au spus şi s-au făcut pînă în prezent.

— Monseniore — vorbi cardinalul, căruia nu-i scăpase privirea neliniştită a prinţului — dacă alteţa voastră simte întîmplător vreo urmă de teamă, nădăjduiesc că se va linişti auzind doar numele acelora care-l înconjoară în acest moment. Iată, domnul guvernator de Aunis, domnul d'Entragues cel tînăr, domnul de Ribeirac şi domnul de Livarot, gentilomi pe care alteţa voastră îi cunoaşte, poate, şi care sînt tot atît de bravi pe cît de loiali. Iată-i apoi pe monseniorul de Castillon, domnul baron de Lusignan, domnii Cruce şi Leclerc, toţi pătrunşi de înţelepciunea alteţei voastre regale şi fericiţi de a contribui, călăuziţi de alteţa voastră, la emanciparea sfintei religii şi a tronului. Aşadar, vom primi cu recunoştinţă ordinele pe care alteţa voastră va binevoi să ni le dea.

Ducele de Anjou nu putu să-şi ascundă un gest de orgoliu. Aceşti de Guise, atît de mîndri, că niciodată n-au putut fi siliţi să se plece, vorbeau de ascultare.

Ducele de Mayenne reluă :

— Prin naşterea, prin înţelepciunea voastră, monseniore, sînteţi şeful firesc al Sfintei Ligi şi de la dumneavoastră trebuie să învăţăm care este atitudinea ce se cuvine s-o avem faţă de aceşti falşi prieteni ai regelui, despre care vorbeam adineauri.

— Nimic mai simplu — răspunse prinţul cu acea exaltare febrilă care ţine loc de curaj la oamenii slabi. Cînd pe ogor cresc buruieni parazite şi otrăvitoare, fără de care recolta ar

fi foarte bogată, atunci trebuiesc smulse aceste buruieni primejdioase. Regele nu este înconjurat de prieteni, ci de curteni care-l duc la pierzare şi care stîrnesc un permanent scandal în Franţa şi în sînul creştinătăţii.

— E adevărat — recunoscu ducele de Guise cu voce sumbră.

— Şi de altfel, aceşti curteni — adăugă şi cardinalul — ne împiedică pe noi, adevăraţii prieteni ai maiestăţii sale, să ajungem pînă la el, aşa cum ne dă dreptul originea noastră şi rangul nostru.

— Să lăsăm deci — spuse brusc ducele de Mayenne — membrilor obişnuiţi ai Ligii, celor din prima Ligă, grija de a-l sluji pe Dumnezeu. Slujindu-l, îi vor sluji pe aceia care le vorbesc de Dumnezeu. Noi să ne vedem de treburi. Anumiţi oameni ne stau în cale, ne insultă, nu-l înconjoară de cuvenitul respect pe prinţul mult onorat de noi şi care este conducătorul nostru.

Fruntea ducelui de Anjou se împurpură.

— Să-i distrugem — continuă Mayenne — să-i distrugem pînă la ultimul pe cei din această spurcată tagmă pe care regele îi îmbogăţeşte dăruindu-le hălci întregi din averea noastră, şi fiecare dintre noi să se lege a suprima unul de pe faţa pămîntului. Sîntem treizeci aici, să facem socoteala.

— Judecaţi înţelept — rosti ducele de Anjou — şi dumneavoastră v-aţi şi dus la îndeplinire sarcina, domnule de Mayenne.

— Ceea ce s-a făcut nu contează — răspunse ducele.

— Trebuie totuşi să ne lăsaţi să acţionăm, monseniore — ceru d'Entragues. Eu mă angajez să termin cu Quélus.

— Iar eu cu Maugiron — sări Livarot.

— Şi eu cu Schomberg — zise Ribeirac.

— Bine, bine ! încuviinţă ducele. Şi-l mai avem şi pe Bussy, viteazul meu Bussy, care se va îngriji de cîţiva.

— Şi noi, şi noi ? strigară toţi ceilalţi.

Atunci domnul de Monsoreau făcu un pas înainte.

„Aha ! îşi zise Chicot ; văzînd întorsătura pe care o luau lucrurile, el nu mai rîdea. Iată-l pe marele maestru de vînătoare sosind să-şi reclame partea lui de pradă !" Dar gasconul se înşela.

— Domnilor — li se adresă domnul de Monsoreau, întinzînd mîna — cer o clipă de linişte. Sîntem oameni hotărîţi, dar ne temem să vorbim deschis unul cu altul. Sîntem oameni inteligenţi, dar ne învîrtim în jurul unor scrupule naive.

Haideţi, domnilor, puţin curaj, puţină îndrăzneală, puţină sinceritate. Nu e vorba aici de favoriţii regelui Henric, nu e vorba de dificultatea pe care o întîmpinăm de a ne apropia de persoana regelui.

— Haida-de ! exclamă Chicot din fundul confesionalului, cu ochii holbaţi şi cu mîna stîngă pusă pîlnie la ureche, ca să nu-i scape nici un cuvînt din tot ce se spunea. Hai, grăbeşte-te, aştept !

— Ceea ce ne preocupă pe toţi, monseniori — reluă contele — este neputinţa la care sîntem reduşi. Şi aceasta, din pricina regalităţii, o regalitate pe care nobilimea franceză nu trebuie s-o accepte : litanii, despotism, slăbiciune şi orgii, risipă pentru serbări care fac să ne plîngă de milă întreaga Europă, zgîrcenie în tot ce priveşte războiul şi artele. Nu este ignoranţă, nu se cheamă slăbiciune o asemenea conduită, domnilor, ci nebunie.

Cuvintele marelui maestru de vînătoare fură primite într-o tăcere de mormînt. Impresia produsă era cu atît mai profundă, cu cît fiecare îşi spunea în sinea lui ceea ce el rostise cu glas tare, astfel că fiecare tresări, ca şi cum şi-ar fi auzit ecoul propriei sale voci, şi fiecare se cutremură la gîndul că era întru totul de părerea vorbitorului.

Domnul de Monsoreau, care îşi dădea seama că tăcerea nu provenea decît dintr-o încuviinţare unanimă, continuă :

— Trebuie oare să trăim sub domnia unui rege nebun, lipsit de voinţă şi trîndav, acum cînd Spania aprinde rugurile, cînd Germania îi trezeşte pe vechii şefi ai ereticilor şi pe conducătorii sectelor, aţipiţi în umbra mînăstirilor, cînd Anglia, cu politica ei neînduplecată, retează ideile şi capetele ? Toate naţiunile trudesc cu glorie pentru atingerea unui ţel. Iar noi, noi dormim. Domnilor, iertaţi-mă că o spun în faţa unui mare prinţ, care, poate, mă va dojeni pentru îndrăzneala mea, deoarece el are prejudecăţi de familie : domnilor, de patru ani noi nu mai sîntem guvernaţi de un rege, ci de un călugăr.

La aceste cuvinte, explozia — dibaci pregătită şi abil ţinută în frîu vreme de o oră de prudenţa conducătorilor — izbucni atît de violent, că nimeni n-ar mai fi recunoscut în răzvrătiţii aceştia pe glacialii şi înţelepţii mînuitori de sfori ai scenei de mai înainte.

— Jos Valois ! strigau ei. Jos fratele Henric ! Să ne alegem ca şef un prinţ gentilom, un rege cavaler, un tiran, dacă trebuie, dar nu un popă.

— Domnilor, domnilor — spuse cu ipocrizie ducele de Anjou — iertare, vă implor, iertare pentru fratele meu, care se înşală sau, mai curînd, care este înşelat. Lăsaţi-mă să nădăjduiesc, domnilor, că dojenile noastre înţelepte, că intervenţia eficace a puterii Ligii îl vor readuce pe calea cea bună.

— Şuieră, şarpe, şuieră ! şopti Chicot.

— Monseniore — răspunse ducele de Guise — alteţei voastre i-a fost dat să audă poate prea devreme, dar, în sfîrşit, a auzit expresia sinceră a gîndurilor ce frămîntă pe membrii Ligii. Nu, nu e vorba aici de o ligă împotriva bearnezului, de o sperietoare pentru imbecili ; nu mai e vorba de o ligă pentru susţinerea bisericii, care se va susţine foarte bine şi singură ; e vorba, domnilor, de a isprăvi odată cu poziţia înjositoare în care se află nobilimea Franţei. Prea multă vreme am fost ţinuţi în frîu de respectul pe care ni-l inspiră alteţa voastră ; prea multă vreme această dragoste a alteţei voastre pentru familia sa, pe care noi i-o cunoaştem, ne-a constrîns cu violenţă să ne închidem în hotarul prefăcătoriei. Acum totul a fost dat pe faţă, monseniore, şi alteţa voastră va fi martor la adevărata şedinţă a Ligii, iar ceea ce s-a petrecut pînă acum nu este decît începutul.

— Ce vreţi să spuneţi, domnule duce ? întrebă prinţul, palpitînd de nelinişte şi de ambiţie în acelaşi timp.

— Monseniore, ne-am strîns aici — continuă ducele de Guise — nu, după cum foarte bine a spus marele maestru de vînătoare, spre a repeta chestiuni uzate, în teorie, ci pentru a acţiona cu folos. Astăzi ne alegem un conducător capabil să onoreze şi să îmbogăţească nobilimea Franţei ; şi, după obiceiul vechilor franci, care în clipa cînd îşi alegeau o căpetenie îi făceau un dar demn de el, şi noi oferim un dar celui pe care ni l-am ales...

Toate inimile bătură, dar mai puţin năvalnic decît inima ducelui de Anjou. Cu toate astea el rămase mut şi neclintit şi numai paloarea îi trăda emoţia.

— Domnilor — continuă ducele de Guise, luînd din strana aflată în spatele său un obiect destul de greu, pe care-l ridică cu amîndouă mîinile — domnilor, iată darul pe care, în numele dumneavoastră, al tuturora, eu îl depun la picioarele prinţului.

— O coroană ?! exclamă prinţul, căutînd să se sprijine pentru a nu cădea. O coroană pentru mine, domnilor ?!

— Trăiască Francisc al III-lea ! strigă cu o voce de se cutremurară bolţile grupul compact al gentilomilor, care îşi trăseseră săbiile afară din teacă.

— Eu, eu... — bolborosi ducele, tremurînd în acelaşi timp de bucurie şi de groază — eu... dar nu e cu putinţă ! Fratele meu trăieşte încă, fratele meu e unsul Domnului.

— Îl renegăm — spuse ducele de Guise — aşteptînd ca Dumnezeu să consfinţească prin moartea lui alegerea pe care noi am făcut-o sau, mai curînd, aşteptînd ca vreunul dintre supuşii săi, sătul de această domnie neglorioasă, să grăbească, prin otravă sau prin pumnal, judecata lui Dumnezeu !...

— Domnilor — zise mai încet ducele — domnilor !

— Monseniore — spuse cardinalul la rîndul său — iată răspunsul nostru faţă de scrupulele atît de nobile pe care alteţa voastră le-a exprimat adineauri : Henric al III-lea era unsul Domnului, dar noi l-am renegat ; el nu mai este alesul lui Dumnezeu. Dumneavoastră veţi fi, monseniore. Iată un templu tot atît de venerabil ca şi acela din Reims, căci aici au odihnit moaştele sfintei Genoveva, ocrotitoarea Parisului, aici a fost înhumat trupul lui Clovis, primul rege creştin. Ei bine, monseniore, în acest templu sfînt, în faţa statuii adevăratului întemeietor al regatului francez, eu, unul din prinţii bisericii, care, fără ambiţie deşartă, pot să nădăjduiesc a-i deveni într-o zi şef, eu, monseniore, vă spun : iată untdelemn sfinţit, trimis de papa Grigore al XIII-lea, pentru a înlocui sfîntul mir. Monseniore, numiţi-l pe viitorul vostru arhiepiscop de Reims, numiţi-vă conetabilul, şi peste o clipă veţi fi uns rege, iar fratele vostru Henric, dacă nu vă va ceda tronul, va fi considerat drept un uzurpator. Copile, aprinde lumînările altarului !

În aceeaşi clipă, copilul de la altar, care, bineînţeles, nu aştepta decît această poruncă, năvăli din sacristie cu un aprinzător în mînă şi, într-o clipită, cincizeci de lumînări străluciră în altar. Atunci toţi văzură pe sfînta masă o mitră scînteind de pietre nestemate şi o spadă lungă, împodobită cu flori de crin : era mitra arhiepiscopală, era sabia conetabilului. În acelaşi timp, din adîncul tenebrelor pe care lumina din altar nu le putuse destrăma răsună orga şi sub bolţi se auzi *Veni Creator.*

Acest neprevăzut eveniment, pregătit de cei trei prinţi loreni, la care nici ducele de Anjou nu se aştepta, produse o impresie profundă asupra asistenţei. Curajoşii se exaltară, iar cei slabi de înger, chiar şi ei, se simţiră tari. Ducele de Anjou înălţă capul şi, cu un pas mai sigur, şi cu un braţ mai ferm decît s-ar fi aşteptat oricine, porni drept spre altar ; cu mîna stîngă apucă mitra şi cu dreapta sabia şi, întorcîndu-se spre duce şi spre cardinal, care se aşteptau dinainte la această dublă onoare, aşeză mitra pe capul cardinalului, iar pe duce îl încinse cu sabia. Aplauze unanime salutară acest gest hotărît, cu atît mai puţin aşteptat, cu cît toată lumea cunoştea firea nehotărîtă a prinţului.

— Domnilor — se adresă apoi celor de faţă — spuneţi-vă numele domnului duce de Mayenne, mare maestru al Franţei. În ziua cînd eu voi fi rege, dumneavoastră toţi veţi fi cavaleri ai ordinului.

Aplauzele fură de două ori mai furtunoase şi, unul după altul, toţi veniră să-şi treacă numele pe lista domnului de Mayenne.

— Ei, drace ! oftă Chicot. Frumoasă ocazie să capeţi cordonul albastru ! Eu n-o să fac niciodată rost de unul, deci, cum s-ar zice, trebuie să renunţ la aşa ceva.

— Acum, la altar, sire ! spuse cardinalul de Guise.

— Domnule de Monsoreau, căpitanul meu colonel, domnule de Ribeirac şi domnule d'Entragues, căpitanii mei, domnule de Livarot, locotenentul meu de gardă, luaţi-vă în primire locurile la care rangul acordat de mine vă dă dreptul.

Fiecare din cei numiţi se îndreptă spre locul respectiv, aşa cum le-ar fi impus protocolul la o adevărată ceremonie de ungere a unui rege.

— Domnilor — se adresă ducele restului adunării — îmi veţi adresa toţi cîte o cerere şi mă voi strădui să nu nemulţumesc pe nimeni.

Între timp, cardinalul trecuse în sacristie şi îşi îmbrăcase odăjdiile. Curînd, el se ivi cu sfîntul potir în mînă şi îl aşeză pe sfînta masă, apoi făcu semn copilului de la altar, iar acesta aduse evanghelia şi crucea. Cardinalul le luă pe amîndouă, aşeză crucea deasupra evangheliei şi le întinse ducelui de Anjou, care îşi puse mîna deasupra lor.

— În faţa lui Dumnezeu — rosti ducele — făgăduiesc poporului meu să păstrez şi să cinstesc sfînta noastră religie, aşa cum se cere unui rege preacreştin şi primului fiu al bisericii. Aşa să-mi ajute Dumnezeu şi sfînta scriptură !

— Amin ! răspunseră într-un singur glas toţi cei de faţă.

— Amin ! repetă un fel de ecou ce părea că vine din fundul bisericii.

Ducele de Guise, îndeplinind, cum am spus, funcţiunile conetabilului, sui cele trei trepte ale altarului şi aşeză sabia, pe care cardinalul o binecuvîntă înaintea ostensoriului. Apoi cardinalul o scoase din teacă şi, ţinînd-o de lamă, o prezentă regelui, care o apucă de mîner.

— Sire — rosti el — luaţi această sabie care vă este dată împreună cu binecuvîntarea Domnului, pentru ca, prin ea şi prin puterea Duhului Sfînt, să puteţi sta neclintit înaintea tuturor duşmanilor, apărînd şi ocrotind sfînta biserică şi regatul care vă este încredinţat. Luaţi această sabie pentru ca, prin ajutorul ei, să împărţiţi dreptatea, să oblăduiţi văduvele şi orfanii, să puneţi capăt tulburărilor, pentru ca, acoperindu-vă de glorie prin toate virtuţile, să meritaţi a domni împreună cu acela a cărui întrupare sînteţi pe pămînt şi care stăpîneşte cu Tatăl, cu Fiul şi cu Sfîntul Duh în vecii vecilor.

Ducele aplecă sabia în aşa fel, încît vîrful ei să atingă pămîntul, şi o înmînă ducelui de Guise, după ce mai întîi o înălţă spre Dumnezeu. Copilul de la altar aduse o pernă şi o aşternu la picioarele ducelui de Anjou, care îngenunche pe ea. Apoi cardinalul deschise micul sipet de argint aurit şi, cu vîrful unui ac de aur, scoase puţin untdelemn sfinţit şi-l întinse în potir. Ţinînd potirul în mîna stîngă, el murmură două rugăciuni pentru duce. Apoi, luînd sfîntul mir cu degetul mare, făcu o cruce în creştetul capului ducelui de Anjou, zicînd :

— *Ungo te in regem de oleo sanctificato, in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti* [1].

Aproape îndată copilul de la altar şterse mirul cu o batistă brodată cu fir de aur. În clipa aceea, cardinalul luă coroana cu amîndouă mîinile şi o ţinu deasupra capului prinţului, dar fără să i-o aşeze încă pe cap, Numaidecît ducele de Guise şi ducele de Mayenne se apropiară şi susţinură coroana, de o parte şi de alta. În sfîrşit, cardinalul îşi eliberă mîna dreaptă şi îl binecuvîntă pe prinţ :

— Dumnezeu te încoronează cu coroana gloriei şi a dreptăţii. Apoi, aşezîndu-i-o pe cap, zise : Primeşte această coroană, în numele Tatălui, al Fiului şi al Sfîntului Duh.

Ducele de Anjou, palid şi tremurînd, simţi coroana încingîndu-i fruntea şi duse instinctiv mîna la cap. În clipa aceea răsună clopoţelul copilului de la altar şi toţi cei ce participau

[1] Te ung rege cu uleiul sfinţit, în numele Tatălui, al Fiului şi al Sfîntului Duh (în limba latină în text).

la ceremonie îşi înclinară fruntea. Dar şi-o înălţară pe dată, agitîndu-şi săbiile şi strigînd :

— Trăiască regele Francisc al III-lea.

— Sire — spuse cardinalul, adresîndu-se ducelui de Anjou — de azi înainte sînteţi regele Franţei, căci v-a uns însuşi papa Grigore al XIII-lea, al cărui reprezentant sînt eu.

— Ei, fir-ar a dracului să fie de treabă ! izbucni Chicot. Ce păcat că n-am gîlci [1] !

— Domnilor — vorbi ducele de Anjou, ridicîndu-se mîndru şi maiestuos — nu voi uita niciodată numele celor treizeci de gentilomi care, cei dintîi, m-au socotit demn să domnesc peste ei. Şi acum, domnilor, adio ! Dumnezeu să vă aibă în sfînta şi vrednica lui pază !

Cardinalul se înclină ; la fel şi ducele de Guise, dar Chicot, care îi privea dintr-o parte, văzu că, în timp ce ducele de Mayenne îl conducea pe noul rege, cei doi prinţi loreni schimbară între ei un surîs ironic.

„Măi, măi ! îşi zise gasconul. Ce mai vrea să însemne şi asta şi la ce serveşte jocul ăsta, dacă toţi îşi fură căciula ?"

Între timp, ducele de Anjou ajunsese la scara criptei şi în curînd dispăru în întunericul bisericii de sub pămînt, pe unde, unul după altul, toţi asistenţii îl urmară, cu excepţia celor trei fraţi, care intrară în sacristie, în timp ce călugărul portar stingea lumînările. Copilul de la altar închise cripta în urma lor şi biserica rămase luminată de acea candelă, care, singura nestinsă, părea un simbol necunoscut pentru omul de rînd, ea vorbind numai celor aleşi întru tainice iniţieri.

XXI

CUM CHICOT, SOCOTIND CĂ FACE UN CURS DE ISTORIE, A FĂCUT UN CURS DE GENEALOGIE

Chicot se ridică în confesional, ca să-şi dezmorţească picioarele înţepenite. El credea, bietul, că a fost martor la ultimul act al piesei şi, cum era aproape ora două, abia aş-

[1] Aluzie la o superstiţie medievală : se credea că în ziua ungerii sale regele Franţei poate să vindece gîlcile numai cu o simplă atingere a mîinii.

tepta să-şi poată rostui un culcuş pentru restul nopţii. Dar, spre marea-i mirare, cînd cei trei prinţi loreni auziră cheia criptei răsucindu-se de două ori în broască, ieşiră tustrei din sacristie, numai că de data asta îşi aruncaseră rasele şi purtau veşmintele lor obişnuite.

În aceeaşi clipă, văzîndu-i, copilul de la altar izbucni într-un rîs atît de sincer şi de vesel, încît Chicot, molipsindu-se, se porni şi el să rîdă fără să ştie de ce.

Ducele de Mayenne se apropie repede de scară :

— Nu rîde atît de tare, surioară dragă, că abia au ieşit şi s-ar putea să te-audă.

„Soră ! exclamă Chicot în sinea lui, trecînd din surpriză în surpriză. Nu cumva călugăraşul ăsta o fi femeie ?"

Într-adevăr, novicele îşi dădu gluga pe spate, descoperind cel mai inteligent şi mai fermecător cap de femeie pe care l-a pictat vreodată Leonardo da Vinci, cu toate că el a imortalizat-o pe Gioconda. Avea ochii negri, scăpărători de ironie, dar care, cînd li se dilatau pupilele, lărgindu-şi rotundurile lor de abanos, căpătau o expresie aproape nemaipomenită, într-atît de serioasă le era căutătura. O mică gură rumenă şi delicată, un nas desenat cu desăvîrşită artă ; în sfîrşit, o bărbie rotundă încheind ovalul fără cusur al unui obraz puţin cam pal, pe care, ca două arcuri de abanos, răsăreau două sprîncene parcă trase cu penelul.

Era sora domnilor de Guise, doamna de Montpensier, primejdioasa sirenă, dibace în a-şi ascunde sub rasa grosolană a micului călugăr neajunsul atît de vizibil al unui umăr niţel mai înalt decît celălalt şi linia nu prea elegantă a piciorului drept, care o făcea să şchioapete uşor. Din pricina acestor defecte, un suflet de diavoliţă sălăşluia în trupul dăruit de Dumnezeu cu un cap de înger.

Chicot o recunoscu, deoarece o văzuse de douăzeci de ori venind să-şi aducă omagiile reginei Louise de Vaudemont, vara sa. Prezenţa ei, precum şi a celor trei fraţi ai săi, care se încăpăţînau să rămînă după ce toată lumea plecase, îi lămuri gasconului un mare mister.

— O, frăţioare cardinal ! exclamă ducesa, înecîndu-se de rîs. Ce sfînt pari şi cît de bine vorbeşti despre Dumnezeu ! O clipă m-ai făcut să-mi fie teamă, am crezut că ai luat lucrurile în serios. Şi ducele, care se lăsa uns şi încoronat ! Oh, ce figură hidoasă avea sub coroana aceea !

— N-are importanţă — răspunse ducele. Avem ceea ce am dorit, şi acum François nu-şi mai poate lua vorba îndărăt.

Monsoreau, care, fără îndoială, urmărea prin asta un interes ascuns, a împins lucrurile atît de departe, încît de data aceasta sîntem siguri că prinţul nu ne va mai părăsi la jumătatea drumului spre eşafod, cum a făcut-o cu La Mole şi cu Coconnas.

— O, o ! interveni Mayenne. Iată un drum pe care n-apucă uşor prinţii din neamul nostru, căci va fi întotdeauna mai aproape de la Luvru la mînăstirea Sainte-Geneviève, decît de la primărie în Piaţa Grève [1].

Chicot se dumeri că aceştia îşi bătuseră joc de ducele de Anjou, şi cum nici el nu-l putea suferi pe prinţ, i-ar fi îmbrăţişat cu plăcere pe domnii de Guise, nu însă şi pe Mayenne.

— Să ne întoarcem la treburile noastre, domnilor — zise cardinalul. Totul e bine zăvorît, nu-i aşa ?

— Răspund pentru asta — îl asigură ducesa. De altfel, pot să mă duc să văd.

— Nu, stai — o opri ducele — trebuie să fii obosit, scumpul meu copilaş de la altar !

— Ba de loc, zău că nu, a fost foarte vesel.

— Mayenne, spui că omul e aici ? întrebă ducele.

— Da.

— Nu l-am zărit.

— Păi cred şi eu, s-a ascuns.

— Unde ?

— Într-un confesional.

Aceste vorbe răsunară în urechile lui Chicot aidoma celor o sută de mii de trîmbiţe ale judecăţii de apoi.

„Cine să fie ascuns într-un confesional ? se întrebă el, agitîndu-se în cutia unde era. Pe toţi dracii că nu-i vorba decît de mine !"

— Atunci a văzut şi a auzit tot ? continuă ducele.

— N-are a face. E doar de-ai noştri.

— Adu-mi-l, Mayenne — ordonă ducele.

Mayenne coborî una din scările altarului, păru că încearcă să se orienteze, apoi se îndreptă glonţ spre confesionalul unde se afla ascuns gasconul. Chicot era curajos din fire, dar de data asta îi clănţăneau dinţii de spaimă şi o sudoare rece începu să-i curgă de pe frunte pe mîini.

„Asta-i ! grăi în sinea lui, căznindu-se să-şi scoată sabia din cutele rasei. Nu vreau să pier ca un laş în cufărul ăsta.

[1] Locul unde aveau loc execuţiile.

Pe toţi dracii, să mergem în întîmpinarea morţii! Şi fiindcă s-a ivit prilejul, înainte ca să dau ortul popii, măcar să-l ucid."

Pentru a-şi pune în aplicare cutezătorul plan, Chicot, după ce găsise în sfîrşit mînerul săbiei, tocmai era cu mîna pe clanţa uşii, cînd deodată răsună vocea ducesei :

— Nu acolo, Mayenne, nu acolo. În confesionalul celălalt, la stînga, în fund de tot.

— A, prea bine — zise ducele, care şi întinsese mîna spre ascunzătoarea lui Chicot.

La indicaţia surorii sale, ducele se întoarse brusc, pornind spre confesionalul din partea cealaltă.

„Uf! răsufiă gasconul, scoţînd un suspin pe care i l-ar fi invidiat şi Gorenflot. Era şi timpul. Dar cine dracu o fi dincolo ?"

— Poftim afară, maestre Nicolas David — rosti Mayenne — sîntem singuri.

— Iată-mă, monseniore — spuse un om, ieşind din confesional.

„Bun, maestre Nicolas! încuviinţă gasconul. Lipsea martie din post; te-am căutat pretutindeni şi, poftim! Cînd nici nu te mai căutam, te-am găsit."

— Ai văzut şi ai auzit tot, nu-i aşa? îl întrebă ducele de Guise.

— Nu mi-a scăpat o iotă din toate cîte s-au petrecut şi nu voi uita nici un amănunt, fiţi pe pace, monseniore.

— Aşadar, vei putea să-i transmiţi totul trimisului sanctităţii sale papa Grigore al XIII-lea? îl întrebă bărbatul cu cicatricea.

— Absolut tot, fără a omite nimic.

— Fratele meu, ducele de Mayenne, mi-a spus că ai făcut minuni pentru noi. Ia s-auzim, despre ce anume e vorba?

Cardinalul şi ducesa se apropiară, plini de curiozitate. Împreună cu sora lor, cei trei prinţi alcătuiau la un loc un singur grup. Nicolas David, luminat din plin de flacăra candelei, se afla doar la trei paşi de ei.

— Am făcut ceea ce am făgăduit, monseniore — răspunse Nicolas David — adică am găsit mijlocul de a vă înlesni să vă urcaţi pe tronul Franţei, fără a întîmpina vreo împotrivire.

„Şi ăştia?! exclamă Chicot. Ei, da' ştii că e bine! Toţi vor să ajungă regi ai Franţei. Hei, cine rîde la urmă rîde mai bine!"

Pare-se că veselia reînviase în inima viteazului Chicot. Şi trei erau pricinile care o stîrneau. Mai întîi, că scăpase într-un chip neprevăzut dintr-o primejdie de neînlăturat, apoi fiindcă descoperea o conspiraţie în toată legea; în sfîrşit, pentru că datorită acestei conspiraţii găsise mijlocul de a-i nimici pe cei doi mari vrăjmaşi ai săi: pe ducele de Mayenne şi pe avocatul Nicolas David.

— Dragă Gorenflot — murmură el, după ce toate gîndurile i se limpeziră cît de cît în cap — să vezi ce mai ospăţ o să-ţi plătesc mîine drept chirie pentru anteriul tău!

— Dacă uzurparea e cumva prea vădită, să ne abţinem de la folosirea unui astfel de mijloc — zise Henric de Guise. Nu mi-i pot face duşmani pe toţi regii creştinităţii, care purced din harul divin.

— Am reflectat la acest scrupul al monseniorului — spuse avocatul, înclinîndu-se în faţa ducelui şi plimbîndu-şi o privire plină de siguranţă asupra triumvirilor. Nu-s numai îndemînatic în arta scrimei, monseniore, aşa cum ar fi putut răspîndi zvonul inamicii mei, ca să ştirbească încrederea dumneavoastră în mine; hrănit cu studii teologice şi de drept, am consultat, aşa cum se cuvine să facă un bun cazuist şi un jurist savant, analele şi decretele care dau greutate afirmaţiei mele în privinţa obiceiurilor noastre de succesiune la tron. Înseamnă că ai cîştigat totul dacă reuşeşti să cîştigi legitimitatea moştenirii, şi eu am descoperit, monseniori, că dumneavoastră sînteţi moştenitori legitimi şi că neamul Valois nu e decît o ramură parazită şi uzurpatoare.

Certitudinea cu care Nicolas David rosti acest mic discurs o înveseli la culme pe doamna de Montpensier, stîrni curiozitatea la culme a cardinalului şi ducelui de Mayenne şi aproape că descreţi fruntea severă a ducelui de Guise.

— E greu, totuşi — spuse el — ca familia de Lorena, foarte ilustră, de altfel, să pretindă a fi mai presus decît familia de Valois.

— Şi totuşi lucrul acesta se poate dovedi, monseniore — zise maestrul Nicolas, sumeţindu-şi poalele rasei ca să scoată de undeva din buzunarul pantalonilor un pergament şi descoperindu-şi în felul acesta mînerul spadei.

Ducele luă pergamentul din mîinile lui Nicolas David.

— Ce-i asta? întrebă el.

— Arborele genealogic al familiei de Lorena.

— A cărei obîrşie este?

— Carol cel Mare, monseniore.

— Carol cel Mare! exclamară cei trei frați cu un aer neîncrezător, care, cu toate acestea, nu era lipsit de oarecare satisfacție. Cu neputință! Primul duce de Lorena era contemporan cu Carol cel Mare, dar se numea Ranier și, între el și marele împărat, nu exista nici un grad de rudenie.

— Puțină răbdare totuși, monseniore — spuse Nicolas. Vă dați seama că nu m-am dus să caut argumente care să poată fi anulate printr-o simplă dezmințire și pe care cel dintîi judecător să le poată spulbera. Ceea ce vă trebuie dumneavoastră este un proces iscusit, de lungă durată, care să rețină atenția parlamentului și a poporului, proces în cursul căruia să puteți cîștiga, nu poporul, fiindcă el e cu dumneavoastră, ci parlamentul. Vedeți deci, monseniore, asta este: Ranier, primul duce de Lorena, a fost contemporan cu Carol cel Mare. Guilbert, fiul său, contemporan cu Ludovic Piosul. Henric, fiul lui Guilbert, contemporan cu Carol cel Pleșuv.

— Dar... — începu ducele de Guise.

— Așteptați, monseniore, ajungem îndată. Ascultați cu atenție. Bonne...

— Da — își aminti ducele — fiica lui Ricin, cel de al doilea fiu al lui Ranier.

— Prea bine — răspunse avocatul. Măritată cu cine?

— Bonne?

— Da, ea.

— Cu Carol de Lorena, fiul lui Ludovic al IV-lea, regele Franței.

— Cu Carol de Lorena, fiul lui Ludovic al IV-lea, regele Franței — repetă David. Acum adăugați: fratele lui Lothar, cel jefuit de coroana Franței, în detrimentul lui Ludovic al V-lea, de către uzurpatorul Hugo Capet.

— O! o! exclamară amîndoi deodată ducele de Mayenne și cardinalul.

— Continuă — zise ducele de Guise — începe să se întrezărească o lumină.

— Or, Carol de Lorena îl moștenea pe fratele său Lothar la stingerea spiței acestuia. Și spița lui Lothar s-a stins; deci dumneavoastră, domnilor, sînteți singurii și adevărații moștenitori ai coroanei Franței.

„Drace! făcu uluit Chicot. Jivina e și mai veninoasă decît credeam."

— Ce spui de asta, frate? întrebară într-un glas cardinalul și ducele de Mayenne.

— Spun — răspunse ducele — că din nenorocire există în Franța o lege numită legea salică[1] și ea spulberă toate pretențiile noastre.

— Iată unde voiam să v-aduc, monseniore! strigă David, cu mîndria amorului propriu satisfăcută. Care e primul exemplu al legii salice?

— Venirea pe tron a lui Filip de Valois, în dauna lui Eduard al Angliei.

— La ce dată s-a suit acesta pe tron?

Ducele de Guise căută în amintirile sale.

— 1328 — răspunse fără a șovăi cardinalul de Lorena.

— Adică la trei sute patruzeci și unu de ani după uzurparea lui Hugo Capet, la două sute patruzeci de ani după stingerea spiței lui Lothar. Deci, cu două sute patruzeci de ani înainte de a se născoci legea salică, strămoșii dumneavoastră aveau dreptul la coroană. Or, fiecare știe acest lucru, legea n-are efect retroactiv.

— Ești iscusit, maestre Nicolas David — recunoscu Henric de Guise, privindu-l pe avocat cu admirație, amestecată însă cu o undă de dispreț.

— Este un lucru foarte ingenios — zise și cardinalul.

— Mai mult decît splendid — spuse Mayenne.

— Este admirabil — rosti ducesa — iată-mă principesă regală. Nu mai vreau de bărbat decît un împărat german.

— Doamne Dumnezeul meu — murmură Chicot — tu știi bine că nu ți-am adresat niciodată decît o singură rugăciune: *Ne nos inducas in tentationem et libera nos ab advocatis*[2].

Doar ducele de Guise rămase pe gînduri în mijlocul entuziasmului general.

— Și cînd te gîndești că asemenea subterfugii îi sînt necesare unui om ca mine — murmură el. Cînd te gîndești că, înainte de a se supune, popoarele se uită la astfel de pergamente, în loc să citească noblețea omului în fulgerele ochilor ori ale spadei sale!

— Ai dreptate, Henric, de zece ori dreptate! Dacă poporul s-ar mulțumi să privească numai chipul omului, tu ai fi rege printre regi, deoarece, după cît se spune, prinții ceilalți par, pe lîngă tine, simpli oameni din popor. Dar, ca să

[1] Lege în virtutea căreia femeile erau excluse de la succesiunea la tron.

[2] Și nu ne duce pe noi în ispită și ne izbăvește de avocați (în limba latină în text).

te urci pe tron, esenţialul este, aşa cum a zis maestrul Nicolas David, un proces iscusit; şi cînd vom ajunge aici, trebuie ca blazonul casei noastre, după cum tu însuţi ai spus, să nu fie mai prejos decît blazoanele ce atîrnă deasupra altor tronuri ale Europei.

— Deci genealogia asta e bună — continuă Henric de Guise, suspinînd. Aşadar, maestrul Nicolas David, iată cei două sute de scuzi de aur pe care mi i-a cerut fratele meu, de Mayenne, pentru dumneata!

— Şi iată — zise cardinalul către avocat, ai cărui ochi străluceau de mulţumire, înfundîndu-şi cu aur buzunarele largi ale pantalonilor — iată alţi două sute de scuzi pentru noua misiune pe care vrem să ţi-o încredinţăm!

— Vorbiţi, monseniore, sînt la ordinele eminenţei voastre — declară avocatul.

— Nu te putem însărcina să duci chiar dumneata la Roma, sfîntului părinte Grigore al XIII-lea, această genealogie, pe care el trebuie s-o aprobe. Eşti mult prea neînsemnat pentru ca porţile Vaticanului să ţi se deschidă.

— Vai, e drept că am o inimă mare, dar originea mea este umilă. Ei, dacă aş fi fost măcar simplu gentilom! oftă Nicolas David.

„Taci odată, haimana!" se înfurie în sinea lui Chicot.

— Da, însă nu eşti — continuă cardinalul — şi asta-i nenorocirea. Prin urmare, ne vedem siliţi să-l însărcinăm cu această misiune pe Pierre de Gondy.

— Permite-mi să spun ceva, frate — interveni ducesa, devenind dintr-o dată serioasă. Cei din familia Gondy sînt nobili, fără îndoială, dar asupra lor noi n-avem nici o influenţă, la ei nu putem apela în nici un fel. Doar ambiţia lor ne-ar putea ajuta să dispunem de ei, însă ei îşi pot satisface ambiţiile la fel de bine punîndu-se în slujba regelui Henric, ca şi în slujba familiei de Guise.

— Sora mea are dreptate, Louis — zise ducele de Mayenne, cu obişnuita lui brutalitate — şi nu ne putem încrede în Pierre de Gondy, aşa cum ne încredem în Nicolas David, care e omul nostru şi pe care-l putem spînzura oricînd ne va plăcea.

Această naivitate a ducelui, aruncată drept în obrazul avocatului, produse asupra bietului om de legi efectul cel mai ciudat: el izbucni într-un rîs convulsiv, care însă vădea o spaimă cumplită.

— Fratele meu Charles glumeşte — se adresă Henric de Guise avocatului, care îngălbenise. Se ştie că dumneata ne eşti credincios; ai dovedit-o cu prilejul a nenumărate servicii.

„Şi mai ales în ce mă priveşte pe mine — completă Chicot, ameninţîndu-şi cu pumnul vrăjmaşul sau, mai bine zis, amîndoi vrăjmaşii lui.

— Fii fără grijă, Charles, fii fără grijă, Catherine, mi-am luat dinainte toate măsurile. Pierre de Gondy va duce la Roma această genealogie, dar o va duce printre alte hîrtii, fără ca el să ştie ce duce. Papa o să-şi dea aprobarea sau nu, fără ca Gondy habar să aibă de ceva. În sfîrşit, Gondy, ignorînd cu ce solie se întoarce, va reveni în Franţa cu această genealogie aprobată ori nu. Dumneata, Nicolas David, o să pleci aproape în acelaşi timp cu el şi-l vei aştepta la Châlons, la Lyon sau la Avignon, potrivit indicaţiilor pe care le vei primi din partea noastră de a poposi într-unul sau în altul din aceste trei oraşe. Astfel, dumneata singur vei deţine adevăratul secret al afacerii. Vezi bine, aşadar, că tot dumneata eşti unicul nostru om de încredere.

David făcu o plecăciune.

— Ştii însă cu ce condiţie, scumpe prietene? murmură Chicot. Cu condiţia să fii spînzurat dacă faci un singur pas greşit. Dar fii liniştit, ţi-o jur pe sfînta Genoveva, aici de faţă, sculptată în ipsos, în marmură sau în lemn, ba poate chiar în os, că din clipa aceasta, te afli între două spînzurători şi că dintre ele cea mai aproape de tine, scumpe amice, este totuşi aceea pe care ţi-o pregătesc eu.

Cei trei fraţi îşi strînseră mîinile şi o îmbrăţişară pe sora lor, ducesa, care tocmai le aduse rasele călugăreşti, lăsate în sacristie; apoi, după ce îi ajută să-şi îmbrace rasele protectoare, îşi trase şi ea gluga pe ochi, o luă înaintea lor pînă ajunseră în nartex, unde îi aştepta fratele portar, şi dispărură pe-acolo, urmaţi de Nicolas David, ai cărui scuzi de aur îi sunau în buzunare la fiecare pas.

În urma lor, fratele portar trase zăvoarele, intră în biserică şi se îndreptă spre altar, să stingă candela. Un întuneric dens învălui de îndată biserica şi trezi iar în inima lui Chicot acea groază care de mai multe ori pusese stăpînire pe el, făcînd să i se zbîrlească părul în cap. Apoi, în acel întuneric, zgomotul stîrnit de sandalele călugărului pe lespezi se depărtă şi scăzu, pînă se mistui cu totul.

Cinci minute, care-i părură nesfîrşite lui Chicot, se scurseră fără ca nimic să tulbure tăcerea şi bezna.

„Bun — îşi zise gasconul — pare-se că măcar de data aceasta totul s-a sfîrşit într-adevăr, că toate cele trei acte au fost jucate şi că actorii au plecat. Să încercăm şi noi să-i urmăm: ne-am îndopat cu destulă comedie într-o singură noapte!"

Aşa că Chicot, renunţînd la ideea de a aştepta pînă la ziuă în biserică, cum se hotărîse cînd văzuse lespezile mormintelor ridicîndu-se şi confesionalele populate, apăsă încetişor pe clanţă, împinse uşa cu grijă şi scoase un picior afară din cutia lui de lemn. Încă de pe cînd călugăraşul se tot plimba de colo-colo, Chicot ochise într-un colţ o scară folosită pentru curăţatul vitraliilor. El nu pierdu nici o clipă. Cu mîinile întinse înainte, păşind grijuliu, ajunse fără zgomot pînă în ungherul acela, înşfăcă scara şi, orientîndu-se cum putu mai bine, o rezemă în dreptul unei ferestre.

La lumina lunii, Chicot văzu că nu se înşelase în presupunerile sale: fereastra privea spre ţintirimul mînăstirii, care, la rîndul său, da în strada Bordelle. Chicot deschise fereastra, încălecă pe pervaz, trase după sine scara, cu acea forţă şi îndemînare pe care aproape întotdeauna ţi le dau bucuria ori teama, şi o propti de zidul de afară.

După ce coborî, gasconul dosi scara într-un tufiş de tuie crescut la picioarele zidului, se strecură printre morminte pînă la împrejmuirea ce-l despărţea de stradă şi sări peste ea, dărîmînd şi cîteva pietre care se rostogoliră împreună cu el de cealaltă parte, pe caldarîm. Cînd se văzu acolo, Chicot stătu un timp să răsufle din străfundul pieptului.

Scăpase, alegîndu-se doar cu cîteva zgîrieturi, dintr-un viespar în care de cîteva ori simţise că-şi risca viaţa. Apoi, cînd văzu că respiră mai în voie, îşi luă drumul spre strada Saint-Jacques şi nu se opri decît la „Cornul Abundenţei", unde bătu fără şovăială şi fără zăbavă. Jupîn Claude Bonhomet veni chiar el să-i deschidă. Era un om care ştia că orice osteneală se plăteşte şi care, ca să facă avere, se bizuia mai mult pe lucruri neprevăzute decît pe mersul celor fireşti.

El îl recunoscu pe Chicot de la prima aruncătură de ochi, deşi eroul nostru plecase îmbrăcat ca un gentilom şi se reîntorcea sub o rasă de călugăr.

— Ah, dumneavoastră sînteţi, domnule! exclamă el. Fiţi binevenit!

Chicot îi dădu un scud, întrebîndu-l:

— Şi fratele Gorenflot?

Un larg surîs lumină faţa cîrciumarului; el porni spre odăiţa cunoscută şi împinse uşa:

— Iată-l!

Fratele Gorenflot sforăia chiar în acelaşi loc unde îl lăsase Chicot.

— Ei, drăcia dracului! Respectabilul meu prieten, fără ca tu să bănui, ai avut un coşmar pe cinste! zise gasconul.

XXII

CUM DOMNULUI ŞI DOAMNEI DE SAINT-LUC, CARE CĂLĂTOREAU ÎMPREUNĂ, LI SE ALĂTURĂ UN TOVARĂŞ DE DRUM

A doua zi dis-de-dimineaţă, cam pe la ceasurile cînd fratele Gorenflot, bine înfofolit în rasa lui călduroasă, se trezea din somn, cititorul nostru, dacă ar fi călătorit pe drumul ce duce de la Paris la Angers, ar fi putut vedea, între Chartres şi Nogent, doi cavaleri — un gentilom cu pajul său — ai căror cai paşnici mergeau unul lîngă altul, mîngîindu-şi boturile şi vorbindu-şi cu nechezatul şi cu răsuflarea, ca nişte dobitoace cumsecade care, cu toate că lipsite de darul vorbirii, au găsit totuşi mijlocul să-şi împărtăşească gîndurile.

Cavalerii ajunseseră în ajun la Chartres, cam pe la aceeaşi oră, sosind pe doi cai aprigi, cu spume la gură; unul din cai căzuse chiar în piaţa catedralei, şi cum era tocmai ceasul cînd credincioşii se duceau la slujbă, nu fusese un spectacol lipsit de interes pentru cetăţenii din Chartres; aceştia se uitară la splendidul animal gata să-şi dea sufletul de oboseală, dar de care proprietarii lui nu păreau să se sinchisească mai mult decît dacă ar fi fost o nevrednică mîrţoagă.

Unii dintre ei băgaseră de seamă — cetăţenii din Chartres au avut dintotdeauna spirit de observaţie — unii dintre ei, spuneam, băgaseră chiar de seamă cum cel mai înalt dintre cei doi cavaleri strecurase un scud în mîna unui băiat de treabă, care-l condusese, pe el şi pe însoţitorul lui, la un han din apropiere, şi cum, prin uşa din dos a hanului ce dă în plin cîmp, peste o jumătate de oră, cei doi drumeţi ieşiseră

călări pe doi cai odihniţi, amîndoi călătorii avînd obrajii îmbujoraţi, culoare trandafirie pusă pe seama unui pahar de vin fiert.

Cînd ajunseseră în largul cîmpiei, încă pustie şi rece, dar tărcată de nuanţe albăstrii ce vesteau primăvara, cel mai înalt dintre cavaleri se apropiase de cel mai scund şi, deschizîndu-şi braţele, îi spusese :

— Scumpa mea soţioară, sărută-mă în linişte căci acum n-are de ce să ne mai fie frică.

Atunci, doamna de Saint-Luc, căci ea era şi nu alta, desfăcîndu-şi mantaua groasă în care era înfăşurată, se aplecase cu graţie şi, sprijinindu-şi braţele de umerii tînărului, fără a înceta să-l privească drept în ochi, îi dăruise acel drăgăstos şi lung sărut pe care el i-l cerea.

Ca urmare a asigurării date de Saint-Luc soţiei sale şi, poate, de asemenea, ca urmare a sărutului dăruit de doamna de Saint-Luc soţului său, cei doi se opriseră în ziua aceea la un mic han din satul Courville, aflat la numai patru leghe de Chartres ; hanul, mulţumită izolării şi uşilor duble, pe lîngă o sumedenie de alte bunătăţi oferea celor doi soţi îndrăgostiţi ocrotire şi linişte deplină. Ei rămăseseră acolo toată ziua şi toată noaptea, ascunşi în mare taină în odăiţa unde, după ce li se servise prînzul, se închiseseră, spunîndu-i hangiului să nu-i scoale decît a doua zi în revărsatul zorilor — poruncă îndeplinită întocmai — deoarece sînt morţi de oboseală în urma drumului lung străbătut pînă acolo.

Aşadar, în dimineaţa zilei amintite, pe domnul şi pe doamna Saint-Luc îi regăsim călătorind pe drumul de la Chartres la Nogent. Or, cum în ziua aceea erau şi mai lipsiţi de griji decît în ajun, ei nu mai călătoreau ca nişte fugari, dar nici ca nişte îndrăgostiţi, ci aidoma unor şcolari care se abat din drum la fiecare pas, fie să se admire unul pe altul, cocoţaţi pe vreun dîmb ca o statuie ecvestră, fie ca să strivească cei dintîi muguri, sau să caute primele petice de muşchi, sau să culeagă flori, aceşti vestitori ai primăverii care străpung omătul gata să se topească, amîndoi bucurîndu-se nespus de raza de soare oglindită în penele lucioase ale raţelor sălbatice sau văzînd un iepure gonind peste cîmpie.

— Drace ! izbucni deodată Saint-Luc. Ce bine e să fii liber ! Ai fost vreodată liberă, Jeanne ?

— Nu — răspunse tînăra femeie, cu glas vesel — niciodată. Este pentru întîia oară că respir şi mă mişc în voie după pofta inimii : tatăl meu era bănuitor, iar mama a fost

o fiinţă căreia îi plăcea să stea acasă ; pe mine nu mă lăsau să ies fără o guvernantă, două îngrijitoare şi un lacheu voinic, aşa încît nu-mi amintesc să mai fi alergat pe vreo pajişte de pe vremea cînd, copilă nebunatică şi zglobie, o zbugheam în adîncul pădurii bătrîne de la Méridor, împreună cu buna mea Diane, luîndu-mă la întrecere cu ea şi gonind prin rămuriş pînă cînd ne pierdeam una de alta. Atunci ne opream cu inimile zvîcnind la zgomotul vreunei ciute, al vreunei căprioare sau vreunui cerb, care, speriat, ţîşnea din ascunzişul său, lăsîndu-ne pe noi să întrebăm, cu un fior de teamă, tăcerea hăţişului nesfîrşit. Dar tu, dragul meu Saint-Luc, cel puţin tu erai liber ?

— Eu, liber ?

— Fără îndoială, un bărbat...

— Ei bine, află că niciodată. Crescut în preajma ducelui de Anjou, luat de el în Polonia, adus de el la Paris, osîndit să nu-l părăsesc o clipă în virtutea veşnicelor reguli ale etichetei, urmărit, îndată ce mă îndepărtam un pas, de acea lamentabilă voce care-mi spunea fără încetare : „Saint-Luc, prietene, mă plictisesc : vino să te plictiseşti cu mine". Liber ! Ah, da, liber ! Şi corsetul care-mi sugruma stomacul, şi gulerul ăla scrobit care-mi zgîria gîtul, şi părul încîrlionţat uns cu ulei, care se încîlcea la umezeală şi se murdărea cînd dădeam de praf şi, în sfîrşit, acea tocă ţintuită pe cap cu ace. Oh, nu, nu, buna mea Jeanne, cred că eram chiar mai puţin liber decît tine. Aşa că, iată, acum mă bucur de libertate. Slavă Domnului ! Minunat lucru ! Şi cum să te lipseşti de ea cînd ai prilejul să nu faci una ca asta ?

— Dar dacă ne-ajung din urmă, Saint-Luc — se îngrijoră tînăra femeie, aruncînd în urmă-i o privire neliniştită. Dacă ne închid la Bastilia ?

— Dacă ne închid împreună, mica mea Jeanne, răul nu va fi rău decît pe jumătate ; mi se pare că toată ziua de ieri noi am stat închişi, nici mai mult nici mai puţin, întocmai ca nişte prizonieri şi, cu toate acestea, nu ne-am prea plictisit.

— Saint-Luc, nu te încrede în ce-a fost ieri — spuse Jeanne cu un zîmbet şiret şi şăgalnic. Dacă ne-ajung din urmă, nu cred că ne vor închide împreună.

Iar fermecătoarea femeie roşi, fiindcă voise să spună atîtea, spunînd aşa de puţin.

— Atunci să ne-ascundem cît mai bine — propuse Saint-Luc.

— Oh, fii liniştit — răspunse Jeanne — în privinţa asta n-avem a ne teme, vom fi bine ascunşi : dacă tu ai cunoaşte Méridorul şi bătrînii săi stejari, care par coloanele unui templu avînd drept boltă cerul, şi crîngurile sale nesfîrşite, şi rîurile domoale care curg vara pe sub întunecoase arcuri de verdeaţă, iar iarna pe sub straturi de foi moarte ; apoi heleşteiele întinse, lanurile de grîu, straturile de flori, pajiştile fără capăt şi micile turnuri din care zboară neîncetat mii de porumbei, rotindu-se şi bîzîind ca albinele în jurul stupului ; şi-apoi, şi-apoi, Saint-Luc, asta nu e tot ; în mijlocul tuturor acestora, regină a acestui mic regat, zîna acestor grădini ale Armidei este frumoasa, buna, neasemuita Diane, o adevărată inimă de diamant păstrată într-un înveliş de aur, pe care o vei iubi, Saint-Luc.

— O şi iubesc fiindcă ea te-a iubit pe tine.

— O, sînt sigură că încă mă iubeşte şi mă va iubi mereu. Diane nu-i dintr-acelea care îşi schimbă prietenii după capricii. Îţi poţi tu imagina ce viaţă fericită vom duce în acel cuib de flori şi de muşchi, pe care primăvara îl va năpădi de verdeaţă ? Diane a luat în stăpînire casa tatălui ei, bătrînul baron, şi o conduce ; nu trebuie deci să ne temem. Bătrînul a luptat pe vremea lui Francisc I ; azi este slab şi neputincios, pe cît de puternic şi plin de curaj a fost odinioară, un moşneag care nu trăieşte decît din amintirea trecutului, învingătorul de la Melegnano şi învinsul de la Pavia, care n-are decît o unică dragoste în prezent şi o speranţă în viitor : pe mult iubita lui Diane. Vom putea locui la Méridor fără ca el să ştie şi să afle vreodată. Iar dacă ar şti, ei bine, vom scoate-o la capăt, lăsîndu-l să ne spună că Diane e cea mai frumoasă fată din lume şi că regele Francisc I a fost cel mai mare comandant militar al tuturor timpurilor.

— Va fi minunat — se învoi Saint-Luc — dar prevăd c-or să se işte certuri mari.

— Cum asta ?

— Între baron şi mine.

— Cu privire la ce ? Cu privire la regele Francisc I ?

— Nu. Pe primul său comandant o să i-l trec cu vederea, dar pentru cea mai frumoasă fată din lume...

— Ei, păi eu nu mai intru la socoteală, deoarece sînt soţia ta.

— Aşa e — recunoscu Saint-Luc.

— Îţi imaginezi tu, dragul meu — urmă Jeanne — ce viaţă vom duce ? Dis-de-dimineaţă, fuga în pădure, prin mica uşă a pavilionului pe care Diane ni-l va da drept locuinţă. Eu îl cunosc : are două turnuleţe legate unul de altul printr-un şir de clădiri zidite sub Ludovic al XII-lea, o arhitectură admirabilă pe care o vei admira şi tu, care iubeşti florile şi dantelele ; şi are multe, multe ferestre ; o privelişte calmă, cu tonuri de umbră, se deschide către bătrîna pădure, întinsă de nu-i vezi marginile, pe ale cărei poteci desluşeşti în depărtări păscînd căprioare şi cerbi care îşi înalţă capul la cel mai mic zgomot. Apoi, pe partea cealaltă, priveliştea se deschide spre cîmpiile aurii, spre satele cu acoperişuri roşii şi cu ziduri albe, spre Loira care străluceşte în razele soarelui şi pe care plutesc mici corăbii ; pe urmă, la trei leghe mai departe, ne va aştepta un lac cu o barcă între trestii, vom avea caii şi cîinii noştri cu care vom vîna cerbul din pădure în timp ce bătrînul baron, neştiind de oaspeţii lui, dar ciulind urechea la lătratul îndepărtat, va spune : „I-auzi, Diane, n-ai zice că au pornit la vînătoare Astreea şi Phlegeton ?“ „Şi dacă ar fi pornit, dragă tată — va răspunde Diane — lasă-i să vîneze.“

— Să ne zorim atunci, Jeanne — o rugă Saint-Luc — aş vrea să fiu la Méridor.

Şi amîndoi îşi sfichiuiau caii, care două-trei leghe goneau mîncînd pămîntul, apoi se opreau deodată ca să dea răgaz stăpînilor lor de a continua conversaţia întreruptă sau de a drege vreo sărutare mai stîngace... Astfel străbătură drumul de la Chartres la Mans, unde, aproape liniştiţi, cei doi soţi rămaseră o zi întreagă ; apoi, în dimineaţa următoare — o nouă dimineaţă a unui nou popas încîntător pe acest drum al fericirii pe care-l urmau — porniră hotărîţi să ajungă chiar în acea seară la Méridor, în pădurile nisipoase ce se întindeau pe atunci de la Guécélard pînă la Écommoy.

Odată sosiţi acolo, Saint-Luc se socotea în afară de orice primejdie. El cunoştea firea cînd aprinsă, cînd molatică a regelui, care, după starea de spirit în care se găsea în momentul fugii lui Saint-Luc, fie că trimisese douăzeci de curieri şi o sută de străjeri după ei, cu porunca de a-i aduce morţi sau vii îndărăt, fie că se mulţumise doar să scoată un adînc oftat, întinzîndu-şi cu un deget mai mult decît de obicei braţele afară din plapumă şi murmurînd :

— Oh, Saint-Luc, trădătorule, cum de nu te-am cunoscut mai devreme !

Dar cum fugarii nu fuseseră ajunşi de nici un curier, cum nu zăriseră nici un fel de urmăritori, era de presupus că, în loc să se fi găsit într-o stare cu totul şi cu totul aprigă, regele Henric al III-lea se aflase cuprins de lene. Aşa îşi spunea în gînd Saint-Luc, aruncînd din cînd în cînd în urmă-i cîte o privire pe drumul pustiu unde nu se ivea nici o iscoadă.

„Bun — chibzui el atunci — furtuna s-o fi dezlănţuit asupra bietului Chicot, care, oricît e el de nebun, ba poate tocmai pentru că e nebun, mi-a dat un sfat aşa de înţelept... Îşi va lua revanşa cu vreo anagramă mai mult sau mai puţin spirituală la adresa mea."

Şi Saint-Luc îşi aminti de o anagramă teribilă pe care Chicot i-o făcuse pe vremea cînd se bucura de favoarea regelui.

Deodată însă el simţi mîna soţiei sale lăsîndu-i-se pe braţ. Tresări. Nu era de loc o mîngîiere.

— Priveşte ! zise Jeanne.

Saint-Luc se întoarse şi văzu la orizont un cavaler care apucase pe acelaşi drum ca şi ei şi care dădea din răsputeri pinteni calului. Cavalerul ivit se zărea în vîrful dealului ; el se desluşea limpede pe cerul mat şi, printr-un efect de perspectivă pe care cititorii noştri trebuie să-l fi observat uneori, părea, în poziţia aceea, mai mare decît în realitate.

Această coincidenţă fu luată de Saint-Luc drept semn rău, fie din pricina dispoziţiei sufleteşti de pînă atunci, pe care realitatea, pare-se, venea la timpul potrivit s-o spulbere, fie pentru că, într-adevăr, în ciuda calmului său aparent, se temea totuşi de o capricioasă schimbare a dispoziţiei regelui Henric al III-lea.

— Da — spuse el, pălind fără să vrea — într-adevăr, se vede un cavaler în depărtare.

— Să fugim ! propuse Jeanne, dînd pinteni calului ei.

— Nu — se împotrivi Saint-Luc, care, cu toată teama ce o încerca, nu-şi pierduse sîngele rece. Nu, după cîte îmi dau eu seama, cavalerul e singur şi n-are rost să fugim din faţa unui om singur. Dar să ne tragem mai deoparte şi să-l lăsăm pe el să ne-o ia înainte ; după ce va trece, ne vom relua drumul.

— Şi dacă, văzîndu-ne, se opreşte ?

— Ei bine, dacă se opreşte, vom vedea cu cine avem de-a face şi ne vom purta ca atare.

— Ai dreptate — zise Jeanne. Nu trebuie să-mi fie teamă de vreme ce Saint-Luc al meu este aici ca să mă apere.

— N-are a face, să fugim totuşi — se răzgîndi Saint-Luc, aruncînd o ultimă privire spre necunoscutul care, zărindu-i, o pornise în galop către ei. Iată, desluşesc o pană la pălărie şi, sub pălărie, un guler scrobit : amîndouă mă pun pe gînduri.

— O, Doamne ! Dar cum de te pot tulbura o pană şi un guler ? întrebă Jeanne, urmîndu-şi bărbatul, care îi apucase calul de căpăstru şi o trăgea după el în pădure.

— Pentru că la curte, în momentul acesta, pana este de o culoare foarte la modă, iar gulerul are o croială nouă ; or, sînt pene care ar costa prea scump ca să le vopseşti, şi gulere care, spre a fi scrobite, ar cere prea multă osteneală din partea unor gentilomi de prin regiunea Mans, ca să admitem c-am avea de-a face cu vreun compatriot al acelor găini grase, atît de mult preţuite de Chicot. Să dăm pinteni cailor, Jeanne, să dăm pinteni cailor ! Cavalerul ăsta îmi face impresia unui sol trimis de rege, augustul meu stăpîn.

— Să dăm pinteni — se-nvoi tînăra femeie, tremurînd ca frunza la gîndul că ar putea fi despărţită de bărbatul său.

Dar era mai lesne de zis decît de făcut : brazii deşi alcătuiau un adevărat zid de crengi înaintea lor. În afară de asta, caii intrau pînă la piept în terenul nisipos. Între timp, cavalerul se apropia de ei cu iuţeala fulgerului şi ropotul calului răsuna pe coasta muntelui.

— Pe noi ne caută, Isuse Cristoase ! strigă tînăra femeie.

— Pe legea mea — scrîşni Saint-Luc, oprindu-se — dacă pe noi ne caută, să vedem ce vrea de la noi, căci, descălecînd, tot o să ne ajungă.

— Se opreşte — observă tînăra femeie.

— Ba chiar descalecă — zise Saint-Luc — intră în pădure. Ah, pe legea mea, chiar de-ar fi dracu în carne şi oase, tot mă duc înaintea lui.

— Aşteaptă ! se rugă Jeanne, reţinîndu-şi bărbatul. Aşteaptă ! Mi se pare că strigă.

Într-adevăr, după ce îşi legase calul de un brad din marginea pădurii, necunoscutul intrase în pădure, strigînd :

— Ei, domnule, domnule, nu fugiţi, ce dracu ! Vin să v-aduc ceva ce-aţi pierdut.

— Ce spune ? întrebă contesa.

— Pe Dumnezeul meu, zice că am pierdut ceva — răspunse Saint-Luc.
— Ei, domnule — continuă necunoscutul — domnişorule, v-aţi pierdut brăţara în hanul din Courville. Ce naiba! Portretul unei femei nu se pierde chiar aşa, mai ales portretul acestei respectabile doamne de Cossé! În numele scumpei dumneavoastră mame, nu mă faceţi să fug pentru atîta lucru.
— Dar vocea asta mi-e cunoscută! exclamă Saint-Luc.
— Şi-apoi îmi vorbeşte despre mama.
— Draga mea, nu cumva tu ţi-ai pierdut brăţara?
— O, Dumnezeule, ba da, abia azi-dimineaţă mi-am dat seama; nu-mi puteam aduce aminte unde am lăsat-o.
— Păi e Bussy — strigă deodată Saint-Luc.
— Contele de Bussy! repetă Jeanne, emoţionată. Prietenul nostru!
— Desigur, prietenul nostru — zise Saint-Luc, alergînd tot atît de grăbit în întîmpinarea gentilomului, pe cît se străduise mai înainte să-l ocolească.
— Saint-Luc! Aşadar, nu m-am înşelat! exclamă vocea răsunătoare a lui Bussy, care dintr-o singură săritură poposi lîngă cei doi soţi. Bună ziua, doamnă — continuă apoi, rîzînd în hohote şi oferind contesei portretul, pe care, într-adevăr, ea îl uitase la hanul din Courville, unde vă amintiţi că drumeţii noştri îşi petrecuseră noaptea.
— Veniţi oare din partea regelui spre a ne aresta, domnule de Bussy? întrebă Jeanne, zîmbind.
— Eu? Pe cinstea mea că nu! Nu mă număr chiar printre prietenii maiestăţii sale, ca să-mi încredinţeze o astfel de solie. Nu, dar am găsit brăţara dumneavoastră la hanul din Courville, ceea ce mi-a arătat că vă aflaţi înaintea mea pe drum. Atunci mi-am grăbit calul, v-am zărit, am bănuit că sînteţi dumneavoastră şi, fără să vreau, v-am fugărit. Iertaţi-mă!
— Deci — spuse Saint-Luc, cu o ultimă umbră de îndoială — simpla întîmplare v-a făcut să urmaţi acelaşi drum ca şi noi?
— Numai ea — răspunse Bussy. Iar acum, că v-am întîlnit, aş spune: providenţa.
În faţa ochilor atît de strălucitori şi a zîmbetului atît de sincer al frumosului gentilom, orice dram de bănuială se risipi din mintea lui Saint-Luc.
— Aşadar, călătoriţi? zise Jeanne.

— Călătoresc — încuviinţă Bussy, urcîndu-se pe cal.
— Dar nu ca noi.
— Nu, din nenorocire.
— Voiam să spun, nu din pricina unei dizgraţii.
— Zău că nu-mi lipseşte mult.
— Şi unde mergeţi?
— Merg spre Angers. Dar dumneavoastră?
— Şi noi la fel.
— Da, înţeleg. Brissac este la vreo zece leghe depărtare de aici, între Angers şi Saumur: aşadar, vă duceţi ca nişte porumbei urmăriţi să căutaţi un adăpost în castelul părintesc. E minunat şi v-aş invidia fericirea, dacă invidia n-ar fi o meteahnă atît de josnică.
— Ei, domnule de Bussy — zise Jeanne cu un surîs plin de recunoştinţă — căsătoriţi-vă şi veţi fi la fel de fericit ca şi noi. Vă jur că fericirea este uşor de obţinut cînd doi oameni se iubesc.
Şi ea îl privi surîzînd pe Saint-Luc, vrînd parcă să-l ia drept martor.
— Doamnă — răspunse Bussy — nu mă încred în astfel de fericiri; nu toată lumea are norocul de a se căsători, ca dumneavoastră, cu asentimentul regelui!
— Cum se poate?! Dumneavoastră, omul iubit de toată lumea!
— Cînd eşti iubit de toată lumea, doamnă — spuse Bussy, mîhnit — e ca şi cum n-ai fi iubit de nimeni.
— Ei bine — zise Jeanne, aruncînd o privire cu tîlc bărbatului ei — îngăduiţi-mi să vă găsesc o soţie. În primul rînd, lucrul acesta ar linişti un mare număr de soţi geloşi, pe care eu îi cunosc, iar în al doilea rînd vă făgăduiesc să vă fac cunoştinţă cu acea fericire a cărei existenţă dumneavoastră o tăgăduiţi.
— Doamnă, nu tăgăduiesc că fericirea există — protestă cu un suspin Bussy. Tăgăduiesc numai că această fericire ar fi făcută pentru mine.
— Vreţi să vă însor? insistă doamna de Saint-Luc.
— Dacă mă însuraţi după gustul dumneavoastră, nu; dacă mă însuraţi după gustul meu, da.
— Vorbiţi întocmai ca un om hotărît să rămînă burlac.
— Poate.
— Sînteţi oare îndrăgostit de o femeie pe care n-o puteţi lua de soţie?

— Conte, pentru Dumnezeu — îl imploră Bussy — rugaţi-o pe doamna de Saint-Luc să nu-mi înfigă o mie de pumnale în inimă.

— Va să zică, asta e! Luaţi seama, domnule Bussy! O să mă faceţi să cred că sînteţi îndrăgostit de soţia mea.

— În cazul acesta, va trebui să recunoaşteţi că sînt un îndrăgostit plin de delicateţe şi că soţii n-ar avea dreptul să fie geloşi pe mine.

— O, e adevărat — recunoscu Saint-Luc, amintindu-şi că Bussy fusese acela care îi adusese soţia la Luvru. Dar n-are a face, mărturisiţi că inima vă e dată cuiva.

— Mărturisesc — zise Bussy.

— E vorba de o dragoste adevărată sau de un capriciu? întrebă Jeanne.

— De o pasiune, doamnă.

— Eu vă voi lecui.

— Mă îndoiesc.

— Şi vă voi face fericit pe cît meritaţi să fiţi.

— Vai, doamnă, singura mea fericire este de a fi nenorocit.

— Sînt foarte încăpăţînată, vă previn — îi spuse Jeanne.

— Şi eu! replică Bussy.

— Conte, veţi ceda.

— Lăsaţi, doamnă — zise tînărul — mai bine să călătorim împreună ca nişte buni prieteni. Mai întîi să ieşim din nisipurile astea, dacă vreţi, apoi să ajungem la acel mic şi fermecător sat care se vede lucind colo, în soare, unde să înnoptăm.

— Acolo sau în altă parte.

— Puţin îmi pasă, n-am nici o preferinţă.

— Atunci ne veţi întovărăşi, da?

— Pînă la locul către care mă îndrept, şi numai dacă nu vă stînjenesc.

— Nicidecum, dimpotrivă. Dar aţi face mai bine să mergeţi cu noi.

— Şi unde mergeţi?

— La castelul Méridor.

Sîngele i se urcă lui Bussy în obraji, apoi se revărsă spre inimă. El deveni atît de palid, încît taina lui ar fi fost dată în vileag dacă Jeanne, în clipa aceea, nu s-ar fi uitat zîmbind la soţul ei. Deci pe cînd cei doi soţi ori mai degrabă cei doi îndrăgostiţi îşi vorbeau din ochi, Bussy avu răgazul să-şi vină în fire şi să răspundă prin glume la glumele tinerei femei; numai că, glumind, el căuta să-şi ascundă cît mai bine intenţiile.

— La castelul Méridor, doamnă? întrebă cînd avu destulă putere ca să rostească acest nume. Ce este acest castel, vă rog?

— Este proprietatea uneia dintre prietenele mele bune — îi răspunse Jeanne.

— A uneia dintre prietenele dumneavoastră bune... şi... — continuă Bussy — prietena... se află acum acolo?

— Fără îndoială — răspunse doamna de Saint-Luc, care habar n-avea de cele întîmplate în ultimele două luni la Méridor. N-aţi auzit niciodată vorbindu-se de baronul de Méridor, unul din cei mai bogaţi baroni din Poitou şi...

— Şi... — repetă Bussy, văzînd că Jeanne se oprise.

— Şi de fiica lui, Diane de Méridor, cea mai frumoasă fată de baron care s-a văzut vreodată?

— Nu, doamnă — răspunse Bussy, aproape gîtuit de emoţie.

Dar pe cînd Jeanne se uita din nou, cu o expresie unică, la bărbatul ei, frumosul gentilom se întrebă în sinea lui prin ce întîmplare fericită găsise pe acest drum, aşa deodată, oameni care să-i vorbească despre Diane de Méridor, ca un ecou al unicului gînd ce-i preocupa mintea.

O surpriză? Prea puţin probabil. O cursă? Aproape imposibil. Saint-Luc nici nu se mai găsea la Paris cînd el pătrunsese la doamna de Monsoreau şi cînd aflase că doamna de Monsoreau se numeşte Diane de Méridor.

— Şi castelul acesta e tare departe, doamnă? se interesă Bussy.

— La şapte leghe, cred, şi aş putea să pariez că nu într-acel mic sat lucind în soare, în care, de altfel, nu am pic de încredere, vom dormi în noaptea asta, ci la Méridor. Veniţi cu noi, nu-i aşa?

— Da, doamnă.

— Să mergem! spuse Jeanne. Este un pas înainte spre fericirea pe care v-am făgăduit-o.

Bussy se înclină şi continuă să meargă alături de cei doi tineri soţi, care, mulţumită recunoştinţei ce o aveau faţă de el, se arătară nespus de îndatoritori. Cîtva timp, nici unul nu

scoase o vorbă. În sfîrşit, Bussy, care mai avea încă multe lucruri de aflat, se încumetă să pună întrebări. Situaţia lui îl favoriza, iar cavalerul părea hotărît să se folosească de prilej.

— Şi acest baron de Méridor despre care îmi vorbeaţi, cel mai bogat din Poitou, ce fel de om este ? întrebă el.

— Un perfect gentilom, un viteaz de pe timpuri, un cavaler care, dacă ar fi trăit pe vremea regelui Arthur, obţinea fără doar şi poate un loc la Masa rotundă.

— Şi — continuă Bussy, stăpînindu-şi muşchii feţei şi emoţia din glas — cu cine şi-a măritat el fiica ?

— Măritat fiica ?!

— Întreb şi eu.

— Diane măritată !

— Ce-ar fi atît de extraordinar într-asta ?

— Nimic, dar Diane nu s-a măritat ; altminteri, cu siguranţă, eu aş fi fost cea dintii înştiinţată despre această căsătorie.

Bussy îşi simţi inima zvîcnind şi un suspin dureros sfărîmă nodul ce i se pusese în gît, sugrumîndu-l.

— Atunci — întrebă el — domnişoara de Méridor este la castel împreună cu tatăl său ?

— Sperăm din tot sufletul — interveni Saint-Luc, apăsînd pe cuvinte pentru a-i arăta soţiei sale că îi înţelesese gîndurile, că îi împărtăşea ideile şi că era de acord cu planurile ei.

O clipă se făcu tăcere, în care timp fiecare îşi urmă gîndul.

— Ah ! exclamă deodată Jeanne, înălţîndu-se în scări. Iată turnurile castelului. Uite, uite, vezi, domnule de Bussy, în mijlocul pădurii aceleia mari, desfrunzite, dar care într-o lună va fi atît de frumoasă ! Uite, zăreşti acoperişul acela de ardezie ?

— Da, sigur că da — zise Bussy, cu o emoţie care umplea de mirare această inimă bravă, rămasă cam sălbatică pînă atunci. Da, îl zăresc. Aşadar, acolo este castelul de Méridor ?

Şi printr-o reacţie firească a gîndirii la vederea acestui ţinut atît de frumos şi de bogat chiar şi în perioadele cînd natura e lipsită de orice farmec, la vederea acelei locuinţe senioriale, el îşi aminti de biata captivă înmormîntată în negurile Parisului, în căsuţa înăbuşitoare de pe strada Saint-Antoine.

Bussy suspină încă o dată, dar nu numai de durere. Tot făgăduindu-i fericirea, doamna de Saint-Luc îi dăruise speranţa.

XXIII

BĂTRÎNUL ORFAN

Doamna de Saint-Luc nu se înşelase de loc : două ore mai tîrziu ei se aflau în faţa castelului Méridor.

Din clipa cînd drumeţii schimbară între ei ultimele cuvinte, pe care de altfel vi le-am repetat, Bussy se întreba dacă n-ar trebui să povestească acestor buni prieteni, după cum ei se dovedeau a fi, întîmplarea care o ţinea pe Diane departe de Méridor. Dar, odată pornit pe panta mărturisirilor, s-ar fi văzut determinat să dea pe faţă nu numai ceea ce toată lumea avea în curînd să afle, dar şi ceea ce numai Bussy singur ştia şi nu voia să dezvăluie nimănui. Aşa că şovăi să se destăinuie, lucru care, în chip firesc, ar fi dus la prea multe interpretări şi întrebări.

Şi-apoi Bussy ţinea să păşească pragul Méridorului ca un om cu desăvîrşire necunoscut. El voia să dea ochii, fără nici o pregătire prealabilă, cu domnul de Méridor, să-l audă vorbind despre domnul de Monsoreau şi despre ducele de Anjou ; voia să se convingă, în sfîrşit, nu de sinceritatea povestirii Dianei, căci pe acest înger neprihănit nu-l bănuia o clipă că ar putea minţi dacă nu cumva ea însăşi fusese înşelată în vreo privinţă, şi dacă istorisirea aceea pe care el o ascultase cu atîta vădită ardoare fusese oglindă fidelă a celor întîmplate.

După cum se vede, Bussy păstra două din acele sentimente care, chiar în mijlocul rătăcirilor dragostei, îl menţin pe omul superior în sfera lui dominatoare ; aceste două sentimente erau prudenţa faţă de străini şi respectul adînc pentru fiinţa pe care o iubeşte.

Şi astfel, doamna de Saint-Luc, indusă în eroare, cu toată perspicacitatea ei feminină, de puterea de stăpînire a lui Bussy, rămase încredinţată că tînărul auzea pentru întîia oară numele Dianei şi că numele ei nu trezea într-însul nici amintiri, nici nădejdi ; el se aştepta să găsească la Méridor vreo provincială stîngace şi fîstîcită în faţa unor oaspeţi care veneau în vizită. Prin urmare, Jeanne se pregătea să se bucure de surpriza lui Bussy.

Cu toate acestea, un lucru o miră, şi anume că la sunetul de trompetă al paznicului, care vestea sosirea oaspeţilor,

Diane nu alergase înaintea lor, pe pod, cu toate că altă dată, la un astfel de semnal, ea venea întotdeauna. În locul Dianei văzură înaintînd pe poarta principală a castelului un bătrîn încovoiat sprijinindu-se în baston. Era îmbrăcat cu un surtuc de catifea verde, tivit cu blană de vulpe, iar la brîu îi strălucea un fluier de argint, lîngă o mică legătură de chei. Vîntul de seară îi răsfira pe frunte pletele lungi şi albe ca ultimele zăpezi. Bătrînul străbătu podul de lemn, urmat de doi cîini mari, de rasă germană, care mergeau agale în urma lui, cu pas egal şi cu capul în pămînt, fără a trece nici măcar cu un pas unul înaintea altuia. Cînd ajunse lîngă parapet, el întrebă cu o voce slabă :

— Cine-i acolo ? Şi cine îi face cinstea unui biet bătrîn de a-l vizita ?

— Eu ! Eu ! Seniore Augustin ! strigă vocea veselă a tinerei femei.

Căci astfel îi spunea Jeanne de Cossé bătrînului spre a-l deosebi de fratele său mai mic, numit Guillaume, care murise cu trei ani în urmă. Dar baronul, în loc să răspundă printr-o voioasă exclamaţie pe care Jeanne se aştepta s-o audă din gura lui, înălţă uşor capul şi zise, aţintindu-şi asupra drumeţilor ochii săi lipsiţi de vedere :

— Dumneata ? Nu văd. Cine eşti dumneata ?...

— O, Doamne ! strigă Jeanne. Nu mă recunoaşteţi ? A, da, într-adevăr, din pricina costumului meu.

— Iertaţi-mă — rosti bătrînul — dar aproape că nu mai văd. Ochii bătrînilor nu-s făcuţi să plîngă şi, cînd plîng, lacrimile îi ard.

— Ah, scumpul meu baron — zise tînăra femeie — îmi dau seama că vederea dumneavoastră slăbeşte, căci altfel m-aţi fi recunoscut chiar în hainele acestea bărbăteşti. Trebuie deci să vă spun numele meu ?

— Da, fără îndoială — răspunse bătrînul — fiindcă abia vă zăresc !

— Ei bine, am să vă pun în încurcătură, scumpe senior Augustin : eu sînt doamna de Saint-Luc.

— Saint-Luc ! făcu bătrînul. Nu vă cunosc.

— Dar numele meu de fată — adăugă rîzînd tînăra femeie — numele meu de fată este Jeanne de Cossé-Brissac.

— Ah, Doamne ! exclamă bătrînul, încercînd să ridice bariera cu mîinile lui tremurătoare. Ah, Doamne !

Jeanne, care nu înţelegea nimic din această ciudată primire, atît de diferită de aceea la care se aştepta şi pe care o punea pe seama vîrstei bătrînului şi a slăbirii facultăţilor lui mintale, văzînd că totuşi o recunoscuse, sări jos de pe cal şi alergă să i se azvîrle în braţe, aşa cum avea obiceiul ; dar, îmbrăţişîndu-l pe baron, îi simţi obrajii umezi : el plîngea.

„E din pricina bucuriei — gîndi Jeanne. Inima rămîne totdeauna tînără.“

— Veniţi — spuse bătrînul, după ce o îmbrăţişă pe doamna de Saint-Luc.

Şi ca şi cum nu i-ar fi văzut pe cei doi însoţitori, bătrînul se îndreptă spre castel, cu pasul său egal şi măsurat, urmat la aceeaşi distanţă de cei doi cîini, care n-avuseseră timp decît să-i miroasă şi să-i privească pe vizitatori.

Castelul avea o înfăţişare ciudat de tristă : toate obloanele erau închise ; ai fi zis că e un imens mormînt ; slujitorii care se zăreau umblînd încoace şi încolo purtau veşminte negre. Saint-Luc îi aruncă o privire soţiei sale, întrebînd-o dacă aşa se aştepta să regăsească locurile şi castelul. Jeanne înţelese şi, cum dorea să se lămurească ea însăşi cît mai repede, se apropie de baron şi îi luă mîna :

— Diane nu-i aici, întrebă dînsa ?

Bătrînul se opri ca trăsnit, privind spre tînăra femeie cu o expresie aproape îngrozită :

— Diane ! zise el.

Şi deodată, la acest nume, cei doi cîini, ridicînd capetele spre stăpînul lor, scoaseră un urlet lugubru. Fără să vrea, Bussy se simţi scuturat de fiori ; Jeanne privi la Saint-Luc şi Saint-Luc se opri locului, neştiind dacă trebuia să meargă mai departe sau să se întoarcă.

— Diane ! repetă bătrînul, ca şi cum i-ar fi trebuit tot acest timp ca să priceapă întrebarea ce-i fusese adresată. Prin urmare, nu ştiţi nimic ?

Iar vocea lui slabă şi tremurătoare se stinse într-un hohot de plîns, pornit din străfundul inimii.

— Cum ? Ce este ? Ce s-a întîmplat ? strigă Jeanne, tulburată şi cu palmele împreunate.

— Diane a murit ! strigă bătrînul, ridicînd braţele spre cer într-un gest deznădăjduit şi lăsînd lacrimile să-i curgă şuvoi.

Apoi se prăbuşi pe primele trepte ale scării, în apropierea căreia ajunseseră. Acolo îşi ascunse faţa în mîini, clătinîndu-se într-o parte şi în alta ca şi cum ar fi vrut să alunge amintirea funebră care îl chinuia neîncetat.

— Moartă ! strigă Jeanne, înspăimîntată şi pălind ca o stafie.

— Moartă ! rost Saint-Luc, copleşit de o caldă compasiune pentru bătrîn.

— Moartă ! îngînă Bussy. L-a făcut şi pe el să creadă că a murit ! Ah, biet bătrîn, cît mă vei iubi într-o zi !

— Moartă, moartă ! repetă baronul. Mi-au ucis-o.

— Ah, scumpul meu senior — zise Jeanne, care, după groaznica lovitură primită, găsise unica scăpare datorită căreia inima slabă este împiedicată să se frîngă : lacrimile. Ea izbucni în hohote, scăldînd în lacrimi obrazul bătrînului, de gîtul căruia îşi încolăcise amîndouă braţele.

Bătrînul senior se ridică împleticindu-se.

— N-are a face — spuse el. Cu toată jalea şi pustiul, casa mea nu e mai puţin primitoare. Intraţi, vă rog !

Jeanne îl luă de braţ pe bătrîn şi străbătură astfel peristilul, vechea sală a străjilor, devenită sufragerie, apoi intrară în salon. Un servitor, a cărui faţă răvăşită şi ai cărui ochi înroşiţi stăteau mărturie a ataşamentului faţă de stăpînul său, mergea înainte, deschizînd uşile ; Saint-Luc şi Bussy îi urmau. Ajungînd în salon, bătrînul, sprijinit de Jeanne, se aşeză sau mai curînd se lăsă să alunece într-un jilţ mare de lemn sculptat. Valetul deschise o fereastră ca să intre aer şi, fără a părăsi camera, se retrase într-un colţ.

Jeanne nu îndrăznea să rupă tăcerea. Îi era teamă să nu zgîndăre din nou rana bătrînului, cu întrebările ei ; totuşi, ca orice om tînăr şi fericit, ea nu se putea împăca cu gîndul că nenorocirea pe care o aflase ar corespunde realităţii. La o anumită vîrstă eşti incapabil să-ţi dai seama de prăpastia adîncă a morţii, deoarece nu crezi în moarte. Baronul fu acela care îi împlini dorinţa, începînd din nou să vorbească.

— Mi-ai spus că eşti căsătorită, scumpa mea Jeanne, domnul este soţul tău ? şi îl arătă pe Bussy.

— Nu, seniore Augustin — răspunse Jeanne — iată-l pe domnul Saint-Luc.

Saint-Luc se înclină cu o emoţie mai adîncă dinaintea sărmanului tată decît dinaintea bătrînului. Acesta îi răspunse cu părintească duioşie, silindu-se chiar să surîdă, apoi ochii lui lipsiţi de expresie se întoarseră către Bussy :

— Şi domnul este fratele dumneavoastră, fratele bărbatului dumneavoastră, sau vreo rudă ?

— Nu, scumpe baron, domnul nu ne e rudă, ci este prietenul nostru. Dînsul este domnul Louis de Clermont, contele Bussy d'Amboise, gentilom al domnului duce de Anjou.

La aceste cuvinte, bătrînul, zvîcnind ca un resort, aruncă o privire cumplită spre Bussy, dar, ca şi cum această provocare mută l-ar fi istovit, în clipa următoare căzu din nou gemînd în jilţ.

— Ce este ? se alarmă Jeanne.

— Baronul vă cunoaşte cumva, domnule Bussy ? îl întrebă Saint-Luc.

— E prima oară cînd am cinstea de a-l vedea pe domnul baron de Méridor — răspunse liniştit Bussy, de fapt singurul care îşi dăduse seama de efectul pe care îl avusese asupra bătrînului numele domnului duce de Anjou.

— Ah, sînteţi gentilomul domnului duce de Anjou — zise baronul — sînteţi gentilomul acestui monstru, al acestui demon, şi îndrăzniţi s-o mărturisiţi, şi aveţi îndrăzneala de a veni în casa mea ?!

— E nebun ? o întrebă foarte încet Saint-Luc pe soţia lui, uitîndu-se mirat la baron.

— Durerea i-o fi tulburat minţile — răspunse Jeanne cu spaimă.

Domnul de Méridor îşi însoţise vorbele — care pe Jeanne o făcuseră să creadă că el nu mai era în toate minţile — cu o privire şi mai ameninţătoare decît prima dată ; dar, la fel de calm, Bussy se uită la el plin de respect şi nu răspunse nimic.

— Da — reluă domnul de Méridor, care părea că îşi pierde din ce în ce mai mult capul — da, a acestui monstru, a acestui asasin care mi-a ucis fiica !

— Bietul senior ! murmură Bussy.

— Dar ce tot spune ? întrebă Jeanne, la rîndul ei.

— Aşadar, nu ştiţi nimic, voi care vă uitaţi la mine cu spaimă ?! strigă domnul de Méridor, apucînd mîinile Jeannei şi ale lui Saint-Luc şi împreunîndu-le într-ale sale. Aflaţi atunci că ducele de Anjou mi-a ucis-o pe Diane, da, ducele de Anjou ! Copilul meu, fiica mea, ah, el mi-a ucis-o !

Şi aceste ultime cuvinte fură rostite cu atîta durere, încît şi pe Bussy îl podidiră lacrimile.

— Seniore — zise tînăra femeie — chiar dacă ar fi aşa, deşi nu pricep cum poate să fie adevărat, n-aveţi nici un motiv să-l învinuiţi de groaznica nenorocire ce v-a lovit pe domnul de Bussy, cel mai loial şi mai generos gentilom din cîţi există. Şi precum vedeţi, bunul meu părinte, domnul de Bussy habar n-are de nimic din tot ceea ce spuneţi şi plînge ea şi noi şi dimpreună cu noi. Ar mai fi venit el aici, dacă bănuia primirea pe care i-o faceţi ? O, scumpe senior Augustin, în

numele preaiubitei dumneavoastră Diane, povestiţi-ne cum s-a petrecut catastrofa aceasta.

— Aşadar, dumneavoastră nu ştiaţi ? zise bătrînul, adresîndu-se lui Bussy.

Bussy se înclină fără a răspunde.

— O, Doamne, desigur că nu, la urechile nimănui n-a ajuns această veste — vorbi Jeanne.

— Diane a murit şi prietena ei cea mai bună n-a ştiut că ea nu mai este ! Într-adevăr, n-am scris şi n-am vorbit cu nimeni ; mi se părea că lumea nu va mai putea trăi de vreme ce Diane nu mai trăia ; mi se părea că tot universul trebuie să poarte doliu după Diane.

— Vorbiţi, vorbiţi — zise Jeanne — asta o să vă uşureze.

— Ei bine — reluă baronul, gemînd — acest prinţ infam, ruşinea întregii nobilimi din Franţa, a văzut-o pe Diane a mea şi, găsind-o atît de frumoasă, a răpit-o şi a dus-o la castelul de Beaugé ca s-o necinstească, aşa cum ar fi făcut cu fiica unui şerb. Dar Diane, sfînta şi nobila mea Diane, a ales moartea. Ea s-a aruncat în lac de la o fereastră şi nu i s-a mai găsit decît voalul plutind pe suprafaţa apei...

Bătrînul nu putu să sfîrşească fraza, căci îl înecară lacrimile şi suspinele, care făceau ca toată scena să fie unul din cele mai jalnice spectacole văzute vreodată de Bussy, de Bussy luptătorul, Bussy cel obişnuit să verse şi să vadă vărsîndu-se sînge. Aproape gata să leşine, Jeanne îl privea înspăimîntată pe conte.

— Oh, conte — se dezlănţui Saint-Luc, adresîndu-se lui Bussy — e îngrozitor, nu-i aşa ? Trebuie să-l părăsiţi pe acest prinţ infam. O inimă nobilă ca a dumneavoastră, conte, nu poate rămîne prietena unui răpitor şi a unui asasin.

Oarecum îmbărbătat de aceste cuvinte, bătrînul aştepta răspunsul lui Bussy spre a-şi face o părere despre gentilom ; cuvintele calde ale lui Saint-Luc îl consolau. Dar Bussy, în loc să răspundă la apostrofa lui Saint-Luc, făcu un pas spre domnul de Méridor.

— Domnule baron — zise el — vreţi să-mi acordaţi onoarea unei convorbiri particulare ?

— Ascultaţi-l pe domnul de Bussy, scumpe senior ! stărui de îndată Jeanne. Vă veţi da seama că este un om bun şi că ştie să facă un serviciu.

— Vorbiţi, domnule — încuviinţă baronul, tremurînd, căci, uitîndu-se în ochii tînărului, presimţea că îi va fi dat să audă lucruri ciudate.

Întorcîndu-se către Saint-Luc şi către soţia acestuia, Bussy le spuse, plin de nobleţe şi prietenos :

— Îmi permiteţi ?

Cei doi tineri ieşiră din sală, unul lîngă celălalt, parcă şi mai fericiţi de norocul lor, faţă în faţă cu nenorocirea întîmplată la castel. Cînd uşa se închise în urma lor, Bussy se apropie de baron şi se înclină adînc.

— Domnule baron — spuse el — în prezenţa mea aţi învinuit un prinţ pe care îl servesc şi l-aţi acuzat cu o violenţă care mă sileşte să vă cer o lămurire.

Bătrînul schiţă un gest.

— O, vă rog să nu înţelegeţi greşit cele ce vă spun cu tot respectul de care mă simt capabil ; vă vorbesc cu cea mai adîncă dragoste şi cu dorinţa cea mai vie de a vă îndulci nenorocirea. De aceea vă rog, domnule baron, povestiţi-mi amănunţit cum s-a întîmplat dureroasa catastrofă pe care aţi împărtăşit-o adineauri domnului de Saint-Luc şi soţiei sale. Să vedem, oare totul s-a petrecut chiar aşa cum credeţi dumneavoastră, oare totul este cu desăvîrşire pierdut ?

— Domnule — începu bătrînul — am mai avut o scînteie de nădejde. Un nobil şi loial gentilom, domnul de Monsoreau, a iubit-o pe biata mea fiică şi s-a interesat de ea.

— Domnul de Monsoreau ! Ei bine, să vedem cum s-a purtat el în toate aceste împrejurări — zise Bussy.

— Ah, purtarea lui a fost sinceră şi demnă, căci Diane refuzase să se căsătorească cu el. Totuşi, el a fost primul care m-a încunoştiinţat de proiectele infame ale ducelui. Şi tot el a fost acela care mi-a arătat calea de a le face să dea greş. Domnul de Monsoreau nu cerea decît un lucru pentru a-mi salva fiica, şi asta dovedea încă o dată nobleţea şi cinstea sa sufletească ; cerea, în cazul cînd ar fi reuşit s-o smulgă din ghearele ducelui, să i-o dau lui de soţie ; el, tînăr, energic şi întreprinzător, putea s-o apere împotriva unui prinţ puternic, ceea ce bietul ei tată n-ar fi fost în stare să facă. Mi-am dat bucuros consimţămîntul, dar, vai ! a fost în zadar : domnul de Monsoreau a ajuns prea tîrziu şi a găsit-o pe sărmana mea Diane, care îşi salvase onoarea cu preţul vieţii.

— Iar din acel moment fatal — întrebă Bussy — domnul de Monsoreau n-a mai trimis nici un fel de veste ?

— Toate acestea s-au întîmplat abia acum o lună — zise bătrînul — şi bietul gentilom n-o mai fi îndrăznit să apară în faţa mea de vreme ce planul său îndrăzneţ s-a spulberat.

Bussy lăsă capul în piept; totul îi era limpede. Înţelegea cum reuşise domnul de Monsoreau să-i răpească prinţului fata pe care o iubea şi cum, de teamă ca nu cumva prinţul să descopere că ea îi devenise soţie, lăsase ca zvonul morţii Dianei să ajungă chiar la urechile bietului părinte.

— Ei bine, domnule — zise bătrînul, văzînd că tînărul stă gînditor, cu fruntea plecată şi cu ochii aţintiţi în pămînt, ochi care scăpăraseră de mai multe ori în cursul povestirii.

— Ei bine, domnule baron — răspunse Bussy — sînt însărcinat de monseniorul duce de Anjou să vă aduc la Paris, unde alteţa sa doreşte să vă vorbească.

— Să-mi vorbească mie? strigă baronul. Să stau în faţa acestui om, după moartea fiicei mele? Şi ce poate să-mi spună mie ucigaşul?

— Cine ştie? Poate să se dezvinovăţească.

— Şi chiar dacă s-ar dezvinovăţi — strigă bătrînul — nu, domnule de Bussy, eu nu voi merge la Paris. De altfel, ar însemna să mă îndepărtez prea mult de locul unde se odihneşte scumpa mea copilă, în giulgiul ei rece de trestii.

— Domnule baron — zise Bussy cu o voce fermă — îngăduiţi-mi să insist; am însărcinarea să vă conduc la Paris şi am venit anume pentru asta.

— Ei bine, voi merge la Paris — strigă bătrînul, tremurînd de mînie — dar vai de cei care au de gînd să mă piardă! Regele mă va asculta, şi dacă nu-mi ascultă glasul, voi face apel la toţi gentilomii Franţei. De altfel — murmură el, abia auzit — în durerea mea am uitat că am o armă pe care pînă în prezent n-am avut de ce s-o folosesc. Da, domnule de Bussy, vă voi întovărăşi.

— Şi eu, domnule baron — spuse Bussy, luîndu-i mîna — vă sfătuiesc să aveţi răbdarea, calmul şi demnitatea care se cuvin unui senior. De asemenea, vă mai rog să nu mă socotiţi printre duşmanii dumneavoastră, deoarece nu ştiţi încă ce urmează să fac pentru dumneavoastră. Pe mîine deci, domnule baron. Cum se va crăpa de ziuă, vom porni la drum.

— Fie — consimţi bătrînul, mişcat, fără voia lui, de tonul blînd cu care Bussy rostise aceste cuvinte. Pînă atunci însă, prieten sau duşman, dumneavoastră sînteţi oaspetele meu şi trebuie să vă arăt drumul spre apartamentul dumneavoastră.

Şi baronul luă de pe masă un sfeşnic de argint cu trei braţe, apoi, cu paşi grei, urcă scara de onoare a castelului, însoţit de Bussy d'Amboise. Cîinii dădură să-l urmeze, dar baronul le făcu semn să stea pe loc; doi slujitori mergeau în spatele lui Bussy, cu alte sfeşnice. Ajungînd în pragul camerei destinate spre a-l găzdui, contele se interesă de domnul de Saint-Luc şi de soţia lui.

— Cu siguranţă că bătrînul meu Germain a avut grijă de ei — îi răspunse baronul. Vă urez noapte bună, domnule conte!

XXIV

CUM ÎN LIPSA LUI BUSSY, REMY LE HAUDOUIN ŞI-A FĂCUT RELAŢII ÎN CASA DIN STRADA SAINT-ANTOINE

Domnul şi doamna de Saint-Luc nu-şi puteau reveni din uimire: Bussy avînd secrete cu domnul de Méridor, Bussy pregătindu-se să plece cu bătrînul la Paris; în sfîrşit, Bussy luînd deodată în mînă treburile care la început îi păruseră străine şi necunoscute; acest Bussy era pentru cei doi tineri un fenomen inexplicabil. Cît despre baron, puterea magică a titlului de alteţă regală produsese asupra lui efectul firesc: un gentilom din timpul lui Henric al III-lea încă nu era în stare să surîdă auzind rangul persoanelor şi văzînd blazoanele. Alteţă regală, aceasta însemna pentru domnul de Méridor, ca de altfel pentru oricine altcineva, în afară de rege, forţa majoră, adică trăsnetul şi furtuna.

Cum se lumină de ziuă, baronul îşi luă rămas bun de la oaspeţii săi, pe care-i instală în castel, dar Saint-Luc şi soţia lui, înţelegînd gravitatea situaţiei, îşi făgăduiră să părăsească foarte curînd castelul Méridor şi să se ducă, de îndată ce vor avea încuviinţarea timidului mareşal, la moşia Brissac, aflată în vecinătate. Cît despre Bussy, pentru a-şi justifica purtarea-i ciudată, el nu avu nevoie decît de o secundă. Bussy, stăpîn al tainei pe care putea s-o dea în vileag oricui i-ar fi făcut lui plăcere, semăna cu unul din acei ma-

gicieni care, cu prima lovitură de baghetă, înlăcrimează toate privirile, iar la cea de a doua face ca ochii să strălucească şi gura să surîdă veselă.

Această singură secundă — care secundă, după cum am spus, îi era de ajuns lui Bussy spre a pricinui schimbări atît de neaşteptate — a fost folosită de el ca să strecoare în şoaptă doar cîteva cuvinte la urechea pe care i-o întindea de zor fermecătoarea soţie a lui Saint-Luc. La auzul celor cîteva cuvinte, obrazul Jeannei se lumină; fruntea ei atît de pură se acoperi de o gingaşă roşeaţă, iar sub mărgeanul buzelor sale răsăriră, mici, dinţii albi şi strălucitori ca sideful. Şi cum soţul ei, mirat la culme, o privea ca şi cînd ar fi vrut s-o întrebe ce se întîmplase, doamna de Saint-Luc duse un deget la gură şi fugi săltînd voioasă şi trimiţîndu-i din mers, lui Bussy, o sărutare.

Bătrînul nu văzuse nimic din toată această expresivă pantomimă: cu ochii aţintiţi spre castelul străbunilor, el îşi mîngîia în neştire cei doi cîini, care nu se îndurau să-l părăsească. Înecat de emoţie, baronul dădu cîteva porunci servitorilor, apoi, cu ajutorul grăjdarului, încălecă anevoie pe un bătrîn cal rotat la care ţinea foarte mult, deoarece fusese calul său de luptă în timpul ultimelor războaie. Trimiţînd un salut castelului de Méridor, el o porni fără să rostească un singur cuvînt.

Cu ochii strălucitori, Bussy răspundea zîmbetului Jeannei şi se întorcea neîncetat pentru a-şi lua rămas bun de la prietenii săi. În timp ce el îi părăsea, Jeanne îi şopti:

— Ce om ciudat sînteţi, domnule conte! V-am făgăduit că la Méridor vă aşteaptă fericirea... şi cînd colo, dumneavoastră sînteţi acela care aduceţi la Méridor fericirea ce îşi luase zborul.

De la Méridor la Paris e departe, mai ales pentru un bătrîn baron scrijelit de lovituri de sabie şi ciuruit de muschetă, toate primite în acele crunte războaie în care rănile erau şi ele pe măsura războinicilor. De asemenea, drumul era lung şi pentru acel nobil cal rotat numit Jarnac şi care, auzindu-se strigat, ridica îndată capul înfundat în coamă şi rotea un ochi încă semeţ sub pleoapa-i obosită.

Odată pornit la drum, Bussy se puse pe lucru; asta însemna strădania de a cuceri inima bătrînului — căruia la început îi inspirase ură — prin grijă şi atenţii de adevărat fiu, şi fără îndoială că reuşi, căci în a şasea zi de dimineaţă,

ajungînd la Paris, domnul de Méridor adresă tovarăşului său de drum aceste cuvinte, care zugrăveau toată schimbarea petrecută în sufletul său în timpul călătoriei:

— E curios, conte, iată-mă-s mai aproape ca oricînd de nenorocirea mea, şi totuşi sînt mai puţin neliniştit acum, la sosire, decît eram la plecare.

— Încă două ore, senior Augustin, şi mă veţi judeca aşa cum vreau să fiu judecat de dumneavoastră — zise Bussy.

Drumeţii noştri intrară în Paris prin mahalaua Saint-Marcel, o cale veşnic bătută, care la acea epocă te îmbia mai mult decît altele, deoarece acest cumplit cartier, unul din cele mai urîte ale Parisului, părea cel mai parizian din toate pe atunci, mulţumită numeroaselor sale biserici, puzderiei de case pitoreşti şi podurilor sale mici ridicate peste băltoacele cu apă stătută.

— Încotro mergem? întrebă baronul. La Luvru, desigur?

— Domnule — îi răspunse Bussy — mai întîi trebuie să vă conduc la mine acasă, ca să vă odihniţi cîteva minute, pentru ca apoi să fiţi în stare a da ochi aşa cum se cuvine cu persoana la care vă voi însoţi.

Răbdător, baronul se lăsă în voia lui. Bussy îl duse de-a dreptul la palatul său din strada Grenelle-Saint-Honoré.

Oamenii contelui nu-l aşteptau sau, mai bine zis, nu-l mai aşteptau: întors acasă noaptea şi intrînd printr-o mică poartă a cărei cheie n-o avea decît el, Bussy îşi înşeuase singur calul şi plecase fără a fi văzut decît de Remy le Haudouin. Se înţelege deci că dispariţia lui bruscă, primejdiile prin care trecuse cu o săptămînă în urmă, alegîndu-se cu rana ştiută, în sfîrşit, firea sa aventuroasă, căreia nici o lecţie nu-i venea de hac, toate laolaltă îi făcuseră pe mulţi să creadă că Bussy picase în vreo cursă întinsă pe drum de vrăjmaşii lui şi că soarta, multă vreme prielnică neasemuitului său curaj, de astă dată se arătase potrivnică vitejiei sale, iar contele, mut şi nevăzut, murise de-a binelea, lovit de vreo sabie sau de vreo archebuză.

Astfel că cei mai buni prieteni ai lui şi slujitorii cei mai credincioşi înălţau rugăciuni pentru întoarcerea sa, întoarcere care, de altfel, li se părea tot atît de puţin sigură ca şi aceea a lui Pyrithous, în vreme ce alţii, mai cu scaun la cap, socotind că din Bussy n-a mai rămas decît cadavrul său, începuseră, pentru a-l găsi, cercetările cele mai amănunţite

scormonind prin canale, scotocind pivniţele suspecte, carierele de pietriş din marginea oraşului, albia rîului Bièvre sau şanţurile Bastiliei. Un singur om, cînd i se cereau veşti despre Bussy, răspundea :

— Domnul conte e sănătos.

Dar dacă voiai să împingi interogatoriul mai departe, cum nici persoana aceasta nu ştia mai mult, desluşirile ei se opreau aici.

Persoana aceasta, care, graţie unui asemenea răspuns liniştitor, dar prea succint, se alegea cu multe grosolănii şi complimente răutăcioase, era maestrul Remy le Haudouin. De dimineaţă pînă seara, el mergea în trap mărunt, pierzîndu-şi timpul în ciudate contemplaţii, dispărînd din cînd în cînd din palat, fie ziua, fie noaptea, întorcîndu-se cu o foame de lup şi aducînd în casă, ori de cîte ori se înapoia, un pic de veselie.

După una din aceste misterioase absenţe, Haudouin tocmai intra în palat în clipa cînd curtea cea mare răsuna de strigăte de bucurie, iar valeţii, plini de zel, se repezeau să apuce de căpăstru calul lui Bussy şi se certau vîrtos între ei, fiecare vrînd să-i fie scutier, deoarece contele, în loc să descalece, stătea în şa.

— Constat că sînteţi bucuroşi, văzîndu-mă viu, şi vă mulţumesc. Mă întrebaţi dacă oi fi chiar eu în carne şi oase. Ei bine, priviţi-mă, pipăiţi, însă grăbiţi-vă. Gata! Acum ajutaţi acestui nobil gentilom să descalece şi luaţi seama că în faţa mea el se bucură de mai mult respect decît un prinţ.

Bussy avea dreptate să-l înalţe astfel la rangul cuvenit pe bătrîn, căruia slujitorii lui abia dacă îi acordaseră vreo atenţie : datorită îmbrăcămintei sale modeste, straielor sale prea puţin la modă, precum şi calului rotat, numaidecît cîntărit din ochi de oamenii care în fiecare zi aveau de-a face cu caii lui Bussy, ai fi putut să-l iei drept un scutier în retragere, zăcînd în cine ştie ce fund de province şi readus la suprafaţă din acest exil, ca după ceea lume, de către aventurosul nostru gentilom.

Îndată ce-l auziră pe stăpînul lor glăsuind astfel, care mai de care se îmbulzi pe lîngă baron. Haudouin, după obiceiul său, privea scena rîzînd pe furiş, drept care Bussy se văzu nevoit să se arate din cale afară de serios, pentru ca rîsul de pe faţa veselă a tînărului doctor să dispară.

— Repede, pregătiţi o cameră monseniorului! strigă Bussy.

— Care? întrebară deodată cinci sau şase glasuri grăbite.

— Cea mai bună, a mea.

Şi, la rîndul său, îi oferi bătrînului braţul, ajutîndu-l să urce scara şi străduindu-se să-l primească cu şi mai multă cinste decît fusese el însuşi primit la Méridor.

Fără să se împotrivească, domnul de Méridor se lăsa în voia acelei plăcute curtoazii, aşa cum te laşi legănat pe aripile visului care te poartă pe meleaguri fantastice — împărăţia imaginaţiei şi a nopţii.

Baronului i se aduse paharul aurit al contelui şi Bussy vru să-i toarne el însuşi din vinul ospitalităţii.

— Mulţumesc, mulţumesc, domnule — zise bătrînul. Vom pleca în curînd, nu-i aşa?

— Da, seniore Augustin, în curînd, fiţi liniştit. Vă veţi bucura nu numai dumneavoastră, dar şi eu.

— Ce spuneţi? Şi de ce îmi vorbiţi aproape mereu într-o limbă pe care eu n-o înţeleg?

— Spun, seniore Augustin, că v-am vorbit despre o providenţă milostivă cu oamenii buni şi că ne apropiem de clipa cînd, în numele dumneavoastră, voi invoca această providenţă.

Baronul se uită la Bussy cu un aer mirat, dar Bussy, schiţînd un gest respectuos cu mîna, care voia să spună : „Mă întorc într-o clipă“, ieşi cu surîsul pe buze. Aşa după cum se aştepta, Haudouin sta de santinelă la uşă ; contele îl luă pe tînăr de braţ şi intrară într-un salon.

— Ei bine, scumpe Hipocrate, cum mai stăm? întrebă el.

— Unde adică?

— La naiba! În strada Saint-Antoine!

— Monseniore, presupun că în ceea ce vă priveşte stăm foarte bine. Nu s-a întîmplat nimic nou.

Bussy răsuflă uşurat.

— Soţul nu s-a mai întors deci? zise el.

— Ba da, dar fără succes. În toată tărăşenia asta este nevoie de un tată care trebuie, pe cît se pare, să-şi dea consimţămîntul, şi de un Dumnezeu care, într-o zi sau alta, să coboare cu hîrzobul din cer. Aşa că este aşteptat tatăl absent şi Dumnezeul necunoscut.

— Bine — spuse Bussy — dar de unde ştii toate astea?

— Vă daţi seama, monseniore — zise Remy cu voioşia lui spontană — că lipsa dumneavoastră transformase deocam-

dată slujba mea într-un fel de sinecură ; de aceea am vrut să folosesc spre binele dumneavoastră fiecare clipă de răgaz pe care mi-aţi îngăduit-o.

— Să vedem, ce-ai făcut ? Povesteşte-mi, dragul meu Remy, te-ascult.

— Iată : după plecarea dumneavoastră, am dus bani, cărţi şi o sabie într-o cămăruţă închiriată în casa unde strada Saint-Antoine se întretaie cu strada Sainte-Catherine.

— Bun.

— De acolo puteam vedea casa pe care o cunoaşteţi, de la ferestrele pivniţei pînă la coşurile acoperişului.

— Foarte bine !

— Abia am intrat în posesia acestei cămăruţe, că m-am şi proţăpit la una din ferestre.

— Perfect.

— Da, dar exista totuşi un neajuns în această perfecţiune.

— Care ?

— Acela că, dacă vedeam, în schimb eram şi eu văzut, iar dacă stai şi te gîndeşti bine, s-ar fi putut ca un om care priveşte mereu într-un punct fix să pară suspect ; o asemenea încăpăţînare m-ar fi făcut să trec în două-trei zile, rînd pe rînd, drept hoţ, iubit, spion sau nebun...

— Straşnic judecat, dragul meu Remy ! Şi atunci ce-ai făcut ?

— O, atunci, domnule conte, mi-am dat seama că trebuie să recurg la nişte mijloace puternice şi, pe legea mea...

— Ei bine ?

— Pe legea mea, m-am îndrăgostit.

— Cum ?! exclamă Bussy, care nu înţelegea de loc cum l-ar fi putut servi pe el amorul lui Remy.

— Aşa cum am onoarea să vă destăinui — repetă cu gravitate tînărul doctor. Îndrăgostit, foarte îndrăgostit, nebuneşte de îndrăgostit.

— De cine ?

— De Gertrude.

— De Gertrude, însoţitoarea doamnei de Monsoreau ?

— Ei, da, Dumnezeule Doamne ! De Gertrude, însoţitoarea doamnei de Monsoreau. Ce vreţi, monseniore, eu nu sînt un gentilom, să mă îndrăgostesc de stăpîne : sînt un biet doctor neînsemnat, fără altă practică decît un client, care sper că nu-mi va da de lucru decît rareori.

— O, Remy — zise contele — crede-mă că-ţi apreciez devotamentul !

— Ei, monseniore — răspunse Remy — nu sînt chiar atîta de plîns. Gertrude este o fată chipeşă, cu două palme mai înaltă decît mine şi care m-ar putea ridica cu braţele întinse, ţinîndu-mă de gulerul hainei, ceea ce înseamnă că are nişte muşchi admirabil dezvoltaţi, bicepsul şi deltoidul. Asta mă face să am pentru dînsa un respect care o măguleşte şi, cum eu îi dau întotdeauna dreptate, nu ne certăm niciodată ; afară de asta are un talent nepreţuit.

— Care, dragul meu Remy ?

— Povesteşte de minune.

— Adevărat ?

— Da, aşa că, prin ea, ştiu tot ce se petrece în casa stăpînei sale. Ei, ce spuneţi ? M-am gîndit că n-o să vă displacă să ştiţi ce se întîmplă acolo.

— Remy, eşti geniul meu bun pe care norocul mi l-a scos în cale ; aşadar, relaţiile dintre tine şi Gertrude...

— *Puella me diligit* [1] — răspunse Remy, legănîndu-se de pe un picior pe altul, cu o înfumurare niţel afectată.

— Şi eşti primit în casă ?

— Ieri noapte, la orele douăsprezece, mi-am făcut intrarea în vîrful picioarelor prin faimoasa poartă cu ferestruie, pe care dumneavoastră o cunoaşteţi.

— Şi cum de-ai ajuns la această fericire ?

— Destul de simplu.

— Te-ascult.

— A treia zi după plecarea dumneavoastră şi a doua zi după instalarea mea în cămăruţa închiriată, am aşteptat la uşă ca doamna visurilor mele să iasă după cumpărături, ocupaţie cu care ea se îndeletniceşte, trebuie să vă mărturisesc, zi de zi, de la ceasurile opt la nouă dimineaţa. La ora opt şi zece minute am văzut-o apărînd. Imediat am coborît de la locul meu de pîndă şi i-am ieşit în cale.

— Şi te-a recunoscut ?

— Atît de bine, încît a scos un ţipăt şi a luat-o la fugă.

— Atunci ?

— Atunci am alergat după ea, am ajuns-o anevoie, căci goneşte ca vîntul, dar, înţelegeţi, fustele o împiedică niţeluş.

[1] Copila mă iubeşte (în limba latină în text).

— Isuse ! strigă ea.
— Sfîntă Fecioară ! am strigat eu, ceea ce mi-a ajutat ca ea să-şi facă o bună impresie despre mine ; un altul, mai puţin evlavios decît mine, ar fi strigat „drace" ori „la naiba".
— Doctorul ! a exclamat ea.
— Fermecătoarea gospodină ! am răspuns eu. Ea a surîs, dar, revenindu-şi numaidecît, m-a ţintuit locului :
— Vă înşelaţi, domnule, nu vă cunosc.
— Dar vă cunosc eu — i-am răspuns — căci de trei zile, traiul meu nu mai e trai, eu nu mai exist, vă ador ; vă ador într-atît, încît nici nu mai locuiesc în strada Beautreillis, ci pe Saint-Antoine, colţ cu Sainte-Catherine ; m-am mutat cu locuinţa numai pentru a vă vedea intrînd şi ieşind pe dumneavoastră ; dacă mai aveţi nevoie de mine ca să pansez vreun frumos gentilom, nu trebuie să vă duceţi de acum încolo să mă căutaţi la vechea-mi locuinţă, ci aici, la asta nouă.
— Ssst ! a spus ea.
— Ah, vedeţi !... i-am răspuns. Şi iată cum s-a înnodat ori mai curînd cum s-a reînnodat cunoştinţa noastră.
— Astfel că la ora asta eşti ?...
— Tot pe atît de fericit cît poate fi un iubit... Cu Gertrude însă, bineînţeles, totul este relativ, dar sînt mai mult decît fericit, mă aflu în culmea bucuriei, deoarece am izbutit să ajung acolo unde ţinteam să ajung în interesul dumneavoastră.
— Dar poate că ea va bănui ?
— Nimic, nici nu i-am vorbit despre dumneavoastră. Poate oare să cunoască bietul Remy le Haudouin nobili gentilomi cum e seniorul de Bussy ? Nu, am întrebat-o doar pe un ton indiferent :
— Şi tînărul dumneavoastră stăpîn se simte mai bine ?
— Care tînăr stăpîn ?
— Cavalerul acela pe care l-am îngrijit în casă la dumneavoastră.
— Nu e tînărul meu stăpîn — a răspuns ea.
— Ah, eu, văzîndu-l culcat în patul stăpînei dumneavoastră, am crezut că...
— Vai, Dumnezeule, nu. Bietul tînăr — a răspuns ea cu un suspin — nu ne e nici măcar rudă ; nu l-am mai văzut de-atunci decît o singură dată.

— Atunci, nici măcar nu-i ştiţi numele ? am întrebat.
— O, ba da.
— Poate că l-aţi ştiut, dar l-aţi uitat.
— Nu e un nume care se uită.
— Da' cum îl cheamă ?
— Aţi auzit vorbindu-se vreodată de seniorul de Bussy ?
— Fireşte ! i-am răspuns, prefăcîndu-mă uluit. Bussy, viteazul Bussy ?
— Ei bine, chiar el !
— Atunci, doamna ?
— Stăpîna mea e măritată, domnule.
— Poate fi măritată, poate fi fidelă, dar, cu toate astea, uneori poate să se gîndească la un tînăr frumos pe care nu l-a văzut... decît pentru o clipă, mai ales cînd acest tînăr frumos era rănit, interesant şi culcat în patul nostru.
— Ei, ca să fiu sinceră — a răspuns Gertrude — nu zic că stăpîna mea nu se gîndeşte la el.
Un val fierbinte de roşeaţă acoperi fruntea lui Bussy.
— Ba chiar vorbim despre el — a adăugat Gertrude — ori de cîte ori sîntem singure.
— Minunată fată ! se înflăcără contele.
— Şi ce vorbiţi despre el ? am întrebat-o.
— Eu îi povestesc stăpînei isprăvile lui, ceea ce nu e greu căci la Paris nu se vorbeşte decît despre loviturile lui de spadă pe care le dă şi pe care le primeşte. Ba chiar am învăţat-o pe stăpîna mea un cîntecel, foarte la modă acum.
— A, îl cunosc — i-am răspuns — nu este ăsta :

Mare cătător de price
E senior d'Amboise — se zice —
Credincios, de asemeni, şi
Tandru-i domnul de Bussy !

— Chiar ăsta ! a strigat Gertrude. Iar stăpîna mea nici nu mai cîntă alt cîntec.
Bussy îi strînse mîna tînărului doctor ; simţea un fior de negrăită fericire străbătîndu-i tot trupul.
— Asta-i tot ? întrebă el, dovedind cît de nesăţioşi sînt oamenii în dorinţele lor.
— Da, monseniore. Mai tîrziu o să ştiu mai multe, însă, ce naiba, doar nu poţi afla chiar totul într-o singură zi...

XXV

TATĂL ŞI FIICA

Povestirea lui Remy îl făcu pe Bussy să se simtă nespus de fericit. Într-adevăr, el aflase două lucruri : mai întîi, că domnul de Monsoreau continua să fie în dizgraţie şi că el, Bussy, începea să se bucure de dragostea stăpînei. Şi-apoi, această caldă prietenie a tînărului doctor îi bucura inima. Simţămintele nobile pe care le-a sădit în noi natura fac să înflorească întreaga noastră făptură şi ne fac de două ori mai puternici. Te simţi fericit, pentru că te simţi bun.

Bussy îşi dădu seama că nu mai era timp de pierdut şi că fiecare fior de durere ce chinuia inima bătrînului însemna aproape un sacrilegiu. Coborînd în curte, domnul de Méridor găsi un cal odihnit, aşa cum poruncise Bussy să i se pregătească baronului, în vreme ce un alt cal îl aştepta pe conte ; amîndoi încălecară şi porniră însoţiţi de Remy.

Ei ajunseră în strada Saint-Antoine. Domnul de Méridor rămase foarte uimit de ceea ce vedea ; el nu mai fusese de douăzeci de ani la Paris şi, din pricina zgomotului cailor, a strigătelor lacheilor şi a diligenţelor ce treceau neîncetat, găsi Parisul foarte schimbat faţă de cel de pe timpul domniei regelui Henric al II-lea.

Dar, în ciuda acestei uimiri, care mergea aproape pînă la admiraţie, baronul păstra aceeaşi tristeţe şi, pe măsură ce se apropia de ţinta necunoscută a călătoriei sale, tristeţea lui sporea. Cum oare îl va primi ducele şi ce avea să iasă din durerea reînnoită la care se aştepta în urma acestei întrevederi ? Apoi, uitîndu-se din cînd în cînd cu mirare la Bussy, se întreba prin ce bizară moleşire a voinţei se lăsase el aproape orbeşte tîrît de acest gentilom, aflat în slujba unui prinţ căruia îi datora toate nenorocirile sale. N-ar fi fost oare mai curînd de demnitatea sa să-l înfrunte pe ducele de Anjou şi, în loc să-l însoţească pe Bussy după bunul lui plac, să meargă drept la Luvru şi să se azvîrle la picioarele regelui ? Ce-i putea spune prinţul ? Cum putea el să-l consoleze ? Prinţul nu era dintre aceia care aşază cuvinte aurite, ca un balsam trecător, peste rănile făcute de ei : nici

n-apuci să pleci bine, că rana îţi sîngerează mai tare, mai dureros ca înainte.

Ajunseră astfel în strada Saint-Paul. Bussy, ca un comandant iscusit ce era, îl trimisese înainte pe Remy, cu porunca de a curăţa drumul şi de a pregăti calea. Acesta din urmă se adresă Gertrudei şi se înapoie, asigurîndu-şi stăpînul că nici o pălărie şi nici o sabie nu le încurca drumul, scara sau coridorul ce ducea spre camera doamnei de Monsoreau.

Se înţelege de la sine că tot acest schimb de cuvinte cu tîlc avu loc pe şoptite între Bussy şi Haudouin.

Între timp, baronul privea mirat în jur.

„Ei, cum ?! se întreba el, nedumerit. Aici locuieşte ducele de Anjou ?"

Şi un sentiment de neîncredere începu să-i încolţească în minte, văzînd înfăţişarea umilă a casei.

— Nu chiar aici, domnule baron — îi explică zîmbind Bussy — dar dacă nu e chiar locuinţa sa, în schimb este aceea a unei doamne pe care el a iubit-o.

O umbră trecu peste fruntea bătrînului gentilom.

— Domnule — spuse el, oprindu-şi calul — noi, cei din provincie, nu sîntem obişnuiţi cu astfel de obiceiuri ; moravurile uşuratice ale Parisului ne înspăimîntă într-atît, încît nu ştim să ne comportăm faţă de secretele dumneavoastră. Mie mi se pare că, dacă domnul duce de Anjou ţine să-l vadă pe baronul de Méridor, trebuie s-o facă în palatul său, şi nicidecum în casa uneia dintre amantele sale. Şi apoi — adăugă bătrînul cu un suspin adînc — pentru ce dumneavoastră, care păreţi un om cinstit, mă conduceţi la una din femeile sale ? Ca să-mi daţi a înţelege că biata mea Diane ar fi putut să trăiască încă, în cazul cînd, aidoma stăpînei acestei case, ar fi preferat şi ea ruşinea în locul morţii ?

— Domnule baron — zise Bussy, cu acel zîmbet deschis care fusese argumentul său cel mai puternic de a-l convinge pe bătrîn — vă rog să nu faceţi dinainte presupuneri greşite. Pe cuvîntul meu de gentilom, aici nu-i vorba despre ceea ce credeţi dumneavoastră. Doamna pe care o veţi vedea este virtutea personificată şi este demnă de tot respectul.

— Dar cine e ?

— Este... soţia unui gentilom pe care dumneavoastră îl cunoaşteţi.

— Adevărat ? Atunci, domnule, de ce spuneţi că prinţul a iubit-o ?

— Pentru că spun întotdeauna adevărul, domnule baron. Intraţi şi veţi judeca singur cînd o să vedeţi îndeplinindu-se ceea ce eu v-am făgăduit.

— Ia seama, îmi plîngeam copila iubită şi dumneata mi-ai spus: „Liniştiţi-vă, domnule, îndurarea cerului este nemărginită". A-mi făgădui o consolare în amărăciunea mea înseamnă a-mi făgădui aproape o minune.

— Intraţi, domnule — repetă Bussy invitaţia, cu acelaşi zîmbet care-l cucerea totdeauna pe bătrînul gentilom.

Baronul descălecă.

Gertrude alergă uluită în pragul porţii şi privea cu ochii înspăimîntaţi la Remy, la conte şi la bătrîn, neputînd ghici prin ce stranie combinaţie a providenţei aceşti trei oameni se găseau împreună.

— Du-te şi anunţ-o pe doamna de Monsoreau — zise contele — că domnul de Bussy s-a întors şi că doreşte chiar acum să-i vorbească. Dar, jură-mi pe conştiinţa dumitale — adăugă el încet de tot — că nu-i vei spune un cuvînt despre persoana care mă însoţeşte.

— Doamna de Monsoreau — rosti bătrînul, înmărmurit — doamna de Monsoreau!

— Poftiţi, domnule baron, intraţi — îl îndemnă Bussy, împingîndu-l uşor pe alee.

În timp ce bătrînul urca scara cu un pas cam şovăielnic, se auzi vocea Dianei, care răspundea cu un tremur ciudat:

— Domnul de Bussy spui tu, Gertrude? Domnul de Bussy?! Ei bine, să intre!

— Ah, glasul acesta, Dumnezeule, glasul acesta! strigă baronul, oprindu-se la mijlocul scării.

— Urcaţi, domnule baron — îl invită Bussy.

În aceeaşi clipă însă, în vreme ce baronul, tremurînd, se ţinea de balustradă, uitîndu-se în jur, la capătul scării, în plină lumină, sub raza aurie de soare, străluci dintr-o dată Diane, mai frumoasă ca oricînd, zîmbitoare, cu toate că nu se aştepta să-şi revadă tatăl.

Văzînd-o, baronul o luă drept o nălucă şi scoase un ţipăt înspăimîntător; cu braţele întinse şi cu privirile rătăcite, el oferea o imagine atît de desăvîrşită a groazei şi a delirului, încît Diane, gata să i se arunce de gît, se opri înfricoşată şi nedumerită. Întinzînd mîna, baronul găsi umărul lui Bussy şi se sprijini de el.

— Diane trăieşte! murmură baronul de Méridor. Diane! Diane a mea despre care mi s-a spus că e moartă! O, Dumnezeule!

Şi vînjosul războinic de odinioară, acest straşnic participant la războaiele civile şi la cele cu vrăjmaşii dinafara ţării, războaie din care scăpase întotdeauna cu viaţă, acest bătrîn stejar pe care lovitura de trăsnet a morţii Dianei nu-l doborîse, atletul care luptase cu atîta dîrzenie împotriva durerii, strivit, zdrobit, nimicit de bucurie, se trase îndărăt, cu genunchii moi şi, de n-ar fi fost Bussy, s-ar fi prăbuşit de sus din capul scării la apariţia icoanei adorate ce se învîrtea în faţa ochilor săi ca o ploaie de atomi nedesluşiţi.

— Dumnezeule, domnule Bussy! exclamă Diane, coborînd grăbită cele cîteva trepte care o despărţeau de bătrîn. Ce-i cu tatăl meu, ce are?

Şi, înspăimîntată de paloarea lui subită şi de efectul ciudat pricinuit de această revedere, pe care ea o credea anunţată dinainte, tînăra femeie întreba mai mult din priviri decît cu glas tare.

— Domnul baron de Méridor era convins că aţi murit şi vă plîngea, doamnă, aşa cum un părinte ca el poate să-şi plîngă o fiică scumpă ca dumneavoastră.

— Cum? izbucni Diane. Şi nimeni nu i-a spus adevărul?

— Nimeni.

— Ah, nu, nu, nimeni! strigă bătrînul, venindu-şi în fire din starea aceea de slăbiciune trecătoare. Nimeni, nici chiar domnul de Bussy.

— Sînteţi nerecunoscător! rosti contele, cu tonul unui dulce reproş.

— O, da — răspunse bătrînul — da, aveţi dreptate, căci, iată, clipa aceasta mă răsplăteşte pentru toate durerile. Oh! Diane a mea, scumpa mea Diane — continuă el, luînd cu o mînă capul fiicei sale spre a o săruta şi întinzînd-o pe cealaltă către Bussy. Apoi deodată, ridicînd capul ca şi cum o amintire dureroasă ori o nouă teamă s-ar fi furişat în inima lui, cu toată platoşa de bucurie — dacă ne putem exprima astfel — care o acoperise, întrebă: Dar dumneavoastră, senior de Bussy, îmi spuneaţi că o voi vedea pe doamna de Monsoreau? Unde este?

— Vai, tată! suspină Diane.

Bussy îşi adună toate puterile.

— O aveţi în faţa dumneavoastră — rosti el. Contele de Monsoreau este ginerele dumneavoastră.

— Cum ? Ce ? bolborosi bătrînul. Domnul de Monsoreau ginerele meu ? Şi toată lumea, tu Diane, el însuşi, toţi mi-aţi ascuns acest lucru ?

— Mi-era frică, tată, să-ţi scriu, de teamă ca scrisoarea să nu cadă în mîinile prinţului. De altfel, credeam că ştii tot.

— Dar cu ce scop, pentru ce toate aceste ciudate mistere ? întrebă bătrînul.

— Ei, da, tată, gîndeşte-te singur — strigă Diane — de ce domnul de Monsoreau te-a lăsat să crezi că am murit ? Şi de ce n-a vrut să-ţi spună că era soţul meu ?

Tremurînd de parcă s-ar fi temut să iscodească pînă în adîncul acelor întunecimi, bătrînul privea întrebător şi sfielnic în ochii scînteietori ai fiicei sale şi în cei plini de melancolie ai lui Bussy.

Între timp, pas cu pas, ajunseseră în salon.

— Domnul de Monsoreau, ginerele meu ! bolborosea într-una, năucit, baronul de Méridor.

— Lucrul acesta nu poate să te mire, tată — zise Diane cu o uşoară mustrare în glas. Nu mi-ai cerut dumneata să-l iau de bărbat ?

— Da, dacă te-ar fi salvat.

— Ei bine, m-a salvat — rosti surd Diane, prăbuşindu-se pe un scaun. M-a salvat, nu de nenorocire, dar cel puţin din ghearele ruşinii.

— Atunci, de ce m-a lăsat să cred că ai murit şi să te plîng atît de amarnic ? repetă bătrînul întrebarea. De ce mă lăsa să mă sting de disperare, cînd doar un singur cuvînt, unul numai, ar fi putut readuce viaţa în trupul meu ?

— O, mai există încă un dedesubt în toată afacerea asta ! strigă Diane. Tată, tu nu mă vei mai părăsi. Domnule de Bussy, o să ne apăraţi, nu-i aşa ?

— Vai, doamnă — rosti tînărul, înclinîndu-se — n-am nici o cădere să pătrund în tainele acestei familii. Văzînd ciudatele uneltiri ale soţului dumneavoastră, a trebuit să vă găsesc un apărător al cărui nume să-l puteţi mărturisi deschis. Am plecat să caut acest apărător la Méridor. Iată, vă aflaţi lîngă tatăl dumneavoastră, eu mă retrag.

— Are dreptate — zise cu tristeţe bătrînul. Domnul de Monsoreau s-a temut de furia domnului de Anjou, şi, la rîndul său, domnul de Bussy se teme şi el.

Diane îi aruncă tînărului o privire plină de tîlc, care însemna : „Dumneavoastră, care sînteţi supranumit viteazul Bussy, dumneavoastră vă temeţi de domnul duce de Anjou, aşa cum se poate teme domnul de Monsoreau ?"

Bussy înţelese privirea Dianei şi surîse.

— Domnule baron — spuse el — iertaţi-mi întrebarea pe care vreau să vă rog s-o puneţi dumneavoastră. Şi pe dumneavoastră, doamnă, vă rog să mă scuzaţi, dar fac acest lucru numai cu intenţia de a vă servi.

Uitîndu-se unul la altul, tatăl şi fiica aşteptau.

— Domnule baron — reluă Bussy — vă rog s-o întrebaţi pe doamna de Monsoreau... Şi el apăsă pe ultimele cuvinte, care o făcură să păłească pe tînăra femeie. Bussy văzu cît de greu îi venea Dianei şi continuă : Întrebaţi-o pe fiica dumneavoastră dacă este fericită alături de omul pe care i-aţi poruncit să-l ia de bărbat şi ea a consimţit.

Diane îşi împreună mîinile şi izbucni în hohote de plîns. Fu singurul răspuns pe care ea îl putu da lui Bussy. E adevărat însă că nici un altul n-ar fi fost mai limpede şi mai concludent. Ochii bătrînului baron se umplură de lacrimi, căci începu să-şi dea seama că prietenia, poate cam pripită, arătată domnului de Monsoreau contribuise în mare parte la nenorocirea fiicei lui.

— Acum, vă rog să-mi spuneţi, domnule — continuă Bussy — este adevărat că, fără a fi silit printr-un vicleşug oarecare sau prin violenţă, dumneavoastră i-aţi dat domnului de Monsoreau mîna fiicei dumneavoastră ?

— Da, dacă ar fi salvat-o.

— Şi, într-adevăr, a salvat-o. Aşa că nu mai e nevoie să vă mai întreb dacă intenţia dumneavoastră este de a vă respecta cuvîntul dat.

— Este o lege pentru toţi şi mai ales pentru gentilomi, iar dumneavoastră ştiţi acest lucru mai bine decît oricare altul, domnule conte. Domnul de Monsoreau a salvat viaţa fiicei mele, după cum ea însăşi mărturiseşte ; deci fiica mea este pe drept a domnului de Monsoreau.

— Ah, de ce n-am murit ! murmură tînăra femeie.

— Doamnă — zise Bussy — vedeţi bine că aveam dreptate cînd vă spuneam că nu mai am nici un rost aici. Domnul baron vă dă de soţie domnului de Monsoreau şi chiar dumneavoastră i-aţi făgăduit, în cazul cînd vă veţi revedea tatăl teafăr şi sănătos, să fiţi a lui.

— Ah, nu-mi sfîşiaţi inima, domnule de Bussy ! strigă doamna de Monsoreau, apropiindu-se de tînăr. Tatăl meu nu ştie că mi-e frică de acest om, tatăl meu nu ştie că îl urăsc,

tatăl meu se încăpăţînează să vadă în el pe salvatorul meu, iar eu, călăuzită de instinctele mele, mă încăpăţînez să spun că omul acesta este călăul meu.

— Diane! Diane! exclamă baronul. Doar te-a salvat!

— Da — strigă Bussy, uitînd de prudenţă şi de delicateţe, care pînă atunci îl ţinuseră în frîu — da, dar dacă primejdia o fi fost mai mică, decît credeaţi dumneavoastră, dacă o fi fost o simplă născocire, dacă, în sfîrşit... ce ştiu eu? Ascultaţi, domnule baron, aici este un mister pe care vreau să-l limpezesc şi pe care îl voi limpezi. Şi dacă protestez, protestez pentru faptul că şi eu, în cazul cînd aş fi avut fericirea să fiu în locul domnului de Monsoreau, aş fi apărat onoarea fiicei dumneavoastră, atît de inocentă şi de frumoasă, şi jur pe Dumnezeu din ceruri care m-aude că nu i-aş fi cerut să-mi plătească prin nimic acest serviciu.

— Domnul de Monsoreau o iubea — spuse baronul, care însă îşi dădea seama de comportarea nedemnă a acestuia — şi iubirii i se iartă totul.

— Dar eu... — strigă Bussy — eu...

Înfricoşat însă de această izbucnire gata să-i scape fără să vrea, tînărul se opri, şi strălucirea ochilor sfîrşi ea singură fraza întreruptă. Diane o înţelese la fel de bine, dacă nu chiar mai bine decît dacă ar fi fost rostită pînă la capăt.

— Ei bine, atunci m-aţi înţeles, nu-i aşa? zise ea, îmbujorîndu-se la faţă. Da, prietene, frate al meu, ai dorit din partea-mi să-ţi recunosc aceste două calităţi, de frate şi de prieten. Frate dragă, prietene dragă, poţi să faci ceva pentru mine?

— Dar ducele de Anjou, ducele de Anjou! murmură bătrînul, care nu vedea decît trăsnetul ce ameninţa cumplit, în mînia alteţei regale.

— Nu mă număr printre aceia care se tem de mînia prinţilor, seniore Augustin — răspunse tînărul. Şi fie că eu mă înşel foarte tare, dar nu cred că trebuie să ne temem de o astfel de mînie. Dacă doriţi, domnule de Méridor, eu vă voi împrieteni atît de bine cu prinţul, încît el va fi acela care vă va proteja împotriva domnului de Monsoreau, din partea căruia, credeţi-mă, vine adevărata primejdie, primejdia cea necunoscută, dar sigură, cea nevăzută, dar poate inevitabilă.

— Dacă ducele aude că Diane trăieşte, totul este pierdut — răspunse bătrînul.

— Iată — zise Bussy — văd bine că orice v-aş spune eu, dumneavoastră vă încredeţi mai mult în domnul de Monsoreau decît în mine. Să nu mai vorbim despre asta, renunţaţi la serviciile mele, domnule baron, respingeţi ajutorul atotputernic pe care îl aduceam în sprijinul dumneavoastră, azvîrliţi-vă în braţele omului care a justificat atît de bine încrederea dumneavoastră. Eu v-am spus: mi-am făcut datoria, nu mai am nici un rost aici. Adio, seniore Augustin, adio, doamnă, nu mă veţi mai vedea, mă retrag, adio!

— Nu! strigă Diane, apucîndu-l de mînă pe tînăr. M-aţi văzut pe mine dînd înapoi vreo clipă? M-aţi văzut ducîndu-mă la el? Nu. În genunchi vă implor: nu mă părăsiţi, domnule de Bussy, nu mă părăsiţi.

Bussy strînse mîinile frumoase, rugătoare ale Dianei, şi toată mînia lui se topi aşa cum se topeşte zăpada de pe crestele munţilor cînd zîmbeşte cald soarele de mai.

— Dacă aşa stau lucrurile — vorbi Bussy — e cum nu se poate mai bine! Da, doamnă, primesc misiunea sfîntă pe care mi-o încredinţaţi şi, peste trei zile, căci îmi trebuie timp să-l găsesc pe prinţ, care se află, zice-se, împreună cu regele, în pelerinaj la Chartres, peste trei zile mă veţi vedea din nou sau eu nu-mi voi mai merita numele de Bussy. Şi apropiindu-se de ea cu o pornire pătimaşă care-i înflăcără dintr-o dată şi privirea, şi răsuflarea, îi spuse cu voce scăzută: Sîntem aliaţi împotriva lui Monsoreau. Să ţineţi minte că nu el vi l-a adus pe tatăl dumneavoastră şi să nu mă trădaţi.

După care, strîngînd pentru o ultimă oară mîna baronului, părăsi în grabă salonul.

XXVI

CUM S-A TREZIT DIN SOMN FRATELE GORENFLOT ŞI CUM A FOST PRIMIT LA MÎNĂSTIRE

L-am lăsat pe prietenul nostru Chicot minunîndu-se de somnul neîntrerupt şi de straşnicele sforăieli ale fratelui Gorenflot; gasconul îi făcu semn hangiului să se retragă şi să ia cu dînsul lumina, după ce-i dădu mai întîi poruncă să nu scoată cumva vreo vorbă către vrednicul frate călugăr

privitor la plecarea lui spre ceasurile zece seara şi înapoierea pe la trei dimineaţa.

Cum jupîn Bonhomet băgase de seamă un lucru şi anume : că în relaţiile dintre bufon şi călugăr cel care plătea era întotdeauna bufonul, el avea pentru acesta o deosebită stimă, iar pentru călugăr, dimpotrivă, o părere nu prea bună. Aşa că el îi făgădui lui Chicot să nu sufle un cuvinţel despre întîmplările petrecute peste noapte şi se retrase, lăsîndu-i pe cei doi prieteni pe întuneric, aşa cum fusese rugat.

În curînd, Chicot băgă de seamă un lucru care îi stîrni admiraţia, anume că fratele Gorenflot sforăie şi vorbeşte în acelaşi timp. Ceea ce vădea, nu cum s-ar putea crede, o conştiinţă chinuită de remuşcări, ci un stomac supraîncărcat de mîncare. Cuvintele pe care le rostea Gorenflot prin somn alcătuiau, însăilate unele de altele, un groaznic amestec de elocinţă sfîntă şi de maxime bahice.

Între timp, gasconul îşi dădu seama că, dacă rămînea cu desăvîrşire în beznă, anevoie ar fi putut duce la bun sfîrşit trebşoara pe care negreşit se cădea s-o facă, pentru ca, Gorenflot, îmbrăcat din nou în straiele lui, să nu bănuiască nimic cînd se va trezi. De fapt, pe întuneric, Chicot putea să calce pe careva din cele două mîini şi două picioare ale călugărului, despre care habar n-avea încotro stau azvîrlite şi, pricinuindu-i durere, să-l smulgă din letargie. Gasconul suflă în cărbunii din vatră, ca să lumineze puţin încăperea.

La zgomotul acesta, Gorenflot încetă să mai sforăie şi îngăimă :

— Fraţii mei ! Iată un vînt crîncen : este suflarea Domnului, şi răsuflarea lui mă inspiră.

Pe urmă începu din nou să sforăie. Chicot aşteptă o clipă, ca somnul să pună iar stăpînire pe călugăr, şi se apucă să-l desfeşe.

— Brr ! se scutură Gorenflot. Ce frig ! Din pricina lui strugurii n-or să se coacă.

Chicot se opri din treabă, dar peste o clipă îşi văzu mai departe de meşteşugul său.

— Cunoaşteţi zelul meu, fraţilor — continuă călugărul. Totul pentru biserică şi pentru monseniorul duce de Guise.

— Canalie ! scrîşni Chicot.

— Iată părerea mea — continuă Gorenflot — dar e sigur...

— Ce e sigur ? întrebă Chicot, ridicîndu-l în capul oaselor, ca să-i tragă rasa.

— Este sigur că omul e mai tare ca vinul. Fratele Gorenflot a luptat împotriva vinului, ca Iacob împotriva îngerului, şi fratele Gorenflot a îmblînzit vinul.

Chicot ridică din umeri. La gestul acesta neaşteptat, călugărul deschise un ochi şi văzu aplecat deasupra lui chipul zîmbitor al gasconului, care părea livid şi sinistru în lumina aceea îndoielnică.

— A, te rog, fără năluci, fără spiriduşi — zise călugărul, ca şi cum s-ar fi plîns unui drăcuşor familiar, care-şi uitase de legămîntul făcut între ei doi.

— E beat turtă — zise Chicot, isprăvind să-i pună rasa şi îndesîndu-i gluga pe cap.

— Straşnic ! bodogăni călugărul. Sacristanul a închis uşa de la altar şi vîntul nu mai suflă.

— Acum n-ai decît să te trezeşti, dacă vrei — vorbi Chicot — mi-e totuna.

— Domnul a auzit rugăciunea mea şi crivăţul pe care l-a trimis mai adineauri să îngheţe viile s-a preschimbat în zefir — mormăi călugărul.

— Amin ! încheie Chicot.

Şi încropindu-şi o pernă din şervete şi dintr-o faţă de masă, după ce deretică pe cît putu grămada de sticle goale şi de farfurii murdare, se culcă şi adormi alături de tovarăşul său.

Lumina zilei care-l orbea şi vocea ascuţită a crîşmarului certîndu-şi la bucătărie rîndaşii reuşiră să străpungă ceaţa groasă ce învăluia mintea amorţită a lui Gorenflot. El se ridică şi izbuti, sprijinindu-se cu amîndouă mîinile, să se aşeze pe acea parte a trupului pe care natura prevăzătoare a dat-o omului spre a-i sluji drept principal centru de gravitate. După această sforţare dusă, nu prea lesne, la bun sfîrşit, Gorenflot începu să se uite la grăitorul talmeş-balmeş de vase şi sticle, apoi la Chicot, care, ţinîndu-şi îndoit în chip graţios unul din braţe, putea să vadă tot : gasconul nu pierdea din ochi nici o mişcare a călugărului, dar se prefăcea că sforăie, şi sforăia cu o naturaleţe pe măsura faimosului său talent de a imita despre care am mai vorbit.

— E ziuă de-a binelea ! strigă călugărul. Drace ! Ziuă-n amiaza mare ! Pare-se că mi-am petrecut noaptea aici. Apoi, adunîndu-şi minţile : Şi mînăstirea ? Oh ! oh ! Începu să-şi strîngă cingătoarea rasei, grijă pe care Chicot nu crezuse de cuviinţă că trebuie s-o mai aibă el. Tot aia e — spuse apoi.

Am avut un vis ciudat: mi se părea că sînt mort şi învelit într-un giulgiu pătat de sînge.

Gorenflot nu se înşela chiar cu totul. Într-o vreme, deşteptîndu-se pe jumătate, el luase faţa de masă care-l învăluia drept un giulgiu, iar petele de vin drept picături de sînge.

— Din fericire, n-a fost decît un vis — zise Gorenflot, privind din nou în jur.

Şi tot iscodind, privirile i se opriră asupra lui Chicot; simţindu-l pe călugăr că se uită la el, gasconul începu să sforăie şi mai vîrtos.

— Tare frumos lucru, un beţiv! reflectă Gorenflot, contemplîndu-l plin de admiraţie pe prietenul său. E fericit că doarme aşa! adăugă el. Ei, dar vorba-i că nu se află în pielea mea! Şi scoase un oftat care se uni cu sforăitul lui Chicot, dar oftă atît de tare, încît probabil că l-ar fi trezit pe gascon dacă acesta ar fi dormit cu adevărat. Dacă l-aş trezi să-i cer părerea? se întrebă călugărul. El se pricepe să dea un sfat.

Chicot îşi înzeci strădaniile, iar sforăitul lui, care atinsese diapazonul orgii, începu să semene a tunet.

— Nu — se răzgîndi Gorenflot — asta l-ar aşeza prea mult deasupra mea. O să găsesc eu, cu siguranţă, şi fără el, o minciună cu miez ticluită. Dar orice minciună aş scorni — continuă călugărul — o să-mi fie tare greu să scap de carceră. Şi nu-i vorba de carceră, cît de pîine şi de apă, care-s urmările ei. Dacă măcar aş avea niscai gologani să-l cumpăr pe fratele temnicer!

Auzind una ca asta, Chicot trase uşurel din buzunar o pungă destul de plină, pe care o ascunse sub pîntece. Nu era o măsură de precauţie zadarnică: mai smerit ca niciodată, Gorenflot se apropie de prietenul său şi murmură melancolic:

— Dacă ar fi treaz, el nu s-ar împotrivi să-mi dea un scud, dar somnul lui mi-e sfînt... aşa că o să-mi iau singur. Zicînd acestea, fratele Gorenflot, care, după ce rămăsese o bucată de vreme stînd jos, îngenunchease, se aplecă spre Chicot şi scotoci cu delicateţe în buzunarul celui care dormea. Chicot nu socoti că e potrivit, cu toată pilda însoţitorului său, să facă apel la drăcuşorul acela familiar şi îl lăsă pe călugăr să scotocească în voie atît într-unul cît şi în celălalt buzunar al hainei.

— Ciudat — exclamă călugărul — fluieră vîntul prin buzunare! A! Ia să vedem, poate în pălărie găsim ceva.

În timp ce călugărul căuta de zor, Chicot îşi goli punga în palmă, apoi o vîrî, goală şi dezumflată, în buzunarul pantalonilor.

— Nimic nici în pălărie! constată călugărul. Asta mă miră. Amicul meu Chicot, care-i un nebun plin de înţelepciune, nu pleacă niciodată fără bani la el. Ah, bătrîne gal — adăugă el, hlizindu-se cu gura pînă la urechi — am uitat nădragii. Şi strecurîndu-şi mîna în buzunarul pantalonilor lui Chicot, scoase de acolo o pungă goală. Isuse! murmură el. Şi masa cine o plăteşte?

Gîndul acesta făcu o adîncă impresie asupra călugărului, deoarece el sări numaidecît în picioare şi, cu un pas încă şovăielnic, dar totuşi zorit, se îndreptă spre uşă, străbătu bucătăria fără să stea de vorbă cu cîrciumarul, în ciuda tuturor încercărilor acestuia, şi o luă la fugă.

Atunci Chicot îşi puse din nou banii în pungă, punga în buzunar şi, proptindu-se cu coatele de fereastră, unde tocmai se furişa o rază de soare, uită de Gorenflot şi se cufundă într-o adîncă meditaţie.

În acelaşi timp, cu desaga pe umăr, fratele însărcinat de mînăstire să ceară de pomană îşi vedea de drum, avînd o înfăţişare smerită care putea să pară trecătorilor că este a unui om adîncit în sfinte cugetări, dar care, de fapt, nu era decît o lăuntrică preocupare, căci, în sinea lui, Gorenflot căuta o minciună grozavă, de călugăr cherchelit sau de soldat întîrziat, minciună al cărei miez este întotdeauna acelaşi, pe cînd urzeala se poate ţese în fel şi chip, după imaginaţia mincinosului.

Cînd fratele Gorenflot zări din depărtare porţile mînăstirii, ele i se părură şi mai sumbre ca de obicei, iar prezenţa mai multor călugări tăifăsuind în prag şi privind rînd pe rînd cu nelinişte înspre cele patru puncte cardinale, el o luă drept semn rău. Dar abia trecu de strada Saint-Jacques, şi zarva ce se iscă printre călugări îndată ce-l zăriră avu darul să-l bage în sperieţi cum nu i se mai întîmplase vreodată în viaţă.

„De mine vorbesc — îşi spuse — pe mine mă arată cu degetul, pe mine mă-aşteaptă. M-au căutat azi-noapte. Lipsa mea i-a stîrnit. Sînt pierdut!"

Simţi că i se învîrteşte capul; prin minte îi trecu ideea nebunească să fugă, dar mai mulţi călugări se şi îndreptau spre el: desigur că aceştia l-ar fi urmărit. Fratele Gorenflot îşi recunoştea beteşugurile: nu era croit pentru alergări, ar fi fost numaidecît ajuns din urmă, legat şi tîrît la mînăstire;

aşa că se resemnă. El înaintă cam pleoştit spre tovarăşii săi, care păreau că şovăie dacă să-i vorbească sau nu.

— Vai ! zise Gorenflot. Se prefac a nu mă cunoaşte, le sînt o povară.

În sfîrşit, unul dintre ei se încumetă şi merse drept spre Gorenflot, spunîndu-i :

— Bietul meu frate, dragul meu !

Gorenflot scoase un suspin şi ridică ochii spre cer.

— Ştii că te-aşteaptă stareţul — adăugă altul.

— O, Doamne !

— O, Doamne, da — interveni al treilea. A zis că îndată ce vei sosi la mînăstire, să fii condus la el.

— Iată de ce mă temeam — zise Gorenflot. Şi, mai mult mort decît viu, el intră în mînăstire, iar poarta se închise în urma sa.

— A, dumneata eşti ! exclamă fratele portar. Hai repede, repede, preacucernicul stareţ Joseph Foulon te cheamă.

Şi fratele portar, luîndu-l de mînă pe Gorenflot, merse cu el sau, mai bine zis, îl tîrî pînă în odaia stareţului. Acolo, de asemenea, uşile se închiseră. Gorenflot plecă ochii, temîndu-se să întîlnească privirea supărată a abatelui ; se simţea singur, părăsit de toată lumea, faţă în faţă cu un superior care, de bună seamă, este mînios, şi mînios pe drept cuvînt.

— Ah, dumneata eşti, în sfîrşit — zise stareţul.

— Preacucernice... — se bîlbîi călugărul.

— Cît de neliniştit am fost din pricina dumitale ! continuă stareţul.

— Prea multă bunătate, părinte — răspunse Gorenflot, care nu mai înţelegea nimic auzind acel glas blînd, la care nu se aştepta.

— Ţi-a fost teamă să te-ntorci după întîmplarea de azi-noapte, nu-i aşa ?

— Mărturisesc că n-am mai îndrăznit să mă întorc — spuse călugărul, de pe fruntea căruia picura o sudoare îngheţată.

— Ah, frate scump, frate drag, te-ai purtat ca un tînăr fără minte şi imprudent.

— Îngăduiţi-mi să vă explic, preasfinte...

— Şi de ce simţi nevoia să-mi explici ? Ieşirea dumitale...

— Într-adevăr, nu-i nevoie să vă explic — zise Gorenflot. Cu atît mai bine, căci mi-era greu s-o fac.

— Înţeleg prea bine. Un moment de exaltare, te-ai lăsat cuprins de entuziasm ! Ei, da, exaltarea este o virtute sfîntă,

entuziasmul este un simţămînt sacru, dar virtuţile exagerate devin aproape vicii, sentimentele cele mai vrednice, dacă le exagerezi, ajung să fie osîndite.

— Iertare, părinte — zise Gorenflot — dar, dacă dumneavoastră pricepeţi, eu nu pricep prea bine. Despre ce ieşire vorbiţi ?

— Despre aceea pe care ai avut-o azi-noapte.

— Afară din mînăstire ? întrebă sfios călugărul.

— Nu, în mînăstire.

— Am avut o ieşire în mînăstire, eu ?

— Da, dumneata.

Gorenflot îşi scărpină vîrful nasului. Începea să-şi dea seama că nu pricepe nimic din cele auzite.

— Sînt tot atît de bun catolic ca şi dumneata, şi totuşi, îndrăzneala dumitale m-a înspăimîntat.

— Îndrăzneala mea ?! făcu Gorenflot. Care va să zică am fost foarte îndrăzneţ ?!

— Mai mult decît îndrăzneţ, fiule, ai fost viteaz.

— Vai, trebuie să iertaţi rătăcirile unei firi nemlădiate încă. O să mă îndrept, părinte.

— Da, dar pînă atunci nu poate să nu-mi fie teamă, şi pentru dumneata şi pentru noi, de urmările acestei izbucniri. Dacă lucrurile s-ar fi petrecut între noi, treacă-meargă, n-ar fi nimic.

— Cum ?! se miră Gorenflot. Lumea ştie ?

— Fără îndoială, şi dumneata ştiai prea bine că se aflau acolo mai mult de o sută de laici, care n-au pierdut nici un cuvînt din cuvîntarea dumitale.

— Din cuvîntarea mea ?! exclamă Gorenflot, din ce în ce mai uluit.

— Îţi mărturisesc, era frumos ; cred, de asemenea, şi că aplauzele cu siguranţă că te-au îmbătat, că încuviinţarea unanimă a putut să ţi se urce la cap, dar ca lucrurile să ajungă pînă acolo, încît să propui o procesiune pe străzile Parisului, să ajungi pînă acolo, încît să te oferi să îmbraci zalele şi să faci apel la bunii catolici ca s-o pornească prin oraş, cu coiful în cap şi halebarda pe umăr, trebuie să recunoşti şi dumneata că e mult prea mult.

Gorenflot îl privea pe stareţ cu nişte ochi în care se oglindea toată gama uimirii.

— Acum — continuă stareţul — există un mijloc de a împăca şi potoli lucrurile. Această ardoare religioasă care clocoteşte în generoasa dumitale inimă ţi-ar dăuna la Paris, unde

se află atîţia ochi răi care te spionează. Eu doresc să pleci şi să ţi-o cheltuieşti...

— Unde, părinte ? întrebă Gorenflot, încredinţat că nu va scăpa de carceră.

— În provincie.

— Un exil ! strigă Gorenflot.

— Rămînînd aici, ar putea să ţi se întîmple ceva şi mai rău, preascumpul meu frate.

— Şi ce mi s-ar putea întîmpla ?

— Un proces de incitare la crimă, care ţi-ar putea aduce, după toate probabilităţile, închisoarea pe viaţă, dacă nu chiar moartea.

Gorenflot păli îngrozitor ; nu putea înţelege cum de îşi atrăsese închisoarea pe viaţă şi chiar pedeapsa cu moartea, pentru faptul că se cherchelise într-o crîşmă şi petrecuse o noapte în afara mînăstirii.

— Acceptînd însă acest exil trecător, preascumpul meu frate, nu numai că scapi de primejdie, dar, mai mult, înfigi drapelul credinţei în provincie. Ceea ce ai făcut şi ai spus în noaptea asta, primejdios şi chiar imposibil de înfăptuit sub ochii regelui şi ai blestemaţilor săi favoriţi, devine, în provincie, mai uşor de adus la îndeplinire. Pleacă deci cît mai repede, frate Gorenflot, poate că e chiar prea tîrziu şi poate că străjerii or fi şi primit ordin să te aresteze.

— Aoleu, preacucernice părinte, ce tot spuneţi ? bîigui călugărul, rostogolindu-şi ochii înspăimîntaţi, căci pe măsură ce stareţul, a cărui blîndeţe o admirase la început, continua să vorbească, Gorenflot nu înceta să se mire de proporţiile pe care putea să le ia un păcat, la urma urmelor foarte mic. Străjerii, spuneţi dumneavoastră, şi ce am eu de-a face cu străjerii ?

— Dumneata n-ai de-a face cu ei, dar ar putea foarte bine să aibă ei de-a face cu dumneata.

— Aşadar, am fost denunţat ? zise fratele Gorenflot.

— Pot să pun rămăşag. Pleacă deci, pleacă !

— Să plec, preacucernice — spuse Gorenflot, zdrobit. Uşor de zis, dar cum o să trăiesc după ce-am să plec ?

— Nimic mai uşor. Eşti fratele care cere de pomană pentru mînăstire : iată mijlocul dumitale de existenţă. Cerşind, ai hrănit pînă azi pe alţii ; de azi înainte, din cerşit, te vei hrăni pe dumneata. Şi-apoi, fii liniştit ! Planul pe care l-ai dezvoltat îţi va aduce destui partizani în provincie, aşa că sînt sigur că nu vei îndura lipsuri. Dar, pentru Dumnezeu, pleacă, pleacă odată şi, mai ales, nu te întoarce fără a ţi se spune să te întorci.

După ce-l îmbrăţişă cu căldură pe fratele Gorenflot, stareţul îl împinse încetişor, dar cu o stăruinţă încununată de succes, spre uşa chiliei sale. Acolo era strînsă întreaga comunitate, aşteptîndu-l pe fratele Gorenflot. Abia apăru, că fiecare se şi avîntă spre el şi fiecare vru să-i atingă mîinile, gîtul, hainele. Erau unii care, din veneraţie, mergeau pînă acolo, încît îi sărutau poala rasei.

— Adio ! zise unul, strîngîndu-l la pieptul său. Adio, eşti un sfînt ! Nu uita să mă pomeneşti în rugăciunile tale.

„Aş ! îşi spuse Gorenflot în sinea lui. Eu şi sfînt, ia te uită !"

— Adio — spuse un altul, strîngîndu-i mîna — adio, viteaz apărător al credinţei, adio ! Godefroy de Bouillon nu însemna nimic pe lîngă dumneata.

— Adio, martirule ! îi spuse un al treilea, sărutîndu-i capătul cingătoarei. Întunericul sălăşluieşte încă printre noi, dar ceasul cînd va pogorî lumina va sosi.

Din braţe în braţe, din sărutări în sărutări şi din epitete în epitete, Gorenflot se pomeni dus pînă la poarta care da în stradă şi care se închise în urma lui de îndată ce el păşi pragul.

Gorenflot se uită la poarta aceea cu o expresie pe care nimeni n-ar fi în stare s-o zugrăvească şi sfîrşi prin a ieşi de-a-ndăratelea din Paris, ca şi cum îngerul păzitor al raiului i-ar fi arătat calea cu sabia lui de flăcări.

Un singur cuvînt îi scăpă în vreme ce ajunsese la poartă :

— Dracu să mă ia ! Ori sînt cu toţii nebuni, ori, de nu, fie-ţi milă, Doamne, eu mi-s nebunul !

CUPRINS

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

AVENTURA

SCORPIONUL

EDITURA "ION CREANGĂ"

COLECȚIA SFINX

COLECȚIA SFINX

fondată în 1895 bpt serie nouă